હાતમ બીન તાઈ.

ફારસી ભાષામાંથી

તરજુમો કરનાર.

[illegible] માસતર.

છપાવી પ્રગટકરનાર.

એરવદ ખરશેદજી ફરામજી કાજી.

મુંબઈઃ—

પારશી પ્રીંટીંગ પ્રેસમાં

ફરદુનજી પાલનજી ખંબાતાએ છાપી છે.

૧૯[illegible]૧.

દીબાચો.

તે કરીમે કારસાજ જેણે સધળી પુરૂથવીમાં માણસને સરવ પ્રાણીથી ઉત્તમ બનાવીયુંછે તેનું મુબારક નામ લઇ આ હાતમ બીન તાઇનો રસ ભરેલો કીસ્સો અસલ ફારસી ઉપરથી સુધારી ગુજરાતી ભાષામાં સરલ અને રસીક લાગે એવો લખવાને મારી નાકેશ કોશેશ હું પ્રજા આગલ ધરવાની રજા લઉંછું. ગુજરાતી ભાષામાં મનોરંજક પુસતકોની હજી ઘણી ખુટ છે, તે કેટલેક દરજ્જે હવે પુરી પડતી જાયછે, એવું જોઇ મેં આ હીમત કીધીછે. હાલના વપરાસ પ્રમાણે સંસકૃત શબદોથી દુર રહી આ પુસતકને જેમ બને તેમ રસીલુ કરવાને મારી બુધી રાકતી ક્રમે લગાડીછે. કેલવણીનો ફેલાવો દીવસે દીવસે ઘણોજ ઓહોળો વધયો જાયછે, તેમ ભાષા પણ તદન નવીન હોય એવી માલમ પડતી જાયછે. આ પુસતકમાં કોઇ કોઇ ઠેકાણે તદન નવાજ વીચાર આપીયાછે, અને વાંચનારને ઊપીઓગી કરવાને માટે સઘલો હેવાલ તુકામાંજ આપયોછે, જેથી વાંચતાં કંતાલો લાગે નહી. પરમેશવરના પેદા કરેલાં ઊતમ પ્રાણી, જે માનવી તેમાં પણ ખોડ ખાપણ નજર આવેછે. કોઇપણ ચીજ કંઇબી ખામી વગરની હોએજ નહી તેમ આ પુસતક પણ ખામી વગરનું હોય એમ કહેવાયજ નહી. માટે કદરદાન વાંચનારે આ પુસતકમાં નજર આવતી ખામીઓ ઊપર દરગુજર કરશે એવી આશા રાખી હું મારો ટુંક દીબાચો ખતમ કરૂંછું.

શ્રી. કા. માસતર.

સાંકળયું.

પાનું.

હાતમ નામામા આવેલી તસવીરો.

હાતમ બીન તાઇ*

હાતમના જનમ વીશે.

આગલા વખતમાં એમન શેહેરમાં તાઇ નામે એક બાદશાહ રાજય કરતો હતો, જેને હરએક માગેલી ઇચછા પરવરદેગારે બક્ષેલી હતી, મગર એક ફરઝંદનો તે ઘણો ઉમેદવાર હતો. રાજય સઘલું પુર બંદોબસતમાં હતું. સરવેને વાજબી નયાય મળતો, અને પરજા સઘલી ખુસહે બારણે સુતી. ચોરનું તો નામ પણ નહી. તાઇ બાદશાહ સખાવતે પુર હતો. સરવે રઇયતની પણ એજ ઇચછા હતી કે તેઓના રાજા સરવે પરકારે સુખ ભોગવે. અંતે તે કીરતારે તેને એક ફરઝંદની બક્ષિશ કીધી. તે ફરઝંદ ચંદરની પેરે પરકાશતો અવતરયો. તેનું રૂપ જોઇ સરવે બેહદ અચરત થયા. જયારે આ ખુશ ખબર બાદશાહને કાને પડી કે તેવોજ તે ખુશીના દરીઆવમાં ગરક થઇ ગયો, અને એક હુકમ નામું તેજ વખતે જાહેર કીધું કે મારા હરએક શેહેર અને ગામ અને મુલકમાં આજ દીને જેટલાં છોકરાં અવતરયાં હોય તેટલાં છોકરાંને મારા મેહેલમાં લાવી હાજર કરે અને તેઓ મારા મેહેલમાંજ ઉછરશે. આહા! શું પરમેશવરની શકતી. તેજ દહાડે નજદીક ૬૦૦૦) છ હજાર છોકરાંઓ તાઇ બાદશાહના સરવે મુલકોમાં પેદા થયાં હતાં. સરવે જણાઓએ પોતાના છોકરાંઓને દરબારમાં લાવી હાજર કીધાં. બાદશાહે હરએકને માટે અકેકી આયા રાખી, અને પોતાના ફરજંદને માટે ચાર રાખી. પછી સરવે નજુમીઓને બોલાવી તેનું નસીબ જોવડાવયું. સરવે નજુમીઓએ એક મતે જાહેર કીધું કે આ છોકરા જેવો ભાગયશાળી, બહાદુર, અને પરદુઃખભંજન કોઇ નીવડયો પણ નથી, હાલ છે પણ નહી અને નીવડશે પણ નહી. રાજા આ સાંભળી એટલો મગન થઇ ગયો, કે હરએક નજુમીને એકેક ગામ બક્ષીશ કીધું. રાજાએ તે છોકરાનું નામ **હાતમ** કરી રાખયું. હવે રાજાને એવી ખબર પોહોંચી કે હાતમ દુધ પીતો નથી, તેથી અંદેશો કરી ફરીથી નજુમીઓને

બોલાવયા અને આ અહેવાલ જાહેર કીધો. નજુમીઓએ જોઇ જાહેર કીધું કે પરથમ સરવ છોકરાંઓને દુધ પાવું, પછી હાતમ પણ પીશે. અંતે તેમજ થયું. નાનપણથી એટલું ઉદાર શીલ હાતમનું થયું કે પોતે કોઇ પણ તંગીના માણસને તેની હાજત પુરી પાડયા શીવાય મોકલતો નહી. પોતાના બાપનો સઘલો પઇસો ઓલાની રાહે ઉપર ખરચતો. જયારે પણ બાહાર ફરવા નીકલતો, તયારે લોકો તેને જોવાને માટે તુટી પડતાં. તેઓ એવું માનતાં કે એ કોઇ દેવ રૂપી મનુષય છે, જે આ દુનીઆમાં પરમારથના કામ માટે જનમયો છે. જયારે પણ તે શીકાર કરવા જતો તયારે જેબી જાનવર તે જોતો તેને જીવતું પકડી પછી આઝાદ કીધા વગર છોડી દેતો. એક વેલાએ જંગલમાં શીકાર કરતી વખતે એક વાઘ દેખાવ દીધો. હાતમ પહેલાં તો જરા બીધો, પણ પછી હીમત રાખી, પોતાના ઘોડાને એક બુલંદ ઝાડ સાથ બાંધી પગે ચાલતો તે વાઘની નજદીક ગયો, અને આજેજી કરી કહેવા લાગયો કે ઓ શીરના બચા, હું એવું ચાહુ છું કે તું તારૂં પેટ ભરી પાછો ફરે; તારી સનમુખ હું ઉભો છુ. જો તારી મરજી હોય તો ખુશીથી મારૂં ગોસત ખાઇ તું તાજો થા. જયારે વાઘે એવું જોયું, તયારે પોતાનું માથું હાતમના પગ આગળ મુકી એવું દેખાડયું કે હું સરવે સમજું છું. આટલું કરી વાઘે જંગલનો રસતો લીધો અને હાતમ પોતાના શેહેર તરફ પાછો ફરયો.

બરઝખ સોદાગરની છોકરી હોસનબાનુનો કીસસો.

ઘણા અસલના વખતમાં ખોરાસાન મુલકમાં એક રાજા રાજય ચલાવતો હતો, જેની પાસ બેશુમાર લશકર હતું. ઝરઝવેરનો તો પારજ નહી. તેના મુલકમાં બરઝખ નામે એક સોદાગર રેહેતો હતો જે, રાજાની બરોબર ધન દોલત ધરાવતો. રાજાનો તે ઘણોજ માનીતો હતો. હરએક કામ રાજા તેની મસલેહત પુછી કરતો. તે સોદાગરની હોસનબાનુ નામે એક પુરી બેટી હતી, જે રૂપમાં પુનેમના ચાંદ બીસાલ હતી. ગુણનો તો જાણે સાગરજ ભરેલો હતો. જયારે સોદાગર મરવા પડયો તયારે પોતાની છોકરીને રાજાને સોંપી ગયો કે આ મારી બેટી તે તારીજ છે એમ જાણજે. રાજાએ મોહોબતના બદલામાં બરઝખ સોદાગરની માગણી કબુલ કીધી અને તે છોકરીને પોતાની પનાહમાં રાખી. જયારે મોટી થઇ તયારે રાજાએ તેને એક દાયાને સોંપી પોતાના શેહેરમાં એક મોટો મેહેલ બંધાવી તયાં રાખી અને તેના બાપનો સઘલો પઇસો તેને હવાલે કરયો.

तशवीर १ली.

हातम तथा वाघने जंगलमो मुलाकात थाई तेनी :

હવે જયારે હોસનબાનું પુર જુવાનીમાં આવી તયારે પોતાની દાયાને કેહેવા લાગી કે ઓ મારી વહાલી મા, મને એક એવો રસતો દેખાડ કે જેથી હું આ પ્રુથવીની સરવે લાલચોથી દુર રહું, કારણકે મારો એવો વીચાર છે કે દગાખોર દુનીઆથી દુર રહીને ઇશવરની ભકતીમાં મારી જીંદગી ગુજારૂં. તયારે તે દાયાએ જવાબ દીધો કે ઓ મારી પયારી બેટી તે વીશે તું નચીંત રહે, અને હું આ જે સાત સવાલો તુંને કહું છું તેના જે કોઇ જવાબ આપે તેની સાથ તું પરણવાની કબુલાત આપજે, જેથી સરવે નાખુશીથી દુર રહી તું તારી જીંદગી સુખચેનમાં કહાડશે. તે સાત સવાલો નીચે પરમાણે છે :—

સવાલ ૧ લો—એક વખત જોયું, પણ બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે.

સવાલ ૨ જો—નેકી કર ને દરીઆમાં નાંખ.

સવાલ ૩ જો—કોઇ માણસ સાથે બદી કરતો ના, જો કરશે તો તેવુંજ પામશે.

સવાલ ૪ થો—સતય બોલનારને હમેશાં આરામ મલે છે.

સવાલ ૫ મો—અવાજ આપતા પહાડની ખબર લાવ.

સવાલ ૬ ઠો—તારા બાપના ઘરમાં જે મરઘીના ઇંડા જેવડું મોટું મોતી છે, તેનો જોડો શોધી લાવ.

સવાલ ૭ મો—હમામબાદગરદની ખબર લાવ.

આ પછી દાયા બોલી કે જે ધણી તારા આ સાત સવાલોનો જવાબ આપે તેને તારો લાયક ભરથાર ગણી નેકા કરી દુનીઆનું સુખ હાંસલ કરજે, કારણ જે મારી ઉમર હવે બાકી ઘણી થોડી છે. હવે એક વખતને સમે હોસનબાનુ પોતાના મેહેલની બારીએથી રસતાનો મેલો જોતી બેઠી હતી, તેવામા તેની નજરે એક અજાયબ દેખાવ પડયો. એક ફકીર રસતેથી જતો હતો. તેના ચાલીસ ચેલાઓ રસતામાં સોનાની ઇંટડીઓ મેલતા હતા, તેની ઉપર પગ મુકી તે ફકીર ચાલતો હતો. આવો મામલો જોવાથી હોસનબાનુ તો દંગજ થઇ ગઇ, અને પોતાની દાયાને પુછવા લાગી કે મારી કદરદાન માતા આ તે કોણ પુરૂષ છે જે આવા દબદબાથી જાય છે. દાયા બોલી કે એ આપણા બાદશાહનો ધરમ ગુરૂ છે. એ ઘણોજ પવીતર અને પરમેશવરનો મોટો ભગત છે. તયારે હોસનબાનુએ જવાબ દીધો કે ઓ મારી દાયા હું એવું ઇચછું છું કે આ પરહેજગાર મરદને આપણા ઘરમાં બોલાવી એની કદમબોસી કરીએ, કારણકે એવા ભગતોના દરશનથી બંને દુનીઆનું સુખ હાંસલ થાય છે. દાયાએ પણ તેમ કબુલ કીધું. અને પોતાના માણસને તે પરહેજગાર ફકીરને ઘેર ઇજન કરવા મોકલાવયો. તે માણસ જવાબ લાવયો કે તે પવીતર પુરૂષે આવતી કાલે આવવા કબુલ કીધું છે. આ ખબર સાંભળી હોસનબાનુએ સઘળી તઇયારીઓ કરવા મંડી

કેટલા ખાનચા મેવાના અને ઝવેરના અને સોનાના અને રૂપાના ભરી રખાયા અને મેહેલના દરવાનખાનાથી તે છેક હેઠ સુધી તરેહદાર રેશમી અને સોનેરી રૂપેરી ગાલીચા પંથરાવયા. હવે સવાર થઈ અને તમામ મેહેલ રંગ રાગ અને ખુશી ખુરમીથી ગાજી રહયો. બપોર પડતાં તે પવીતર અને પરહેજગાર મારુમ ગુરૂ સોનાની ઈટડાઓપર પગ મુકતો હોસનબાનુના આરાસને કીધેલા મેહેલ નજદીક આવી પોહોંચયો, તેવાજ દરબાનોએ અંદર ખબર કીધી. હોસનબાનુએ તેને માટે સોનાં રૂપાં તથા ઝવેરથી સણગારેલો ગાલીચો તઈયાર કીધો હતો. તે ફકીર તેપર આવી બેઠો, પછી સરવ ખાનચા જર ઝવેર તથા હીરા મોતીના તેની આગલ મુકયા, જે તેણે કબુલ નહી કીધા, અને બોલયો કે આ ગંદી ચીજો અમો પરહેજગાર અને પાક પુરૂષો માટે ખોદાતાલાએ પેદા કીધેલી નથી. ઘણા કાલાવાલા તથા ઘણીક મીનતજારી છતાં તેણે નહી કબુલ કીધા, તયારે હોસન-બાનુએ મેવાથી ભરેલા તથા મીઠાઈથી પુર ખુમચા લાવવાનો હોકમ કીધો. તેમાંથી તે પાક ખોદા તરસ આદમીએ થોડું ખાધું, પણ મનમાં બડબડવા લાગયો કે ઓ હજરત એકલીમના શાહ, આ બરઝખ સોદાગર પાસ કેટલો ખજાનો છે. ખચીત પાદશાહો પાસ નહી હોય એટલો ખજાનો અને તયાં મોજુદ છે. ફીકર નહી. આજ રાતે આવી આ સઘલો ખજાનો લઈ જવો જોઈએ. પછી ચોરીથી યા લુટફાટથી. આવો વીચાર કરી તે ગુનેહગાર પુરૂષ ઉઠયો. તેવીજ હોસનબાનુ તેના પગપર પડી, અને દુવા ચાહી. તયારે તે અહેરેમનની ખસલતનો પાપી માણસ તેની ઉપર દુવા વરસાવી ચાલતો થયો. હવે નજદીક સાંઝનો સમો થયો અને સઘલા ઘણુંજ થાકી ગયલા હોવાથી સરવે અસબાબ જયાંનો તયાં રહેવા દઈ આરામ કરવા ગયાં. મધરાતને સમે તે ફકીર પોતાના ચાલીસ ચેલાઓને લઈ હોસનબાનુના ઘરમાં દાખલ થયો, અને સઘલો અસબાબ લુટવા લાગયો. જે માણસો તે અહેરેમનની સામે થયાં તે સઘલાંને તેણે જખમી કીધાં, અને સઘલું જરઝવેર લઈ ગાંસડા બાંધી ચાલતો થયો. હોસનબાનુએ જયારે આવું જોયું તયારે તેની સઘળી સુધબુધ ઉડી ગઈ અને રડવા લાગી. પણ તેની દાયાએ તેને દીલાસો દીધો કે હાલ જે થયું તે ન થયું એમ બનવાનું નથી. માટે ધીરજ સંપાદન કરવી, અને જયારે રોશનીનો ઓલો પોતાના આબદાર કીરણો મગરેબથી કે ઈયાને જયારે સહવાર થાય, એટલે બાદશાહ પાસ ફરીયાદ કરવા જવું. હોસનબાનુએ પણ તે સલાહ કબુલ કીધી, અને સવારના પોતાની દાયાને સાથે લઈ પેલાં જખમી થયલાં માણસોને ગાડીમાં બેસાડી રાજાની દરબારે આવી પોહોચી. દેવડીદારે રાજાને ખબર કીધી કે બરઝખ સોદાગરની છોકરી પોતાની દાયા સાથે આવી છે, અને તમો નામદાર પાસ ફરીયાદ ઉઠાવા માગેછે. રાજાએ હોકમ કીધો કે તરત અંદર દાખલ કરે. જયારે હોસનબાનુ બાદશાહ નજદીક

ઉભી એટલે તખતને બોસો દઇ હજારો હજાર આફરીન કરી બોલી કે ઓ નામવર પાદશાહ મારી ઉપર મોટી મુસીબત આવી પડી છે. તમો નામવરના ધરમગુરૂને મેં ગઇ કાલે છઆફત આપી હતી, તેજ ચંડાલે મારા મેહેલમાં પેસી મારૂં સરવ દરવય લુટી આ મારા ગરીબ અને નીમકહલાલ માણસોને જખમી કીધાં છે. અરેરે બાદશાહ! તે નાપાકનું મોં કાલું થજો અને તેની ઉપર અહુરેમનની હજારો હજાર બદ દુવા વરસજો. બાદશાહે જ્યારે પોતાના ધરમગુરૂ વીશે આવા શબરો સાંભળયા તયારે તેના ગુસસાનો તો પારજ રહયો નહી, અને પોતાના પવીતર ગુરૂ માટે એમ બોલવા મના કીધી. પણ હોસનબાનુ સમજી નહી અને વધારે અને વધારે બોલવા લાગી. આથી રાજા એટલો તો ચીરડાઇ ગયો કે તરતજ તેને પથરથી મારી નાખવાનો હોકમ કીધો. તે વખતે વડો વજીર હાજર હતો તે ઉઠયો અને નમીને બોલવા લાગો કે ઓ જેહાનના સરદાર! આપ મોટા પુરૂષને એવો રોષ નહી જોઇએ. બરજખની આ છોકરીને એક વખતે આપે આપની મુબારક પનાહ તળે લીધી હતી, અને હાલ તેજ છોકરીપર આપ પથરનો વરસાદ વરસાવો છો, એ આપ જેવા વીર પુરૂષને ઘોગય નથી. માટે એ છોકરીના ગુનાહ વાસતે બીજી કંઇ સજા ફરમાવવી જોઇએ. આથી રાજાનો ગુસસો જરા નરમ થયો, તેથી હોકમ કીધો કે, હમણાને હમણાજ એ છોકરીને મારા શેહેરમાથી કહાડી મેલે, અને એનો મેહેલ લુટી ભાંજી તોડી ફનાહ કરે. હોસનબાનુ તેજ વખત પોતાની દાયા સાથ શેહેરમાંથી ચાલી અને ચાલતાં ચાલતાં એક બીહામણા જંગલમાં આવી પોહોચી રાતને વખતે એક મોટા વરૂક્ષ તળે આરામ કીધો. ઉંઘમાં તેણે સવપનું જોયું. વાંચનાર, તે વખતની હોશનબાનુની ખુશીનો પાર રહયો નહી. તેણીએ એવું જોયું કે એક પીર પુરૂષ સફેદ વસતર પહેરી તેણીની નજદીક ઉભો રહી એમ કહે છે કે ઓ રાસત બાનું તું કશો અંદેશો ના કર, તારી ઉપર તે બારે હકતાલાની પુરણ મેહેરબાની છે. ઉઠ, અને આ ઝાડ તલે સાત મોટા શેહેનશાહોનો ખજાનો દાટેલો છે, તે તારા સવાધીનમાં લે. હોસનબાનુ બોલી કે હું એક અબલા શી રીતે ખોદી શકું! તે ફરેસતાએ જવાબ દીધો કે લાકડી લઇ થોડું ખોદ અને તે ખજાનો તારી નજરે પડશે. હોસનબાનુ જયારે સહવારના ઉઠી તયારે તે સવપનું પોતાની દાયાને કહયું. દાયાએ તે પરમાણે કીધું તો તેમાંથી ખરેખર બેહદ નહી ખુટે એટલો ખજાનો મલયો. જમીન નીચે સાત કુવા દરવયથી ભરપુર મલયા, અને મોટાં મોતીઓનો તો કંઇ શુમારજ નહીં. હવે હોસનબાનુની ખુશીનો તો પારજ રહયો નહી. તે બોલી કે ઓ મારી કદરદાન માતા તું જા અને આપણા શેહેરમાંથી સઘલા સુથારોને તથા ઘર બાંધનારાઓને બોલાવી લાવ, કે આપણે અહીંઆં એક મોટી ઇમારત બંધાવી

તેમાં રહીએ. તે દાયા બોલી કે હું તુંને એકલા મેલી કેમ જાઉં. તેવામાં હોસનબાનુની ચાકરીમાંનો એક પુરૂષ ભીખારી હાલતે તયાં આવી પોહોચ્યો; તેણીએ તેને શેહેરમાં મોકલાવી સરવ ચીજો મંગાવી અને તે એક મોહેલ મોટો અને ફુશાર બંધાવી તેમાં રહી પછી સઘલા માણસોને મન પુરતો પઇસો આપયો. હોસનબાનુએ તેમાંના વડા મીસતરીને કહયું કે, હવે તમો અહીંઆં એક મોટું શેહેર બાંધો. તેણે જવાબ દીધો કે રાજાની પરવાનગી શીવાય અહીંઆં શેહેર બંધાય નહીં. હોસનબાનુએ જોયું કે એ પણ ખરેખરૂંજ કહે છે. પછી તે પુરૂષનો પોશાક પેહેરી, મોટા આરબી ઘોડાપર સવાર થઇ, જર જવેરના ઝુમખા ચાકરોને માથે મુંકી, અને હીરા મોતી અને યાકુતથી જડેલો એક મોર સુંદર વાસણમાં મુકી રાજાના શેહેર તરફ ચાલી. શેહેરમાં દાખલ થતાંજ પોકાર ઉઠી રહયો કે એક મોટા સોદાગરનો છોકરો રાજાને માટે અતી-ધય દરવય ભેટ લાવયો છે હોસનબાનુ બાદશાહની દરબાર આગલ આવી, અને અંદર ખબર પોહોચાડી. તેવીજ તેણીને દાખલ કીધી. તે ઉભી રહી, તખતને બોસો દઇ, બાદશાહને તે નજરાણું ભેટ કીધું. આ સઘલું દરવય જોઇ બાદશાહની અચરતીનો તો પારજ રહયો નહીં. તેણે તે કબુલ કીધું, અને હોસનબાનુનો અહેવાલ પુછયો. હોસનબાનુએ ઘણીજ મીઠી જુબાનથી ઉતર દીધો કે એ ખોરાસાન મુલકના બાપ, મારૂં નામ મેહેરામ છે. મારા માત પીતા મરણ પામયાં છે, અને હું આ દુનીઆમાં હવે એકલો પડયો છું. બાદશાહે જવાબ દીધો કે એ પરીચેહેરના નઉ જુવાન છોકરા જયારે તારાં માત પીતા મરણ પામયાં છે, તયારે હું તને મારાં ફરજંદ તરીકે અહીંઆં રાખવા ઇચછું છું. હોસનબાનુએ જવાબ દીધો કે એ નામવર પીતા, જયારે આપની એવીજ મરજી છે, તયારે મારી પણ તેજ થવી જોઇએ. આપે મને આ મોટો આશરય આપયો માટે હું આપનો અતીશય ઉપકારી થયો છું. મારી મરજી છે કે તમો પીતા મારૂં લાયક નામ આપો. બાદશાહે તેનુ નામ માહરૂશાહ કરી રાખયું. પછી હોસનબાનુએ પોતાની અરજ રજુ કીધી. બાદશાહે હોકમ કીધો કે તરતજ જે જંગલમાં માહરૂશાહનો મહેલ છે તેજ જંગલમાં એક મોટું શેહેર વસાવે. પછી હોસનબાનુ તરફ ફરીને બોલયો કે એ મારા જાન તું મારેથી આટલો દુર રહેવા જાય છે, પણ હવે મને તારા વગર ચેન પડશે નહી, માટે તને ઘટે છે કે મારી પાસે રહે, અને મારા જીવને ખુશ કર. હોસનબાનુએ જવાબ દીધો કે અગર જો હું તમો નામવર આગલ રહીશ તો પછી મારી મરજી પરમાણે શેહેર બંધાશે નહી, માટે હું તમો આગલ મહીનામાં ચાર વખત આવીશ. બાદશાહે તે કબુલ કીધું, અને હોસનબાનું મરદના લેબાસમાં બાદશાહની હજુર આવયા કીધી. હવે એક દીન એવું બનયું કે બાદશાહે તે પરહેજગાર ફકીરની

કુશાંકાએ જવાનો હતો, તેથી માહરૂશાહને પણ પોતાની સાથે લીધો. જ્યારે બાદશાહ હોસનબાનુ સાથે પોતાના મેહેલમાં પાછો આવયો, એટલે હોસનબાનુ બોલી કે એ મારા મેહેરબાન પીતા, હું એવું ચાહું છું કે આ પરહેજગાર પીર મરદને ઉજાફતે બોલાવું, અને એના દરશાન કરી મારા જીવને આનંદ પમાડું. બાદશાહે કબુલ કીધું, અને હોસનબાનુને પોતાના મેહેલમાં ઉજાફત આપવા કહયું ; પણ તે બોલી કે મારૂં જીગર એમ ઇચછે છે કે હું એને એક જુદા મેહેલમાં ઉજાફત આપું. પછી હોસનબાનુએ તેમ કીધું, અને પેલા મકરબાજ સાધુને ઉજાફત આપવાને સરવે તઇયારી કીધી. તેમ કરી રહી તેને નોતરૂં મોકલયું, જે પેલા અહેરેમને મોટી ખુશી સાથ કબુલ કીધું. હોસનબાનુએ આગલના કરતાં પણ આ વખતે ઘણો ભપકો કીધો હતો.

બીજે દીન પેલો દરવીશ આગલ મુબારક ભારે દબદબાથી સોનાની ઇટ ટીઓપર પોતાના પગ મુકી ચાલતો ચાલતો હોસનબાનુના મેહેલ આગલ આવયો. તેજ વખતે તેણીએ તેને બા આબરૂ સાથ અંદર લીધો અને આગલ મુબારક બાદશાહી બીછાના પર બેઠા પછી ઝર, ઝવેર મોતી, હીરા, યાકુત વગેરે ભરેલા ખુમચા લાવી તેની આગલ હાજર કીધા. દરવીશે તે ના કબુલ કીધા, અને થોડી મીઠાઇ ખાધી. પછી અતર ખુશબો વગેરે લઇ રૂખસત લીધી. જતાં જતાં તેને મનમાં વીચાર કીધો કે આજે સપાટો ઠીક છે, રાતના એની વાત. પણ હવે હોસનબાનુએ અગાઉથી ઠાડવણ કીધી હતી. તેણીએ રાજાને તયાં કહેવા વયું હતું. કે આજ રાતે મારે તયાં ચોરો ચોરી કરવા આવવાના છે એવું મે સાંભલયું છે. આથી બાદશાહે પોતાના વડા વજીરને તે બાબદનો બંદોબસત કરવા વીશે પકો હોકમ કીધો. વાંચનાર, બકરાંના ચામડામાં વરૂઓ કેવા છુપા રહે છે, તેનો વીચાર આ દાખલાથી તને બરાબર મળશે. ધરમને નામે લુટનારા આ જગતમાં કેટલાક વધયાછે તેનો તું વીચાર કર. પાપી પોતાના પાપે આજ દુનીઆમાં કેવું સુખ ભોગવે છે તેનો દાખલો આ કરતાં શરેષટ બીજો કયો મળવાનો છે ? તે અહેરેમનની ખસલતના આદમીએ પોતાના ઠરાવ મુજબ મધરાતે પોતાના ચાલીસ ચોરો સહીત હોસનબાનુના મેહેલમાં પરવેશ કીધો. હવે હોસનબાનુના આદમીઓ ઠાકેલાં હોવાથી સરવે સુઇ ગયા. વડા વજીરે શેહેરના મુખયને પોતાની સાથે હુશીઆર કેળવાયલા સીપાઇઓ લઇ જવા ફરમાવયું. સરવ બંદોબસત બરોબર થઇ ચુકયો. તે નાપાક એબલીસ ધારેલે વખતે પોતાનું સેતાનનું કામ કરવા આવી પોહોચયો. હોસનબાનુના મેહેલમાં ઘુસી સરવ અસબાબ, ઝર, ઝવેર, હીરા, મોતી, માણેક, યાકુત, સોનું, રૂપું વગેરેના ગાંસડા બાંધી જેવો તે સેતાનની ખસલતનો પવીતર સાધુ બહાર નીકલયો, તેવાજ સરવ સીપાઇઓ તેની આસપાસ ફરી વલયા, અને તેના ચાલીસ

ચેલાઓને પણ બાંધી રાતોરાત બંદીખાને બેહેસતનાં બીછાંનામાં આરામ કરવા મોકલી દીધા. સહવારના જયારે દરબાર ભરાઇ, અને માહરૂખશાહ (હોસનબાનુ) બાદશાહની હુજરૂ આવી ઉભો, તયારે બાદશાહે ઘણાજ વહાલથી તેને પોતાની પાસ બેસાડયો, અને અતયંત હેતથી પુછવા લાગો કે ઓ મારાં જીગર, આજ રાતરે તારા મેહેલમાં ચોરો ચોરી કરવા આવયા હતા, તેનો સરવ અહેવાલ મેં આપણા વડા વજીર પાસથી સમજયો છે. તું ખાતર જમા રાખ, કે એ ચોરોને હું કેવી શીક્ષા કરૂં છું. એટલું બોલી શેહેરના મુખીને હોકમ કીધો કે, સઘલા ચોરોને લાવી દરબારમાં હાજર કરે. તે, પરમાણે કરવામાં આવયું. ચોરોને તપાસતાં સઘળાઓના ચેહેરા જોઇ રાજાની અજાયબીનો તો પારજ રહયો નહી. પોતાનાજ ધરમગુરૂને આવી રીતે પોંહાચેલો જોઇ ઘણુંજ ખરાબ લાગયું, પણ જયારે પોતાના વહાલા મીતર બરઝખ સોદાગરની છોકરી હોસનબાનુ વીશે તેને યાદ આવયું, તયારે તેની દલગીરીનો પાર રહયો નહી. તપાસ પુરી થયા પછી તેને સઘળાઓને ફાંસીની ટેપ મારી, તેજ વખતે હોસનબાનુ પોતાના ખરા લેબાસમાં રાજાની સનમુખ ઉભી રહી. હવે બાદશાહની ખુશીનુ બયાન કર્યા કવીથી થઇ શકે! તરતજ તેણે ભર દરબારમાં તેણીને જે ગેરઇનસાફ કીધો હતો તે વીશે દરગુજર ચાહી. હોસનબાનુ તખતને ખુસી થઇ બોલી કે ઓ મેહેરબાન બાપ, જે મારા નસીબમાં વીટવાનું હતું તે વીટયું. હવે હું ખરી પડી એટલું જાણી મને ઘણોજ સંતોષ ઊપજયો છે. બાદશાહે હોસનબાનુને ઘણોએક ખજાનો બખશાયો, અને થોડા દીવસ રહી તેણીને શેહેર તરફ વીદાય કીધી. જતી વખતે હોસનબાનુએ બાદશાહને ઘણીજ આજેજી કીધી કે તમારા મુબારક પગલાંથી મારા શેહેરને પવીતર કરો. તે અરજ રાજાએ કબુલ રાખી, અને પછી થોડે દીવસે હોસનબાનુના શેહેર તરફ કુચ કીધી.

જે વખતે હોસનબાનુએ બાદશાહના આવયાની વાત સાંભલી, તેજ વખતે તેને એસતેકબાલ લેવા ગઇ, અને ઘણુંએક માન તથા આબરૂ આપી તેને માટે એક મેહેલ તઇયાર કરાવયો હતો તેમાં લાવી, ઝરઝવેરથી સણગારેલા તખત પર બેસાડયો. પછી બીજા બે યાકુતથી ભરેલા બે મોર અને બીસીઆર ખજાનો લાવી તેના પગ આગલ મુકયો. બાદશાહે તે ખુશીથી કબુલ કીધો, અને હોસનબાનુ પર ઘણીએક દુવા વરસાવી. તે પછી બાદશાહને પેલા ઝરથી ભરેલા કુવા દેખાડી અરજ કીધી, કે તમો નામવરના ખજાનામાં આ ખજાનો મોકલવાનો મને હુકમ આપવો. તયારે બાદશાહે તેમ કરવાને વઝીરને તથા વડા ખજાનચીને હોકમ કીધો. વજીર તથા ખજાનચી તરત ઉઠી કુવા પાસ આવયા. હોસનબાનુએ તેઓને તે ઝર દેખાડયું. પણ જેવા તેઓ તે ખાલી કરવા ગયા કે તેઓ જોએ શું? સઘલા કુવા સાપ અને અઝદાથી ભરપુર દેખાયા. હવે

તેઓની અચરતીનો પાર રહયો નહી. તેઓએ બાદશાહ આગલ આવી સરવ હકીકત કહી. હોસનબાનુનો ચેહેરો આ સાંભલતાં વાર ઝરદ થઇ ગયો. પણ બાદશાહે ધીરજથી ઉતર દીધો કે આ મારા નેક ફરજંદ એ ખજાનો તારાંજ ભાગ્યનો છે, માટે તે તનેજ મુબારક થજો. એની ઉપર મારો હક બીલકુલ નથી. સરવ ધન તનેજ જડયું છે, માટે તે તારૂં છે. હોસનબાનુએ નમીને બાદશાહને એલતેમાસ કીધી કે હું એવું ઇચછું છું કે આ જગાયાએ એક શેહેર વસાવું, અને આ સઘલી માલ મતા ખોદાની રાહમાં ઇયાને સખાવતમાં ખરચું. બાદશાહે કહયું કે જયાંબી હો તયાં તું મારૂંજ ફરજંદ છે; અને હું એક વખત કહી ચુકયો છું કે આ ધન તારૂં છે, માટે તને જેમ ગમે તેમ ખરચવાને તું મુખતયાર છે. પછી બાદશાહ પોતાના શેહેરમાં જવાને તઇયાર થયો, તયારે હોસનબાનુએ રહેવાને માટે તેને ઘણીજ બોહોત કીધી. પણ તેને ઘણુંજ અગતયનું કામ હોવાથી તે તેની અરજ મંજુર કરી શકયો નહી. શેહરમાં જવા પછી તેણે પોતાના વીસવાસુ માણસોને હોસનબાનુના મેહેલની ચોકસીને માટે મોકલયાં. હોસનબાનુએ પોતાના શેહરમાં એક ઘણુંજ મોટું મુસાફરખાનું બંધાવયું, અને પોતાના માણસોને એવો હોકમ કીધો કે જેબી મુસાફર આવે તેને પરથમ ખાનું ખવડાવી પછી રાહનો ખરચ આપી વીદા કરતી વખતે મારી પાસ લાવવો. દરએક મુસાફર સંગાત આમજ કરવામાં આવતું. થોડા દીવસમાં મુસાફરોએ હોસનબાનુનું નેક નામ ગામે ગામ, શેહેરે શેહેર, અને મુલકે મુલક, ફેલાવી નાખયું. તે સાથે તેણીના રાખેલાં માણસોની પાક દીઆનત અને મેહેનતની એટલી તો તારીફ થઇ કે કંઇ બોલયાની વાત નહીં. તેઓ પોતાની નોકરી એવી નીમકહલાલીથી બજાવતા કે સઘલા મુસાફરો (ગરીબ ઇયા તવંગર, સોદાગર ઇયા ફકીર), તેમની અતી સારી વરતણુકથી ઘણાજ ખુશી થઇ જતા, અને આથી હોસનબાનુની કીરતી એટલી તો વધતી ગઇ કે પુરવથી પશચીમ સુધી અને ઉતરથી દક્ષીણ સુધી તેણીનું નામ મશહુર થઇ ગયું.

શાહજાદા મુનીરસામીનો અહેવાલ.

જમાને પીશીનમાં ખારાઝમ શેહેરનો એક બાદશાહ સુરજના રૂપનો એક બેટો ધરાવતો હતો. તેનું નામ મુનીરસામી હતું. તે એટલો તો ખુબસુરત હતો કે લોકો તેને જોઇ અંજાઇ જતાં હતાં. જયારે હોસનબાનુના સખી દીલ તથા ખુબસુરતીના શરોદ તેણે સાંભલયા, તયારે તેણીને જોવાની તેને ઘણી ઉમેદ પેદા

થઇ. તયારપછી તેણે એક ચીતારાને બોલાવી હોસનબાનુની તસવીર ચીતરાવવાનો વીચાર કીધો. પણ શી રીતે ? કારણકે તેણે સાંભલયું હતું કે હોસનબાનુ કોઇને પોતાનું મોં દખાડતી નથી. તેણે એક ચીતારાને હોકમ કીધો કે કોઇપણ પરકારે હોસનબાનુના શેહેરમાં જઇ તેણીની તસવીર ચીતારી લાવવી. ચીતારાએ હા કહી, ને તરતજ તે હોસનબાનુના શેહેરમાં ગયો. તેવાંજ તેણીનાં માણસો રસમ પરમાણે તેને નહવડાવી ખવડાવી તેણીની પાસ લાવયાં. હોસનબાનુએ ખબર અંતર પુછી રસતાનો ખરચ આપી વીદાય કરવા ચાહયું. તયારે પેલા ચીતારાએ ના કહી, અને પોતે નોકરીનો ઘણો ઉમેદવાર છે એમ જાહેર કીધું. તયારે હોસનબાનુએ પુછયું કે તું શું હુનર જાણે છે ? તેણે જવાબ દીધો કે હું વાદલાંમાંથી ચાંદ તથા સુરજની તસવીર લઇ શકું છું. પછી તેણીએ તેને રાખયો, અને એક દીવસે પોતાની સખી પડાવવાનો વીચાર કીધો. તે ચીતારાને બોલાવી પોતાની ઇચછા જણાવી. તેણી બોલી કે તું શી રીતે મને જોયા વગર મારી તસવીર પાડી શકશે. તેણે ઉતર દીધો કે તમો નામદાર ફકત અગાસીપર ઉભાં રહો અને છેક નીચે પાણીથી ભરેલું એક મોટું વાસણ મુકાવો. પછી તમો ઉપરથી નીચે જુઓ, એટલે તમારો ઓળો પાણીમાં પડશે. પછી હું તમારી સખી તરતજ ઉતારી લઇશ. ચ.રવે ચીજો તઇયાર કીધા પછી પેલા ચીતારાએ હોસનબાનુની તસવીર ઉતારી લીધી, અને પછી પોતાના રેહેવાના મુકામપર જઇ બીજી એક ઉતારી હોસનબાનુ આગલ લાવયો, અને પેહેલી જે સઉથી સરસ હતી તે શાહજાદા મુનીરસામીને માટે રાખી. થોડાક દહાડા પછી તે તેણીની આગળ આવી બોલયો કે, ઓ નામવર બાનુ ! મને મારાં છોકરાં બચ્ચાં પાસ જવાની ઇચછા થઇ છે, માટે રજા હોય તો તેમ કરી સેહેજ દહાડામાં પાછો ફરૂં. હોસનબાનુએ રજા આપી એટલે પોતાના શેહેરમાં આવયો, અને પેલી તસવીર મુનીરસામીને આપી. તે જોતાંજ તે બેહોશ થઇ ગયો, અને શુધીમાં પાછો આવતાંજ એવો ઠેઠાવ કીધો કે મધરાતને સમે મારા બાપને કહયા વગર જતો રહું, અને આ હોસનબાનુ સાથ નેકા કરૂં તોજ મારા શેહેરમાં પાછો ફરૂં, નહી તો જંગલે જંગલ ભટકી મારી જીંદગી ખતમ કરૂં. કંઇ પણ ઝરઝવેર, માલ અસબાબ, ચાકર નફર, લીધા વગર શેહેરમાંથી ચાલવા માંડયું, અને હોસનબાનુના શેહેર તરફનો રસતો લીધો. આખરે શાહબાબાદ તરફ આવી પોહોંચયો. શેહેરમાં જઇ ધરમશાળામાં ઉતારો કીધો. તયાંના ચાકરો રેવાજ પરમાણે ખાનું લાવયા, જે તેણે ઘણુંજ થોડું ખાધું. પછી રસતાનો ખરચ આપવા માંડયો, જે તેણે લીધો નહીં ; તેઓએ ઘણુંબી સમજાવયો; પણ તે એકનો બે થયો નહીં. અંતે હોસનબાનુના માણસોએ જઇ તેણીને ખબર કીધી કે એક મુસાફર આવયો છે જે ખાણું પણ ખાતો નથી, અને રસતાનો ખરચ પણ

तशवीर ३जी.

मुनीर शामी हशनबानुनी तशवीर जोई बेहोश था-
एलो तेनी.

લેતો નથી. તેણીએ મુનીરસામી શાહજાદાને બોલાવી મંગાવયો, અને આમ કરવાનું કારણ પુછયું. તે બોલી કે તું શું કામ ઝર લેતો નથી. તે દરએક માણસને તંગી અને મુશકેલીની વખતે કામ આવેછે. તયારે તે બોલયો કે હું ખારાઝમ શેહેરનો શાહજાદો છું, અને મને પઈસાની દરકાર નથી. તયારે હોસનબાનુ બોલી કે જો એમજ છે તો તું એક ફકીરના લેબાસે શું કામ આવયો છે? મુનીરસામીએ જવાબ દીધો કે તારી તસવીરે મને દીવાનો કીધો છે. તારો ચેહેરો જોવાનો ઘણોજ ઉમેદવાર છું. હવે તુંને જે ગમે તે કર. હોસનબાનુએ વીચાર કરી જવાબ દીધો કે ઓ નેકબખત શાહજાદા આ ખયાલથી તું દુર રહે. અગર તું પવન થઇને પણ આવે તોપણ મારો એક બાલ પણ જોવા પામવાનો નથી. મુનીરસામી બોલયો કે એક વાર આ મારો જાન પણ તેમ કરવામાં ખરડી નાખીશ. હોસનબાનુ દલગીર ચેહેરે બોલી કે અગરજો તુંએ પકકો ઠેડાવજ કરયો છે તો એક વાર આ મારી શરતો છે તેને તું બજા લાવ પછી મને તારીજ મોહોરદાર તરીકે ગણ. પણ જો તે શરતો પાળવામાં તું પછાત પડે તો પછી મારો વીચાર તારા મનમાંથી કહાડી નાખી તારાં માત પીતાને ઘરે જઇ આનંદમાં દીવસ ગુજાર. શાહજાદાએ જવાબ દીધો કે તેમ કરવા હું કબુલ છું. પછી હોસનબાનુએ કહયું કે મારી પાસ સાત સવાલ છે તેના જવાબ તું લાવ. પેહેલો સવાલ એ જે, એક વાર જોયું, ને બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે. આ સવાલનો જવાબ લાવ કે તે કયાં છે, અને કયો શખસ છે, અને તેણે શું જોયું છે, કે આ પરમાણે બોલયા કરે છે. જયારે આનો જવાબ લાવશે કે બીજો સવાલ હું તુંને કહીશ.

પછી મુનીરશામીએ ખાનું ખાઇ રસતાનો ખરચ લઇ જવા માગયું તયારે હોસનબાનુ બોલી કે હું તારી વાત કયાં સુધી જોઉં? મુનીરસામી બોલયો કે એક વરસ સુધી. પછી દલગીર ચેહેરે રજા લઇ નીચે ઉતરયો, અને જંગલ તરફ ચાલવા માંડયું. કોઇ જંગલમાં જઇને કદી હશતો અને કદી પાહાડ સાથે માથું મારીને રડતો પણ પોતાનું કદમ આગલજ ધરતો જતો. એ પરમાણે ઘણાક શાહજાદા તેણી સાથ પરણવાની ઉમેદમાં મારયા ગયા. આખર મુનીરસામી તેની તશવીર બગલમાં રાખી જંગલે જંગલ ફરતો હતો પણ કોઇ જોગ મતલબની લાગ નહી મલી. એતેફાક ફરતાં ફરતાં એક દાહાડે એમનની પાશે એક જંગલમાં જઇ નીકલીઓ અને કોઇ ઝાહાડ હેઠે બેશીને વાદલ જોઇ જાર જાર રડવા લાગો; હાતમૂબી તેજ દાહાડે તેજ જંગલમાં શીકાર રમવા ગીઓ હતો— એટલાંમાં એક અવાજ દરદ ભરેલો તેહનાં કાનમાં આવીઓ. તેણે પોતાનાં આદમીઓને કહીઉં જે આએ અંજની ખબર લાવો, અને જોવો જે આએ

જંગલમાં એવો શતંમ રશીદા કોણુ છે જે આએ રીતે ફીકીફાક રરેચ. કેટલીં એક આદમીઓ ગીઆં અને આવીને અરજ કીધી જે સાહેબ, એક સખશ નોજવાંન ખુબશુરત ફકીર જેવો એક મોહોટાં ઝાહાડ તળે બેસીને રડેચ; નથી આંખ ઉંઘાડતો કે નહીં કોઇ સાથે કાંઇ બોલતો. એ વાત સાંભળતાંજ હાતમ પોતે એખલો તે તરફ આવીને ચુપકીદા ઉભો, ન દુરથી તમાશો જોવા લાગો. તે બેખબર રરી રરી હાએ મારતો હતો અને પોતાની જીગરનાં કટકા કરતો હતો. એવી હાલત તેની જોતાંજ હાતમ બેતાબ થઇ ગીઓ ને આંખમાં આંશુ લાવેઓ ને પોતાનાં મનમાં કેહવા લાગો જે–ખોદાએ એનાં ઉપર હાવો શું હાદશો ખપરીઓ છે જે એનો આવો એહવાલ થએઓ. વાંચનાર, હાતમના જેવા ઉદાર દીલનો કોઇ પણ સખશ તને આ દુનીઆંમાં નજર આવયો છે? આખર પોતાનાં ઘોડાપરથી ઉતરીઓ ને તેનાં માથાં ઉપર જઇને ઉભો રહેઓ ને રેહેમથી પુછવા લાગો જે એ ખુબશુરત જવાંન! તારીપર હેવી શું મુશીબત પરીચ જે તારી આએ હાલત છે. તેણે માથું ઉંચકીને જોઇઉં તો એક નવજુવાંન આદમી આફતાબની પેશાંનીનો, શરોવરનાં કદનો, કશતુરીનાં જુલફાંનો, પાદશાહી લેબશ પેહેરેલો શલાલ પુછેચ. જેઆરે તેણે આવી મેહેરબાંની અને પેઆર સાથે તેહેને જોએઓ તેહારે બેઅખતીઆર બોલીઓ જે, એ ભાઇ શું કેહું મારાં દુઃખની વાત; મારી ઉપર એવી મુસીબત આવી પડી છે, જે કોઇથી ટળે એમ નથી. તારા જેવા હજારો માણુસો મારી પાસ આવી ગયા પણ કોઇએ મારાં દુઃખની વાત સાંભળી તેમાંથી મને ઉગાડવાનો રસતો દખાડયો નથી. સરવે કોઇ આવી ચાલી ગયા છે. હાતમે કહીઉં જે તું ખાતરજમાં રાખ ને મહને કેહે કાંએ જે મેં ખોદાની રાહા ઉપર કમર બાંધી છે, વાસતે તાહારૂંબી કામ કરવામાં કશી કશુર નહીં કરશ. અગર દોલત દુનીઆંની તુંને દરકાર હોએ તો હમણાંજ લે—અગર કોઇ દુશમન તુંને સતાવતો હોએ તો તું તેને માહારી સાંમએ બોલાવ, ઇઆ હું તેને મારશ ઇઆ હું મરશ. અગર કોઇ માશુકને મલવાની આરજુ રાખતો હોએ તો તે વગર કોશેશ કરવે નથી મલનાર તેથી તેહેની તદબીર કરશ. અને ખોદાનાં ફજલથી તેની સાથેબી તાહારો મેલાપ કરી આપશ. અગર માહારાં માથાંની તુંને તલબ હોએ તો તેબી હાજર છે. મુનીર-સામીએ જેઆરે એવી વાતો સાંભળી તેઆરે આફરીન અને શાબાશ કરીને દુવા કીધી અને કહીઉં જે—એ જવાંન વફાદાર! તું સલાંમત રેહેજે કે હમો ગરીબોને દીલાશો આપેચ. એમ કહીને તે તશવીર પોતાની બગલમાંથી કાહાડીને તેહેને દખારીને પુછીઉં જે હવે તુંજ કેહે કે એને વગર જોવે હું કેમ જીવું, અને પોતાનો હાલ ફેવો કેમ નહી કરૂં. હાતમે જેઆરે તશવીર જોઇ તયારે અચરત થઇ ગીઓ અને કેહેવા લાગો જે તાહારી વાત ખરી છે પણ

૧૫૯૩

એટલો બેચેન ના થા, થોરી સબર કર અને તાહારી ખાતર જમે રાખ અને ખોદાથી બેઆંન લગાર અને નાઉમેદ ના થા. હુંબી તાહરાં કામમાં કશુર નહીં કરશ. જાંહાં શુધી તુંને તારી માશુક સાથે નહીં મેલવું તાંહાં શુધી તાહારી સંગત નહીં મેલું. એ પરમાણે મુનીરસામીને હાતમે ઘણો સમજાવી, ખાતરી કરી પોતાના એમન શેહેરમાં લઇ ગયો. તાંહાં તેહેને નહવડાવીને પોશાક બદલાવીને જીઆફતો ખવારી નાંચ દખારી બે ચાર દહાડા એવીજ તરેહથી મશગુલ રાખેઓ. ફરી એક દહાડે તેને ઉડાશ જોઇને કહેઉં કે ઓ સાચા આશક હવરે હું તારી મતલબની તલાશ કરૂં છેઉં, અને કોશેશની કંમર બાંધું છેઉં. શાહાજાદાએ કહીઉં જે માહારાં કામનો છેડો નથી તેથી હું નહીં ચાહાતો જે તું એશ અશરત મુકે, અને પોતાને મેહેનત તશદીમાં નાંખે. હાતમ બોલેઓ કે કદાચ તું નહીં ચાહાતો તો ના ચાહ પણ હું પોતાના શુખનને ચાલતાં શુધી નીભાવશ, અને તુંને તાહારી મેહેબુબથી અગર જીવતો રેવશ તો મેલવશ. આખર પોતાના અમીરોને એકઠા કરીને ફરમાવીઉં જે, જે તરેહથી મુસાફરોને જગો, ભુખ્યાને ખાંણું, નાંગાને કપડું, મુશ્કેલીઓને ખરચ, જેવો હમણાં મારી સાંમણે મલેચ તેમજ મારા આવીઆ તલગ મલતું જાએ. કોઇ એમ નહીં કેહે જે હાતમ આએ શેહેરમાં નથી, એવું તેવોને સમજાવીઉં. અને પોતે મુનીરસામીની સાથે શાહાઆબાદ શેહેરનો રસતો પકરીઓ. કેટલાએક દહાડામાં તાંહાં જઇ પુગો. હોશનબાંનુંનાં આદમીઓ જે મેહેમાનદારીપર હતા તે આગલ આવીને મેમાંશરાહમાં લઇ ગીઆ, ને તરેહ તરેહનું ખાંણું તેવોની સાંમે મુકીઉં, અને રૂપીઆ મોહોરોબી ઘણી હાજર કીધી, અને ઘણી નમનતાઇથી અરજ કીધી જે, નાણું લાલ સફેદ જેટલું દરકાર હોએ તેટલું લેવો. તેને હાતમે કહેઉં ઓ ખોદાનાં બંદાવો હું રોટલીનો તથા ઝરઝવેરનો મોહોતાજ થઇને નથી આવેઓ. હકતાલાએ મહનેબી ઘણું ઝરઝવેર આપેઉં છે અને ઘણાંજ મુલકોનો સરદાર કીધો છે, પણ મારી તો ઉમેદ ઘણી મોટી છે. એ વાત સાંભળીને તે આદમીઓએ હોશનબાનુને ખબર આપી કે હાતમ નામનો એક નવો સખશ આવીઓચ જેના કહેવા પરમાણે તે એક મોટો બાદશાહ છે અને ઝરઝવેરનો કશી રીતે મોહોતાજ નથી, પણ કહે છે કે હું ઘણીજ મોટી ઉમેદ આ શેહેરમાં શાહાજાદા મુનીરસામી સાથે આવયો છું, અને કંઇ ખાનગી સંદેશો લાવયો છું જે તમો નામદારને કેહેવાને તે ચાહે છે. આ વાત સાંભળી તેણે તે બેહુને બોલાવી મંગાવીઆ. જારે તેવો આવેઆ તારે તે પરદેનશીન બેઠી અને પુછવા લાગી જે તમારો શું હેવાલ છે? હાતમે કહીઉં જે ઓ માહાતાબને ચેહેરેની બાનું, હું આ મારા રફીકનો અહેવાલ સાંભળી તારા શેહેરમાં આવયો છું, અને તારા સવાલનો જવાબ આપવા તઇયાર છું, પણ તે પેહેલાં તારો મુબારક ચેહેરો

મને દેખાડ, જેથી મને આરામ મલે, અને મારૂં કામ કરવાને મારા દીલમાં શકતી આવે. તેણે કહીઉં એ ખોદાનાં બંનદા હું બેગાંના મરદની સાંમએ કેમ આવું, અને શી તરેહથી પોતાનું દીદાર દેખાડૂં, મગર જો કોઇ એં સાતો સવાલ પુરા કરશે તેજ નેકાહ પછી માહારા એશનાં બાગમાંથી રાએતનાં ફુલ ચુંટશે. તારે હાતમે કયું જે શું સવાલ છે તે તું પોતાની મીઠી જુબાંથી બેઆંન કર અને આએબી કોલ આપ, જે અગર તે સવાલ પુરા કરૂં તો તુંને જેહને ચાહું તેને બખશું. પછી તું ફરી નહી જાય, અને મકર નહી કરે. હોસન બાનુંએ એ વાત કબુલ કીધી, અને મજબુત એકરાર કીધા કે જયારે હું તારી તાબેદાર થાઉં, તયારે તને ગમે તે કરજે, જો તારી મરજીમાં આવે તો તું મને તારી ગણજે, અગર નહી તો કોઇ બીજાને સવાધીન કરજે. હાતમે કહયું જે એ વાતમાં કોઇ શાહેદી જોઇએ. પછી પોતાના વડા અકાબરોને બોલાવી તેઓની હઝુર હોસનબાનુએ તેમજ હાતમે અરસપરસ કોલકરાર કીધા. પછી એક દશતરખાંન સારો બીછાવી તરેહ તરેહનું ખવારી પોરા ઘણા રૂપીઆ આપી રૂખશતની વખતે કહીઉં જે એ હાતમ પેહેલો સવાલ એ છે જે એક વાર જોયું તે બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે. એની ખબર લાવ, જે તે કોણ છે, અને કાંહાં છે, અને તેણે એવું શું જોઇઉં છે, જે ફરી જોવાની તેની આરજુ રાખે છે. પેહેલાં એ પુરો કર ફરી બીજાની ફીકર કર. પછી હાતમે કહયું કે આ મારા બેરાદરને તું તારાં શેહેરમાંજ રાખજે, અને જયાં સુધી હું પાછો આવું તયાં સુધી તું એની ખબર અંતર પુછયા કરજે. તે વાત હોસનબાનુએ કબુલ કીધી, અને બોલી કે કદી આખી ઉમર સુધી જો એ મારા શેહેરમાં રહેશે તો શું થવાનું છે. દરરોજ એને ખાધા સીવાય ચાર સોનાના સીકકા બીજા ખરચને માટે મલયા જશે. આ સાંભલી ખુશી થઇ હાતમે મુનીરસામીને ધરમશાળામાં મુકી પેહેલા સવાલની તેહેકીક કરવા જંગલનો રસતો લીધો.

હાતમ પેહેલો સવાલ બજા લાવયો તે વીશે.

હવે હાતમે જયારે જંગલ તરફનો રસતો લીધો, તયારે પોતાના મનમાં બોલવા લાગયો કે હું કયાં જાઉં, અને એ વીદો કોણને પુછું. પણ કશી ચીંતા નહી. એ કામ મેં મારે માટે ઉઠાવયું નથી, પણ ખોદાનાં બંદાને માટે ઉઠાવયું છે, માટે તેજ બારે હકતાલા મને સીધે રાહે લઇ જશે. એમ ધારી ચાલતો ચાલતો એક એવાં જંગલમાં આવી પુગો કે જેમાં એકપણ પરંડાની નીશાની

માલમ પડી નહીં. એટલામાં શું જોએચ કે એક વરૂ નજીક હતું કે એક હરણીને પકરે અને ફારી તોરીને ખાઇ જાએ. એવી બેકરીમાં જેઆરે તેણે તે હરણીને જોઇ તેઆરે જલદી જઇને એક પોકાર મારેઓ જે ઓ જાલમ શું કરેચ, ખબરદાર આએ ગરીબ બચરવાલ છે; હેની છાતીમાંથી દુધ વેહેચ; તે એ વાત સાંભળીને બીધો અને ઉભો રહીને કેહેવા લાગો જે શું તું હાતમ છે જે હાવા વખતમાં તું તેહેની આરે આવીઓ? હાતમે તેહેને કહીઉં કે તેં કેમ જાંણીઉં. તેણે કહીઉં મેં તાહરી હીમત તથા મેહેરબાંનીથી પીછાંનીઉં. પણ સઉને માલમ છે જે તું હરકોઇનાં હકમાં એહેશાંન કરેચ. પણ તે માહારો શેકાર આજે માહરાં મોંમાંથી કેમ છોરાવેઓ. તેઆરે હાતમે કયું જે તું શું ચાહેચ. તેણે કહયું જે માહારો ખોરાક ગોશનો છે તેથી જો મલે તો ખાઉં. હાતમે કહયું સારૂં. જાંહાંથી ગોશ ચાહે તાંહાંથી માહારાં બદનમાંથી કાપી ખા, ને પોતાનું પેટ ભરીને ચાલેઓ જા. તેણે કહીઉં જે કુલાંનું ગોશ વગર હાડકાંનું છે, અગર તમો મને તે આપો તો હું સારી પખે ચાખશ, અને તુમુને દુવા કરશ. હાતમે તેજ ઘડીએ ખંજર કમરથી ખેંચોઉં અને પોતાનાં કુલાંમાંથી એક મોટું બોટું કાપીને તેહેની આગલ નાંખીઉં. તેણે તે ગોશ ખાઇ આશેશ થઇ કહીઉં જે, ઓ હાતમ એવી શું તારી પર મુશીબત પરીચ જે તુંએ એમન શેહેરને મુકીઉં અને હાવી તશદી ઉઠાવીને એવાં ખુંખાર જંગલમાં આવી પરીઓ. તેઆરે હાતમે આએ જવાબ દીધો જે મુનીરસામી હોશનબાનુપર આશક થએઓ છે અને હોશનબાનુ સાત સવાલ રાખે છે જે કોઇ તેહેને પુરા કરશે તેને તે કબુલ કરશે. હુંએ ખોદાને વાસતે એ કામ ઉપર કમર બાંધી છે.

પેહેલો સવાલ તેહેનો એ છે જે—એક સખશ કેહેચ કે એક વાર જોયું તે બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે. અગરજો હું એ નહીં જાણતો કે તે મકાંન કાંહાં છે, અને તે સખશ કોણ છે, અને તેણે એવું શું જોઇઉં છે, કે જેહેને જોવાની ફરી આરજુ રાખેચ. પણ ખોદા ઉપર ભેઆંન લગારી જંગલમાં ચાલેઓ જાઉંચ કે તેની શોધ કેઠેથીબી મલશે. આ વાત સાંભળીને તે વરૂએ કહયું જે—ઓ જવાંન હું તે ઠેકાંણું જાણુંચ. અકશર બુજરગોની જુબાંથી તેહેનો પટો મલેઓ છે; તેહેનું નામ દશત હુવેદા કરીને કેહે છે તાંહાં જે જાય છે તે આખો દહાડો ફરે છે. અને એજ અવાજ સાંભળે છે. હાતમે કહીઉં જે તે દશત કાંહાં છે—વરૂ બોલીઓ જે હઇઆંથી થોરો દુર જાતાં બે રસતા મલશે, તેમાંથી તું દાબા હાથનાં રસતાને છોડીને સીધા રસતાપર ચાલીઓ જજે. એકીન છે જે તાંહાંજ પોંહોંચશે અને પોતાની મુરાદને હાંશલ કરશે. તે હરણી તથા વરૂ બંને, હાતમની સખી દીલની તપાસને માટે આવયાં હતાં. તેઓ બંને

તેને દુવા દઇ પોતાને રસતે ચાલયાં ગયાં. હાતમ બે ચાર પગલાં આગલ ચાલીઓ હશે, પણ દરદનાં સબબથી પગ ધ્રુજવા લાગો. નાચારે એક ઝાડની નીચે પડીને તડફડવા લાગો. તાંહાં એક કોહોલાંની રેહવાની જગો હતી તે પોતાની માંદા સાથ ખોરાકીની તલાશને સારૂં ગીઓ હતો. બે ચાર ઘડી પછી તે ખાઇને આવેઆં અને હાતમને પોતાની જગો ઉપર તડફડતો જોયો. માદાએ તેને કહીઉં જે આએ આદમજાત કાંહાંથી આવેઓ છે. હમણા એ જગાને છોડવી જોઇએ, કાંએજે મશહુર છે જે આદમીને હેવાંનથી શું નીશબત. કોલાંએ કહીઉં, કે ઓ માદા કદાચ એ ખુબસુરત જવાંન હાતમ હશે, અને દશત હુવેદાંની ખબર લેવા જતો હશે. હમણાં ફુલાંનાં દરદથી એ ઝાહાડ તળે પડીઓ છે અને તરફીને જીવ આપેચ. તેણે કહયું કે હાતમ કોણ છે? તેણે જવાબ દીધો જે એ એમનનો પાદશાહ છે અને ખોદાનો એક ખાસ બંદો છે અને એને હજી ઘણાક પરમારથના કામો કરવાના છે, અને મેં માહરા બુજરોગોની જુમાંથી સાંભલીઉં હતું જે ફુલાને દહાડે આએ જગાએ હાતમનું આવવું થશે, અને આએ ઝાહાડ તળે દુઃખ ખેંચશે તે દહાડો એજ છે. તેણે કહીઉં જે હેનો એહવાલ મહને સાચો કેહ. તે બોલીઓ જે આજે ફુલાંનાં જંગલમાં એક હરણી બચરવાલ ચરતી હતી; એક વરૂ તેનીપર પોંહોંચીઓ તેને પોતાનાં ફુલાંનું ગોશ આપીને તે વરૂનાં હાથથી તે હરણીને છોડવીને પોતાની ઉપર આએ મુશીબત લીધી. તે માદા બોલી કે તે પરવરદગારે ઇનસાનને બધાં જાનવરોમાં સઉથી મોટો દરજજો આપયો છે, પણ હાતમ તે સધળાં માનવીઓમાં શરેષટ છે. નર બોલયો કે એ સખાવતબી એટલી રાખે છે જે પોતાનું ગોશ આપીને બીજાનો જાંન બચાવીઓ. અને જેહારે એટલી ખુબી તેની તે માદાએ સાંભળી તારે કહીઊં જે હાવા જખમથી કેમ કરીને આટલો દુર જાશે. કોલાંએ કહીઊં જે અગર પરી રૂનાં માથાંનું ભેજું આએ જખમપર લગાડે તો વાત કરતાં સારૂં થાએ. પણ એ ઘણું મુશકેલ છે. શક સારૂં કે તે એક જાનવર છે અને દશતે માઝનદરાનમાં છે, કે આંગ તેનું મોરની મીશાલે છે ને માથું આદમીનાં જેવુ છે જે કોઇ તેની પાશે જાએ છે ને સરબત પાએ છે તયારે તે મશત થઇને નાચવા લાગે છે ને તમાશો દખાડે છે. કેટલાક આદમીઓ તેની સાથે સોહોબત પણ રાખે છે. એ સાંભળીને માંદા બોલી કે એવું કોણ આદમી છે કે તેનું માથું કાપી લાવે ને હાતમને સારૂં કરે. "તેણે કહીઉં જે અગર તુ સાત દહાડાને દહાડો કરીને નહી સમજે અને રાતને રાત નહીં જાંણે—અને નહી ખાએ ને નહીં પીએ ને આઠ પોહોર હાતમની ખબરમાંજ રેહે તો હું જાઉં ને તે જાનવરનું માથું કાપી લાઉં. તારે તેને કહીઉં કે એથી શું બેહેતર છે જે ઇનસાંનપર એહસાંનનું એહશાંન થાએ. આખર તે, તે બેહુને તાંહાં મુકીને

ઝીઓ. જેહારે દસતે માઝનદરાંનમાં દાખલ થએઓ ને તેણે કોઇ ઝાહાડ નીચે શુતેલું. પાંમીઓ, તારે નજદીક જઇને તેહનું માથું હેવા જોરથી તાંણીઊં જે તે જુદું થાઇઊં, તે લઇને પોતાના વાયદા ઊપર આવી પુગો. માંદાબી તેમજ હાતમની ખબરદારીમાં એવી તઇયાર હતી કે તે આવીચા તાંહાં શુધી એક ચલીનાં બચાંનેબી તેની આગળ આવવા દીધું નહી, અને રાત દીન તેહની સુવાની જગાની આગલ બેશીને જાગતી રેહતી. હાતમબી સુતો સુતો તેહની મેહેનત જોતો હતો, એટલાંમાં કોલાંએ પરીરૂ જાનવરનું માથું લાવીને માદાની આગલ મુકયું. તેણે તે માથું ભાંજ્યું અને ભેજું લઇને હાતમના કુલાં પર લગાડીયું, તેથી તે જખમ તુરત ભરાઇ આવ્યો, અને દરદ જતું રહયું. પછી હાતમ ઉઠી ઉભો થએઓ, અને તેહની તરફ જઇને કેહવા લાગો કે, ઓ હેવાન તેં મારીપર મોટું હેશાંન કીધું, પણ તુંએ સારૂં નહી કીધું, કે મારે સારૂ એક જાનવરનો જાન લીધો, એનો અજાબ માહરી પર થાશે. હું ખોદાને શું મોહોડું દખાડીશ. કારણકે જે માણસ પોતાના સુખને માટે બીજાં પરાંણીનો જાન લે, તે માણસ હરગેજ મોટું કહેવાય નહી. મોટો માણસ તો તેજ કહેવાય, જે પોતાના તનને આઝાબ આપી બીજાંને સુખી કરવાને કોશેશ કરે. પઇસાથી કંઇ મોટો માણસ કહેવાય નહી. જેમકે ફારસીમાં કહયું છે કે :—

ફારસી.

તવંગરી બેદીલસત—ન બેમાલ ;
બોઝોરગી બે અકલસત—ન બેસાલ.

માએની.

એક માણસની તવંગરી તેમા દીલની અંદર સમાયલી છે, પણ તેના પઇસામાં સમાયલી નથી. કારણકે માણસ ગમે એટલો તવંગર ઇયાને પઇસે ભરપુર હોયં, પણ જો સખાવત તરફ તેનું દીલ ન હોય તો, તેનું ધન શા કામનું ? તેમજ એક માણસની બુઝોરગી તેની અકલમાં સમાયલી છે, પણ તેના વરસમાં સમાયલી નથી. કારણકે, એક માણસ નાની ઊમરે એટલોતો અકલવાલો હોયછે કે, ડાહયા બુઢા પુરૂષોની માફક પોતાના વીચાર જાણાવેછે, અને એક માણસ ઉમરે મોટો હોય, પણ અકલનો દુશમન હોય તો તેના વરસ કયે ઠેકાણે અને કેવી રીતે ગુમાવયાં, તે એક સાધારણ માણસ પણ તેના બોલો પરથી કહી શકે.

એ વાત સાંભળીને તેણે કહીઊં કે એ ગુનાહ માહરી ગરદન પર છે. તું કંઇ અંનદેશો ના કર, કાંએજે હમે પણ પોતાના ખાલેકને જાણીએ છઇએ. હેવી

વાતચીતમાં હતા, એટલામાં હાતમે કહ્યું અગર તમે મારી પર એ હેશાન કીધુંછે તો કાંઇ મહનેબી ફરમાવો. હુંબી તે બજા લાઊં અને તમારા ઉપકારનો વાજબી બદલો આપું. કોહોલું બોલયું કે એ દલેર મરદ આએ જંગલની પાસે કફતારો રહેછે અને હમારાં બચાં વરશો વરશ ખાઇ જાએ છે. હમારો એટલો કાબુ નથી ચાલતો કે તેવોને મારીને પોતાના બચાંઓને બચાવીએ. અગર તું તેઓને મારે, ને હમારે માથેથી એ આફત ટાલે, તો ઘણુ એહશાંન કરશો. બલકે વગર પઇસે વેચાતાં લીધાં એમ કહેવાશો. હાતમેં કહીઊં કે તમો તેઓની જગા મહને દેખાડો, હું મારી હીમત પરમાણે કશી કશુર નહી કરીશ. તે મકાંન તાંહાંથી છ કોશ પર હતું, તાંહાં તે હાતમને લેઇને ગીઓ ને તેહને દખાડી પોતે કોઇ ઝાહાડમાં સનતાઇ ગયો. હાતમ આગલ ગીઓ અને તે જગો ખાલી જોઇને બેઠો, તેટલાંમાં એક જોડું આવેઊં, તે શું જોએ છે કે એક આદમી તે જગાપર બેઠો છે; એ વાતને સહુમજીને બેહુ આગલ વધીને કેહવા લાગાં જે ઓ સખશ એ જગ્ગા તાહારી નથી, કે તું હંઇઆં અમીર થઇને બેઠો છે. તું અકલવાલો આદમી થઇ પારકી જગાનો ધણી થવા માગે છે, તે તને લાયક છે? જાણતો નથી કે પર પુરૂષના મંદીરમાં તેની આગ્ના વીના જવું એ મહા પાપ છે. માટે જો પોતાનું ભલું ચાહે તો ઉલટા પગે ફરી જા, નહીં તો હમણાં બોટી બોટી કરી નાંખશું. તેણે કહીઉં કે ઓ નાદાનો શું કામ આવા બોલો બોલી પોતાને ગુનાહમાં નાખો છો. તમારી જગયા છે તો તમનેજ મુબારક હોજો. હું કંઇ એ જગયાનો ધણી થવા આવયો નથી. પણ તમારાં ભલાંને માટેજ આવયો છું. મારેથી શું કામ એટલાં બીવો છો? સુખેથી આરામ કરો. કફતારોએ કહીઉં કે આદમીને મુરવત સાથે શું ગરજ છે. તું તારે રસતે ચાલેઓ જા, નહીં તો દુઃખ પામશો, અને મારીઓ જાશો. હાતમે કહીઉં કે ઓ હેવાંન ખોદાને વાસતે જેવો પોતાનાં જાંનને જાંણો છો, તેમ બીજાંનોબી જાંણો. જેવાં તમને તમારાં બચચાં વહાલાં છે, તેવાંજ સઉનાં છે. જેમ તમારો જાન અમુલય છે, તેમ બીજાંઓનો પણ છે. કફતારોએ કહીઉં ઓ જવાંન, શું તું કોલાંનો હીમાએતી થઇને હમારી સાથે લડવા આવેઓછે? હાતમે કહીઉં કે હું તેઓનો હીમાએતી બની નથી આવેઓ, બલકે હું આજેજી કરૂં છું કે, તમેં તેનાં બચાંને ખાવાથી તોબા કરો, અને ખોદાનાં ગજબથી બીવો. તેઓએ કહીઉં, ઓ ઇનશાંન તું તેનો ગમ ખાએ છે પણ થોડા વખતમાં તેજ હવાલ તાહારોબી થાશે. એ વાત સાંભળીને હાતમે કહીઉં કે, ખોદાને વાસતે તેહનાં બચાંવોને બદલે તમે મને ખાવો, પણ તે બચાંને ખાવાથી હાથ ઉંચકો. તેઓ બોલેઆં કે તેઓને તો ખાશું પણ આજે તુંનેબી નહીં છોડશું. હાતમે કહીઉં કે તમે કોલાંનાં બચાંથી દુર રેહેવો, કારણકે તમારો ખોરાક તમને તે જેહાનનો સરદાર આપશે.

જેણે આપણને પેદા કીધાં છે, તેનેજ આપણને રોજી પુરી પાડવાની ફીકર છે. તમો સારી પેઠે જાણો છો કે સરવે કોઇ ભુખયા ઉઠે છે પણ ભુખયા સુતા નથી. માટે ઓ ફકીરો મારૂં સમજો ને આવાં અહેરેમનનાં કામોથી પોતાને જુદાં રાખો. કારણકે જેહાનનો બનાવનાર ઇશવર હર તરેહથી તમુને રોજી પુગાડશે. તે બોલીઆં હમે તેને કોરે મુકશું ને તુંને સલામત જાવા નહીં દેશું. તારે હાતમને માલમ થઇઉં કે, એ ઘણાજ સખત દીલનાં છે. ખોદાથીબી દરતાં નથી. એઓને મારવાં જોઇએ. હેવું સમજીને ગોશાથી લાલ થઇ ગીઓ અને તેઓને કહયું કે સાંભળો :—

ફારસી.

નેકુઇ બા બદાન કરદન ચમાન અસત,
કે બદ કરદન બેજાયે નીક મરદાન.

માએની.

ખરાબ માણસો ઇયા જાનવરોની સાથે નેકી કરવી તે ગોયા નેક માણસોના લાભમાં ખરાબ કરવા જેવું છે.

એમ કહી પોતાની જગોથી કુદીને તે બેહુની ગરદન પકડીને જમીનપર પટકીઆં, અને જીવમાં કહીઉં કે, હમણા એવોને કેમ કરીને મારૂં કાંએકે મેં આજદન તલક નથી કોઇને મારીઉં, કે નથી કોઇને દુઃખ દીધું. પણ એ લોકોએ ખોદાનો ઇનકાર કીધો છે, તેથી કાંઇ સજા આપવી જોઇએ. એ વાત મનમાં ઠેડવીને ખંજર કમરથી ખેંચીઉં, ને મુંડથી તેવોનાં દાંત તોડીઆ, અને ખંજરથી તેનાં નખ કાપી નાંખીઆં. ફરી તે કીરતાર પાસે દુવા માંગી કે, એલાહી એ હેવાંનોનું દરદ દુર કર. એ દુવા તેની ખોદાની જનાબમાં કબુલ થઇ તેજ ઘડી તે બેહુનું દરદ જતું રહીયું, મછી તેવોને છોડી દીધાં. તે રડી રડીને કેહવા લાગાં કે, હવે હમુને રોજી કેમ મલશે, અને હમે કેમ કરીને જીવશું ? હાતમે કહીઉં કે કાંઇ અનદેશો ના કરો, ખોદા રોજી આપનાર છે, કાંઇ નહી ને કાંઇ તરેહથી પોંહોંચાડી દેશે. એટલાંમાં તે કોલું સાંમનેથી આવીને કેહવા લાગુ કે તમે ખાતરજમે રાખો. આજ દહાડાથી એઓનું ખાંણુંપીણું હમારી પર લાગુ થઇઉં. હમે જાંહાં શુધી જીવશું અને જાંહાંથી જાંણશું તાંહાંથી લાવીને એવોને ખવાડશું. એ વાત સાંભળીને હાતમ તેઓથી રૂખશત થઇને આગલ વધીઓ. એટલાંમાં માંદાએ નરને કહીઉં કે ઓ કોલા, એ મુરવતથી દુર છે કે, હાતમ એખલો દશત હુવેદાની તરફ જાએ, ને તું તેની સાથે નહીં જાએ. એ વાત સાંભળતાંજ તે દોડીઓ અને પોકારી પોકારીને કેહવા લાગો કે ઓ હાતમ હુંબી તાહરી સાથે દશત હુવેદાની તરફ ચાલીશ. તેણે કહીઉં કે, ઓ હેવાંન

હું એક તાહેરાં એહશાંનથી ગરદન ઉઠાવી શકતો નહીં, ને બીજો બોજ કેમ લેઉં, અને પોતાને લીધે તુંને તાહારાં વતનથી જુદો શા સારૂં કરૂં ? ખોદાને વાસતે એ વાતથી દુર રેહે. એ માહારીથી કદી નહીં થાએ. અગર તું માહરો સાથી. થવાજ માંગે છે તો એજ એહશાંન ઘણું છે કે, મહને સીધો રસ્તો બતાવ. તેણે કહીઉં કે, જે રસતો નજદીકનો છે તેમાં ઘણી આફતો છે. બીજો રસતો જે છે તે ઘણો લાંમબો છે, પણ તેમાં ઘણી આફત નથી, તે વાસતે હું તાહારી સાથે ચાલવાનો ઇરાદો કરૂં છું કે તુંને તે બતાઉં. હવે તાહરી ખુશી. હાતમે કહીઉ કે, ખોદાતાલા નજીકની રાહાની આફત માહારીપર આશાંન કરશે. તારે કોલાએ કહીઉં કે, રસતો તાહારી આગલ આવેછે તેજ નજદીક છે. અગર તું સલાંમત રેહેશે તો દશતે હુવેદાને પુગશે. હાતમ તેહેને રૂખશત કરીને આગલ ચાલીઓ. કાંઇ મુદત પછે એક ચાર રસતાનો ચોક નજર આવીઓ. હાતમ તાંહાં ઉભો રહીને વીચાર કરવા લાગો કે, હવે કાંહાં જાઉં. તે જંગલમાં રીંછ પાદશાહી કરતો હતો, અને તાંહાં સઘલા રીંછોજ વસતા હતા. એતેફાક એવો થએઓ જે, શો બશો રીંછ તે દહાડે તે જગાપર ફરવા આવેઆ હતા. હાતમને જોતાંજ ઘણાં ખુશ થએઆ અને પકડીને પોતાનાં પાદશાહ પાસે લઇ ગીઆ. તે તેને જોઇને ખુશ થએઓ, અને કેહેવા લાગો કે તમે માહારી પાસે બેશો, અને પોતાનો એહવાલ કેહો કે તમે કોણ છો, અને તમારૂં નામ શું છે ? મને એમ માલમ પડેછે કે, તમે એમનના પાદશાહ હાતમ છો. એ વાત સાંભલીને તેણે કહીઉં એ તો તમો સાચું કહો છો, હું હાતમ બીન તાઇ છેઉં. ખોદાને વાસતે આએ જંગલમાં આવી નીકલીઓ છેઉં. તેણે કહીઉં કે તમારા આવીઆથી હું ઘણો રાજી થએઓ છું, કે તમે હઇઆં આવેઆ. હવે હું મારી છોકરીને તમારી સાથે પરણાવું, કાંએકે, આએ જંગલમાં મારો જમાઇ થવાને લાએક કોઇ નહીં હતો, મગર તમે આવેઆછો. એ વાત સાંભલીને તેણે પોતાનું સર નીચું કીધું, અને વીચારમાં પડીઓ. પાદશાહાએ કહીઉં કે તું જવાબ નથી આપતો, કે હું તારો સસરો થવાને લાએક નથી ? તારે તેને હાતમે કહીઉં કે, હું ઇનસાંન ને તું હેવાંન, માહારી તારી બરાબરી કેમ થાએ. તે બોલીઓ ઓ હાતમ ઇશકની લેહેજતમાં ઇનસાંન તથા હેવાંન એકજ છે. તું કાંઇ અનદેશો ના કર. માહારી છોકરી તાહરા જેવીજ છે. એમ કહીને તેણે પોતાના બે ચાર રીંછોને કહીઉં કે તમે હમણા જઇને મારી છોકરીને ઝેરઝવેરથી સણગારી, મારા મેહેલના સઉથી દમદમા ભરેલાં દીવાનખાનામાં લઇ જાઓ. તેઓ તે છોકરીને સણગારીને તે ઓરડામાં લઇ ગીઆ, ને હાતમનેબી તાંહાં લાવેઆ. જોહારે તે હાતમે તે પરી પેકરને જોઇ તયારે અજબ થઇને પાછો મીજલશમાં આવેઓ, અને કેહવા લાગો કે, ઓ રીંચ તુ પાદશાહા છે, અને હું ફકીર. અગર એ

તશવીર ૨થી

રીંછનાં પાદશાહ પાસે તેહના આદમીઓ હાતમને લઈ આવેઓ તેહની ઃ

પાદશાહજાદીને હું મારી ઓરત કરૂં તો ઘણી બેઅદબી છે. તે રીંછે કહીઉ કે એ વાત કબુલ કરો, કારણકે તમેબી એમન શેહરના શાહાજાદા છો. તે સાંભળીને તે ફીકરમાં પડીઓ, અને જીવમાં કેહવા લાગો કે હું શું બલામાં આવી પડીઓછું. હવે હું શું કરૂં. હું એક કામને વાસતે પોતાનાં શેહેરથી નીકલીઓ છું. અગર અહીઆં પોતાનાં લગન કરીને મોજ કરીશ તો, તાંહાં મુનીરસાંમી માહારી ઇનતેજારી ખેંચીને મરી જાશે. હું ખોદાને શું જવાબ આપીશ. રીંછનાં પાદશાહે ફરી તેને અનદેશામાં જોઈઓ તારે પુછેઉં ઓ જવાંન ખુબશુરત અગર એ વાતને કબુલ કરશે નહીં, તો કેઆંમત તલગ નહીં છુટશે. બલકે આએ ભારી કેદમાં મરી જશે. તેણે એ વાતનોબી જવાબ નહીં આપેઓ ને માથું ઉંચકીને જોયુંબી નહીં. તારે રીંછે ગોશે થઇને પોતાની કોમને કહયું કે એને ફલાંણી ગારમાં નાંખો, અને એના મોહોડાં પર એક ભારી પથર મુકો અને સંભાલ રાખો. એ વાત સાંભલતાંજ કેટલાએકે દાડીને હાતમને તે અંધારા ગારમાં બંધ કરીને એક ભારી પથર તેના મોહડાં પર મુકીઓ. તે તેજ ગારમાં ભુખો પેઆશો હેરાંન હતો. કેટલાક દહાંડા પછી રીંછના પાદશાહે પાછો તેને બોલાવીને પોતાની પાસે બેસાડયો, અને સમજાવી કહયું કે ઓ હાતમ મારી છોકરીને કબુલ કર. તે ફરી અંદેસામાં પડીયો, અને એ વાતને ખાતરમાં નહી લાવયો. તેણે એક ખુમચો મેવાનો મંગાવી તેની આગલ મુકયો, તેતો ભુખોજ હતો તે બેઅખતયાર ખાવા લાગયો, અને જયારે તેનુ પેટ ભરાયું તયારે તેને કહયું જે ઓ જવાંન આએ પરીપેકરને પોતાના નેકામાં લાવ અને જીંદગાનીની મોજ લે. હાતમે કહયું કે એ મારાથી કદી નહી બને, ઇનસાનને હેવાનથી શું નીસબત. કારણકે સાંભલ. એમ કહી તે નીચે પ્રમાણે રીંછના બાદશાહને સમજાવા લાગયો.

ફારસી.

કુનદ હમ જેનેસ બા હમ જેનસ પરવાઝ,
કબુતર બા કબુતર; બાઝ બા બાઝ.

માએની.

કે દરેક ચીજ પોતાનીજ જાત સાથે ઊડેછે, જેમ કબુતર સાથે કબુતર, અને સકરા સાથે સકેરો. કારણકે એમતો બનેજ નહી કે કબુતરના તોલામાં કાગડો શોભે, તેથી તું હેવાન અને હું આદમી સાથ શું સંબંધ. એથી તે ઘણોજ ગુસસે થઇ ગયો, અને તેણે ફરી પોતાના રીંછોને કહયું કે એને તેજ ખાડામાં નાંખો, તેઓએ તેમજ કીધું. કેટલાએક દહાડા, વગર ખાવે પીવે હાતમ કેદમાં રહયો. એતેફાક એક રાતના સવપનામાં જોએ છે કે એક પીર

મરદ દુધ જેવાં ઉજલાં વસ્તર પેહડીને ઊભો રહીને કહેછે કે, ઓ હાતમ તુ શું કરવા પોતાનો જાંન આએ અંધારા ગારમાં ગુમાવેછે. નથી જાણતો કે તું શું કામને સારૂં આવયો છે, જયાં સુધી તે છોકરીને કબુલ નહી કરશે તયાં સુધી આએ કેદથી નહી છુટશે. એ વાત સાંભળીને તેણે કહયું કે ઓ બુજરગ, અગર હું તે છોકરી સાથે પરણીસ તો તે મહને ફુરસદ કયારે આપશે, કે હું પોતાને આએ કામમાં લગાડીસ. તેણે કહયું જે ઓ હાતમ તારો છુટકારો એમાંજ છે. હવે તું વગર ઢીલ કરવે આ નેકા કબુલ કરજે, નહી તો તારૂં કામ દોહ્લા ખાતુંજ રહી જશે. અને આએ કેદખાનામાં તારી બાકી રહેલી જીંદગી ગુજારવી પડશે. તુંને લાજમ છે કે તેંની છોકરીને રાજી કરે કે તેજ તુને રૂખસત અપાવશે. એવો બોવાબ જોતાંજ ચોંકી ઊઠયો. એટલામાં ફરીથી રીંછના પાદશાહે તેને પોતાની પાસે બોલાવી કહીઉં કે, તાહરા હકમાં બેહતર એજ છે કે માહારી છોકરીને કબુલ કર. હાતમે આએ સરતપર એ વાત નાચારીથી કબુલ કીધી કે, જારે હું એની સાથે પરણું તારે કોઇ રીંછ માહરે ઘેર નહીં આવે. પાદશાહે કહીઉં ઓ હાતમ રીંછની શું તાકાત છે કે તાહારે ઘેર આવે. આખર તેણે પોતાના વજીરને બોલાવી શેહાદીની મીજલશ જમાવી. પાદશાહી મશનદ બીછાવીને હાતમને તે ઉપર બેશાડીઓ. પછી પોતાના વડા અકાબરોને બોલાવી, પોતાના ધરમના રેવાજ પરમાણે નેકાનો ગાંઠ બાંધી, તેનો હાથ પોતાના હાથમાં લઇ, પોતાની છોકરીના મકાનમાં આવયો. હાતમ જોયું કે તમામ જગા દીલને આનંદ પમાડનારી, અને અતર અને ખુશબોથી રેલછેલ થયલી છે. દરએક ઠેકાણે તરેહવાર મોટા મોટા શેહેનશાહોને લાયકના ગાલીચા બીછાવેલા છે. રોશનીના દીવા તો એવા ચલકી રહયા છે કે જેનુ વરણન થઇ શકે નહી. તે છોકરી માથાંથી તે પગ સુધી ઝરઝવેરમાં ગરકાવ થયલી છે. આ હેવાલ જોઇ હાતમની છાતી તો દંગજ થઇ ગઇ. પછી હાતમનો હાથ તેહેનાં હાથમાં પકડાવીને પછી પોતાનાં આદમીઓ શમેત ઓરડાથી બહાર નીકલી આવીઓ. હાતમે જાણયું કે એઓની લગન કરવાની રીત એવીજ છે. પોતે તે શાહાદીનાં મશનદપર તેની સાથે આરામ કીધો અને ઘણીજ મજાહ લીધી, અને એજ પરમાણે હરરોજ તે ચાંદની શુરતની સાથે એેન કરતો હતો, અને મેવો તરેહ તરેહનો ખાતો. એટલો મેવો ખાધો કે મન ધરાઇ ગીઉં. આખર એક દહાડે ગભરાઇને પોતાનાં સસરા પાસે ગીઓ અને કેહવા લાગો કે હજરત સલામત, હું મેવો ખાતો ખાતો ધરાઇ ગીઓ છું. અગર કાંઇ અનાજની તરેહ બખશો તો જીવ ધરાએ, અને તબીએત દરૂશત રેહે. તેણે તેજ ઘડી રીંછોને બોલાવીને કહીઉં કે, તમો હર તહરે જાગલો, અને અનાજ, ખાંડ ઘી અને તે વગરે વાસણ ગામમાં તથા શેહેરોમાંથી લાવો. એ વાત સાંભલતાંજ તેઓ

तशवीर ५ मी

खाङ्क हातमने गलेय तेहेनी

દાડીઆ અને હરએક શેહેરેથી સારાં વાસણ અને તહરે તહરેની જનસો આદમીઓની પસંદનું પલકમાં લાવેઆં. હાતમ તરેહ તરેહનાં ખાણાં પકાવી પોતાની બીબી સાથે બેસીને જમેઓ. બલકે હરરોજ તેજ પરમાણે જમતો અને એશ અશરત કરતો. જારે તરણ મહીના ગુજરીઆ તારે એક દહાડે તક જોઇ પોતાની ઓરતને કહીયું કે, ઓ જાંની હું મારાં એક કામને સારૂં પોતાનાં શેહેરથી નીકલીઓ હતો. તાહારા બાપની જબરદશતીથી માહારાં લગન તાહરી સાથે થએઆં, અગર તું પોતાની ખુશીથી કેટલાએક દહાડા સુધી મહને રૂખશત પોતાનાં બાપની પાસેથી અપાવશે તો ઘણી મેહરબાંની અને એહશાંન થશે. જારે હું તે કામથી ફુરશદ પામીશ અને જીવતો રેહીશ તો ફરી તાહારી સાથે મુલાકાત કરીશ. એ વાત સાંભળતાંજ તે પોતાના બાપ પાસે ગેઇ અને કેહેવા લાગી કે બાબા જાંન તેઓ એમ કેહેછે. તેહેને બાપે કહીઉં બીબી અગર તું એ વાતમાં રાજી હોએ તો તે તાહારો ખાવંદ છે અને તું તેની ઓરત છે, તું જાંણે અને તે જાંણે. તેણે કહીઉં કે તે મરદ ઘણો રાશત બોલનાર માલમ પડેછે. પોતાનાં વાએદાપર મુકરર આવશે, કશો મુઝાબો નથી, પરવાનગી આપો. તેણે હાતમને બોલાવી રૂખશત કીધો, અને ઘણાં રીંછોને કહીઉં જે, તમે એને ઘણી માવજતથી આપણી સરહદથી બાહેર પોંહોંચાડો. તારે તેહેની છોકરીએ એક મોહોરો હાતમની પાઘડીમાં બાંધીઓ, કે ઘણી જગોપર તુંને કામ આવશે. આખર તે બેહુથી રૂખસત થઇ આગલ ચાલયો. કેટલાએક દહાડા પછે એક એવાં રેગશતાંનમાં જઇ પડયો કે જયાં નહી દાણો નજર આવે કે નહી પાણી નજર આવે, મગર સાંજની વખતે એક પીર મરદ મોંહ પર બુરખો નાંખેલો બે રોટલી ને એક પાણીનો કુજો આપી જાતો તે ખાઇ પી લેતો ને રાત દહાડો મંજલ કાપતો. એક દહાડે સાંમબેથી એક અજદા પાહાડની મીસાલે નજર આવયો, તેને જોઇને હાતમ ગભરાયો, પણ ચાલવામાં કશુર નહી કીધી, અને પાછો નહી હટયો. જેહવો તેની પાસે પુગો તેહવોજ તેણે દમ ખેંચયો. હાતમે પોતાને સંભાલયો પણ સંભાલી નહી શકયો; તેહના મોહડાંમાં બેશી ગયો, જયારે પોતાને તેહના પેટમાં જોયો તયારે શેજદા સોકરાણાનો બજા લાવી એમ કેહવા લાગયો જે શું સારૂ થયું કે મારૂ ગુનાહ ભરેલુ તન આએ ખોદાના બંદાના મોડાંમાં પડીયું, અગર નહીતો એ મટીનો જામો કાંઇ કામનો નહી હતો. ખરી વાત તો એજ છે કે જે કોઇ ખોદાની રાહમાં પડે અને પોતાનું ગળું બરબાદ કરે, અને પોતે તેની યાદમાં મશગુલ રહે તો તે બરબાદ નહી થાયે, મગર તે ખોદાની અજમાએશને વાસતે કાંઇ દુઃખ દખેછે. અગર તે દુઃખથી બચયો અને સાબેત કદમે રહયો તો તશદીના દરીયામાંથી રાએતના ગાવેર લઇ નીકલે. એ રીતે પોતાના મનને ધીરજ આપતો હતો,

અને હજરત હઉઆીની મુશીબતોને યાદ કરતો હતો, કે ખોદા કરીમ કાર-સાજ છે, મારી મુશકેલીબી આશાન કરશે. આખર તરણ દહાડા તલક તે તેહના પેટમાં ફરયા કીધો, અને ઓણીગમ પેલીગમ રસતો શોધતો, પણ રસતો તો કાંઇ મલયો નહી, મગર પોતેજ તેના ગનગીમાં ખરડાયો, પણ શાંપના જેરે તેને કાંઇ અસર કીધી નહી. તે સબબ એ જે આવતી વખતે તેની ઓરતે તેની પાગડીમાં એક મોહરો બાંધી આપયો હતો. તેની એ ખવાસ છે કે, જેની પાસે હોય તે નહી આગમાં બલે, નહી પાણીમાં ડુબે, નહી તેને જેર અશાર કરે. એજ લીધે તે જીવતો રહયો, અને તેના ઝેરે તેને કાંઇ અસર નહી કીધી. તરણ દહાડા પછી તે અજદા ગભરાયો, અને પોતાના જીવમાં કેહવા લાગયો કે મેં આએ શી બલા ખાધી છે કે હજમ નહી થાતી ને પેટમાં દાડતી ફરેછે. આખર તે પેટના દરદથી બેકરાર હતો અને હાતમ તેના પેટમાં આરામ નહી લેતો હતો. બલકે ચો તરફ દાડતો ફરતો. ને તે-હનાં આતરડાંને પોતાનાં પગથી છુંદતો હતો. આખર તેને માલમ થયું કે એ નવાલો તમામ ઊમરના ખાધા પીધાને કાડશે. એ વાતને જીવમાં ઠેડવી ઓકયો. હાતમ બાહેર નીકલી પડીયો ને રેતી ઊપર ઊભો થઇ કપડાં શુકાવા લાગયો. જયારે તે સુકાયાં તયારે તયાંથી ચાલયો. થોડે દુર ગયો કે એક તલાવ નજર આવયો, તે જોતાંજ બેઅખતયાર દારીને તેના કીનારા પર જઇ બેઠો, અને કપડાં ધોવા લાગયો. એટલામાં એક માછલી પાણીમાંથી નીકલી તેનુ નીચેનુ અરધુ બદન માછલીનુ હતું અને માથાંથી દુતી તલક આદમીનું હતું. હાતમ તેની અજબ સીકલ જોઇને સુકરાના કીધા અને ખોદાની કારીગરી પર અચરત થવા લાગો. આખર હાતમ નાહવા સારૂ લુંગી બાંધતો હતો તેટલામાં તે માછલીએ હાત-મનો હાથ પકડી તલાવમાં લઇ જઇને પોતાના મકાન ઉપર એક સુતરાં બીછાના પર બેસાડયો. ફરી પોતે માથાંથી તે પગ તલક એક ખુબશુરત ઓરત બની અને ઇરાદા એકઠાં સુવાનો કીધો. તેની એ વાત હાતમે હરગેજ કબુલ નહી કીધી, અને બોલયો કે હું એક કામને વાસતે પોતાના ઘરને ઊજડ કરી હયાં આવી પોહોંચયો છું, તું રશતામાં વાત મારવા ચાહે કે મને રાખે. એ વાત મારીથી કેમ થાય કે તારી સાથે આએ જગો ખુશી કરૂં. મગર એ રીતે જે જગાથી મહને લાવી છે તયાંજ પોહોંચાડે, તો હું થોડા દહાડા તારી સાથે રહીશ, અને તારા મનની આરજુબી સારી પબે કરીશ. તેણે એ વાત કબુલ કરીને કહયું કે હું તરણ દહાડા પછી તુને જયાંથી લાવી છું તયાં પોહો-ચાડીશ. હાતમ ખુશી થયો અને પોતાની ચાહથી તેની સાથે મેલાપ કીધો. તરણ દહાડા પછી હાતમે કહયું કે એ માંછલી હવે પોતાના વાયદાને તું પુરો કર. તેણે તેના હાથ પકડી પાણીમાં ડુબીને કીનારે પોહોંચાડી દીધો. ફરી

કેહવા લાગી કે એ જવાન તું મારાથી જુદો કેમ થાયેછે. હાતમે કહયું મને એક, એવાંજ કામની જરૂર છે, નહી તો હું તારાથી જુદો નહી પડતે, અને એવો આરામ મુકીને એવું દુઃખ કેમ ખેંચતે ? એ વાત સાંભલીને તે ચાલી ગેઈ. હાતમે પોતાનાં કપડાં ધોઇ સુકવીને રસતો પકડીયો. થોડી મુદત પછી એવા એક પહાડ ઉપર જઇ પોંહાંચીઓ કે જાંહાં હજારો લીલાં ઝાહાડ તરેહ તહરેનાં મેવાથી ભરેલાં સેંકડો ગાઉ સુધી લાગેલાં હતાં. કાંઇ સેંકડો ઘર મોટાં મોટાં ચમકતાં હતાં. હરએક તરફ પાણીની નેરો જારી હતી, અને જગો જગોએ ફુલનાં બાગ ખીલી રહયા હતા તાંહાં જે જે મુકાંમ હતાં, તે હવાદાર હતાં. હાતમ થાકેલો હતો તેથી તાંહાં જાતાં વારેમાં સુઈ ગીઓ. એટલાંમાં તે મુકામનો ધણી આવી પુગો, અને જોઇઉં કે, એક જુવાંન ખુબસુરત ગાફેલ થઇને સુતોછે, તેનાં પાસે આવીને બેશી ગીઓ. હાતમ ફરી પછી જાગીઓ, અને આંખ મશલી મશલીને જોવા લાગો, તો એક સખશ તેની પાશે બેઠેલો નજર આવીઓ, તેને જોતાંજ ઘભરાઇને તે જગોથી ઉઠીઓ, અને વાંકો વરીને સલાંમ કીધી. તારે તેણે પુછીઉં કે, તું કોણ છે, અને કાંહાં જાય છે ? અને આએ જંગલમાં શું કામને સારૂં આવેંઓછે ? હાતમે કહીઉં કે, હું દશત હુવેદા જાઉંછું. સારૂં થઇઉં કે તમારીબી મુલાકાત થઇ. હવે આગલ મરજી ખોદાની. તેણે કહીઉં કે, એ જવાંન, એ કાચા ખેઆલને મનમાંથી દુર કર. કાંએ જાંન ગુમાવેછે ? મને એ અફશોશ છે કે, તારા દોસતોમાં કોઇ એવો નહીં હતો જે, તુંને મના કરતે. તેણે કહીઉં કે, હું કાંઇ મારી મુરાદને વાસતે નહી જતો, મેં ખોદાને વાસતે એક બીજાને સારૂં કમર બાંધીછે, અને પોતાનાં કદમને કોશેશની રાહામાં મજબુત રાખીઉં છે. હવે આગલ ખોદા જે કરે તે ખરૂં. મુનીરસાંમી બારાજાંમનો શાહાજાદો, બરજખ સોદાગરની છોકરી હોશનબાંનુપર આશક થએઓછે, અને તે હોસનબાનું સાત સવાલ રાખે છે. તે જે કોઇ તેના સાત સવાલ પુરા કરે, તેને કબુલ કરશે ; અને તે શાહાજાદો તેનાં જવાબ લાવી નહી શકીઓ તારે તેને પોતાનાં શેહેરમાં રેહેવા નહી દીધો. નાચારે તે તાંહાંથી નીકલીઓ, અને જંગલમાં ખરાબ થઇ ફરવા લાગો, અને પોકારીને રડવા લાગો. બુરા એહવાલથી મારાં મકાનમાં આવેઓ, ને મને મલીઓ. મેં તેનો હેવાલ પુછીઓ. તેણે પોતાની હકીકત અવલથી તે આખર તલક વાજબી રીતે મારી સાંમે જાહેર કીધી. તે વખત મારાં મનમાં એ ખેઆલ આવેઓ કે, તેનો એહવાલ પુછવો અને તેને મદદ નહીં કરવી એ વાત જવાંમરદીથી દુર છે. તે વાસતે મેં કોશેશની કમર બાંધી અને આટલી મુશીબત પોતાપર લીધી. એ વાત સાંભલતાંજ તે સખશે કહીઉં કે, માલમ પડીઉં કે તું હાતમ બીન તાઇ છે. કેમકે તેના સીવાએ આએ જમાનામાં હમણા કોણ છે કે એવું કામ

કરે, ને બીજાને વાસતે પોતે આફતમાં પડે. કાંઇ અનદેશો ના કર.' ખોદા કરીમ અને રહીમ છે. એ મુશકેલ આશાંન કરશે. પણ મારા મનમાં એ ખતરો છે કે આજ તલક કોઈ દશત હુવેદાથી પાછો ફરી નથી આવીઓ. અગર કોઇ પાછોબી આયો પણ તેબી પોતામાં નહીં રહેઓ. આએ મારી નશીહત દીલમાં ઇઆદ રાખ કે, જયારે તું તે દશતની નજદીક પોંહોંચશે તયારે તુંને જુલમાતમાં લેઇ જશે. તું મુગો મુગો ચાલીઓ જજે, કોઇ જગામાં જોર કરીને અરી ના રેહતો; અને કોઇ ખુબશુરત પરી પેકર તારી ખાહેશ કરે તો તેની તરફ હરગેંજ ફરીને ના જોતો; તેઓની પછવાડે એક એવી નાંજની ચાંદ જેવી ખુબશુરત આવશે કે જેને જોતાંજ તારૂં દીલ હાથથી જતું રેહેશે, અને બેઅખતીઆર થશે. પણ ખોદાને વાશતે હીમત ના છોડતો, અને બેકરાર ના થતો. રાશતી તો એ છે કે, તે જયારે તારો હાથ પકડશે તયારેજ તું દશત હુવેદામાં જઇ પુગશે. અગર એક અડવાડીઆં તલક કાંઇ કામ તેને કેહેશે તો મુવા તુલીક પશેમાન રેહેશે. તેઓ બેહુ જણ એજ વાતચીતમાં હતા, એટલાંમાં એક સખશ નો જુવાંન બે પેઆલાં ખીરનાં અને બે કુજા પાણીના હાથમાં લઇને ગેબથી પેદા થએઓ, અને તેઓની આગલ મુકીઉં. તે બંને જણાઓએ પેટ ભરીને ખાઇને શેજદા શુકરાંનાંનો અદા કરીને, તે રાત કાપી. સહવારના હાતમ તેથી રૂખશત થઇને કોઇ જંગલની તરફ ચાલીઓ. થોડા દહાડા પછી એક સારાં તલાવપર જઇ પોંહોંચીઓ, અને તેનાં કીનારાપર બેશીને પાણી પીવા લાગો. એટલાંમાં એક ખુબશુરત ઓરત ચાંદ જેવી, માથાંથી તે પગ તલક નાંગી પાણીમાંથી નીકલી અને હાતમનો હાથ પકડી પાછી તેજ તલાવમાં ડુબી ગેઇ. એટલાંમાંજ હાતમનો પગ જમીન ઉપર લાગો, તેવીજ આંખ ઉંઘાડીને જોઇઉં તો પોતાને અને તે નાજનીને એક ફુલ ફલના ભરેલા મોટા બાગમાં જોએઆં તેથી અચરત રહી ગીઓ, અને તે તેનો હાથ મુકીને કોઇ તરફ ચાલી ગેઇ; તે શેર કરતો આનીગમ પેલીગંમનો તમાશો જોતો ફરતો હતો કે, એક તરફથી હજારો પરી પેકરનો તોલો માથાંથી તે પગ તલક જરીઆંનમાં ગરક થએલાં આવી નીકલીઆં, અને હાતમને જબરદશતીથી પોતાની તરફ ખેંચવા લાગયાં. તેણે હરગેજ કોઇની તરફ ઇચછા કીધી નહીં, અને નહીં કોઇની તરફ માથું ઉંચકીને જોઇઉં કે એ કોણ છે, અને શું કરેછે. કેમકે તેને પેલા મરદનું કેહેલું ઇઆદ હતું, અને પોતાનાં મનમાં કેહેતો હતો કે ઓ હાતમ એવું નહીં થાએ કે તારા બેકરારીનાં પગ ઘશે, અને તું જાણી જોઇને તે મકર ફરેબની ગારમાં પડે; ખબરદાર હુશીઆર રેહે, જુલમાત એ છે. આખર તેઓ તેને એક એવાં મકાનમાં લઇ ગીઆં જે તમામ ઝવેર અને લાલ ઇઆકુતથી બનેલું હતું. લાખો તશવીરો તેમાં હરએક તરફ લગાડેલી હતી અને એક તખત કુનદનુંબી એક

મારી વલ્લાણમાં મોટી ચતરાઇથી મુકીઉં હતું. જયારે હાતમ તે તખતની પાસે પુગો. તારે તે સરવે તશવીરની તરેહ દવાલપર નકશ થઇ ગેઇઓ, અને હજારો પરી તે મેહેલની દવાલથી નીકલી. હાતમ હરએકની તરફ અચરતથી જોતો હતો, અને પોતાનાં મનમાં કેહતો હતો કે, ઓ ખોદા એ શું હીકમત છે. આએ કાહાંથી આવીઓ અને પેલીઓ કેમ દવાલપર તસવીર થઇ ગેઇઓ. આખર તે તખતની પાશેજ ઉભો હતો તેથી પોતાનાં જીવમાં કેહવા લાગો કે ઓ હાતમ અગર તું હઇઆં તલક પોંહોંચીઓ છે, તો હમણા આએ તખતપરબી બેશ. એવા વીચારથી જતાં તેણે તે ઉપર પગ મુકીઓ, તેવોજ તેમાંથી એક અવાજ તરાક કરીને નીકલીઓ તેથી તેણે જાણીઉં કે એનો પગ ભાગી ગોઓ, તેથી હેઠલ જોવા લાગો. તારે તે તખત જેમનું તેમ હતું. ફરી તે ઉપર બેઠો તારે ફરી તેમાંથી તેમજ અવાજ આવેઓ. તે અવાજની સાથેજ તે નાજની જે સઉથી ખુબસુરત અને કદમાં મોટી હતી, જે દવાલમાં તશવીર થઇ ગેઇ હતી, તે તેમાંથી નીકલીને હાતમની પાસે નાજ નખરાંથી ચાલી આવી. હાતમ એ તરેહથી તેને જોઇને હેરાન રહયો અને પોતાના જીવમાં કેહવા લાગો કે એ ખોદા આંએ તો હમણા તશવીરનાં જેવી હતી ને ફરી કેમ કરીને આવાં નાજ નખરાંથી મોનાપર નેકાબ નાખી આએ તખતની આગલ આવી ઉભી થઇછે. તેને જોતાંજ બે કરાર થઇ ચાહતો હતો કે તેનો ગુંગત ખોલીને તે નાજનીનાં રૂખશારો જોએ તયારે તેને પેલા નશીહત મરદની ઇઆદ આવી; તેવુંજ સંભાલી ગીઓ અને જીવમાં કેહવા લાગો કે અગર હું એનો હાથ પકડીશ તો ફરી કેઆંમત તલક આએ જુલમાતથી બાહાર નહી જઇશ. પણ એક વાર તમાશો જોવો જોઇએ કે, એ મારો હાથ પોતેજ પકડેછે. અને હું આએં જુલમાતથી બાહેર જાઉંછું, અથવા નહી. આખર તે એજ ઉમેદમાં તરાણ રાત દીન તલગ કુનદનનાં તખતપર બેશી રહેઓ. જયારે રાત થાતી તયારે હરએક મુકામમાં કપુરની મીનબતીઓ પોતાની મેજે રોશન થતી હતી, અને હરએક તરફથી ગાનું વજવવાનો અવાજ ચાલીઓ આવતો હતો, અને તશવીરો જે દીવાલપર નકશ હતી તે બદન થઇને નાચતી હતી અને તે નાજની તખતની આગલ ઉભી થઇને હાતમને જોતી હતી, અને હશતી હતી, અને તરેહ તરેહના મેવાબી હાતમની આગલ મુકતી હતી. તે ગમે એટલું ખાતો હતો, પણ તેનું પેટ નહીં ભરાતું હતું. તયારે હેરાન થઇને કેહતો હતો કે, ઓ ખોદા હું એટલું ખાઉંછું પણ પેટ નથી ભરાતું એનો શું સબબ છે. આખર એજ રીતે તરણ દહાડા ગુજરીઆ અને ચોથે દેહાડે તેનાં મનમાં આવીઉં કે અગર હું પોતાની તમામ ઉમર તલગ હઇઆં રેહીશ તોબી આએ મેવાથી પેટ નહીં ભરાશે કે નહીં આએ મીજલસથી બાહાર નીકળાશે, અને મુનીરસામીને જે ઇનતેજારમાં

મુકી આવીઓ છું, તે ઈંતેજારીમાં તે મરી જશે તો ખોદાને શું જવાબ આપીશ. આખર તે નાજનીનો હાથ પકડીઓ, તેજ વખતે એક બીજી ખુબશુરત નાંજની તખતની નીચેથી નીકલી ને એક લાત તેને એવી મારી કે, હાતમ કાંહાંના કાંહાં જાઇ પડીઓ. ને તાંહાં માથું ઉંચકીને જોયું તો નહીં તે નાજની નજર આવી, કે નહીં તે તખત, કે નહી તે બાગ જોવામાં આવીઓ. મગર એક જંગલ સમશાંન જેવું નજર આવીઉં. તયારે તેને માલમ પડીઉં કે, દશત હુવેદા એજ છે, અને તે સખશબી હઇઆંજ હોશે, જે કહે છે કે, એક વખત જોઇઉં તે બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે. હવે હમણાં તેને સોધું. એ ખેઆલમાં આનીગમ પેલીગમ ફરતો હતો, એટલામાં એં અવાજ તેના કાનમાં કોઇ તરફથી આવેઓ કે, એક વાર જોઇઉં છે તે બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે. એજ પરમાણે સાત દહાડા સુધી દહાડામાં તરણ તરણ વખત તેનાં કાનમાં તેવોજ અવાજ આવેઆ કીધો. મગર આઠમે દહાડે સાંજની વખત તે અવાજ તેનાં કાનમાં પડીઓ તયારે હાતમ તેજ તરફ દોડીઓ ગીઓ. જોએછે તો એક સખશ ફકીર સફેદ દાહાડીનો જમીન ઉપર બેઠોછે. એ તેની પાશે ગીઓ અને સલાંમ કીધી. તે સખશે સલાંમનો જવાબ આપીને કહીઉં કે ઓ ખુબશુરત જવાંન તું કાંહાંથી આવીઓ અને આએ જંગલમાં શું કામ રાખે છે. તેણે કહીઉં કે, હું આએ વાતની તલાશ કરવા સારૂં પોતાનાં શેહેરથી નીકલીઓ છેઉં, કે તમે હેવું શું જોઇઉં છે કે તેને જોવાની બીજી વાર આરજુ રાખોછો. ખોદાને વાસતે કેહો. તેણે કહીઉં કે તમે બેશો હું કેહીશ. એ વાત સાંભલતાંજ હાતમ બેઠો. જયારે રાત પડી તયારે બે રોટલી અને બે પાણીના કુંજા પોતાની મેલે તેઓની આગલ આવીઆ. એક રોટલી અને એક કુંજો પાણીનો તેણે હાતમને આપીઓ, અને બીજો ભાગ પોતે લીધો. અને બેહુએ રોટલી ખાઇને પાણી પીધું. જયારે ખાઇ પી ચુકા તયારે હાતમે કહીઉં, ઓ ખોદાના બનદા હવે કેહે. તેણે કહીઉં કે, ઓ મુસાફર હું કોઇ દહાડે શેર કરતો એક સારા તલાવપર જાઇ નીકલીઓ, ને તેનાં કીનારાપર બેશીને તમાશો જોવા લાગો. એટલામાં એક ઓરત નાંજની ખુબશુરત માથાંથી તે પગ તલક નાગી તે તલાવમાંથી નીકલીને મારો હાથ પકડીને તેમાં લેઇ ગઇ. મેં તલીએ જઇને આંખ ઉઘાડી તો એક બાગ ઘણોજ દીલપશંદ અને અજબ નજર આવીઓ. ઘણી ઓરતો ખુબશુરત હરએક તરફથી નીકલી આવીને મારો હાથ પકડીને એક કુનદનનાં તખત પાસે લેઇ ગેઇઓ. હું તે ઉપર બેસીને તમાસો જોવા લાગો, કે એક નાજની ચાંનની શુરતની મોહોપર નેકાબ નાખી તે તખતની પાસે આવી ઉભી રહી. તેને જોતાંજ હું બેહોશ થએઓ, અને મારૂં દીલ મારા હાથથી જતું રહીઉં. આખર બેકરાર થઇને જેવો બુરખો ઉઘાડીને મેં તેનો મુખડો જોએઓ

તશવીર ૬ ઠી

એક વાર જોએઉં અને બીજી વાર જોવાની હોશ છે, ફરીને જોએ તે મણી શાથે હાતમને મુલાકાત થાએ તેની ::

તો અજબ હોશાંન ખોદાનું આપેલું જોઇઉં. મેં તેના હાથ પકડીને પોતાની તરફ ખેંચી. તેજ વખતે એક બીજી ઓરત ખુબસુરત તે તખતની નીચેથી નીકલીને મને લાત એવી મારી કે હું તે સારાં મકાનથી આએ જંગલ વેરાનમાં આવી પડીઓ ને તે એશાની જગા આંખ આગલથી ગેબ થઇ. તેજ દહાડેથી હમણા સુધી હું આઠો પોહોર રડવા તથા જારી કરવા શીવાએ બીજું કામ નથી રાખતો, અને ચાહુંછું કે પોતાનાં મનથી તેને વીસરૂં પણ તે હરગેજ ભુલાતું નહીં. એટલું કહીને તેણે એક સરદ હાએ મારીને બગલાંની પખે મટોરૂં માથાંપર નાંખી તે જંગલમાં દોડવા લાગો, અને એજ કેહતો કે, એક વાર જોઇઉંછે, બીજી વારની ઉમેદ છે. તારે હાતમને માલમ પડીઉ કે, એ આશક છે. કહીઉં કે ઓ પીર મરદ અગર તે તમાશો બીજી વાર જોશે તો કાંઇ ખુશી થશે ! તેણે કહીઉં કે, ઓ મુસાફર એ વાત હરગેજ થવા જેવી નથી, તે મુશકેલ છે. તયારે હાતમે કહયું કે, ઓ પીર મરદ તું મારી સાથે આવ તે મીજલસ હું તુને દેખાડીશ. એ શખુન સાંભલી તે હાતમની સાથે ગયો. કેટલાએક દહાડા પછી તે બેઉ એક ઝાહાડ તલે કે જે તલાવની પાસે હતું તયાં જઇ પુગયા. હાતમે કહયું ઓ બુજરગ, અગર તેં નાજનીને હંમેશ જોવા માગેછે તો કદી તેના હાથ નાં પકડતો, અને તેના બુરખો ના કહાડતો, તો તે તમામ ઉમર તારી આગલ હાથ બાંધીને ઉભી રેહેશે. અગર તેના હાથ પકડશે તો પોતાને તેજ જંગલમાં જોશે; ફરી તે મુકામમાં કેઆંમત તલગ જઇ નહી શકશે, અને હું જે એ જગા પર આવયોછું તે એક બુજરોગની દસતગીરી છે. અગર નહીતો મારી શું મગદુર હતી કે હું હઇયાં આવતે; હવે તું જા. આગલ તેજ તલાવ છે. એ વાત સાંભલતાં તે આશક જયારે તે તલાવ પર પોંહોંચયો તયારે એક ઓરત નાગી પાણીમાંથી નીકલીને તેના હાથ પકડી ફરી તેમાં લઇ ગઇ, અને હાતમ શાહાઆબાદની તરફ રવાને થયો. એક મુદત પછી આફત ખેંચતો ને મુશીબત ઉઠાવતો તે ફકીરની પાસે આવયો, અને તેને મલીને તયાંથીબી રવાના થયો. પછી થોડા દહાડામાં તે માંછલીને ઘેર પોંહોંચયો, અને એક મહીના સુધી તયાંજ રહયો; પછી તયાંથી રૂખશત થઇ રીછોના જંગલમાં ગયો ને રીછની છોકરી સાથે મલી બે મહીના તેની પાસેબી રહયો. તયારપછી તેનીથી જુદો થઇ તે બે કોહેલાં પાસે આવયો તયાં તેઓને જોઇને કેટલાએક દહાડામાં શાહાઆબાદ જઇ પુગયો. હોશનબાનુના આદમીઓ તેને તેની હવેલી સુધી લઇ ગયા ને હોશનબાનુને અરજ કીધી કે હાતમ સલામત આવયો છે; તેણે સાંભલતાંજ બોલાવી પરદાની પાસે બેસાડયો, અને પુછયું કે જે ખબર લાવયો છે તે કહે. તેણે કહયું કે એક પીર મરદ

જુલમાતમાં એક નાજની ઓરત પર આશક થઇ જંગલમાં આવી પડયો હતો; અને પોકારતો હતો કે, એક વાર જોયું પણ બીજી વાર જોવાની ઉમેદ છે. પછી મેં તેને તેની માશુક તલક પોહોંચાડયો. હવે તે અવાજ તે જંગલથી નથી નીકલતો. એ હેવાલ સાંભલીને હોશનબાનુએ અને તેની દાયાએ હાતમની હીમત ને તેની મેહનત ઉપર આફરીન કીધી. અને તેણે કહયું કે ઓ હોશનબાનુ હવે બીજી શરતનુ બેઆંન કર, કે હું તેનીબી કોશેશ કરૂં, અને હોશ્રી કહાડું. તેણે ઘણીજ રેહેમથી કહયું કે ઓ હાતમ તું ઘણુજ દુઃખ સેવીને આવયો છે, તેથી થોડો દમ ખા, અને કેટલાએક દહાડા આરામ કર. હાતમે કહયું કે મને આરામ તેજ દહાડે થશે કે જે દહાડે ખોદાના ફજલથી તારા સાતો સવાલ પુરા કરીશ. એમ કહીને ઉઠી ઉભો થયો અને કારલાનશરાહમાં આવીને આઠ દહાડા સુધી શાહાજાદા મુનીરશામી પાસે રહયો, અને બધી હકીકત તેની આગલ કહી. પછી નવમે દહાડે હોશનબાનુને જઈને કહયું કે તારો બીજો શવાલ સું છે, તે ખોદાને વાસતે ઉતાવલે કેહે. હોશનબાનુ બોલી કે મેં એવું સમજયું છે કે એક માણસે પોતાના દરવાજા પર એવું લખયું છે કે નેકી કર અને દરીઆમાં નાંખ. એ કયો પુરૂષ છે, અને કયાં છે તેની તેહેકીક કરવી જોઇએ. કારણકે તેણે કેવી નેકી કીધી, અને દરીઆમાં નાખી, અને દરીઆમાંથી તેણે શું હાંસલ કીધું. જયારે આવા સખુનો હાતમે હોસનબાનુના મોંમાંથી સાંભલયા, તયારે હોસનબાનુને પુછયું કે એ મરદ કયાં છે? હોસનબાનુએ કહયું કે હું શું જાણું! તેણીની દાયા બોલી કે એ ઠેકાણું ઊતર દીસામાં છે. હાતમ ઉઠી ઊભો થયો, અને મુનીરસામીને દલાસો દઈ જંગલ તરફનો રસતો લીધો.

હાતમે બીજો સવાલ પુરો કીધો તેનું બેયાન.

જયારે હાતમે ઉતર તરફનો રસતો લીધો તયારે તે વીચાર કરવા લાગયો કે હવે મારૂં કામ તે પરમેશવર પાર પાડશે, માટે તેનીજ ઉપર ભરોસો રાખી કદમ આગલ ધરવા લાગયો. ઘણેક દહાડે એક મોટાં બીઆબાનમાં આવયો, જયાં ઝાડપાનનો તો કંઈ સુમારજ નહીં હતો. તે જંગલમાં સાંઝને વખતે તે આવી પુગયો, અને એક મોટાં ઝાડ નીચે બેસી આરામ લીધો. સવાર પડતાંજ હાતમે એક દરદ ભરેલો અવાજ સાંભલયો. તે એકાએક ચમકીને ઉઠીયો અને પોતાના મનમા કેહેવા લાગીઓ કે ઓ હાતમ તારા જેવોજ એક પુરૂષ

આવી રીતે અફશોશ નાખી રડેછે, અને તું તેનું દુઃખ નહીં તાલે? એટલું બોલી ઉભો થયો અને જે જગોઆએથી તે અવાજ આવતો હતો તે જગીઆ તરફ ચાલવા લાગીઓ. અંતે પોતાની મુરાદ પહોંચીઓ. હાતમ તયાં જઈને જોયું શું કે એક આફતાબની મીસાલે ઝળકતો જુવાન પુરૂષ જમીન ઉપર બેશી ગોહેર જેવાં આંસુ પાડી ઝાર ઝાર રડે છે. અને આ પરમાણે બોલેછે :—

શાએરી.

કુજા રવમ બેકે ગુયમ .કે હાલે ઝારીયે ખીશ,
કે આફતાદે બસી હાદસાતહાં દરપીશ.

માએની.

કીઆં જાઉં અને આ મારા દરદ ભરેલા હાલ વીશે કોણને કહું ? કારણકે મારી ઉપર બેહદ આફત વરશી ચુકી છે.

હાતમ આગલ વધી તે જવાનનો હાથ પકડી બોલીયો કે, ઓ સુરયના તેજનાં નવ જુવાન પુરૂષ આ રીતે રડી રડી તારો આવો હાલ શા માટે કીધોછે? તારી ઉપર એવી શી મુશીબત આવી પડીછે જેથી તેં તારૂં ઘરબાર માતપીતા સરવે છોડીઆં છે, અને આવી રીતે પરેશાન હાલતે મોત માગે છે. તારી ઉપરનો સઘલો હેવાલ મને કહે, જેથી તે દુર કરવાને હું કોશેશ કરૂં. કારણકે ખોદાની મેરબાનીથી તારૂં કામ સફળ થશે. તે માણસે હાતમને જવાબ દીધો કે ઓ જુવાન પુરૂષ તારા બોલવા ઉપરથી મને એકીન આવે છે કે તું મારૂં કામ બજાવશે. જાણ ઓ સાચા માણસ હઇઆંથી ચઉદ જોજન દુર એક મોટું શેહેર છે. જે શેહેર એટલું તો રળીઆમણું છે, અને તેમાં એટલા મોટા દાલતવાલા માનવીઓ રહે છે કે કાંઇ બોલીઆની વાત નહીં. તીઆં હારશ નામે એક તવંગર વેપારી રહે છે. જે એક ચાંદની સુરતની બેટી ધરાવે છે. રૂપ અને ગુણનો તો પારજ નથી. જયારે તે છોકરી રાતરે સુવા જાએ છે તયારે ચંદરમાં પોતે ફરવા નીકલે છે, કારણકે તેનુ રૂપ એટલુ તેજ છે કે ચંદરમાને પણ પોતાનું મો દખાડવું શરમ ભરેલું લાગેછે. અરે તેનો ઝલેદાર મુખડો જોઇ હું દવાનો બની ગયોછુ. હાતમે કહયું કે તે છોકરી તારા દીઠામાં શી રીતે આવી. તેણે જવાબ દીધો કે એક વેલા હું થોડોક માલ લઇ તે શેહેરમાં વેચવા ગયો, શેહેરને જોતાંજ મને ઈંદરાપુરી યાદ આવી. હું ફરતો ફરતો તેજ હારેશ વેપારીના મેહેલની હેઠલ આવી પુગયો. મેહલની ઉંપર નજર કરતાં એક ઓરત ઈંદરની પરીઓ કરતાં સરસ મારી નજરે પડી. જોતાંજ હું બેસુધ્ધ થઇ ગયો. પાછો હોસમાં આવીયો તયારે તે શેહેરના કેટલીક રેહેવાસીઓને તે ઓરત વીશે પુછયું. તેઓએ મને

જવાબ દીધો કે એ મેહેલ હારેશ શોદાગરની છોકરીનો છે. તે છોકરી હજુ કુંવારી છે, કારણકે, તેના બાપે તેને પોતાને લાયક ધણી શોધી કાઢવાને છુટ આપી છે. તે છોકરી દરેક પુરૂષને તરણ સવાલ પુછે છે. જે કોઇ તેના સવાલનો જવાબ આપશે તેની સાથે પોતે પરણસે. હજી સુધી કોઇ એવો મલીયો નથી જેને તેણીના સવાલો પુરા કીધા હોય. ઘણાક રાજાના આફતાબ મીસાલનાં ખીલતા છોકરાઓ તેની ઉપર દીવાના બની મારીઆ ગયા છે. આ સાંભલી હું તે મેહેલની અંદર ગયો. દરમાને જઇને તે છોકરીને ખબર કીધી. તેણીએ મને અંદર બોલાવી રેશમી મશનદપર મને બેસાડીઓ અને કહયું કે અગર જો તું મારા તરણ શવાલો પુરા કરશે તો હું તારી થઇ રહીશ. મેં કહીઉં કે તેમ કરવાને હું તઇયાર છું. તયારે તે બોલી કે અગર જો તું મારા સવાલો બજાવવામાં પછાત પડશે તો હું તને મારા ગુલામ તરીકે રાખીશ. મેં એ શરત કબુલ કીધી અને તે છોકરી પાસેથી પેહેલો સવાલ માંગીઓ. તે બોલી કે આ શેહેરની નજદીક એક ઘણી ઉંડી ગાર છે. તેનો છેડો અતીઆર સુધી કોઇને માલ મનથી માટે તે ગારની ખબર લાવ. બીજો સવાલ એકે દર ગુરૂવારની રાતરે જંગલમાંથી એક એવો અવાજ આવે છે કે અગર જો મેં તે કામ કીધું હતે તો આજ રાતે તેમને કામ આવતે. તે કામ શું છે. તરીજો સવાલ એ કે મહાપરીના હાથમાં એક શાહ મોહોરો છે તેમને લાવી આપ. જેઆરે આ સખુનો સમજીઆ તયારે તયાંથી રજા લઇ હું મેહેલમાંથી ઉતરીઓ. મારો માલ અસબાબ જે કાંઇ હતો, તે સરવે લુટી લઇ મને શેહેરમાંથી બહાર કાઢી મુકીઓ. જેથી હું આ બીઆબાન અરણીઅમાં આવીઓ છું. એક તો માલ ગયો અને બીજું તો એશકના તીરે મારા જીગરને વીંધી નાખીઉં, અને હું મારા દાસત આશનાઓથી જુદો પડીઓ. હાતમે કહીઉં ફકત તું મને તે શેહેરમાં લઇ જા, અને પછી જો કે તને તારી માશુક સાથે મેલવું છું કે નહીં. તે જવાને જવાબ દીધો કે મને મારા માલની ગરજ નથી. ફકત મારૂં દીલ તે પરી પેકર નાજનીનની મોહોબતમાં ગીરફતાર થયું છે. તે નાજનીન મને મલવી જોઇયે. હાતમ તે જવાનની સાથે તે શેહેરમાં આવીઓ. શેહેરને જોતાં તેની અચરતીનો પાર રહયો નહીં. મોટા મોટા તરેહદાર મેહેલો એટલા બધા દીઠા કે પોતે પોતાની આટલી ઉમરમાં જોયા ન હતા. હાતમ હારેશ સોદાગરની છોકરીના મેહેલમાં આવીઓ અને તે છોકરીને કહેવા લાગયો કે હું તારી સાથે પરણવા આવીઓ છું. તે છોકરી પરદો નાખી બોલી કે આ જુવાન પુરૂષ મારા તરણ સવાલનો જવાબ તું લાવી આપ. હાતમે કહીઉં કે પેહેલાં તારો બાપ જે હારેશ વેપારી કરી કહેવાય છે તેને બોલાવ, કે, તે મને વચન આપે કે અગરજો હું તારા સવાલો પુરા કરૂં તો જે માણસને તુને આપવા

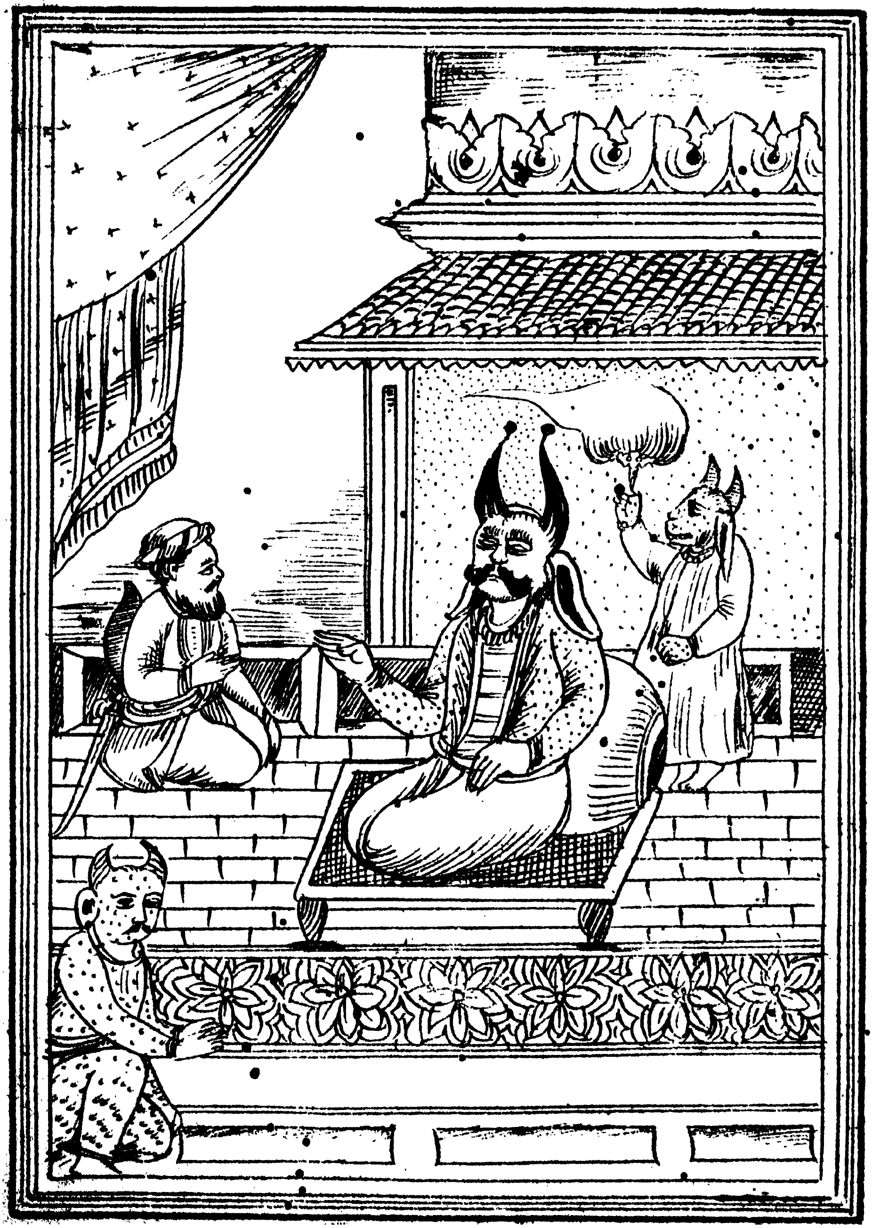
માંગુ તેને આપી શકું. તે છોકરી બોલી કે જયારે તું મારા સવાલ પુરા કરે તયારે હું તીરીજ છું. તારે ગમે તેને આપજે. હાતમે કહીઉં કે તારા બાપને બોલાવ અને તેની સાથે હું સરત કરૂં. તે પરમાણે તેણીએ પોતાના બાપ હારેશ વેપારીને બોલવયો. તે આવયો અને હાતમના બોલો કબુલ કીધા. પછી હાતમે પેહેલો સવાલ માગીઓ. તે છોકરી બોલી કે, મારા શેહેરની પાશે એક ઉંડી ગાર છે. તે ગારનો છેડો કયાં છે તે કોઇને ખબર નથી, માટે તેની શોધ કરી લાવ. હાતમ ઉઠીઓ, અને પેલી છોકરીએ પોતાના માણસોને હાતમની સાથે તે ગારની નીશાન દેખાડવાને મોકલાંવીઆં. હાતમ જયારે તે ગારની આગલ આવીઓ, તયારે પેલાં માણસોને કેહવા લાગીઓ કે, હું આવું તયાં સુધી તમો અહીંઆંજ બેશી રહેજો. પછી હાતમે પોતે ગારમાં ઉતરી ચાલવા માંડયું. આખો દહાડો ચાલતો અને રાતરે કોઇ ઠેકાણે મુકામ કરતો. એમ ચાલતાં ચાલતાં એક દીવો દેખાયો. હાતમે વીચારીઉં કે હવે ગારનો છેડો આવીઓ. પણ પછી વીચારવા લાગીઓ કે જઇને તપાસવું જોઇએ. ચાલતાં ચાલતાં એક મોટું મેદાન નજર આવીઉં, જેમાંથી નીરમલ પાણી વેહેતું જણાયું. હાતમ પોતાની સાથે થોડીક બદામ અને પાણીનો કુજો લાવીઓ હતો. દરરોજ તરણ બદામ ખાતો અને થોડુંક પાણી પીતો, અને ખોદાના સુકરાના બજા લાવતો. પોતાનો કુજો પેલા ઝરામાંથી ભરી લીધો. એમ ચાલતાં કેટલેક દહાડે એક મોટી દીવાલ નજર આવી તયાં એક દરવાજો હતો, તેમાં દાખલ થયો. એટલામાં કેટલાએક દેવોનું ટોલું હાતમની પાસે આવીઉં. તેઓએ વીચાર કીધો કે આએ આદમી જાદને ખાઇ જવો. પછી તેમાંથી એક બોલીઓ કે, આપણા પાદશાહનો હોકમ નથી કે આપણા દેશમાં આવેલા આદમી જાદને તેના હોકમ વગર ખાવો. તમો જાણતા નથી કે આપણો પાદશાહ આજ કેટલાંક વરશ થએઆં બદહજમીના રોગથી હેરાન છે. કદાચ તે દરદ એ આદમીજાદથી સારૂં થશે તો આપણને ઇનામ મલશે. તયારે બીજા દેવે જવાબ દીધો કે એમાં આપણનું કાંઇ નહીં વલે. ઘણાક માણસો આવી રીતે આવીઆં અને આપણા દેશમાં કેદ પડેલાં છે. એમાંથી વધારે સારૂં એ છે કે એને આપણા સરદાર પાસે લઇ જવો જોઇએ. પછી તેને ગમે તેમ કરે. તે પરમાણે તેઓ હાતમને પોતાના સરદાર પાસે લઇ ગયા. તેઓના સરદારે તેઓને જવાબ દીધો કે શા માટે તમારા બાપને લાવીઆ છો? એને છુટો મુકો કે જયાં ગમે તયાં ચાલી જાએ. તે સરદારને દલગીર જોઇને હાતમે પુછીઉં કે, ઓ નામવર દેવ, શા[illegible] ગમગીન [illegible]

[illegible]

કીધા પણ કશો ફેર જણાતો નથી. હાતમે કહીઉં કે અગરજો તું મને તારી બાઇડી આગલ લઇ જાએ તો ખોદાની ફજલથી હું તે દુઃખ સારૂં કરી શકીશ. તે સરદારે તેમ કીધું. હાતમે પેલો મોહોરો પાણીમાં ઘસી તેની આંખે લગાડીઓ. એ પરમાણે તરણ દહાડા સુધી કીધા પછી તેની બાઇડીની આંખો સાજી થઇ. પેલો સરદાર એટલો ખુશ થઇ ગયો કે હાતમને થોડા દહાડા પોતાના ઘેરમાં રાખી ઘણી ખાતરદારીથી મેહેમાનદારી કીધી. જયારે હાતમને ઘણુંએક ઝર આપવા કહીઉં તયારે હાતમે કહીઉં કે મને ઝરઝવેરની કશી દરકાર નથી. ફકત તારા પાદશાહ પાસે મને લઇ જા. તે સરદાર હાતમને પોતાના બાદશાહ પાસે લઇ ગીઓ. બાદશાહે હાતમને ઘણી આબરૂ આપી પોતાની પાસે બેસાડીઓ. પછી બોલીઓ કે ઓ આદમ આજ ઘણુંક થયું હું બદહજમીના રોગથી બેજાર છું. હાતમે કહીઉં કે જયારે તું ખાવા બેસે છે તયારે તારી પાસે કેટલા આદમીઓ હાજર રહે છે. તેણે જવાબ દીધો કે મારા સઘલા દરબારીઓ મારી આગલ ઉભા રહે છે. હાતમે કહીઉં કે આજે હું પણ ઉભો રહીશ. તે દેવના બાદશાહે ઘણી ખુશીથી કબુલ કીધું. જયારે ખાણું લાવવામાં આવીઉં તયારે હાતમે સઘલી રકાબીઓ થોડો વખત સુધી ઉંગાડી રાખી. પછી પાછી ઢાંકી. તે પાદશાહને કહીઉં કે થોડો વખત સબુર કર. કેટલોએક વખત ગયા પછી હાતમે સઘલી રકાબી ઉંગાડી. તેરેહવાર લેજતદાર પકવાનોને બદલે તેમાં સઘલા કીડા ચાલતા જોયા. દેવનો પાદશાહ જેનું નામ ફરોતાશ હતું તે આ દેખાવ જોઇ અજબ રહયો. પછી હાતમને કેહેવા લાગીઓ કે ઓ જમાનાના બુજરોગ મરદ આનો અરથ શું છે. હાતમે કહીઉં કે જયારે તું ખાવા બેસે છે તયારે તાસ તમામ દેવોની નજર તારા ખાણા ઉપર પડે છે જેથી તારા પેટમાં તારૂં સઘલું ખાધેલું પાછું જીવતું થાએ છે. આથી તને ખોરાક જરતો નથી. જયારેબી હવેથી તું ખાવા બેસે તયારે હમેશાં તું એખલો ખાજે. કોઇ તારા ચાકરને તારી પાસે ઉભો રાખતો ના.. પછી તે ફરોતાશ પાદશાહે કહીઉ કે મારી એક અરજ છે તે તું કબુલ કર. તેનો એલાજ મને બતાવ. હાતમે કહયું કે જો મારા જાનની પણ તને ગરજ હશે તો તે પણ હું તને આપી દઇશ. માટે જલદી કહે કે તે અરજ શું છે. તેણે કહીઉં કે મારી છોકરી આજ ઘણુંક થયું બીમાર છે. મારા શેહેરમાં એવો કોઇ તબીબ નથી જે તેણીને સારૂં કરે. એટલું સાંભલતાં હાતમ તેની સાથે તે છોકરીના મેહેલમાં ગયો અને જોઇ તો માલમ પડીઉં તે છોકરીનો ચેહેરો તમામ ફીકો મારી ગએલો છે. આ જોઇ હાતમે દેવો પાસે થોડુંક શરબત મંગાવી તેમાં પેલો મોહરો ઘશી તે છોકરીને પાયો. એમ કેટલાક દહાડા કીધા પછી તે છોકરી સાજી થઇ. આથી પાદશાહ હાતમના પગ પાસે પડી બોલીઓ કે, ઓ હાતમ મારી ગરદન

तसवीर ७ मी

देवना पादशाह इफरोतारी यपरो तेना लशकरनो शरदा
र हातमने लावेओ तेनी

ઉપર તારૂં હેશાન ઘણું છે. જો હું મારી આખી ઉમર સુધી તારી ચાકરી કરૂં, તોપણ એહેશાનનો બદલો મેં તને પુરતો આપીઓ એમ કહેવાય નહીં. એટલું કહી ફરોતાશ પાદશાહે સોનાં રૂપાંથી ભરેલા કેટલાક ખુમચા તેમજ યાકુંત અને ઝવેર બેશુમાર હાતમના પગ આગલ મુકીઆં અને બોલીઓ કે તને આપવાને લાએક ચીજો મારી પાસ કંઇજ નથી, માટે આટલું તું કબુલ કર. હાતમે કહીઉં કે હું એખલો એ સઘલું કેમ ઉંચકી શકું. પછી ફરોતાશ પાદશાહે પોતાના દેવોને બોલાવી હોકમ કીધો કે આ સઘલો ખજાનો હાતમની સાથે લઇ જાઓ. અને એ જયાં કહે તયાં જલદી પહોંચાડી આવો. હાતમ તયાંથી રૂખસદ લઇ દેવોની સાથે ચાંલતો થયો. અને કેટલેક મહીને તે ગારના દરવાજા આગલ આવી પહોંચીઓ. હારેસ સોદાગરની છોકરીના માણસોએ જયારે દેવોને જોયા તયારે બીહીને નાસવા લાગા, પણ હાતમે તેમને મોટેથી પાછા બોલાવીઆ અને કહીઉં કે ઓ માણસો તમો શું કામ બીહો છો એ તો હું હાતમ છું. દેવો તે ગારના મોં આગલ સઘલું ઝરઝવેર મુકી પોતાના મકાન તરફ ચાલતા થયા.

હાતમ તે સઘલું ઝરઝવેર ઉંચકાવી લઇ ગયો અને કારવાનસરામાં આવી પહોંચીઓ. સઘલો ખજાનો પેલા સોદાગરને આપી બોલીઓ કે તારા એક સવાલની તેહેકીક કરી હું પાછો આવીઓ છું. પછી તે છોકરી આગલ જઇ સઘલો હેવાલ તેણીને કહયો, અને બીજા સવાલની તલપ કીધી. તે બોલી કે દર જુમેરાતે એક એવો અવાજ આવે છે કે, મેં નહીં કીધું હરગેજ એક લાએક કામ, જે આજની રાતે મને ઉતારતે સરનજામ. આ સાંભલી હાતમ તરતજ ઉભો થઇ જંગલની તરફનો રસતો ધરવા લાગીઓ. આગલ ચાલયો એટલે એક બુલંદ ઝાડ નજરે પડીયું તેની નીચે બેસીને ખોદાની બંદગી કરવા લાગો. જયારે ગુરૂવાર આવયો તયારે તે અવાજ તેને કાને પડયો. હાતમ તરતજ ઉભો થઇને જે તરફથી અવાજ આવતો હતો તે તરફ જવા લાગયો. જયારે દહાડો રોશન થયો તયારે હાતમ વીચાર કરવા લાગયો કે હવે હું કીયાં જાઊં? જંગલમાં આણીગમ પેલીગમ જોવા લાગયો, એટલામાં એક ગાંમડું તેની નજરે પડીયું, તયાં જઇને હાતમે થોડો વખત આરામ લીધો. પછી રાતને વખતે તેજ અવાજ ફરીથી સમજયો. હાતમ કદમ આગલ ધરતો ચાલયો જતો હતો, એટલામાં હાતમને કાને એકાએક રડવાનો અવાજ સંભળાયો. હાતમ તે તરફ થોડો નહીં ગીયો એટલાંમાં શેહેરની અંદર લોકોનું ટોળું એકઠું થયલું માલમ પડીયું તયાં લોકોને જઇને પુછવા લાગો કે તમે શામાટે રડો છો. તેઓએ જવાબ દીધો કે હમારા શેહરમાં દરરોજ એક મોટી બલા આવે છે, અને દરરોજ એક આદમીને ખાઇ જાય છે. અગરજો હમે તેને તે પરમાણે એક

આદમી નથી આપતાં તો આખા શેહરને તારાજ કરે છે. આંજે આ શેહરના હાકમનો છોકરો તેનો ભોગ થવાનો છે, એટલામાટે હમો રડીએ છીએ. હાતમે કહયું કે તમારો હાકમ અને તેનો છોકરો કાંહાં છે? તેમાંથી એક જવાંને તે હાકમને અને તેના છોકરાને દેખાડીયો. હાતમ તેની પાસ ગીયો અને કહયું કે ઓ નામવર સરદાર, તે બલાની સુરત કેવી છે તે તું મને કહે. તું ખાતરી રાખ કે તારા છોકરાને બદલે હું તે બલા આગલ જહશ. તે હાકમે તેની હીંમત ઉપર આફરીન કીધી અને બોલીયો કે, તું આ શેહેરનો રહેવાસી હોય એમ જણાતું નથી. હાતમે જવાબ દીધો કે હાજી, મેં આ શેહેરમાંનું પાણી પણ ચાખ્યું નથી. પણ વધારે વાર ન કરતાં તું મને કહે કે તે બલા કેવી છે. તે સરદારે તે બલાની તસવીર જમીનની ઉપર ચીતારી. હાતમે કહીઉં કે ચીંતા ના રાખો. ખોદાની મદદથી હું એ બલાને તમારા સર ઉપરથી દુર કરીશ. જાણ ઓ સરદાર કે એને હલુકે કરીને કહે છે. એની ઉપર ગમે એવી તેજ તરવાલ હશે તોપણ તેનો ઘાહા નહીં પડશે. માટે હું કહું છું તેમ કરો. તમારાં શેહરમાંથી એક આરસીવાલાને બોલાવી લાવો. અગર નહીં તો બસો ગજ લાંબી અને બહસો ગજ પોહોળી એવી મોટી એક આરસી બનાવી લાવો.

બીજે દીને તે પરમાણે તેઓએ આરસી બનાવી, અને હાતમના કહેવા પરમાણે જે જગીયાએથી તે બલા આવતી હતી તે જગીઆએ મુકી. પછી તે આરસીને એક મહોટી ચાદરથી ઢાંકી. પછી સઘલા લોકોને કહેવા લાગો કે જેઓ આ બલાનો તમાસો જોવા માંગતા હોય, તેઓ મારી સાથે હુભા રહો, બાકીના સઘલા પોત પોતાને ઘરે જઇ નચીંત રહો. કોઇએ જવાબ નહી આપયો પણ પેલા હાકમનો છોકરો હાતમની સાથે રહેવાને તઈયાર થયો. તે હાકમે પોતાના છોકરાને સમજાવયો કે ઓ મારા જાન આ ખીયાલ તું તારા મનમાંથી કહાડી નાખ! તું જાંણતો નથી કે તારે માટે મેં આટલો ખરચ કીધો છે અને પાછો તું તે બલાના હાથમાં જવા માંગેછે? તયારે તે છોકરાએ જવાબ દીધો કે જે મારે માટે મરવાને તઈયાર થયો તેને હું એકલો મેલું. ઘણુંએ સમજાવતાં જયારે એ ન સમજયો, તયારે તેના બાપે તેણે હાતમની સાથે રહેવા દીધો. જયારે રાત પડી તયારે અગાઉની માફક તેઓના કાને એક ઘણોજ બીહામણો અવાજ સંભલાયો. તે અવાજ સાંભલતાંજ સઘલા લોકોના ચેહરા ફીકા થયા પણ હાતમે તેઓને ઘણી ધીરજ આપી, એટલામાં તો દુરથી તે બલા એક ગુંબજની માફક દેખાઇ, કે નથી પગ, નથી હાથ કે નથી ગરદન, પણ ફકત એક મહોડું અને તે પણ તેના શરીરમાં બેસી ગએલું અને તે મહોડાંમાંથી બેસુમાર આતશ નીકળતો હતો. જયારે હાતમે જોયું કે તે બલા ઘણી નજદીક આવી પુગી તયારે આરસી ઉંપરથી ચાદર ઉંચકી નાખી

હલુકે તેજ વખતે એક એવા જોરથી એક બાંગ મારી કે ગામના સઘલાં માણસો બેહોંશ થઇ ગીયાં. અને સઘલું જંગલ અને ગામ ધ્રુજી રહયું. જયારે હલુકે પોતાનું ચીતર તે આરસીમાં જોયું તયારે લાલ પીલો થઇ ગીઓ અને એટલા જોરથી દમ ખેંચીઓ કે તેનું પેટ ફાટી ગીઉં. તે ફાતવાના અવાજથી ગામના બાકી રહેલા સઘલા આદમીઓ બેહોશ થઇ ગીઆ. તેનાં પેટમાંથી રસી વેહવા લાગી અને તે એટલી તો વધી ગઇ કે, આસપાસ લોહી અને પરૂનો એક મોટો દરીઓ થઈ ગીઓ. જયારે સઘલાં આદમીઓ હોંશમાં આવીઆં તયારે જોયું કે હલુકે મુવેલો પડેલો છે. બધા લોકો આવીને હાતમને પગે પડીઆ, અને તેનાં મોતનું કારણ પુછ્યું. હાતમે જવાબ દીધો કે જયારે એ બલાએ પોતાની શુરત આરસીમાં જોઇ તયારે તે એમ સમજીઓ કે આ કોઇ મારો હરીફ આવીયો છે, માટે તેને મારવો જોઇએ. એવા વીચારથી તેને ગળી જવાની મતલબથી તે બલાએ પોતાનો દમ એટલાતો જોરથી અંદર ખેંચીઓ, કે તેનું પેટ ફાટી ગીયું. આ સાંભળી સઘલાંઓ હાતમની અકલની ઘણીજ તારીફ કરવા લાગાં. અને પોતાથી બને તેમ દરએક જણે ઝરઝવાહેર લાવીને તેનાં પગ આગલ મુકીઉં. હાતમે કહયું ઓ પીયારાં દોસતો મેં એ કામ પઇસાની લાલચથી કીધું નથી. મેં એ કામ ખોદાની રાહા ઉપર કીધું છે. તેઓએ હાતમને પુછીઉં કે આ ગામમાં આવવાનો તારો સબબ શું છે. હાતમે કહયું કે આજે ભેસપતવાર છે, અને રાતની વખતે જંગલમાંથી એક એવો અવાજ આવે છે કે જો મેં તે નેક કામ કીધું હોતે તો મને આજ રાતરે કામ આવતે. એ બાબદની તેહકીક કરવાને વાસતે હું નીકળીયો છું. તયારે તે હાકમે જવાબ દીધો કે, એ અવાજ હમો ઘણું થયું સાંભળીએ છીયે પણ માલમ નથી પડતું કે તે કીયાંથી આવે છે. જયારે રાત પડી તયારે હાતમ તે અવાજની તરફ રવાના થયો; અને ચાલતાં ચાલતાં જયારે સવાર પડી તયારે એક રેતીનો ટેકડો એની નજરે પડયો, જે લંબાઇ તથા પોહોળાઇમાં પાંચશો ગજ હતો. જયારે હાતમ આગલ ચાલીયો તયારે પાંચસો ઘોડેસવાર અને પાંચસો માણસોનું પગે ચાલતું લશકર તેની નજરે પડયું.

વધારે આગલ ચાલીયો તયારે તે નજરથી ગેબ થઇ ગીયું. આ બીના જોઇ હાતમે વીચારયું કે એ કબરસતાન હોવું જોઇએ. અને પાછો જયારે ગુરૂવાર આવે તયારે એ સવાલ નીકલવો જોઇએ. હાતમ તયાંજ રહયો અને જયારે ગુરૂવાર આવયો તયારે રાતનાં શું જોએ છે કે દરએક કબરમાંથી અકેકો પાકીજેહ આદમી નીકલીયો અને પાક બીછાંના બીછાવીને ઉપર બેઠો. તેમાં એક જન આંખમાં આંસુ લઇને ગલીચ દીલ સાથે ફાટાં તુટાં કપડાં પેહેરીને ઉઘાડે પગે જમીન ઉપર બેઠો હતો. બીજાઓ સરવે સુનેરી રૂપેરી ગાલીચા ઉપર

પાકીજેહ મસનદ બીછાવી બેઠા હતા. સરવે જણાઓ બેશીને લેહેજતદાર શરબત પીતા હતા, અને પેલો માણસ હાએ મારી બોલતો હતો કે મેં તે કામ નહીં કીધું, નહીં તો આજ રાતરે તે મને કામ આવતે. આ સાંભલતાંજ હાતમે ખોદાના શુકરાના કીધા, અને પોતાની મોરાદે પહોંચયો હોય એમ તેને માલુમ પડયું. એકાએક ગેબથી પેલા સઘલા બુજરોગો આગલ તરેહ તરેહના પકવાનના ખુમચાઓ આવયા, અને તે દરેક ખુમચામાં એકેકું શરબતનું પયાલું અને સવચછ પાણીનો કુંજો હતો. પેલા કંગાલ માણસને માટે એક ખુમચો જુદો આપીઓ તે થુવરના દુધથી ભરેલો ઝીની ઝીની પથરીથી ભરેલો હતો. કુજામાં પાણીને બદલે લોહી અને પરૂં ભરેલું હતું. પેલા પાકીજેહ માણસોમાંથી એકે ઉઠીને હાતમની આગલ મેવાનો ભરેલો ખુમચો મુકીઓ. હાતમે તે ખાધું. ખાનાથી ફારેગ થએઆ પછી હાતમ પેલા પરહેજગાર આદમીઓ પાસે ગયો, અને તેઓને પુછીઉં કે ઓ પાક ખસલતનાં નેક પુરૂષો જો તમો પેલા કંગાલ માણસનો હેવાલ મને કહેશો તો તમારી મોટી મેહરબાની થશે. તેઓએ કહીઉં કે તમો પોતેજ જઇને તેને પુછો. હાતમ તેઓને નમીને ઉભો થઈને પેલા આદમી પાસે આવીઓ કે, તારો આવો હાલ કેમ થયો છે, અને તું શામાટે એમ બરાડા પાડે છે; ખોદાને ખાતર તું મને તારો હેવાલ કહે. તે જુવાન માણસ બોલીઓ કે હું આ સઘલા માણસોનો સરદાર છું અને મારૂં નામ યુસફ સોદાગર છે. એક દહાડો હું ખારાંજમ શેહેરમાં વેપારને માટે જતો હતો. મારી સાથે મારા સઘલા ચાકરો પણ હતા. હું એટલો બખીલ હતો કે મારી આખી ઉમરમાં મેં ખોદાની રાહ ઉપર એક અરધી પણ ખરચી નથી. અરધી તો શું પણ કોઇ દહાડે રોટલીનો ટુકડો પણ કોઇ ફકીરને મેં આપીઓ હતો નહીં. આ સઘલા મારા ચાકરો ભુખીઆને ખાણું ખવાડતા અને પયાસાને પાણી પાતા, અને નાગાને કપડાં પેહેરાવતા હતા. અને હું એઓને નશીએત કરતો હતો કે ઓ પયારાઓ તમારો માલ આવી રીતે શામાટે ખરચી નાંખો છો. તેઓ મને કહેતા કે હમો ખોદાની રાહ ઉપર ખરચીએ છીએ કે, જેથી હમને છેલે કામ આવે. હું આ સાંભલી તેઓની ઉપર હસતો હતો. તેઓ મારાથી છુપી ખેરાત કરતા હતા. એક દીવસે હમે આ જગીઆએ આવી પહોંચયા, એટલામાં મારા માલ વીશે ચોરોને ખબર પડી. તેઓ મારી ઉપર ટુટી પડયા, અને હમારો માલ અસબાબ લુટી લઇને અમને મારી નાંખયા, અને આજ જગયાએ દાતયા. એઓ સઘલા પોતાની ખેરાતથી આવો મોટો મરતબો પામયા છે, અને હું મારી બખીલાઈને માટે આવા રંજે પહોંચયો છું. જયારે ચોરોએ અમને મારી નાંખયા, તયારે તેઓએ ચાલવા માંડયું તેવોજ તેમાંથી એક બોલીઓ કે એ દાસતો આપણે આ લોકને નાહક મારી નાખયા છે, અને એઓનો

માલ અસબાબ લુટી લીધો છે. એઓની લાસને કાંઇબી રીતે દાટવી જોઇએ. નહીં તો કુતરાં, કોહોલાં, વરૂઓં, ગીધો, એઓને ખાઇ જશે. તયારે હમને તેઓએ આ ઠેકાણે દાટયા. જાણ એ ભલા માણસ કે હું ચીન દેશમાં રહું છું, અને સઘલા મારાં સગાં વહાલાંઓ ફકીરને હાલે ભીખ માગે છે. મારા ઘરની પાસે એક મોટું ઝાડ છે તે ઝાડની નીચે ઘણું ઝરઝવેર દાટેલું છે. અગરજો તે ધનમાંથી કોઇ મારાં સગાં વહાલાંઓને આપે અને થોડું ખોદાની રાહ ઉપર ખરચે તો હું આ મારા ચાકરોની બરાબર બેસી લેહેજતદાર ખાણું ખાઉં. હાતમે કહીઉં કે એ ધનવાન પુરૂષ હું તારૂં એ કામ બજાવીશ. પછી જયારે સવાર થઇ તયારે પેલા સઘલા માણસો પોતાની કબરમાં ગેન થઇ ગયા, અને હાતમે ચીન તરફનો રસતો લીધો. થોડેક દુર પોહોંચયો એટલે સામેથી એક કુવો દખાયો તયાં એક માણસ ઉભો રહી કુવામાંથી પાણી કાઢતો હતો. એટલામાં હાથીની સુંઢવાલો એક કાલો સાપ પાણીની સપાટી ઉપર આવીને તે મુસાફરને કમરમાંથી ધરીને તરત પાણીમાં જતો રહયો. હાતમ આ તમાશો જોઇ અફસોસ કરવા લાગયો કે આ બીચારો ગરીબ મુસાફર કોણ જાણે કયાં જઇ પડયો હશે. મારે એની મદદ જવું જોઇએ. એમ વીચાર કરી કુવામાં કુદકો મારીઓ. જયારે જમીનપર તેના પગ લાગીઆ તયારે નહીં તે કુવો જણાયો કે નહીં તે સાપ મગર એક મોટું મેદાન તેની નજરે પડીઉં. બેશુમાર ઝાડો હરીઆલીથી ભરેલાં તેની નજરે પડયાં, અને તે ઝાડોની વચમાં એક મોટો મેહેલ દખાયો. તે મેહેલ તરફ હાતમ ગયો. તયાં જઇ જોએ છે તો સફાઇદાર ઝરઝવેરથી સંગારેલાં દીવાનખાનાં તેની નજરે પડીઆં. વચયો વચમાં એક મકાન હતું. તયાં હીરામાનેકથી જડેલું એક તખત મુકેલું હતું, અને તે તખતની ઉપર એક અતી મોટા કદનો દેવરૂપી માણસ સુતેલો હતો. હાતમે વીચાર કીધો કે એ ઉઠે તો હું એને પેલા મુસાફર અને સાપ વીશે પુછું. એમ ધારી તે પેલા દેવની નજદીક જઇને બેઠો એટલામાં હાતમે જોયું કે પેલો સાપ પેલા મુસાફરને કમરમાંથી ધરીને બેઠો છે. જયારે તે સાપે હાતમને જોયો તયારે તે હાતમની તરફ દોડી આવયો, અને હાતમે તે સાપને પોતાના ગુસસામાં એટલો તો જોરથી દાબયો કે તે સાપ મોટેથી બુમ પાડવા લાગયો. તેના અવાજથી પેલો દેવ જાગી ઉઠયો અને બોલવા લાગીઓ કે એ માણસ તું એને શું કામ મારે છે. એ સાપ નથી એ તો હમારો કાસદ છે, તું એને છોડી દે. હાતમે કહીઉં કે જયાં સુધી એ પેલા માનસને છોડશે નહીં, તયાં સુધી હું એને છોડીશ નહીં. પેલા દેવે પેલા સાપને કહીઉં કે ખબરદાર, આ માણસ ઘણો જોરાવર માલમ પડે છે. કદાચ એ તારા પેટમાં જશે તો સઘલો તલેસમાત તોડી નાંખશે. માટે હુશીઆર રેહેજે. આ સાંભલતાંજ તે સાપના એ હોઠ જે હાતમના

હાથમાં હતા, તે ચીરીને હાતમ તે સાપના પેટમાં જતો રહયો. તે દેવે ગમે એટલું બી કહીઉં પણ તે સાપ હાતમને ગલી ગયો. હાતમે એકાએક ગેબીથી એક અવાજ સાંભલીઓ કે ઓ હાતમ તું જે ઘરમાં હાલ છે તેને તારા ખંજરથી ચીરી નાંખ. કે તું આ તલેસમાતથી બહાર આવશે. અગર નહીં તો કેઆમત સુધી આ સાપના પેટમાંજ રહેશે. હાતમ પાસે કંઇ પણ હથીઆર નહીં હતાં. પણ અંદર શોધ કરતાં કંઇ ગાએના શીંગડા જેવું હાતમના હાથમાં આવીઉં, તે લઇને હાતમે તેનું પેટ ચીરી નાંખયું. તરતજ એક મોટો દરીઓ પેદા થયો. પાણી એટલાં વધવા લાગીઆં કે હાતમે તેમાં ગોટાં ખાધાં. જયારે કલાક એક પછી પાણીનું જોસ નરમ પડીઉં તયારે હાતમનાં પગ જમીન ઉપર લાગા. આંખ ઉંગાડીને જોએ છે તો નહીં તે દેવ કે નહીં તે સાપ કે નહીં તે કુવો અને નહીં તે બાગ નજરે પડીઓ, પણ એક મોટું મેદાન દીઠામાં આવીઉં જેમાં હજારો આદમીઓ હારબંધ ઉભેલાં દેખાયાં. કેટલાંક મુએલાં અને કેટલાંક મરતાં જણાયાં. તેઓ સઘલાં સુકાં લાકડાં જેવાં થઇ ગએઆં હતાં. તેમાં પેલો મુસાફર પણ હતો. હાતમે જઇને તેને પુછીઉં તયારે તે બોલીઓ કે મને તેમજ આ સઘલા માનસોને એક સાપ લાવીઓ છે તયારે હાતમે તેઓની આગલ એ તલેશમની સઘલી હકીકત કહી જણાવી. તયારે તેઓ સઘલા હાતમને પગે પડયા, અને જાણીઉં કે હવે એ બલા તેઓથી દુર થઇ છે. પછી તેઓ નમીને પોતાને ઘર ગયા. હાતમે ચીન તરફનો રસતો લીધો. થોડાક દહાડા પછી એક શેહેરની નજદીક આવી પહોંચયો. દરવાજાની અંદર દાખલ થતાં તેને દરબાનોએ અટકાવયો અને કહયું કે તું કયાં જાએ છે. પેહેલાં તુંને હમારા બાદશાહ પાસે આવવું પડશે. પછી જયાં તારૂં મન ચાહે તયાં જજે. આ સાંભલી હાતમ બોલીઓ કે ઓ ખોદાના બંદાઓત મારા જેવું હું પણ એક માણસ છું. શું કામ મને શેહેરમાં જતો અટકાવો છો. જો તમારી ખુશી હોય તો ચાલો હું તમારા રાજા પાસે આવવાને તઇયાર છું. તેઓ તેને પોતાના પાદશાહ આગલ લઇ ગીઆ. જયારે તે પાદશાહ આગલ ગીઓ તયારે પાદશાહે તેને પુછીઉં કે, ઓ મુસાફર તું કોણ છે, કીઆંથી આવીઓ છે, અને તારૂં નામ શું છે. તયારે હાતમે જવાબ દીધો કે ઓ પાદશાહ હું એમનનો શાહાજાદો હાતમ બીન તાઇ છું, અને મારો ઇરાદો ચીન જવાનો છે. પછી હાતમે તે નગરનું નામ પુછીયું. રાજાએ જવાબ દીધો કે એ નગરીને બીદાદ કરીને કહે છે. મારે તીઆં મારી છોકરી જે કોઇ મુસાફર હીંઆં આવે છે તેને તે તરણ સવાલ પુછે છે. જે કોઇ તે સવાલોને જવાબ આપતુ નથી તેણે તે છોકરી સુલીએ ચડાવે છે, અને આ સઘલાં ખુનોનો ભાર, મારી ગરદન ઉપર રહે છે, પણ આજ દીન સુધી કોઇ પણ બાપે પોતાની છોકરીને

મારી નથી નાંખી, તેથી મારી છોકરીને મારી નાખવાની હીમત ચાલતી નથી. હાતમે આ સાંભલી તે પાદશાહને દીલાસો દીધો અને તેની ખાતરી કીધી કે, તે કરીમે કારસાજની મેહેરબાનીથી તારી ઉપરના દુઃખનું હું નીવારણ કરીશ. આટલી વાતચીત કીધા પછી હાતમ તે છોકરીના મેહેલમાં ગીઓ, તયારે તે છોકરીને હાતમનાં આવીઆની ખબર થઇ. જેવી તે છોકરી સંણગાર પેહરી તઇઆર થઇ, કે હાતમને અંદર બોલાવીઓ. તેનું રૂપ જોઇ હાતમ ઘણોજ અજબ થયો. તે છોકરીએ હાતમને ઉઠીને માન આપીઉં, અને એક સોનાના તખત ઉપર બેસાડી પોતે ખુરસી ઉપર બેઠી. તે છોકરીએ પોતાની દાયાને બોલાવી હલવેથી કહયું કે, ઓ મારી મેહેરબાન મા, આ ખુબ ચેહેરાનો જવાન ઉપર મારૂં દીલ લાગી રહયું છે. એનાં પયારે મારા દીલમાં ઘર કીધુંછે. કારણકે એ કોઇ મોટા ખાનદાનનો નજર આવે છે. એ પણ સવારે મારીઓ જશે. તેણીની દાયા બોલી કે જયારે પરવરદગારે તારી અને તારા બાપની ઉપર આવીજ રીતનો સીતમ કીધો છે તો તેમાં આપણું કશું ચાલનાર નથી. માટે હું એમ ધારૂંછું કે તારી ઉપરનું દુઃખ આ માણસથી જતું રેહેશે. હાતમ બોલીઓ કે, હવે તું મને કહે કે મારી સાથ તને શું કામ છે, અને શા માટે તું મુસાફરોને જાનથી મારી નાંખે છે. તયારે તે દાયા બોલી કે ઓ જવાન, જયારે રાત પડે છે તયારે આ છોકરી દીવાની થઇ જાય છે, અને મોંમાંથી ખાલી બકવા કરે છે. તયારપછી તે મુસાફરને તરણ સવાલ પુછે છે, અને જયારે તે મુસાફરથી તેનાં જવાબ નથી અપાતા, તયારે તે છોકરી તે મુસાફરને પોતાની નજદીક ખેંચે છે, અને સુલીએ ચઢાવે છે. પછી હાતમ વીચાર કરવા લાગો કે એક વખત જોઉં તો ખરો કે હઇઆં મારી હઇઆતી છે યા મોત છે. એટલામાં હાતમની આગલ લેહેજતદાર ખાણું આવયું. હાતમેં કહયું કે જયારે હું તમારૂં કામ પાર પાડીશ, તયારેજ ખાણું ખાઇશ. કારણકે કામને એક કોરે મુકવું અને પેટ ભરી તરેહદાર પકવાન ખાઇ જીવ આપવો, એ અકળથી દુર છે. તે દાયા બોલી કે મને માલમ પડે છે કે, હમારૂં કામ તારા હાથેજ પાર પડશે. ખોદાતાલા તુંને હરતરફથી બનતી મદદ પોંહોંચાડશે. જયારે રાત થઇ તયારે સઘળા ખીદમતગારો અને માણસો મેહલમાંથી બાહાર ગીઆં અને મેહેલના દરવાજા મકમ બંધ કીધા.

જયારે એક પોહોર ગુજરીઓ તયારે તે છોકરી દેવાની થઇ ગઇ, ને બક બક કરવા લાગી. પછી હાતમ તરફ ફરીને બોલી કે, ઓ મુરખ જવાંન તુંને જરા પણ અકલ ન આવી કે ચાલી ચલાવીને તું મોતના ફાંદામાં આવયોછે, તો મારા સવાલોનો જવાબ આપ. હાતમે કહીઉં કે જલદી બોલ તારા સવાલો શું છે. તે બોલી કે દરીઆનું એવું કયું ટીપું છે કે જેમાંથી જાન પેદા થાય

છે. હાતમે વીચાર કરી કહયું કે તે ટીપું ઇનશાનના બેદનો પરદો ખોલનારૂં છે. એટલેકે તે ખુન છે કે જેમાંથી જાન નીપજે છે. પછી બીજો સવાલ પુછ્યો કે એક એવો કયો મેવો છે કે જે માણસને સરવે મેવાથી મીઠો છે. હાતમે જવાબ દીધો કે તે મેવો ફરઝંદ છે. પછી તરીજો સવાલ પુછીઓ કે જે કોઇ પણ માણસને નહીં જોઇએ, પણ જે પેહલે યા છેલે માણસ આગલ આવેછે. હાતમે જવાબ દીધો કે તે મોત છે. આ સાંભલી તે છોકરી માંથું નીચું કરી ધુજવા લાગી. પછી ખુરશી ઉપરથી જમીન ઉપર તુટી પડી, કે તેજ વખતે તેની કમરમાંથી એક કાલો સાપ પેદા થયો. જે હાતમ તરફ એકદમ દોડતો આવયો. હાતમે વીચારીઉં કે એને મારૂંછું તો એક જાનની ઘાત થાય છે, અને નથી મારતો તો મારો જાન જાય છે. પછી જેવો સાપ આવયો કે તેવોજ તેને ગરદનમાંથી પકડી પીતલના એક મજબુત વાસણમાં બંધ કીધો અને પછી એક માણસપુર ઉંડી જમીન ખોડીને તેની અંદર તે વાસણ મુકીને તેને ચુના મટોડાંથી મજબુત પુરીને તે જમીન બંધ કીધી, અને તે છોકરી આગલ આવયો અને તખત ઉપર બેઠો. જયારે રાતની એક પહોર બાકી રહી તયારે તે છોકરી હોંશમાં આવી અને પોતાના મોં ઉપર બુરખો નાંખીને બોલી કે એ બેગાના પુરૂષ તું કોણ છે અને તું અહીં શા માટે આવયો છે? હાતમે કહયું કે તું આટલા વારમાં મને ભુલી ગઇ. કે તેંજ મને ગઇ કાલે બોલાવયો હતો. તે છોકરીએ બાંગ મારી પોતાની દાયા અને ચાકરોને બોલાવી હાતમને તયાંથી લઇ જવા કહયું. જયારે દાયા નજદીક આવી તયારે તે છોકરીએ તેને કહીઉં કે આજે આ મુસાફર આજ કેમ સલામત રહયો છે. પછી હાતમે તે છોકરીના બાપને બોલાવી સરવે બીના કહી. પછી તેના બાપે હાતમને કહયું કે મારા વચન પરમાણે હું તુંને મારી આ છોકરી નેકામાં આપું છું. હાતમે તે કબુલ કીધું અને નેકા કરી તે છોકરી સાથ હાતમ તરણ મહીના રહયો. જયારે તે છોકરીને હમેલ રહયા, તયારે હાતમે રૂખસદ થવા ચાહયું અને કહયું કે મારૂ વતન યમન છે. અને અગરજો તને છોકરો થાય તો આ પટો આપી તેને યમન મોકલાવજે. અગરજો છોકરી થાય તો તેને સારાં ખાનદાનમાં પરણાવજે. એમ કહી ઘણોએક દીલાસો આપી પોતાને કામે નીકલીઓ. થોડા દહાડા પછી ચીન આવી પુગો. તયાંના રેહેવાસીઓને પુછતાં યુસફ વેપારીનું ઘર શોધી કાઢયું, અને તેનાં સગાં વહાલાંને પણ શેહેરમાંથી શોધી કાઢયાં. હાતમે તે યુસફના છોકરાઓને કહીઉં કે હું તમારા બાપ પાસેથી સંદેશો લાવયો છું. આ સાંભલી લોકો ખડખડ હસવા લાગયા, અને બોલવા લાગયા કે તું તો દીવાનો છે. હમારા બાપને મરી ગયાને આજ કેટલાં વરસ થઇ ગયાં છે., તયારે તું મુએલાંનો પેગામ કયાંથી લાવયો? તેઓને હાતમે ઘણુંએ સમજાવયું અને બોલયો કે

અગરજો તમારી ખાતરી નહી થતી હોય તો તમારા આએ મેહેલની પાસે જે ઝાડ છે તેની પાસે ખાડો ખોદો અને તેમાંથી તમને પુષકળ ખજાનો માલમ પડશે. હાતમે જે સઘલી બીના જોઈ હતી તે તેઓની આગલ કહી સંભલાવી. યુસફ સોદાગરના સઘલાં સગાં વહાલાંઓએ તે દોલત સંપસંપીને વહેંચી લીધી. તેમાંથી ઘણોએક ભાગ ખોદાની રાહ ઉપર ખરચ કીધો, જેથી પેલો યુસફ સોદાગર પણ તેના ચાકરોની માફક રેસમી ગાલીચા ઉપર બેશી ખાણું ખાતો. હાતમ ચીનથી નીકલીને પેલી કબરસતાન આગલ આવયો, અને યુસફ સોદાગર સાથે મુલાકાત કરી તયાંથી પોતાને કામે નીકલીઓ. ચાલતાં ચાલતાં એક જંગલમાં આવયો કે એક બુઢો માણસ ઝાડ તલે બેઠો હતો, તેણે હાતમની પાસેં ખેરાત માંગી તેથી હાતમે પોતાને હાથની વીંટી કાઢી તે બુઢા ભીખારીને આપી. તે ભીખારીએ એવી રીતે અવાજ કીધો કે કેટલાએક ચોરો એકદમ નીકલી આવયા, અને હાતમની સાથે વાત કરતા કરતા ચાલયા. થોડે રસતે ગયા નહીં એટલામાં એક કુવો આવયો, જેમાં તેઓએ હાતમને કેટલાએક જખમો કરીને નાખી દીધો. પછી પેલા ચોરો સઘલા નાશી ગયા. હાતમને જયારે પેલા ચોરો લુંટીને જખમો કીધા, તયારે તેણે તેમને ઘણુંબી સમજાવયું કે તમો શું કામ એમ કરો છો. અગરજો તમુને જરની ગરજ છે તો તમો ચાહો તેટલું આપવાને તઈયાર છું. તેઓએ હરગેજ માનયુ નહીં, અને હાતમને આવી હાલતમાં નાખી નાશી ગયા. હાતમની આગલ પેલા રીંછની છોકરીનો આપેલો મોહરો રહયો હતો. જે તેને થુકમાં ઘશીને પોતાના જખમ ઉપર લગાડયો. જેથી તે જખમ રૂજાયા. હાતમે કુવામાં એક ખાબ જોયો, કે જેમ એક પુરૂષ કહેતો હોએ કે હાતમ તું કાંઈ ફીકર ના કર. આ કુવાની અંદર અખુત ખજાનો તે ખોદાતાલાએ તારેજ નામે દાટેલો છે. ઉઠ, અને તે લે. કારણકે હજી તારાથી ઘણાક નેક કામ આ દુનીઆમાં થવાનાં છે. જયારે તું આવી રીતે તારૂં દીલ તંગ કરી નાખશે તયારે ખોદાના કામો તું શી રીતે બજા લાવશે. હાતમ ઉઠયો અને ખોદાનાં શુકરાનાં કીધાં. હાતમે બીજી રાતરે ફરીથી સવપનો જોયો. જેને એમ કહીઉં કે આવતી કાલે બે માણસો આ જગયાએ આવી પુગશે. તે તુને કુવામાંથી બહાર કાઢશે. તેની મદદથી તું આ ખજાનો તારા સવાધીનમાં લેજે. હાતમે કહયું કે બે માણસો સાથે હું આટલો બધો ખજાનો શી રીતે લઉં. જવાબ એવો સમજયો કે બે માણસ પુરતાં છે. જયારે સવાર પડી તયારે ખાબમાં કહયા પરમાણે પેલા બે પુરૂષો કુવાની આગલ આવી લાગયા અને હાતમને બહાર કાઢયો. હાતમે તેઓને પેલા ખજાના વીશે વાત કહી, અને તેઓની મદદથી પેલું સઘલું દાટેલું ઝવેર ખોદી કાઢયું. પછી પેલા પુરૂષોને સઘલું ઝવેર આપી પોતે થોડું લઈ પેલા ચોરોની શોધમાં ચાલયો. આખરે તે ચોરોનો પતો

મેલવ્યો, અને તેઓને આવું મરદુમ આજારીનું કામ કરવા માટે ઘીણી નશીએત કીધી, કે ઓ ખોદાના બંદાઓ તમો જો ઝરઝવેરની ખાહેશ રાખતા હોય તો આવો મારી સાથે, હું તમને મનપુરતું ધન આપું. કારણકે તમારી કને પાસ તમારૂં ગુજરાન કરવાને કાંઇ નથી, તેથી આવો ધંધો તમો લઇ બેઠા છો. તમો માણસ જાતને દુઃખ દેવાથી તોબા કરો. હું તમને એટલું ધન આપું છું કે તમો વંશપરંપરા વાપરશો. તે સઘલાઓએ કબુલ કીધું કે અગરજો હમારી પાસે ધન હોય તો અમો આવો ધંધો શું કામ કરીએ ? અંતે હાતમે તેઓને સઘલું ઝર આપયું અને પોતાને કામે ચાલયો. રસતે જતાં એક ભુખથી અધમુઓ થએલો કુતરો તેને મલયો. જેની જીભ તદન બહાર નીકલી આવી હતી. હાતમે વીચારીઉં કે કદાચ આ જંગલમાં વનજારાનું ટોલું આવયું હશે જેને લગતો આ કુતરો હોવો જોઇએ. જયારે તે કુતરો નજદીક આવયો તયારે હાતમે તેને બગલમાં ઉંચકી લીધો, અને કોઇ પાણીવાલી જગયા શોધવા લાગયો કે જો પાણી મલે તો તે પાઇને કુતરાનો જીવ ઉગારે. ચાલતાં ચાલતાં દુરથી એક ગામડું નજર આવયું, તે ગામડાંમાં આવયો, તયારે તયાંનાં લોકો તેની આગલ જવની રોટલી અને છાશ લાવયા. તે કુતરાને ખવાડી. પછી તેને થોડું પાણી પાયું. કુતરાએ તેમ કીધા પછી પોતે ઘણો ખુશી થઇ ગયો હોય તેમ દેખાવ કીધો. તયારપછી તેની આગલ અદબથી બેઠો. હાતમ આ મામલો જોઇ ખોદાની બેહદ તારીફ કરવા લાગો, કે આવા એક કમીના જાનવરમાં પણ તે પરમકૃપાલુ પરમેશવરે આટલી મોટી અકલ બક્ષી છે. એટલામાં તે કુતરાનાં માંથામાં કાંઇ ખીલા જેવું હાતમને દેખાયું. હાતમે તપાસી જોયું તો માલમ પડયું કે લોખંડનો એક મોટો ખીલો તેનાં માંથામાં થોકેલો છે. તે ખીલો જોરથી હાતમે બહાર ખેંચી કાઢયો, તેવોજ પેલો કુતરો એક ખુબસુરત જવાંન થઇ હાતમની આગલ ઉભો રહયો. આ જોઇ હાતમ ઘણો અજબ રહયો. પછી પુછયું કે ઓ ખોદાના બંદા તું સાચું કહે કે તું કોણ છે ? પેહેલાં તું હેવાનની સુરતમાં હતો, અને જયારે આ ખીલો મેં તારાં માંથામાંથી ખેંચી કાઢયો તયારે તું આદમીની સુરતનો થઇ ગયો. તે જવાંને પોતાનું માથું હાતમના પગ ઉપર મુકી કહયું કે, ઓ નામવર હું જાતે ઇનસાન છું. મારો હેવાલ તને શું કહું. પણ જયારે તેં મારી ઉપર આટલું મોટું હેશાન કીધુંછે, તયારે મારાથી તને કહયા વગર રહેવાતું નથી. જાણ ઓ ધરમી તુરૂષ કે હું ચીન દેશનો મોટો વેપારી છું. મારા બાપ પાસ બેહદ ખજાંનો હતો. મારો વેપાર ઘણો મોટો હોવાને લીધે મને બહારગામ મુસાફરી કરવી પડતી. થોડોક વખત પછી મેં એક ખુબશુરત જવાંન ઓરત સાથે નેકા કીધા. પણ તે ઓરત બદફેલીનાં કાંમોમાં મારા એક હબસી નોકર સાથે મશગુલ હતી. જયારે હું

મુસાફરીથી મારે ઘેર આવયો અને રાતનાં જયારે મેં બીછાના ઉપર આરામ કીધો, તયારે તેની બેવફા ઓરતે ઉંઘમાં મારાં માથામાં એક મોટો ખીલો ઠોકયો, કે તેવોજ હું એક કુતરાની સુરતે બની ગયો. જયારે હું ગામમાં કુતરાની હાલતે ફરવા લાગયો તયારે મને ગામમાં કુતરાઓએ હાંકી કહાડયો. હું નાચાર થઈ કુતરાઓની ધાસતીથી જંગલ તરફ આવયો, જયાં તરણ દહાડાનો ભુખો પયાસો તને મલયો, અને તમે મારી ઉપર ઉપકાર કરી મને જીવતદાંન દીધું. હાતમે તેને કહયું કે એ ખીલો તું તારી પાસે રેહેવા દજે અને અગરજો તારી બાઇડી ઉપર તું કીનો લેવા ચાહતો હોય તો બરોબર તક સાંધી તારી બઇરીના માથા ઉપર તું મારજે કે તે કુતરી થેઇ જશે. પછી વાત કરતાં કરતાં જે શેહેરમાં હારશ વેપારી રેહેતો હતો તે શેહેરમાં આવી લાગયો, અને પેલા જવાન માણસે હાતમને પોતાને ઘર આવવાને ઘણા કાલાવાલા કીધા. જેવો તે જવાંન પોતાના ઘરમાં દાખલ થયો તેવાજ તેના ચાકરો તેને જોઇ ઘણા ખુશી થયા, અને પોતાની સેઠાણીના બદફેલોનું સઘલું બીઆંન તેને કહયું. તે પોતાના સુવાના ઓરડામાં ગયો, અને જોએ છે તો તેની બાઇડી પેલા ગોલામની સાથે સુતી છે. તરતજ તેણે તરવાર મયાંનથી ખેંચી, પેલા ગુલામનું માથું કાપી નાંખયું, અને પેલો ખીલો પોતાની બાઇડીના માંથામાં ઠોકયો કે તેવીજ તે કુતરી થઇ ગઇ. પછી દોરીથી બાંધી તેને હાતમની આગલ લાવયો. હાતમે તેની હીંમત ઉપર આફરીન કરી તેને ઘણી સાબાસી આપી. પછી હાતમને તેણે પોતાના ઘરમાં ઘણાંક દહાડા રાખી ઘણી ખાતરદારીથી મેહેમાંનદારી કીધી, અને પછી રૂખસત કીધો. હાતમ તે છોકરીનાં મેહેલમાં આવયો. પછી દરખાંનોએ જઇને અંદર ખબર કીધી કે તરતજ તે છોકરીએ હાતમને પોતાની પાસે બોલાવયો. પોતે પરદેનશીન થઇ તેને એક સોનાની ખુરશી ઉપર બેસાડી ઘણી માયાથી પોતાના સવાલનો જવાબ પુછયો. હાતમે પેહેલેથી છેલલે સુધી જેવું જોયું હતું તેનું વીગતવાર બયાન કીધું. તયારે તે છોકરી બોલી કે ઓ દલેર જવાંન તું સરવે સાચુંજ કહે છે. તારા બોલવામાં લેશ પણ અસતય નથી. કારણકે તે અવાજ હમણા આવતો બંધ થયો છે. હવે મારા તરીજા સવાલનો જવાબ તું લાવી આપ. હાતમે તે સવાલ પુછયો. તયારે તે છોકરી બોલી કે મારો તરીજો સવાલ એ છે કે માહા પરી આગલ જે શાહ મોહરો છે તે મને લાવી આપ. હાતમે કહયું કે તે પણ ખોદાની મેહેરબાંનીથી પાર પડશે. પછી મેહેમાનસરામાં આવી પેલા જવાનને મલયો. હાતમે તેની આગલ સઘલો ખુલાસો કીધો અને કહયું કે ઓ ખુબસુરત જવાંન તારા બે સવાલો મેં તે કરીમે કારસાજની મેહેરથી પુરા કીધાછે, અને આ તરીજાની ખબર લેવા જાઉં છું. એ સવાલ પુરો થયો કે તને તારી માશુક મલી એમજ જાંણ.

પછી તેને ઘણુંએક દીલાસો દઈ હાતમ પોતાને કામે નીકલયો. પછી ચીંતા કરતો કરતો એક ઝાડની નીચે બેઠો. આખરે તેનાં મનમાં આવયું કે એનો પટો પેલા દેવના પાદશાહ પાસેથી મળશે, માટે તેની ફરી મુલાકાત લેવી જોઇએ. એમ કહી તે ગારમાં પાછો પડયો. આખરે તે દેવના પાદશાહ ફરોતાશનાં શેહેરમાં આવયો. ચોકીબાનોએ અંદર જઈને હાતમના આવીઆની ખબર કીધી. તરતજ ફરોતાશ પાદશાહ પોતાના તખત ઉપરથી ઉતરી મેહેલની બાહાર હાતમને એસતેકબાલ લેવા આવીઓ. હાતમને જોતાંજ તે તેને ભેટી પડીઓ, અને ઘણી આબરૂ ઇજત આપીને પોતાની કચેરીમાં લાવી પોતાના તખતની ઉપર પોતાની પાસે બેસાડીઓ, અને પછી તેનાં આવવાનું કારણ પુછયું. હાતમે કયું કે મને માહા પરીનો શાહમોહરો લેવા જવું છે. ફરોતાશે જવાબ દીધો કે ઓ વાહલા હાતમ, એ ખીઆલ તું મનમાંથી કહાડી મુક, કારણકે માહરા જબરદસત દેવોની પણ તાકાત નથી કે, પરીઓનાં મુલકમાં પગ મુકી શકે. હાતમે કહયું કે એ કામ મેં મારે માટે ઉઠાવીઉં નથી, પણ મારા જેવા એક આદમીને માટે ઉડાવયું છે. જે કેરદગાર મને અહીં લાવીઓ છે, તે મને સહીસલાંમત પહોંચાડશે. ફકત હું એટલુંજ ચાહું છું કે તું મને રાહબરીને માટે તારા એકાદ બે દેવોને મારી સાથે મોકલ. કારણકે મને રસતો ખબર નથી. આખરે ફરોતાશ પાદશાહે હાતમની અરજ કબુલ કીધી, અને પછી પોતાને તયાં થોડાક દહાડા રાખી ઘણીજ મેહેરબાનીથી તેની પરવેશી કીધી. પછી જયારે હાતમ પોતાને કામે નીકળવાને તઇઆર થયો તયારે ફરોતાશ પાદશાહે પોતાનાં કેટલાક મોટા દેવોને હાતમની સાથે જવાને ફરમાવયું, અને હોકમ કીધો કે હાતમને તમો સહીસલામત માહા પરીની હદ સુધી લઇ જાઓ, અને જયાં સુધી હાતમ પાછો ફરે નહીં તયાં સુધી તમો તેજ ઠેકાણે બેસજો. પછી દેવો હોકમ મુજબ હાતમને લેઇ ગીઆ, અને માહા પરીના મુલક સુધી થોડા દહાડામાં આવી પોંહોંચીઆ. પછી તેઓએ હાતમને તયાં ઉતારયો અને કહયું કે હવે અમારાથી વધારે આગલ જવાય નહીં. કારણકે માહા પરી કોઇબી પારકી જાતને પોતાનાં દેશમાં જીવતી રાખતો નથી. તયાંથી પછી હાતમે પગે ચાલવા માડયું. થોડા દહાડા પછી એક મોટો પાહાડ દખાયો કે જેની ટોંચ આસમાન સાથે લાગેલી હતી, અને તે પાહાડની ઉપર એટલાં તો ઝાડો ઉગયાં હતાં કે તે પાહાડની પેલે પાર શું છે તે તદન જણાતું નહી હતું. હાતમે તે પાહાડની ઉપર પરીજાદાનું એક મોટું ટોલું જોયું, અને તેઓને બોલતાં સાંભળીઉં કે પેલો આદમીજાત જે આપણી સાંમે આવે છે તેને જીવતો મુકવો નહી જોઇએ. કારણકે તે પાહાડ ઉપર ચઢવાનો એરાદો રાખે છે. પછી તે પરીજાદાનું ટોલું નીચે આવયું અને હાતમને પકડી પહાડ ઉપર

લેઇ ગયું, અને હાતમને તયાં બાંધીઓ. પછી પુછયું કે તું કીઆંથી આવીઓ છે અને આ જગીઆએ શું કામ રાખે છે અને તુંને અહીંઆં કોણ લેઇ આવયું. હાતમે કહયું કે જે ખોદાએ તમોને અને મને પેદા કરેઆં તેજ ખોદા મને આ ઠેકાણે લેઇ આવીઓ, અને હું શુરી શેહેરથી આવીઓ છું. તેમાંથી એક જણ બોલી કે હવે અમને ખબર પડી. તુંને હારેશ વેપારીની છોકરીએ મોકલીઓ છે. કારણકે તેણીને શાહમોહરાની ગરજ છે. હાતમે પોતાના દીલમાં વીચારયું કે અગરજો હમણા હું સાચું કુહું છું તો જીવથી મારીઓ જાઉં છું અને જો જુઠું બોલું છું તો ખોદાનો ગુનેહગાર થાઉં છું. તેથી વધારે સારૂં એજ છે કે ચુપ રહેવું. એમ વીચારી હાતમે તેઓને કંઇ જવાબ દીધો નહીં. પછી તેઓએ પોતામાં મસલેહત કરીને હાતમને આતશમાં નાખવાનો વીચાર કીધો. પછી મોટાં મોટાં લાકડાં લાવી સલગાવીઆં અને તેમાં હાતમને નાંખીઓ. હાતમે તેઓનો વીચાર અગઉથીજ ધારીને પોતાનાં મોંમાં રીંછની છોકરીએ આપેલો મોહરો રાખીઓ હતો, તેથી તેને કંઇ ઇજા થઇ નહીં. જયારે આતસના શોલા આસમાન તરફ ઉડવા લાગીઆ, તયારે પરીજાદાએ વીચાર કરીઓ કે એ બળી ગયો હશે. પછી તેઓ તયાંથી જતાં રહેઆ. જયારે સઘલું બળતું તરણ દહાડા પછી હોલવાઇ ગયું તયારે હાતમ બહાર આવીઓ અને તે પાક પરવરદગારના બેહદ સુગરાના કીધા પછી આગલ ચાલીઓ તયારે તેજ પરીજાદાએ તેને ફરીથી જોયો અને તેની પાસે દોડતાં આવી પુછયું કે, ઓ આદમના બચા, તું આ જગીઆએ કેમ આવીઓ છે. તારા જેવાજ એક આદમીને આજ ચાર દીવસ ઉપર આગમો બાળી મુકયો હતો. બોલ, કે તું તેજ છે, કે બીજો. હાતમે કયું કે તમારા જેવા બેવકુફો આ દુનીઆમાં બીજા કોઇજ નહી હશે, કારણકે જે કોઇ આગમાં બળે તે પાછો જીવતો થાંએ એમ કદી સાંભળીઉં નથી. ઓ હેમકો, હું તેજ માણસ છું કે જેને તમોએ આગમાં બાળી મુકીઓ હતો. એ ગધેડાની પાદશાહો ખોદા મારી ઉપર એટલો તો મેહેરબાન છે કે તમોએ ગંજાવર આગમાં મને નાંખીઓ પણ તમો બદમાસોનું કંઇ વલયું નહીં. તેઓ આ સાંભળી એટલા તો ગુસસે થઇ ગએઆ કે હાતમને આગલના કરતાં મોટી આગ સળગાવી તેમાં નાખીઓ. એવી રીતે તરણ વખત હાતમને તેઓએ આગમાં નાખીઓ. અને જયારે તેઓએ જોયું કે એ બલા આગમાં પણ બળતી નથી તયારે તેઓએ તેને એક ઉંડી ગાર ખોડી તેમાં નાખીઓ. અંતે ખોદાની મેહેરથી તે ગારમાંથી પણ હાતમ સલામત બાહાર નીકલીઓ તયારે તેઓએ તેઓનાં મુલકમાં એક મોટો ખારો દરીઓ હતો તેમાં હાતમને નાખી દીધો. તેવામાં તેને એક મોટી માછલી ગલી ગઇ. જયારે હાતમે જોયું કે હું દરીઆમાં જોતાં ખાતો નથી, અને જયારે તેને ઘણીજ ગરમી

માલમ પડી તયારે જાણયું કે હું કોઇ એક જાનવરનાં પેટમાં છું. જયારે તે માછલીએ જોયું કે આ બલા હજમ થતી નથી તયારે દરીએ કાંઠે આવી હાતમને ઓકી કાઢીઓ, અને પછી પાણીમાં દોડી ગઇ. હાતમ થોડોક વખત સુધી બેહોંસીમાં પડી રહેઓ અને જયારે ઘણીક ભુખ અને તરસથી ચાલવાની તાકાત નહી રહી તયારે ખોદાને યાદ કરવા લાગો, અને દરેક તરફ જોવા લાગો. એટલામાં પરીઓનું એક બીજું ટોલું તેને જણાયું. તે ટોલું હાતમની આગલ આવીને પુછવા લાગયું કે તુંને આ જગીઆએ કોણ લાવયું. હાતમ બોલેઓ કે મને ખોદા લાવીઓ. મને એક માછલી ગલી ગઇ હતી, અને દરીઆને કીનારે નાંખી ગઇ. અગરજો તમારામાં ખોદાએ રહેમ મુકી હોય તો મને કાંઇ ખાવા પીવાનું આપો, કારણકે હું ઘણોજ ભુખો અને તરસો છું. તેઓએ કહયું કે અમે તુંને ખાવાનું કેવી રીતે આપી શકીએ. કારણકે હમારા પાદશાહનો એવો હોકમ છે કે જો કોઇબી આદમી યા દેવ હમારા મુલકમાં આવે તો તેને જાનથી મારી નાખવો. તયારે તેમાંથી એકે જવાબ દીધો કે ઓ પીઆરાઓ કીઆં પાદશાહ અને કીઆં આપણે. આ બીચારો પોતાની મેલે કંઇ આવીઓ નથી, પણ ખોદા જાણે કે એને માછલી કીઆંથી ગળી ગઇ. એની હઇઆતીએ જોર દીધું છે તેથી એ જીવતો રહયો છે. એ ઇનસાંન છે તેથી આપણા કરતાં પણ મોટો દરેજજો ધરાવે છે. એટલા માટે આપણને લાજમ છે કે એને આપને ઘર લઇ જઇ એને તીઆં એની ચાકરી કરીએ. તયારે બીજીઓ બોલી કે અગરજો આપણે એને ખાનું આપીએ અને પાદશાહને ખબર મલે તો તે આપણને જીવતો મુકવાનો નથી. તયારે હાતમે જવાબ દીધો કે અગરજો મને મારી નાંખવાથી તમને ફાએદો થતો હોય તો તમે ચીંતા વગર તેમ કરો. હું મરવાને તઇયાર છું. તયારે કેટલાએકે જવાબ આપેઓ કે આપણા પાદશાહનો મુલક આપણા મુલકથી સાત દહાડાનો રસતો છે માટે અહીંઆં કોણ આવે છે અને જાય છે તે કોણ પુછે છે. આખરે તેઓ હાતમને પોતાને ઘેર લેઇ ગીઆ અને તેને ખવાડી પીવાડી ખુબ તાજો કીધો. દરરોજ તેઓ હાતમની સાથે વાતમાં મશગુલ થયાં, અને તેની વાત તેઓને એટલી દીલપસંદ લાગી કે હાતમની સોબત તેઓને ઘણીજ ફાએદાકારક માલમ પડી. એક દહાડે તેઓએ હાતમને કહયું કે હવે તું અમને ખરૂં કહે કે અહીંઆં આવવાનો તારો સબબ શું છે ? હાતમે સઘલી વાત અવલથી આખર સુધી તેઓને એવી રીતે સમજાવી કે, તેઓનાં દીલમાં ઘણીજ અસર થઇ. તેઓએ તેને ઘણી મેહેરબાનીથી પુછયું કે આટલીબધી રંજ અને બુશીબત ખેંચવાનું તને શું કારણ છે. તેઓએ કહયું કે મને માહાપરી સાથ કામ છે. તેઓ બોલીઓ કે ઓ નાદાન તું માહાપરીનું નામ ના દે. કારણકે જો તેને માલમ

પડશે, કે હમે એક આદમીને આસરો આપીઓ છે, તો તે તને અને હમને બંનેને મારી નાંખશે. હાતમે કયું કે જયાં સુધી મારી તેમજ તમારી હઇઆતી છે, તયાં સુધી સેતાનમાં પણ એટલી શકતી નથી કે આપણા જાનને હાની પુગાડે, અને અગરજો તમને ધાસતી લાગતી હોય તો તમો મને બાંધીને તમારા પાદશાહ પાસે લેઇ જાવો, અને જે ફરમાવે તે કરો. તેઓએ જવાબ દીધો કે પેહલાં હમે તારી પરવેસી કીધી અને તુંને દાસત તરીકે રાખીઓ અને હવે જો તુંને મારી નાખવાને માટે લેઇ જઈએ, તો તે ઘણું સરમ ભરેલું કહેવાય. હાતમે કહયું કે આખરે મને જરૂર તમારા પાદશાહ પાસે જવું છે, માટે તમો કંઇ તદબીર કરી મને તમારા પાદશાહ સાથે મેળવો. પછી તેઓએ વીચાર કરીને પોતામાંના એકને પાદશાહની પાસે મોકલાવીઓ. તે પાદશાહ પાસે જઇ અદપથી ઉભો રહી કહેવા લાગીઓ કે, ઓ હજારો ફરસંગના બાપ હમારા હાથમાં કુલઝંમના દરીઆ આગળથી એક સુરજના તેજ મીસાલ જે આદમી જાદ આવીઓ છે તે એવો તો સવરૂપવાન છે કે આપના મુલકમાં હજારો માણસો અતયાર સુધી મારયા ગયા પણ તેની બરોબરનું રૂપ હમોએ કદી જોયું નથી. તે સાથે તે એવોતો કાબેલ હકીમ છે કે, કંઇ તારીફ મારી જુબાનથી થઇ શકતી નથી. એવી રીતનાં ઘણુંએક સીફતના સખુનો બોલી પાદશાહ પાસે અરજ ગુજારી. પાદશાહે તેને હોકમ કીધો કે તાકીદથી તેને મારી આગલ લાવી હાજર કરે. તે પરીજે ઉડતો ઉડતો પંદર દહાડે પોતાને મુકામે આવી પહોંચીઓ, અને જે હેવાલ પોતે પાદશાહ પાસે કહયો હતો, તે સઘલો સંભળાવીઓ. હાતમે તેની ઘણીએક તારીફ કીધી. પછી તેઓએ હાતમની સાથે ઉડવા માંડયું. હવે હાતમના આવીઆની ખબર મહા પરીના દરેક મુલકમાં ફેલાઇ, અને હાતમને જોવાને લાખો પરીઓનું ટોલું જે રસતે હાતમ જવાનો હતો તે રસતે જઇ ઉભું રહયું. કારણકે તેઓએ વીચારયું કે પાદશાહનાં શેહરમાં જઇ હાતમને જોઇ શકાશે નહીં. પછી મનસા પરીની છોકરી હસના પરી જે રૂપમાં તેમજ ગુણમાં પુરી હતી તેને પણ હાતમને જોવાનું મન થયું. તે વખતે તે પરી પોતાની માં પાસે આવી રજા માંગી કે, ઓ મારી મેહરબાન માતા હું આપણા બાગમાં સૈહેલ કરવા ઇચછું છું. તેની માતાએ જવાબ દીધો કે તારા બાપ પાસે રજા લઇ સુખે જા. પછી તે પોતાનાં બાપ પાસેથી રજા લઇ પોતાની સાહેલીઓ સાથ પોતાનાં બાગમાં ફરવા ગઇ. હવે પરીઓનાં મુલકમાં એવો ધારો હતો કે જે કોઇ બહાર ફરવા જાય તે ચાલીસ દીવસ સુધી મુસાફરીની મોજ મારે. હસના પરી પોતાની સાહેલીઓ સંગાત ફરવા જતી વખતે પોતાનાં બાગમાં કદી નહીં જોયલો ભપકો કરી પોતે ઝરઝવેરમાં સંગારઇ આવી હતી. કુલઝમના નગેહબાનો હાતમને ઉંચકી લઇ ઉડતા ઉડતા માહા પરીનાં

મુલક તરફ જતા હતા, અને દરરોજ ડાક લેવાને માટે કોઈ જગાએ આરામ કરતા હતા. હાતમની ખુબીની વાત જ્યારે હુસનાં પરીને કાંને પડી તે વખતે તેણીએ નીશચય કીધો કે, મારે એ આદમી સંગાત જરૂરે જરૂર સોબત કરવી. પછી પોતાની સાહેલીઓનો વીચાર પુછવા લાગી. તેઓ સઘલીઓએ જવાબ દીધો કે ઓ મારી તાજવર શાહાજાદી, જો તારો પકકો ઠેડાવજ હોય તો હમો હાતમને તારી નજદીક લાવી હાજર કરીએ. તેણીએ તે કબુલ કીધું. પેલી પરીઓ ઉડતી ઉડતી જ્યાં હાતમ કુલઝમના નગેહબાંનો સાથે સુતો હતો તયાં આવી, અને હાતમને તેમજ પેલા નગેહબાંનોને ખાબમાં ગીરફતાર થયલા જોઈ, હાતમને બેહોંશીની દવા સુંગારી, ઉંચકી લઈ પોતાની શાહાજાદી હુસના પરીનાં મેહેલ તરફ ઉડી આવી. હવે જયારે પેલા નગેહબાંનોએ જોયું કે તે આદમી પોતાનાં હાથથી ગુમ થયો છે તયારે તેઓએ દરેક ઠેકાણે તલાસ કરવા માંડી, અને જયારે કોઈબી ઠેકાણેથી હાતમનો પટો નહીં મલયો તયારે સઘલાઓએ વીચાર કીધો કે, આપણે પાદશાહા પાસે જવું નહીં, કારણકે પાદશાહને જો હાતમનાં ગુમ થયાની ખબર પડશે તો બેશક આપણને જમને હવાલે કરશે. હવે જયારે હુસનાં પરીનાં મેહેલમાં હાતમ મોજ કરતો હતો, તયારે માહા પરી પાદશાહને ઘણીજ ચીંતા પેદા થઈ. તેણે દરેક ઠેકાણે કુલઝમના નગેહબાંનો માટે જાસુસો મોકલાવયા, અને અંતે તેઓ પકડાયા. તેઓએ પાદશાહ પાસે અરજ કીધી કે હમો જયારે રાતના સુતેલા હતા, એટલે એ આદમીજાત કેઠે ગુમ થઈ ગયો. કદાચ એનું સુરય જેવું તેજ જોઈ કોઈ પરી એની ઉપર આશક પડી એને ઉડાવી લઈ ગઈ હશે. માટે હમોને તલાસ કરવાને તમો નામવર પાદશાહા અમને થોડા દીવસની મેહેતલ આપો. પાદશાહે તેઓની અરજ કબુલ કીધી. તેઓ સઘલા જુદે જુદે ઠેકાણે હાતમની શોધમાં મંડયા. તેમાંથી એક પરીજાદ હાતમને હુસનાં પરીના બાંગમાં જોયો. જયારે તે પરીજાદ હુસના પરીને હાતમને આપી દેવાને કહયું તયારે હુસનાં પરીએ પોતાની સાહેલીઓને તેને પકડવા ફરમાવયું. આથી તે પરીજાદ ઘણો ગુસસે થઈ બોલવા લાગયો કે, અગરજો ઓ હોસના પરી તું તારા જાંનની સલામતી ચાહતી હોય તો, હમને આ આદમીજાત જલદીથી સવાધીન કર. નહીં તો તારા ઘણા બુરા હાલ થશે. પણ આ ધમકીને હુસનાં પરીએ કંઈ પણ વજન આપયું નહીં. તરતજ તે ઉડી પાદશાહ પાસે આવયો, અને હાતમને હુસનાં પરીનાં બાગમાં હુસનાં પરી સાથે ઉભેલો જોયો, અને પોતે કેહેવા છતાં તે પરીએ હાતમને નહીં આપયો. એ સરવે બીનાં કહી સંભલાવી. પાદશાહ અતી મોટા કરોધમાં આવી પોતાનાં દસ હજાર માણસને મનસાપરી, તેની બાઈડી, અને તેની છોકરી હુસનાપરીને કેદ કરી લાવવા ફરમાવયું. તેઓએ તરત જઈ રાજાનો હુકમ બજાવયો. હુસના

तशवीर ८मी

परीना पांदशाह माहापरी शाहा शाथे हातमने मूला-
कात थाई तेहनी:

પરીનો બાપ મનસા પરી પેલા લશકરના સરદારને પુછવા લાગયો કે રાજાનાં આ એકાએક કરોધાયમાન થવાના કારણો શું છે? તેણે કહયું કે તારી દીકરી આજ કેટલુંક થયું એક આદમીજાતને ચોરી લાવી તેની સાથે રહી છે. માટે પાદશાહે આવો હુકમ મોકલાવયો છે. તેઓએ પેહેલાં કબુલ નહીં કીધું, પણ જયારે હસનાં પરીનાં બાગમાં તેઓ ગયા, તયારે તેઓએ હસનાં પરીને હાતમની સાથે સરાબ પીતાં જોઇ. તેઓની પુરી ખાતરી થઇ, અને મનસાપરી તેની બાઇડી, હસનાપરી, અને હાતમ એઓ સરવે પાદશાહના મુલક તરફ ચાલયાં. જયારે તેઓ તે મુલકમાં આવી પોંહોચયાં તયારે તેઓ સઘલાંને રાજાની હજુરમાં તરતજ લાવવામાં આવયાં. રાજાએ મનસાપરીને પેહેલાં બોલવા ફરમાવયું. તેણે તખતને બોસો દઇ ઘણીજ નમનતાઇથી અરજ કીધી કે એ પરી ભુના પાલનાર અને રેહેમના ખાવીંદ આ બાબદ વીશે હજરત સુલેમાંનના કસમ લઇ કહુ છું કે મને બીલકુલ ખબર નથી. હું તદન અજાણો છું. મારી છોકરી હસના પરીનો સઘલો વાંક છે. જયારે તમો નામવરે હમારી ઉપર રોશ ચઢાવી આટલું મોટું લશકર મોકલાવયું, તયારે હમો તમો તાજદારની આગ્નાને માન આપી તરતજ તમો આદેલના મુલક તરફ ગમન કરવા તઇયાર થયા. સઘલો હેવાલ તમને આ ગુલજાર સરદાર પાસથી મળશે. તે સરદારે સઘલો વીગતવાર હેવાલ પાદશાહા આગલ રજુ કરયો. પાદશાહે કહયું કે હવે મને માલમ પડે છે કે એમાં તારો કે તારી બાઇડીનો કે તારાં સગાંવાહલાંનો કશો અપરાધ નથી. તમો સરવને તેમજ તારી વહાલી બેટીને પણ હું ક્ષમા કરૂં છું, તે આ સરતથી કે તારી પુતરી આ આદમીજાતને વગર અડચણે મારા સવાધીનમાં આપે. હસનાપરીએ તે કબુલ કીધું, અને તેઓ સઘલાં પાદશાહાને હજારો હજાર દુવા દઇ, તેની ઉપર કોટાકોટ આફરીન કરી પોતાનાં શેહેરમાં જવાને તઇયાર થયાં. માહા પરીએ હાતમનું રૂપ જોઇ અચરતીનાં આંગલાં મોંમાં ધરયાં, અને પોતાની પાસે બેસાડી હાતમનાં આવવાનું કારણ પુછયું. હાતમે કહયું કે દેવોના પાદશાહ ફરોતાશનાં મુખમાંથી તમો નેક નામવરની તારીફનાં બેહદ સખુનો સાંભળી, આ મુલક જોવાનો મેં પકો ઇરાદો કીધો, અને બેહદ સંકટ સોસી અતરે આવયો. પાદશાહે પુછયું કે એ બુજોરગી ભરેલા નુરમંદ આદમી મારા છોકરાની આંખો આજ કેટલાં વરષ થયાં બંધ થઇ રહી છે, તે કેમે કરી ઉઘડતી નથી. મારા મુલકમાં કોઇ એવો ચાલાક તબીબ નથી જે મારા છોકરાની આંખો સફા કરે. મને એજ એકલો પુતર છે, અને મારી સઘળી ઉમેદો એનાં ઉપર છે. પણ તે કીરતારે મારાં અતી વહાલાં ફરજંદને તેનાં જનમ પછી સુખનો એકબી કટરો બખશાયો નથી. હાતમે ઘણોક દીલાસો દઇ જવાબ દીધો કે તમો નામદારે એ વાતની કશી ફીકર ચીંતા કરવી નહીં. ઘણી સોચના કરવે આપણું કામ દુરૂસત થતું નથી. કરમમાં લખેલા લેખ

કેમે કરી મીતતા નથી. સરવને સુખ દુઃખ અપાયુંજ જાય છે. માટે ખોદાની મેહેરથી તારા એકપુરા છોકરાની આંખો હું સાજી કરી શકીશ. પાદશાહે હાતમને વચન આપયું કે તેના બદલામાં તું જે માંગશે તે હું તારા પગ આગલ લાવી હાજર કરીશ. હાતમે પછી પોતાનાં બોલ પરમાણે તે છોકરાની આંખો પેલા મોહરાથી થોડી થોડી સાજી કીધી. હવે તે છોકરાની આંખોમાં જરા જરા તેજ આવયું. પછી હાતમે કહયું કે જુલમાતનાં જંગલમાં એક ઝાડ છે, જેને નુરરેઝ કહે છે. તે ઝાડનાં બે તરણ ટીપાં અગરજો મારે હાથ આવે તો એની આંખો તદન સાજી થઇ જાય. માહા પરીએ પોતાનાં સઘલા પરીજાદોને બોલાવી જુલમાતનાં જંગલમાં જવાને ફરમાવયું. પણ કોઇની હીંમત ચાલી નહીં. આખરે હસના પરીએ પાદશાહા પાસે હાજર થઇ જુલમાતમાં જવાને કહયું. તે એવી સરતે કે હાતમને તેણીને સવાધીન કરવો. પાદશાહે કહયું કે એ વાત મારાથી કદી બને નહીં, કારણકે જો એ આદમી પોતાની મેલે તારી સોબતમાં રેહેવા ચાહે તો તેમાં હું કશી રીતે વાંધો લેનાર નથી. હાતમે કહયું કે હું હુસના પરી સાથ થોડા દહાડા રેહેવાને કબુલ થાઉં છું. હુસનાં પરીએ તે કબુલ કીધું અને પછી જુલમાતનાં જંગલ તરફ ઉડવા લાગી. આખરે ચાલીશ દહાડા પછી તે જંગલમાં જઇ લાગી, જયાં એક એવું મોટું ઝાડ જોયું કે જેનાં દાલાં નવમાં ફલક સાથે લાગેલાં છે. હુસનાં પરી તે જોતાંજ દંગ થઇ ઉભી રહી. પછી પોતાની સાથે લાવેલી બાટલીમાં પેલાં ઝાડમાંથી જે ટીપાં ઝરતાં હતાં તે લીધાં, અને તયાંથી વીજલીપેરે ઉડવા માંડયું. દેવો જે ઝાડની ચોકીને માટે તયાં નીંદમાં પડેલા હતા, તેઓ આ જોઇ હુસનાં પરીની પુઠે મંડયા. હુસનાપરી દેવોને પોતાની પાછલ આવતા જોઇ નહીં કલપી શકાય એટલી તાકીદથી જુલમાતનાં જંગલની બહાર પોંહોંચી, અને દશ દીવસમાં પાદશાહાની હજુર આવી પોંહોંચી. હાતમે તે પાણીને રીંછની છોકરીનાં આપેલા મોહરામાં ઘસીને તે છોકરાની ચશમોને લગાડયું. તે છોકરો હાતમને પગે પડયો. હાતમે તેને પોતાની બગલમાં લઇ ઘણા પયારથી કોટી કીધી, અને તેને પોતાની પાસે બેસાડયો. પાદશાહે નહીં સાંપી શકાય એટલું ઝરઝવેર હાતમનાં પગ આગલ લાવી મુકયું. હાતમે કહયું કે એ ગરીબ પરવર, મેં આ કામ ઝરને માટે નથી કીધું, પણ જશને માટે કીધું છે. આટલુંબધું ઝર મને એખલાને શા ખપનું છે? પણ જે વચન તેં મને આપયું છે તે વચનને તું સાબેત રહે. માહાપરીએ ઉતર દીધો કે તે વચન પરમાણે હું પાલવાને તતપર છું. હજરત સુલેમાનના કસમ લઇ કહું છું કે, તું મારી પાસે જે માંગશે તે હું તને આપીશ. હાતમે કહયું કે તમો નામવર પાસે જે શાહામોહરો છે તે મને આપો. માહા પરીએ તરતજ નીચું જોઇ હાતમને તે માંગવાનું કારણ પુછયું.

તશવીર ૯ મી

જે માણસ "નેકી કર ને દરીઆમાં નાખ" એમ બોલે છે તેની હાતમ સાથની મુલાકાત.

પછી પોતેજ બોલયો કે એ મોહરો હારેસ વેપારીની છોકરીએ તારી પાસે મંગાવયો હશે. પછી તે મોહરો હાતમને આપીને બોલયો કે એની પાસથી એ હું પાછો લઈશ. હાતમે કહયું કે પેલા જવાનનાં એ છોકરી સાથ નેકા થયા પછી દશમે દહાડે તું તે લઇ લેજે. જેવો હાતમે તે મોહરો પોતાના હાથમાં લીધો કે જમીનની અંદરનું દાટેલું સઘલું ધન તેની નજરે પડયું. હાતમ એ મોહરાની ખુબીથી ઘણો અચરત પામયો. પછી તયાંથી નીકળી ફેરોતાશ પાતશાહના શેહેરમાં પેલા દેવોની સાથે આવી પહોંચીઓ. તયાંથી પેલી ગારમાં થઈને પેલી છોકરીનાં મેહેલ તરફ આવયો, અને તે મોહરો તેણીને આપયો. પછી તેણીના બાપને બોલાવી પેલા જવાનની સાથે તેના નેકા કીધા. તે પછી દશમે દહાડે તે છોકરીની પાસેથી પેલો મોહરો ગેપ થઇ ગયો, જેથી તે ઘણી રડવા લાગી. હાતમે તેણીને દીલાસો દીધો કે, મેં તારા ધણીને એટલું તો ધન આપેલું છે કે તે ધનનો છેડો કદી આવવાનો નથી. તયાંથી પછી હોસનબાનુના સવાલની શોધમાં હાતમ નીકળીઓ. ચાલતાં ચાલતાં એક દરીઆને કીનારે જઇ પુગો અને તયાં એક મોટો મેહેલ હતો, તે તરફ કદમ ધરીઆં. આવીને જુએ છે તો તેના દરવાજાપર નેકી કર અને દરીઆમાં નાંખ. એમ લખેલું છે. આ જોઇ હાતમે પોતાના મનમાં ખુશી થઇ ધારીઉં કે, હવે મારી મોરાદ પાર પડી જશે. અંદર દાખલ થતાં થોડાક ચાકરો આવી હાતમને પોતાના ધણી પાસે લઇ ગયા. જયારે હાતમ પેલા બુઢા માણસ પાસે ગયો તયારે તે પોતાના તખત ઉપરથી નીચે ઉતરીઓ અને હાતમને ઘણી મહોબતથી ભેટયો, અને ઘણુંએક માન આપી પોતાની પાસે બેસાડયો અને પોતાનાં માણસોને તરેહ તરેહનું ખાણું લાવવા ફરમાવયું. જયારે તેઓ ખાવાથી ફારેક થયા. તયારે હાતમે કહયું કે ઓ પાક પીર મરદ, તમારા દરવાજાપર જે લખીઉં છે તેનો અરથ શું છે. તયારે તે ઘરડા માણસે જવાબ દીધો કે હું અગાઉ એક લુટારો હતો, અને જે મુસાફરો પોતાનો માલ લઇ જંગલને રસતે જતા હતા, તેઓનો માલ લુટી લેતો હતો. કોઇ કોઇ વખત હું મજુરી કરતો હતો, પણ દરરોજ રાતના બે રોટલી, ઘી અને શાકર, સાથે પકાવીને દરીઆમાં નાંખતો હતો, અને એવું કહેતો હતો કે એ કામ ખોદાની રાહ ઉપર કરૂં છું. એવી રીતે થોડાક દીન ગયા પછી એક દીવશે હું આજારી પડયો અને મોતની અણી ઉપર આવયો. એવામાં બેશુધીની હાલતમાં એક માણસ આવી મને હાથ પકડી દોજખની તરફ લઈ ગયો અને કહયું કે તારે માટે આજ મકાન છે. પછી મને દોજખના ઉપરીને સવાધીન કીધો. તે મને દોજખમાં નાંખતો હતો એટલામાં બે જવાન ફરેસતા આવીને મને હાથ પકડીને પોતાની તરફ ખેંચવા લાગયા, અને બોલયા કે હમો એને નહીં છોડશું. કારણકે આ માણસને જગયા તો

બેહેશતમાં કીધેલી છે, માટે તું એને છોડી દ. હમે એને બેહેસતમાં લઇ જઇએ છીએ. પછી તેઓ મને તે જગયા તરફ લાવયા. એટલે એક બુઢો આદમી ઉઠીને બોલીઓ કે એને તમો શા માટે લાવીઆ છો. કારણકે હજુર એની ઉમર બાકી છે, અને તે માણસ બીજો છે જેનું નામ પણ એવુંજ છે. પછી તેઓ મને મારી જગયાએ પહોંચાડી પોતાને કામે ગયા. જતી વખતે તેઓ બોલયા કે હમો તેજ બે રોટલી છીએ, જે તું ખોદાની રાહ ઉપર દરીઆમાં નાંખતો હતો. એ મુજબનો સવપનો જોઇ હું જાગી ઉઠયો અને ખોદાના શુકરાના કીધા કે ઓ ખોદા આ દુનીઆમાં એકલો તુંજ ગુહનાની માફી બખશનારો છે. હમો તારા બંદા છીએ. તું મને ગેબીથી મારાં ગુજરાન માટે ધન મોકલ જેથી હું આ પાપી ધંધો છોડી દઉં. એક દહાડે હું દરીઆમાં બે રોટલી નાખવા ગયો તયારે મને દરીઆમાંથી એકસો દીનાર મલીઆ તે દીનાર લઇ હું ઘેર આવીઓ અને ધંઘેરો પીટાવીઓ કે અગરજો કોઇના દીનાર ગયા હોય તો તે મારી પાસથી આવીને લે. એ રીતે મને દશ દીવસ સુધી દીનાર મલેઆ કીધા. તેને મે દશ દહાડા સુધી રાખીઆ, પણ કોઇ ધણી તેની ઉપર પોતાનો હક સાબેત કરવા આવીઓ નહીં. અગીઆરમી રાતરે મેં સવપનામાં સમજયું કે ઓ પીર મરદ આં દીનાર સઘલા તારે માટે તે મોટો દયાળુ ઇશ્વર મોકલે છે. એ તારી બે રોટલીનું ફળ તુંને મલે છે. તે માટે તે દીનાર તુંજ લે, અને તેનો સારો ઉપયોગ કર. જયારે હું જાગી ઉઠયો તયારે ખોદાની ભકતી કરી તે પઇસામાંથી મેં આ મેહેલ બંધાવયો, અને દરવાજાપર લખયું છે કે નેકી કર અને દરીઆમાં નાંખ. આવી રીતે સમજી હાતમ ઘણો ખુશી થયો અને તરણ દહાડા તે ઘરડા પુરૂષના મેહેલમાં રહી હોસનબાનુંના શેહેર શાહ આબાદ તરફ નીકળીઓ. રસતે આવતાં એક કાળા સાપને એક સફેદ સાપ સાથે મારામારી કરતાં જોયો. હાતમને માલમ પડયું કે પેલો કાલો સાપ સફેદ સાપને પકડી મારી નાખશે. એવામાં દોડી તે કાળા સાપને પકડવા ગયો પણ તે દોડી નાસી ગયો અને પેલો સફેદ સાપ કેટલોક વખત સુધી એક ઝાડ હેઠળ બેહોશીમાં પડી રહયો. તે સાપને કહેવા લાગયો કે તું ખાતરી રાખજે કે હું તને એક ક્ષણ પણ વીલો મુકનાર નથી. તે સાપે હોસમાં આવી કહયું કે ઓ હીંમતવાન પુરૂષ હું એક જીન છું અને આ શેહેરનાં પાદશાહાનો છોકરો છું. પેલો કાલો સાપ મારા બાપનો એક ગુલામ છે તે મારી સાથે અદાવત રાખે છે. અને આજે તક જોઇ મને મારવા આવયો હતો. નજદીક હતું કે એ મને મારે એટલામાં તેં મારી ઉપર મેરબાની કરી મને એ હરામજાદાના હાથમાંથી છોડવયો. મારૂં ઘર અહીંઆંથી ઘણું નજદીક છે. માટે તું તયાં આવી થોડો વખત આરામ લે. હાતમે તેને ના કહયું પણ તે ઘણી બહોંસ

કરી તેને લઇ ગયો. જયારે તેઓ એક જંગલમાં આવીઆ તયારે તે ગોલામ સાપના રૂપમાં પેલા જીનના પાદશાહની પુઠે લાગો. જયારે હાતમ અને પેલો જીન બને જાણા એક લશકરમાં દાખલ થયા તયારે હાતમે પુછીઉં કે આ લશકર કોણનું છે? તેણે જવાબ દીધો કે એ લશકર આ તારા બંદાનું છે. પછી તે જીને હાતમને પોતાના તખત ઉપર બેશાડયો અને તેની કદમબુસી કરી પુશકલ ઝવાહેર તેના પગ આગલ મુકીયું. એટલામાં પેલા ગુલામને તે જીનના માણસો પકડી લાવયાં. પછી તેને ગરદન મારવાનો હોકમ કીધો. હાતમે પેલા ઝવાહેરમાંથી થોડાંક લીધા અને તયાંથી નીકલી હોસનબાનુના શેહેર તરફ ચાલયો. બે વરસ અને છ મહીના પછી તે તયાં આવી પહોંચીઓ. જતાં વારજ તે કારૂવાનસરામાં મુનીરસામી પાસે ગયો. મુનીરસામી જોતાંજ તેને પગે પડીયો હાતમે તેને ઉઠાડી ઘણા હેતથી બગલગીરી કીધી. એટલામાં હોસનબાનુના માણસોએ આવી હાતમને હોસનબાનુ પાસે તેડી લઇ ગયા. હાતમે જે સઘલું જોયું અને સાંભલીયું હતું તેનું વીગતવાર વરણન કીધું. પછી હાતમ તયાં થોડા દીવસ રહી તરીજા સવાલની શોધમાં નીકલીઓ.

હાતમે તરીજે સવાલ પુરો કીધો તે વીષે

કોઇ માણસ સાથે બદી કરતો નાં, જો કરશે તો તેવુંજ પામશે. એ સવાલની જોસતેજો કરવા માટે હાતમ નીકલયો. કેટલાક દીવસ પછી આસમાન સુધીની ઉંચઇનો એક અતી મોટો પાહાડ દીઠો. જયારે તે પાહાડની હેઠળ પુગયો તયારે રડવાનો અવાજ હાતમને કાને પડયો કે ઓ પરી પેકર તારી જુદઇથી મને ના માર. હાતમ પાહાડ ઉપર ચઢયો તયારે એક મોટું છાયાંવાલુ ઝાડ તેની નજરે પડયું, જેની નીચે સંગેમરમર પથરની લાદીઓ જડેલી હતી. હાતમ જોય છે કે એક ખુબસુરત ચેહેરેનો જવાન પણ તદન ડુબલો થઇ ગયલો આંખ બંધ કરી હાથમાં ઝાડની એક ડાલી પકડી ઉભેલો છે. તે પછી જયારે તે માણસની આગલ હાતમ ગયો તયારે તેને ઘણાએક કાલાવાલા કરી તેનો હેવાલ પુછવા લાગયો. હાતમે તેને ઘણીવાર પુછયું પણ જયારે કંઇ ઉતર નહીં મલયો તયારે વીચારયું કે કદાચ એ બેહેરો હશે. તે જવાંને થોડો વાર પછી હાતમની સાંમે આંખ ઉંઘાડી જવાબ દીધો કે ઓ પયારા તું કયાંથી આવયો છે? તારૂં મુબારક નામ શું છે? અને મારી સાથે તને શું કામ છે?

હાતમે કહયું કે જયારે તું અને હું એકજ જાતના છઇએ તયારે હું તારૂં દુ:ખ દુર કરૂં, અને તું મારૂં દુ:ખ દુર કરે આદમ જાતને એક આદમ દુ:ખમાં જોય અને જયારે તે દુ:ખ દુર કરવાને તે ઉપાય ન કરે, તયારે તે આદમ શા કામનો ? તે જવાને કહયું કે તારા જેવા ઘણાએક શખસો મારી પાસે આવી મારો હાલ પુછી ચાલયા ગયા, પણ કોઇએ એલાજ કરવાને માટે હમણાં સુધી કમર બાંધી નથી. તું પણ તારે મારગે ચાલયો જા. શા માટે મારી ઉપર ખાલી આફત વરસાવે છે. હાતમે કહયું જયારે તું સઘલા માણસો આગલ બોલયો છે તો ખોદાને ખાતર એક વાર મારી આગલ તો બોલ. પછી હાતમ તેની આગલ બેઠો, તયારે તે જવાંને જવાબ દીધો કે હું એક સોદાગર છું. મારૂં નીમ તલીમ છે. હું ખોરાજમનો રેહેવાસી છું. એક દહાડો મારા કાફલા સાથે હું રૂમમાં જતો હતો. જયારે આ જગાએ આવી પહોંચયો તયારે હું હાજતને માટે મારા કાફલાથી દુર ગયો, અને જયારે આ ઝાડ તળે આવયો તયારે એક ચાંદની ખુબસુરતીની પરી પેકરને જોઇ હું બેહોશ થઇ જમીન ઉપર પેડી ગયો, તેવીજ તે પરીએ મારૂં માથું પોતાની જાંગ ઉપર મુકીને ઘણોએક ગુલાબ છાંટી મને હુશીયાર કીધો. જયારે તે દીલભરના હાથમાં મને જોયો તયારે હું તેના ઉપર હજારો જાનથી આશક થયો અને પુછવા લાગયો કે, ઓ નાજનીન આ જંગલમાં તું કોણ છે, અને અહીંઆં શા માટે રહીછે. તે દીલભરે જવાબ આપયો કે હું એક પરી છું આ કીલલો મારો છે, અને હું એક આદમીને મારો ખાવીંદ કરવા માંગતી હતી, તે મારી માગની તે ખોદાએ આજે પાર પાડી છે. એટલામાટે મેં તને મારા ખાવીંદ તરીકે કબુલયો છે. આવી મોહોબતની વાતો સાંભળી મેં મારા કાફલાની અને મારાં ધન દોલતની કશી પરવા કીધી નહીં. તે મારી સોબતમાં તરણ મહીના સુધી રહી. એક દહાડે મેં તેને કહયું કે ઓ પયારી આએ જંગલમાં રેહેવાથી આપણને શું ફાયદા થવાનો છે ? આપણે શેહેરમાં જઇ એશ આરામમાં આપણો વખત ગુજારીએ. તયારે તેણીએ જવાબ દીધો કે જો તારી નજરમાં એમ વધારે સારૂં આવે છે તો મારાં કુટુંબથી રજા લઇ આપણે અહીંઆંથી જઇએ. હું હમણા મારા માતપીતાને મળી આવું છું. મારૂં ઘર ઘણું નજદીક છે, માટે જયાંસુધી હું આવું તયાં સુધી તું હયાંજ બેસજે. મેં કહયું ઠીક છે. પણ તું પાછી કયારે આવશે. તેણીએ કહયું કે હું આ અઠવાડીઆમાં પાછી ફરીશ, પણ તું આએજ જગાએ બેસજે. નેગાહ રાખજે કે અહીંઆંથી જરા પણ ખીસતો ના. અગરજો જશે તો તું ઘણો પસેમાંન થશે. એમ કહી તે નાજનીન ચાલી ગઇ. તેણીને ગયાને આજ સાત વરષ થયાં છે, પણ હજી પાછી ફરી નથી, અને હું તેના કોલ પરમાણે બીજી કોઇ જગાએ જઇ નહીં શકયો. કારણકે જયારે

હું જાઉં અને તે માશુક આ જગાએ આવે અને મને ન જોય તો પાછી ચાલી જાય. અને હવે મારામાં તાકાદ રહી નથી, કે હું જઇને તેની તલાસ કરૂં. આએ ઝાડનાં પાતરાં ખાઇ મારૂં ગુજરાંન કરૂં છું અને આએ ચશમાનું પાણી પીઉં છું. જમીન એટલી પોચી નથી જે ખોડી તેની અંદર ભરઇ જાઉં. આસમાન એટલું નજદીક નથી કે જેની ઉપર ચઢી તે માશુકનો પટો મેળવુ. નથી ચાલવાનાં પગ કે નથી રહેવાને જગ. આ સાંભલી હાતમ બોલયો કે તે પરી પોતાનું નામ થાંમ તને જાણાવી ગઇ છે. નહીં તો તને કશુંબી માલમ છે કે તે કયે ઠેકાંણે ગઇ છે. તે જવાંને કહયું કે તેનું કુટુંબ અલકા નામના પાહાડમાં રહે છે. પણ હું જાણતો નથી કે તે અલકા પાહાડ કયાં છે. તે પરીનું નામ અલકુન છે. હાતમે કહયું જયારે તે પરી તારી આગલથી રૂખસત લઇ ગઇ તયારે તે કહી બાજુએ રવાનાં થઇ હતી? તમીમે જવાબ આપયો, કે તે જમનાં હાથ તરફ ગઇ હતી, પણ પછી કહી તરફ ગઇ, તે મને તદન ખબર નથી. હાતમે કહયું, અગરજો તને તારી માશુક સાથે મળવું હોય તો મારી સાથે અલકા પાહાડ તરફ ચાલ, અને આપણે તે પરીની ખબર કાઢીએ. તે જવાંને કહયું કે હમણાં જો હું તારી સાથે આવું અને તે પરી પેકર આ જગાએ આવે અને મને ન જોય તો પાછી જતી રહે પછી નહીં મને તે જગા મલે કે નહીં તે દીલબર. અગરજો મારા નસીબમાં તે દીલબરની સાથ મારી મુલાકાત લખેલીજ હશે તો તે આજ જગાએ થશે. નહીં થશે તો આજ જગાએ મારો જાંન પટકી નાંખીશ. આવા અતી દરદભરેલા સખુનો સાંભળી. હાતમની આંખોમાં પાણી ભરાઇ આવયું અને હાતમ બેહદ રડવા લાગયો પછી ધીરજનાં વચન આપી બોલયો કે ઓ જવાંન તારી દીલદાર અલકુનને માટે હું તે પાહાડ તરફ જઇ તેની ખોળ કાઢી જલદી તારી તરફ પાછો ફરીશ, અને જયાં સુધી તને તારી માશુક સાથે મેલવીશ નહીં તયાં સુધી આ જગતમાં જીવવું મારે ફોકટ છે. તમીમ સોદાગરે જવાબ આપયો કે, અતયાર સુધી મેં એવો કોઇ જોયો નથી જે પોતાની મતલબ છોડી દઇ બીજાના કામને માટે કોશેશ કરે. હાતમે કહયું કે હું જે કરૂં છું તે મારા જાતભાઇઓ માટેજ કરૂં છું. તું આએજ જગાએ બેસજે, અને હું આવું તયાં સુધી અહીંઆંથી ખસતો ના. એમ કહી હાતમ તયાંથી તે પરી ગઇ હતી તે તરફ ચાલવા લાગીઓ. ચાલતાં ચાલતાં તે પાહાડ ઉપર ચઢીઓ અને ચઢીને જોએ છે કે તરેહ તરેહના મેવાદાર ઝાડો ફલોથી ઝુમી રહયાં છે, અને રંગ બેરંગી ફુલોના રોપાઓ તે જગાને એવીતો રમણીક કીધેલી કે કંઇ કહેવાની મના નહીં. આગલ ચાલતાં ચાર મોટાં ઝાડ નજર આવીઆં અને તે ઝાડોની હેઠલ એક બેહેસતના બાગ જેવો મકાન આરાસતે કીધેલો છે. હાતમ અંદર જઇ ઝાડોની હવા ખુશ લાગવાથી

તયાં સુઇ ગીઓ. જયારે આફતાબ પોતાની ૭ ઘોડાની ગાડીમાં બેસી નીચલી દુનયાને રોશની આપવાને માટે ગયો તયારે ચાર પરીજાદો તયાં આવી, અને પાકીજેહ મસનદ બીછાવી તેને રેસમી તકીઆઓથી સણગારીને તે ઉપર બેઠી. જયારે તેઓની નજર હાતમ ઉપર પડી, તયારે પોતપોતામાં કહેવા લાગી કે આદમીજાદ આ જગીઆએ કેમ ગમન કરયું હશે ? તેમાની એકે ઉઠીને હાતમને પોકાર કીધો કે ઓ આદમ તું અહીંઆં કેમ આવયો છે ? હાતમે ઉઠીને જવાબ દીધો કે આ જગીઆએ મને ખોદા લાવેઓ છે. હું અલકુન પરીને માટે આલકા પાહાડ તરફ જાઉં છું. કારણકે તે પરીજાદ કોઇ તમીમ નામના સોદાગરને સાત દહાડાનો વાએદો કીધો હતો અને આ સાત વરસ થયાં છે તોપણ તે આવી નથી. તે બીચારો તેજ ઝાડ હેઠળ બેસી હાય મારેઆ કરેછે, તેથી તે દગલબાજ પરીની સોધમાં હું જાઉં છું. પરીઓએ જવાબ દીધો કે, અલકા પાહાડના પાદશાહાને અલકુન છોકરી થાય છે. તે પરીને એટલી શું ગરજ કે આદમી સાથ કામ પાડી તેને વાએદો આપી આવે. અમને લાગે છે કે તું દીવાનો છે. તારા જાનની સલામતી ચાહતો હોય તો આ જગીઆએથી નીકળી જા. હાતમે કહયું કે જે થવાનું હોય તે થાઓ. મને મારા જાનની કશી પરવા નથી. પરીઓએ કહયું કે જો તું અમારી સાથ થોડા દહાડા એશ અસરતમાં ગુજારે તો હમે તુંને અલકા પહાડનો રસતો દેખાડીએ. હાતમે તે કબુલ કીધું, અને થોડા દહાડા તેઓની સાથ મજા કીધી. પછી પરીઓ પોતાના વાએદા પરમાણે હાતમને રસતો દેખાડવા ચાલી. સાત દહાડાને રાત સુધ્રી તેઓએ પોતાની હદ સુધ્રી હાતમને પોંહોંચાડીઓ. તયાર પછી તેઓએ કહયું કે હવે અમારી હદ પુરી થઇ. હમારાથી વધારે આગલ જવાય નહીં. હવે તું જમને રસતે જજે, તૃયાં તુંને એક પહાડ દેખાશે. તે પહાડ ઉપર બે રસતા છે. જયારે તું જમના હાથને રસતે જશે, તયારે તું અલકા પહાડની તરફ આવી પોંહોંચશે. હાતમ તેઓથી વીદા થયો, ને એક મહીનાં પછી તે રસતા તરફ આવી પોંહોંચીઓ. રાત થવાના સબબથી તયાં આરામ કીધો જયારે મધરાત થઇ તયારે હાતમના કાન ઉપર કોઇના કલાપીત કરવાનો અવાજ સંભળાયો. હાતમે પોતાનાં મનમાં વીચારયું કે હું ખોદાના કામને માટે જાન આપું છું. અને આ માણસનો અવાજનો ઉપાય મારાથી નહી થાય તો આ દુનયામાં મારૂં જીવેલું શા કામનું. પછી હાતમ તે અવાજની ઉપર કાન ધરી તે તરફ ચાલીઓ. આખી રાત ચાલીઓ પણ કોઇ પુરૂષ તેને દેખાયો નહીં. દીવશનાં તયાંજ આરામ કીધો. જયારે રાત થઇ, તયારે તે અવાજ ફરીથી હાતમને કાણે પડયો. હાતમ તે તરફ ચાલતો થયો, અને તરીજે દહાડે તે જગીઆએ પોંહોંચીઓ. તેણે જોયું તો એક સુંદર ચેહરાનો ખુબસુરત જવાન માથાથી

પગ સુધી નાગો રડતો બેઠો છે. હાતમે કહ્યું કે ,ઓ જવાન આવા દરામના જંગલમાં તને કોણે દુખવીઓ છે. હાતમને જોઇને તે માણુસ વધારે રડવા લાગો, તયારે હાતમ બોલયો કે એક વખત મને માલમ તો પડે કે તારી ઉપર એવું તે શું દુઃખ આવી પડેલું છે, કે તું આવી હાલતે પુગયો છે ? તેણે કહ્યું કે હું એક સીપાઇ બચો છું. હું રોજગારને માટે મારાં શેહરથી બહાર આવીઓ. મેં રસતો ખોયો અને હું આ જગીઆએથી એક નજદીકના શેહેરમાં આવી પું ગીઓ. શેહરનાં રેહવાશીઓને પુછતાં મને માલમ પડયું કે, તેનો વાલી મુસખખરજાદુ છે. આ સાંભલી હું બીધો, અને તયાંથી મેં નાસવા માંડયું. હું થોડેક દુર ગયો, એટલે એક બાગ મારી નજરે પડયો. ઘોડા ઉપરથી ઉતરી હું બાગની અંદર ચાલયો, એવામાં એક ઓરત મને તયાંથી દેખઇ. મેં જાણ્યું કે એ બાગમા ઓરતો રહેતી હશે, તેથી તયાંથી પાછલે પગે ફરવા માંડયું. તે ઓરતે જઇને મારા આવીઆની અંદર ખબર કીધી. તેવીજ તે બાગની ધણીઆનીએ મને બોલાવા માટે માણસો મોકલાવયાં. હું પાછો ફરી તે બાગમાં ગયો, તો અંદર જોઉં શું કે એક સરોવરના ઝાડ જેવી સીધી હોસનથી ભરેલી નાજનીન આવી મને પોતાના બેહેસતનાં મકાનમાં હાથ ધરી લઇ ગઇ. તરેહવાર નાંજ નખરાંથી તે મને ગલે લાગી, અને થોડાક દહાડા મને પોતાની પાસે રાખયો. એક દહાડે તેણીનો બાપ આવયો અને મારો ઘોડો જોઇ પોતાનાં માણસોને પુછયું કે આ ઘોડો કોણનો છે ? તેઓ જવાબ આપે તે અગાઉ તે મુસખખરજાદુ બાગની અંદર ધસારાબંધ ચાલી આવયો અને મને પોતાની છોકરીની સાથે બેઠેલો જોયો, એટલે ગુસસાથી રાતો પીલો થઇ ગયો અને તરતજ મને ગરદનમાંથી પકડી જમીન ઉપર નાંખેવા જતો હતો એટલામાં તે છોકરી વચયે આવી બોલી કે ઓ મેહેરબાન બાપ પરથમ તું કોણનો વાંક છે તેની તજવીજ કર, અને પછી બરોબર તપાસ કરી ગુનેહગારોને શીક્ષાએ પુગાડ. એટલામાં તેની દાયા બોલી કે ઓ પાદશાહા હવે તારી છોકરી પુર જવાનીમાં આવી છે. તારા શેહેરમાં તારો જમાઇ થવા લાયક કોઇ નથી, અને આ મુસાફર મોટા ખાનદાનનો છે, માટે તને ઘટે છે કે, આ છોકરીને આ માણુસ સાથ પરણાવી આપ. તે બાપે એ વીષે પોતાની છોકરીને પુછયું, તયારે તે બોલી કે મેં હજુર સુધી કોઇ પર પુરૂષનો સાહયો જોયો નથી, અને પેહેલો એજ માણુસ છે, અને મારૂં દીલ એની ઉપર ઘણું લાગું છે, માટે મારા એની સાથે નેકા કરી આપો. મુસખખરજાદુએ તે કબુલ કીધું પણ બોલયો કે નેકા થયા અગાઉ મારા તરણ સવાલના જવાબ તને આપવા પડશે. તયારે મેં તેને કહયું કે હું તારા સુવાલોનો જવાબ આપવાને તઇયાર છું. તયારે તે જાદુગર બોલયો કે પેહેલાં પરી રૂ જાનવરનો એક જોડો લાવ. પછી બીજું લાલ સાપનો

ઓહરો લાવ, અને તરીજું તું પોતાને ઉકળતાં તેલની કડામાં નાંખ અને પાછો તેમાંથી જીવતો બહાર નીકળ. હું આ તરણડે સરતો કબુલ કરી શેહેરમાંથી બહાર આવયો, અને ભુખો પયાસો આ હાલ કરી બેઠો છું. આવી રીતે આજ બે વરશ થવા આવયાં છે. પછી હાતમે તેને ઘણી ધીરજ આપી અને પરી રૂં જાનવરનું જોડું લાવવા માટે તયાંથી ચાલયો. તેણે વીચાર કીધો કે જયારે હું જાંગના દરદથી હેરાંન હતો તયારે કોલાંએ મારે માટે પરી રૂ જાનવરનું માથું માજનદરાનમાંથી લાવી મુકયું હતું. માટે મારે પણ માજનદરાન જવું જોઇએ. એમ વીચારી ચાલતો થયો. થોડેક દુર ગયો તો ઘણાંક આદમીઓને એકઠાં થયલાં દીઠાં. તેઓએ એક કોટની આસપાસ લાકડાં ગોઠવયાં હતાં, અને ઘણો મોટો ઢગ કીધો હતો, અને એવો વીચાર રાખતા હતા કે એ લાકડાંને સળગાવી આસમાન સુધી બળતાં ચઢાવવાં. હાતમે તેઓને પુછયું તો તેઓએ કહયું કે અહીંઆં એક જાનવર આવે છે, જે એક મોટી બલા છે, તે શેહેરમાંના આદમીઓને ખાઇ જાય છે. તેથી આ આગ સલગાવીએ છીએ કે, તે આગલ નહીં આવી શકે. હાતમે તેઓને કહયું કે તે શું કરે છે. તેઓએ જવાબ દીધો કે, પેહેલાં તે આવી મોટી બાંગ મારી તરણ ચાર વુરૂપોને ખાઇ જાય છે. હાતમે નકી કીધું કે આ બલાને એ લોકોપરથી દુર કરવી જોઇએ. પછી હાતમ તયાંથી કારવાનસરામાં આવયો અને તેની આસપાસ એક મોટો ખાડો ખોડાવયો અને તેમાં ઘણાએક કાંટાવાલાં ઝાડો નાંખયાં. પછી તેની અંદર જઇ બેઠો, અને હાથમાં તીર અને કમાંન રાખયાં. જયારે એક પોહોર રાત ગુજરી તયારે તે જાંનવરનો આવવાનો વખત થયો. જયારે આવયું તયારે એક મોટા પાહાડ જેટલું તેને જણાયું. હાતમે ધારયું કે એ આંઠ પગવાલું સમનાંન નામનું જાનવર છે. તેને સાત માંથાં છે. તેમાં એક હાથીના જેવું, અને છ વાઘનાં જેવાં છે. હાથીનાં જેવું માથું બરોબર વચમાં છે, અને નવ આંખો છે. આ જાનવરને માટે હાતમે એવું સાંભલયું હતું કે જે કોઇ આ જાનવરને મારવા ઇચછે તે જો હાથીનાં માથાંમાંની આંખ તરફ પોતાનું તીર ફેંકે તો તે જાનવર દુર થાય. જયારે તે જાંનવર નજદીક આવયું તયારે હાતમે તેજ આંખમાં બરોબર નેમ ટાંકી એવું તો જોરથી તીર ફેંકયું કે, તે ખાકમાં આલોતવા લાગયું. અને એવી તો એક બાંગ મારી જેથી આસપાસના તમામ જંગલો ધુજી રહયાં. પછી દોડીને એવા તો જોરથી જંગલ તરફ ઉડયુ કે તે જાનવરે પોતાની પાછલ જોયું પણ નહીં. સવારના જયારે હાતમ શેહેરમાં આવયો તયારે સઘલા લોકો તેને પુછવા લાગયા કે તે જાનવરને તમે જોયું. હાતમે કહયું કે તે જાનવરને જોયું પણ ખરૂં અને મારયું પણ ખરૂં. તેઓએ હાતમની વાત નહીં માની, તયારે તેણે કહયું કે આજ રાતરે તમે તમારા ઘરની અગાસી ઉપર ઉભા રહી જો જો, અને જો તે જાનવર

આવે તો મને જુઠો ગણજો. તેઓએ હાતમના કહેવા પરમાણે કીધું અને જયારે ન આયું તયારે તેઓની પુરી ખાતરી થઇ કે એ જાનવર ખચીત હાતમથી હારી ગયું હશે. તેઓ સઘળા આવી હાતમને પગે પડયા, અને હજારો હજારો દુવા દીધી, અને હાતમને પોતાનાં પાદશાહ પાસે લઇ ગયા. તે પાદશાહે હાતમને ઘણી આબરૂ ઇજત આપી. પછી તયાં થોડા દીવસ મેમાંન રહયો. તે શેહેરનાં સઘળા અમીર ઉમરાવો તેમજ સઘળા રહેવાસીઓ પોતાની ગુંજાસ પરમાણે હાતમની પાસે ધન લાવયાં. હાતમે તે સઘલું ધન લેઇ શેહરના ભીખારી માણસોને વેંહેંચી આપયું, અને મુાજીનંદરાંનુ તરફ જલદીથી રવાંને થયો. રસતે જતાં એક કાલા સાપને એક નોળીઆ સાથે લડતાં દીઠો. હાતમે બાંગ મારી કહયું કે ઓ હેવાંનો તમારી વચે એવી તો શી દુશમનઇ છે કે એમ લડો છો. સાપે કહયું કે એને મારા બાપને મારી નાખયો છે. નોળીઆએ જવાબ દીધો કે, મારો ખોરાક હતો ને મેં ખાધો અને હવે એને પણ ખાઇશ. હાતમે કહયું કે જો તને ગોસતની દરકાર હોય તો મને કહે કે હું તને તે આપું, અને સાપને કહયું કે જો તારા બાપનો કીનો તું એની ઉપર લેતો હોય તો તે મારી ઉપર લે. આ સાંભળી બંને જણા લડતા છુટા પડયા. પછી નોળીઆએ કહયું કે હવે તેં મને ગોશતનું વચન આપયું છે માટે તે હવે મને આપ. હાતમે કહયું કે મારા દીલપર જે ગમનું ગોશત ચાહે તે માંગી લે. નોલીઆએ કહયું કે તારા ગાલપરથી મને કાપી આપ. જેવો હાતમ ખંજર કાઢીને પોતાનાં ગાલ ઉપરથી ગોસત કાપવા જાય છે, તેવોજ તે નોલીઆએ તેને અટકાવયો, અને તેની હીમત ઉપર આફરીન કીધી, અને બંને જણા આદમીની સુરતમાં બદલાઇ ગયા. હાતમ બોલયો કે ઓ પયારાઓ આ શું બીના છે. નોલીઆએ કહયું કે હમે બેઉ જીનની જાતના છીએ. મેં એના બાપને એટલામાટે મારી નાખયો છે કે તેણે પોતાની છોકરી મારી સાથે પરણાવી નહીં. અને આએ એનો ભાઈ છે, તે પણ મારી સાથે એમજ હુજત કરે છે. એને પણ હું મારી નાખીશ. હાતમે પેલા સાપને પોતાની બેનને નહીં પરણાવવાનું કારણ પુછયું. તયારે તેણે કહયું કે જો એ એની બેનને મારી સાથે પરણાવે તો હું મારી બેનને એની સાથે પરણાવું. હાતમે નોલીઆને કહયું કે જયારે આ સાપ એમ કહે છે, તયારે તું શા માટે એમ કરતો નથી? નોલીઆએ કહયું કે મારો બાપ હઇઆત છે અને તે એમ કરવાને રાજી નથી. હાતમે કહયું કે મને તારા બાપ પાસે લઇ જા, તો હું તેને સમજાવું. પછી હાતમ અને તે નોલીઓ બંને સાથે ચાલયા. જયારે થોડેક દુર ગયા, તયારે એક શેહેર હાતમને દેખાયું. નોલીઆએ કહયું કે હવે હું મારા મેહેલમાં જાઉં છું. તું શેહેરમાં દાખલ થજે અને તુને જીનો પકડીને મારા બાપ પાસે

લાવશે. જયારે હાતમ શેહેરમાં દાખલ થયો તયારે કેટલાક જણો આવી હાતમને પકડી પોતાના પાદશાહા પાસે લઇ ગયા. જીનનાં પાદશાહે તેને પુછ્યું કે ઓ માનવી, મારા શેહેરમાં તું કેમ દાખલ થયો. હાતમે કહયું કે તારાં ભલાંને અરથે હું અતરે આવયો છું. જાણ ઓ પાદશાહ, કે તારો છોકરો કોઇ દીવસ પણ હાણીએ પુગશે. એટલું કહી જે સઘલું હાતમે જોયું હતું તેનું ખોલાસાથી બયાન કીધું, અને પછી બોલયો કે, જયારે એ બંનેજણા એક એકની બેહેના ઉપર આશક થયા છે. તયારે તુંને લાજમ છે કે તારી છોકરીનાં નેકા પેલા જીનની સાથે કરે, અને તેની બેન સાથે તું તારા છોકરાને પરણાવે. જીનનાં પાદશાહે આ હેવાલ ઘણી ખુશીથી સાંભલયો, અને બોલયો કે ઓ આદમીજાદ તેં મારી ઉપર મોટું હેસાન કીધું છે. મારો આ એકજ પુરો છોકરો છે. અને એના જાનની સલામતીને માટે જો કદાપી મારા જાનની ગરજ પડે તો તે પણ આપવાને હું તઇયાર છું. તારો આ ઉપકાર મારી ઉપર આખી ઉમર તલક રેહેશે, અને એ ઉપકારના બદલામાં તું મારી પાસેથી કાંઇ પણ ચીજ માંગી લે. હાતમે કહયું કે મેં ઉપકારના બદલામાં કોઇ પાસેથી કાંઇ ચીજ લીધી નથી અને લેતો પણ નથી. કારણકે કોઇની ઉપર ઉપકાર કરી તેની પાસેથી આપણે કાંઇ ચીજ માંગીએ તો તે ઉપકાર કરેલો કહેવાતો નથી. પછી જીનના બાદશાહે તેને એક લાકડી પોતાની ઇધાની તરીકે આપી કે, આએ લાકડી તને ઘણી ઉપયોગની થઇ પડશે. એમાં ઘણાએક ગુણ છે. જો સાપ કરડે અને એ લાકડી પાસે હોય તો સાપનું ઝેર આપણને અસર કરી શકે નહીં. જો એ લાકડીને આપાણી આગળ ઉભી કરી રાખીએ તો ગમે એવી મોટી આગ હોય તો આપણી આગલ આવી શકે નહીં. અગરજો કોઇ આપણને જાદુ કરે, અને એ લાકડી જો આપણા માંથાપર ફેરવીએ તો તે જાદુ પોતાનું કામ કરવામાં સફળ થાએ નહીં, અને પાછું તે જાદુ કરનારના શરીર ઉપર જઇ પડે. ઘણું કરીને જો આપણને એક દરીઓ ઓલંગવો પડે અને આપાણી પાસે વહાણ અથવા મંછવો કાંઇ નહીં હોય તો એ લાકડી દરીઆમાં નાંખીએ અને તે તરતજ મંછવો બની જાય છે. બીજી ચીજ હું તને આ એક મોહરો આપું છું. તેનો ગુણ એ છે કે જો રાતો અથવા કાલો અથવા લીલો અથવા સફેદ સાપ આપણને નજરે પડે, અને જો કદાચ કરડે તો આ મોહરો આપાણા મોંમાં રાખયાથી કાંઇ નુકસાન આપણને થતું નથી. પછી હાતમે તે બે ચીજો લીધી અને માઝનદરાન તરફ કુચ કીધી. ચાલતાં ચાલતાં એક મોટા દરીઆને કીનારે આવી પોહોંચયો. જેનાં મોજા આસમાન સુધી ઉડતા હતા, અને જે મોજાનો અવાજ કેટલાક ગાઉ સુધી સંભલાતો હતો. હાતમે જોયું કે આ તરફ કોઇનો આવજાવ પણ નથી, અને મછવા વગર દરીઆને પાર જવાશે નહીં. તેથી

ખોદાને યાદ કરવા લાગો. એટલામાં જીનના બાદશાહની આપેલી લાકડી યાદ આવી. તેજ વખતે ખોદાનું નામ જબાન ઉપર લઇ તે લાકડી દરીઆમાં ફેંકી. તરતજ તે મછવાની સુરતે બની ગઇ. હાતમે તે કીસતીમાં સવાર થઇ ચાલવા માંડયું. જયારે દરીઆની અંધવચમાં આવી પુગયો, એટલે એક માછલી પાણીની સપાટી ઉપર આવી હાતમને મછવા સુધાં અંદર ખેંચી ગઇ. જયારે સાત કોશ અંદર ગઇ તયારે જમીન આવી. હાતમ મછવામાંથી બહાર નીકલયો તયારે તે માછલી બોલી કે ઓ દયાળુ હાતમ હું તને હઇઆં કાંઇ કામને માટે લાવી છું. મારૂં હઇઆં એક મકાન છે, તે મકાન ખખરા નામની એક માછલીએ મારી આગલથી જોર જુલમથી ખેંચી લીધું છે. માટે મેહરબાની કરી તે મને તું અપાવ. હાતમે જોયું કે આ પહાડ જેવી મોટી માછલી મને કાલાવાલા કરે છે, તયારે એનો દુશમન કેટલો જોરાવર હશે. હાતમે કહયું કે શું તું તેનાથી કમજોર છે? તે માછલી બોલી કે તેને જોવાથી તારી ખાતરી થશે. અગરજો તે ચાહે તો મને પોતાના મોંમાં પકડી બે કટકા કરી નાંખે. જયારે તે પોતાની ખોરાકીની શોધમાં ગઇ છે તયારે હું તને અહીંઆં તેડી લાવી છું. હાતમે પોતાના દીલમાં કહયું કે ઓ ખોદા હું મારાં કામને માટે આવયો નથી, પણ બીજાના કામને માટે મેં કમર બાંધી છે. માટે તું આ બલાથી મને છોડવજે. પછી જયારે તે ખખરા માછલી આવી, તયારે હાતમે જોયું તો એક મોટા પહાડ જેટલી ઉંચી છે, અને તેના બે હોઠ આસમાન સાથે વાતો કરી રહયા છે. પછી તે આવીને એટલા તો મોટા જોરથી પોકારવા લાગી કે હાતમ તે જગયાએ ધુજવા લાગો. પછી પેલી લાકડી પકડી ઉભો થયો. ખખરા પણ આ જોઇ પોતાની જગયાએ ચાલી. હાતમે કહયું કે ઓ ખોદાના બંદા કોઇને દુઃખ આપવું, એ ખોદાની નજરમાં ઘણુંજ ખોટું લાગે છે. તયારે ખખરાએ જવાબ આપયો કે, ઓ હાતમ હું અને એ એકજ જાતના છીએ. ઇનસાનને શું છે કે હમારે માટે કજીઓ કરે. હાતમ બોલયો કે ખરી વાત છે. સરવેને પેદા કરનાર ઇશવર તો એકજ છે કે નહીં. કોઇને જમીનપર ઘેર આપયું છે, અને કોઇનું મકાન પાણીમાં કીધું છે. આ બીચારી ગરીબ માછલીનું ઘેર એને સવાધીન કર. પણ તે ખખરાએ ઘણાં ગુસાથી કહયું કે તું કદાચ હમણા એનું ઘેર એને સવાધીન કરશે પણ હમે બંને જણા પાણીમાં રહેનાર છઇએ, તેથી હું એની સાંમે વેર રાખીઆ વીના રહેવાનો નથી. હાતમને ઉંચકીને તે ખખરાએ એવું ધારયું કે, હમણા અફારી નાંખું. એટલામાં હાતમે જીનની આપેલી લાકરી ઉંચકી ને તે ખખરાનાં મોંહપર એવી તો જોરથી મારી કે તેનાં બંને આગલા દાંત તુટી પડીઆ. આથી ખખરો નાસી ગયો અને પેલી માછલી તેની પુછવાડે લાગી. હાતમે તેને અટકાવી કહયું કે, અગરજો

તું એની પછવાડે લાગશે તો હું તને જાણથી મારી નાંખીશ. આ સમજી તે માછલી ઉભી રહી ગઇ. પછી પોતાનાં ઘેરનો કબજો લેઇ હાતમને રવાનાં કીધો. હાતમ માજંદરાન તરફ પાછો ચાલયો. ચાલતાં ચાલતાં તે જગા તરફ આવી પહોંચીઓ. આવીને એક ઝાડ તલે બેઠો, અને ફકર કરવા લાગયો કે, હવે મારાં હાથમાં પરી રૂ જાનવર શી રીતે આવશે. એ વીચારમાં હતો, એટલામાં તે જાનવરો તયાં આવી લાગયાં, અને હાતમ વીપે બોલવા લાગયાં કે, આ હાતમ, તાઇ પાદ્દશાહનો છોકરો છે. એ ઘણો પરદુઃખભનજન છે. પોતાના કામને માટે નથી આવીઓ પણ પારકાના કામને માટે આટલીબધી મુશીબત ખેંચી પરી રૂ જાનવરનું જોરૂં લેવા આવીઓ છે. એટલામાં બીજાં બધાં જાનવરો હાતમની આગલ આવીઆં. તેઓએ હાતમને ઘણુંએક ખાવાનું આપયું અને બોલવા લાગયાં કે આપણામાં કોઇ એવો સખી છે, જે એને એક પરી રૂ જાનવરનું જોરૂં આપી એની ઉપર ઉપકાર કરે. એક જણ ઉઠી, પોતાનાં છોકરાંમાંથી એક જોડો હાતમને આપીઓ. હાતમ તે લઇ મુસખરજાદુના શેહેર તરફ ચાલયો. અને તેની છોકરીના આશક પેલા જવાન સીપઇને આપીઓ. અને રસતામાં વીગતવાર બયાન કીધું. આ સાંભલી તે હાતમને પગે પડીઓ, અને તેને પોતાની સાથે શેહેરમાં લઇ ગયો. મુસખર જાદુએ પરી રૂ જાનવરનો જોડો લીધો, અને રસતાની અંદર તેને શી શી અડચણો નડી તેનું બયાન પુછયું. તે જવાને હાતમના કેહેવા પરમાણે સઘલું વરતાંત કહયું. પછી બીજો સવાલ લાવવા કહયું કે તું લાલ સાપનો મોહરો લાવ. તે સીપાઇએ મુસખરજાદુને કહયું કે તારો પેહેલો સવાલ બજા લાવયો છું, માટે મને તારી છોકરીનો ચેહેરો દેખાડ કે તે જોઇ મને ધીરજ આવે. મુસખરજાદુએ પોતાની જોકરીને બારીએથી જોવા માટે ફરમાવયું. તે પરમાણે તે છોકરીએ પોતાના આશકને આખો દીવસ સુધી જોયા કીધું. પછી જતી વખતે કહયું કે હવે હું લાલ સાપનો મોહરો લેવા જાઉં છું, માટે તે કઇ જગાએ મલશે તે તું મને કેહે. તે છોકરી બોલી કે કુહેકાફમાં રાતાં જંગલમાં એ મોહરો તને મલશે. રજા લઇ તે હાતમની પાસે આવયો, અને તેનું બયાન કરયું.

હાતમ તયાંથી ખોદા ઉપર હીમત રાખી ચાલતો થયો. ચાલતાં ચાલતાં રસતામાં તેને સાત રંગનો વીંછી જોયો, કે જે એક મોટા મરઘાની બરોબરનો હતો. હાતમ આ દેખાવ જોઇ હેરાન રહયો. કારણકે તે હજારો જંગલ ફરીઓ હતો પણ આવો દેખાવ કદી તેની નજરે પડયો હતો નહીં. પોતાના મનમાં તેની પછવાડે જવાનો ઠેરાવ કીધો. આખો દહાડો તેની પછવાડે ચાલયા કીધો. સાંજને વખતે તે વીંછી એક મોટા પથર તલે ભરાયો. હાતમ તયાંજ બેઠો. તે જંગલની પાસે એક ગામડું હતું, જે ઘણું ફળદરૂપ હતું. તયાંનાં લોકો હાતમને

જોઇ તેને માટે ખાવાનું લઇ આવયા. હાતમે તે ખાધું અને એક ઝાડની નીચે સુતો. એવામાં તે મેદાનમાં ઘણાએક ઘોડાઓ તથા ગાએ એકઠાં થયાં. અને તેઓની સાથે તેના રખેવાલ પણ આવયા, અને રાતના તયાંજ આરામ કીધો. જયારે થોડીએક રાત ગઇ તયારે તે વીંછી પથર તળેથી નીકલયો, અને જે ઠેકાણે ગાય તથા ઘોડા હતા તયાં ચાલયો. જયારે તે તેઓની નજદીક આવયો, તયારે દરેક ગાએની ઉપર કુડીને તથા દરેક ઘોડાની ઉપર કુદીને તેઓને એવો તો ડંખ મારયો કે, સઘળાઓ તરતજ જમીન ઉપર બેજાન થઇને પડયા. આ પરમાણે સઘલા ઘોડા અને સઘલી ગાયોનો નાશ કરીને તરણ ચાર રખેવાલોને પણ ડંખ મારી બેજાન કીધા, અને પાછો આવી પેલા પથર તલે ભરાયો. હાતમ આ બીના જોઇ અફસોસ કરવા લાગયો કે એકાએક આ બલાએ સંખયાબંધ પરાણીનો નાશ કીધો. આખું જંગલ મુરદાંથી ભરાઇ ગયું. જયારે સવાર થઇ તયારે તે ગામડાંનાં લોકો તયાં આવયાં, અને હાતમને જીવતો જોઇ તેને પુછવા લાગયાં કે ઓ જુવાન તું કેમ જીવતો રહયો છે. હાતમે સઘલો હેવાલ તેઓની આગલ કહયો. પછી તે વીંછીએ જંગલનો રસતો લીધો. હાતમ પણ તેની પછવાડે ગયો. જયારે આખો દહાડો ચાલયા તયારે એક શેહેરની પાસે આવી પુગયા. સાંજની વખત થઇ તયારે તે વીંછી જમીન ઉપર આલોટયો, અને એક કાલો સાપ થઇ ગયો, અને એક દરમાં ભરાઇ ગયો. જયારે એક પહોર ગુજરો તયારે દરમાંથી બહાર આવી શેહેરમાં દાખલ થયો, અને રાજાના મેહેલની નજદીક આવી પોંહોંચયો. થોડો વખત પછી તે શેહેરના બાદશાહને તે સાપે ડંખયો, અને તયાંથી તેના વજીરનાં ઘરનો રસતો લીધો. વજીરના ઘરમાં જઇ વજીરના છોકરાને ડંખયો, તે પણ મરી ગયો. પછી પાછો જંગલમાં આવી પેલાજ દરમાં ભરાઇ ગયો. જયારે સવાર થઇ તયારે શેહેરમાં પોકાર ઉઠયો કે શેહેરનો રાજા તથા વજીરનો છોકરો એકાએક સાપના કરડવાથી મરણ પામયા છે. દરમાંથી નીકળી સાપે આગલ ચાલવા માંડયું, અને જયારે દરીઆ આગલ આવયો તયારે એક વાઘ બની ગયો, અને એક ઝાડીમાં ભરાઇ ગયો. એટલામાં તયાં એક બાઇડીઓનું ટોલું આવયું અને પોતાના વાસણો પાણીથી ભરી માંથે મુકી ચાલવા માડયું. એવામાં તે વાઘ ઝાડીમાંથી નીકલી આવયો, અને પેલાં ટોલાંમાંથી ચઉદ વરસની એક સઉથી સરસ ચાંદના રૂપ જેવીને ઉચકી દુર નાસી ગયો, અને તે બાઇડીને ફાડી નાંખી. પછી એકપખુબસુરત અસતરીના રૂપમાં બદલાઇ ગયો, અને પેલી અસતરીના દાગીના સઘલા પોતે પેહેરી લીધા, અને એક ઝાડ હેઠલ બેસી રડવા માંડયું. એવામાં બે ભાઇઓ તે તરફ પોતાના ઘોડા ઉપર બેશી આવયા. તેઓ વેપારને અરથે નીકલયા હતા, અને નજદીક સાત વરસે બેહદ ખજાનો

એકઠો કરી પોતાના માબાપ તથા બાઇડી છોકરાંને મલવા માટે જતા હતા. જયારે પેલી અસતરીએ પેલા બંને ભાઈઓને આવતા દીઠા તયારે વધારે મોટે રડવા માંડયું. આવાં અઘોર અરણયમાં આવી ખુબસુરત અસતરીને રડતાં જોઇ, તેઓ બંને તેની પાસે આવીઆ, અને તેને પુછવા લાગીઆ કે, ઓ જવાંન ખુબસુરત અસતરી આ જંગલમાં તું શા માટે રડે છે, અને તું અહીઆં એકલી કેમ બેઠી છે. તે બોલી કે હું ફલાના દેહેકાણીની બાઇડી છું. તે મને પોતાને ઘેર લઇ જવાને મારે ઘેર તેડવા આવીઓ હતો. અમો આ જંગલમાંથી અમારે ઘેર જતાં હતાં એવામાં એક વાઘ આવયો અને મારા ભરથાર ઉપર તરાપ મારી તેને ફાડી ખાધો. હવે હું એકલી પડી છું. નથી મારા ઘરનો રસતો જાણતી, કે નથી મારા ધણીનું ઘર જાણતી. હવે મારો બાકીનો ભવ હું શી રીતે ગુમાવીશ. તેમાંથી એક જણે કહયું કે અગરજો તને કોઇ માણસ પોતાના ઘરમાં રાખે તો તેમ રેહવાને તું ખુશી છે કે નહીં. તે બાઇડીએ જવાબ દીધો કે જયારે કોઇ મારી પરવેરી કરે તયારે હું તેને શા માટે કબુલ નહીં કરૂં ! પછી તે બોલયો કે તું મને તારા ભરથાર તરીકે કબુલ રાખ. તે બાઇડીએ સઘલું કબુલ કીધું અને તેઓ તરણે જણે ચાલવા માંડયું. થોડેક રસતે ગયા એટલે તે બાઇડી બોલી કે હું ઘણી ભુખી છું. પાણીની તરસે મારો જીવ જાય છે તેથી જો થોડું પાણી લાવીને પાઓ. તો તારી મોટી મેહેરબાની થશે.

તયારપછી પેલા ભાઇએ પોતાના ઘોડા ઉપરથી ઉતરી પાણીને માટે ચાલવા માંડયું. જયારે તે ગયો તયારે પોતાના નાના ભાઇને કહયું કે જયાં સુધી હું આવું તયાં સુધી આ મારી બાઇડીની સંભાલ રાખજે, અને આ જગયાએથી ઉઠતો ના. મોટો ભાઇ થોડેક દુર ગયો એટલે તે બાઇડીએ પેલા નાના ભાઇને કહયું કે, હું તારી ઉપર ઘણીજ ફીદા થઇ છું. જયારે મેં તુંને પેહેલાં જોયો તયારેજ મારૂં દીલ તારી તરફ લળચાયું, પણ મેં જાણયું કે તારો મોટો ભાઇ આ વાત કબુલ નહીં કરે તેથી તેની સાથે હું જુઠું બોલી મેં તેને કબુલ કીધો છે, માટે તું મને તારા આસરા તળે લે. આ સાંભળી તે નાનો ભાઇ બોલયો કે, તું મારી માની બરોબર છે. આવા સખુન બોલવા તુંને ઘટતા નથી. જે વાત તું કહે છે તે હરગેજ બનનાર નથી. તયારે તે બાઇડીએ જવાબ દીધો કે ઠીક છે. હું તેની સાથે પરણું પણ તું મારી સાથે સોહોબત રાખજે. તયારે તે નાના ભાઇએ તેણીને ઘણી સમજાવી, પણ તે બોલી કે, જયારે તું મારી આટલી નાની અરજ કબુલ રાખતો નથી તો હું તારી ઉપર ખોટું તોહોમત મુકી તુંને મારી નખાવીશ. જયારે તારો ભાઇ આવશે, તયારે તેને કહીશ, કે એ મારી પાક દામાન લુટવા માટે તલપી રહયો હતો. આ સાંભળી તેણે જવાબ

દીધો કે જો મારો જાન પણ જશે તોબી હું આવું કામ કદી પણ કરનાર નથી. એટલામાં પેલા મોટા ભાઇને દુરથી આવતાં જોયો, અને જોઇને તે અસતરીએ પોતાના સઘળાં કપડાં ફાડી નાંખયાં અને સઘલાં ઘરેણાં ધુળમાં નાંખી દીધાં, અને મોટે મોટે રડવા માંડયું. જ્યારે મોટો ભાઇ પાસે આવયો તયારે તે બાઇડીને આવી રીતે કલપાંત કરવાનું કારણ પુછયું. તેણીએ જવાબ દીધો કે તારો નાનો ભાઇ મારી ઉપર તડાપ મારવા આવીઓ હતો અને મને કહયું કે જો તું મારી સાથે પરણે તો હું મારા મોટા ભાઇને મારી નાંખું અને પછી આપણે આ સઘળું ધન સાથે ભોગવીએ. મારી લાજ લુટવાની તઇયારીમાં હતો, એવામાં તું આવી પુગો અને ખોદાએ મારી શરમ રાખી. આ સાંભળી તે મોટા ભાઇને એટલો તો ગુસસો ચઢયો કે, પોતાની તલવાર મેઆનથી ખેંચી પોતાના નાના ભાઇના પેટમાં ભોકી દીધી. તરતજ નાના ભાઇએ પોતાનું ખંજર કમરથી ખેંચી મોટા ભાઇનું જીગર ચીરી નાંખયું, અને બંને જણ લોહીમાં ગરકાવ થઇ જમીન ઉપર પડયા. પછી તે અસતરી એક ભેંસના આકારમાં બદલાઇ ગઇ. હાતમ અફસોસ કરવા લાગયો. પણ બીજું આગળ તે નાપેકાર ભેંસ શું કરે છે તે જોવા માટે તેની પછવાડે ગયો. એક ગામડાં આગલ આવી પુગી, અને ગામડાના લોકો તેને પકડવા માટે તેની પુઠે દોડયાં. થોડાકને લાત મારી, મારી નાખયા. થોડાકને શીંગડાં ભોકી બેજાન કીધા, અને થોડાકને ચીરી નાંખયા. પછી જંગલની તરફ ચાલવા માંડયું. ખાકમાં લુટી એક બુઢા આદમીની સુરતમાં તે ભેંસ બદલાઇ ગઇ. હવે હાતમથી વધારે વાર થોભી શકાયું નહીં. તે તેની પછવાડે દોડતો દોડતો ગયો અને તે બુઢા આદમીને ઉભો રાખીને સઘલો એહવાલ પુછયો કે ઓ બુજોરગ આદમી તું મને કહે કે તેં હજારો પરાણીઓનો નાશ શા માટે કીધો? તે બોલયો કે ઓ હાતમ આ પુછવાનું તને શું કામ છે. તું તારે રસતે ચાલયો જા. કોઇ દહાડે તુંને કહીશ. હાતમે કહયું કે જયાં સુધી તું મને નહીં કહેશે તયાં સુધી હું તારો પીછો છોડવાનો નથી. તે બુઢા માણસે જવાબ દીધો કે, મારૂં નામ મોત છે. જયારે તેં પેહલે દહાડે મને સાત રંગના વીંછીના આકારમાં જોયો તયારે ખોદાતાલાનો એવો હોકમ હતો કે પેલાં જાનવરોને તથા માણસોને વીંછીના રૂપમાં કરડી મારી નાંખું. જયારે પાદશાહાનું તથા વજીરના છોકરાનું મોત સાપના દંખથી નીપજવાનું હતું, તયારે સાપને આકારે મેં તેઓને મારી નાંખયાં. પેલી ખુબસુરત બાઇડીનું મોત વાઘથી હતું, તયારે મેં તેને તે રૂપે મારી નાંખી. પેલા બે ભાઇઓનું મોત કજીઆથી હતું તેથી તેઓ તે રીતે મરણ પામયા. અને પેલાં આદમીઓનું મોત ભેંસથી હતું તેથી મેં ભેંસનો આકાર લીધો. જાણ ઓ હાતમ જે કોઇ કોઇને મારી શકતું નથી, પણ જેના નસીબમાં

જેવી રીતે મરવાનું હોય છે તેવીજ રીતે તેજ જાનવરથી તે મરે છે. તયારે હાતમ બોલયો કે તું મને કહે કે મારૂં મોત કેવી રીતે છે, અને ફરીથી તું મારી સાથે મુલાકાત કયારે કરશે? તે પીર માણસે જવાબ દીધો કે જયારે તું હડીશોં વરસનો થશે તયારે તું ઉંચાણથી પડી જશે, અને તારા નાકમાંથી લોહી નીકળશે. થોડો વખત પછી તું સાજો થશે, અને પાછો લોકો ઉપર ઉપકાર કરવામાં મશગુલ થશે, અને જયારે તારાં નાંકમાંથી લોહી પાછું નીકલશે તયારે તું મરણ પામશે. હજુ તારી ઉમર ઘણી બાકી છે. દુનીઆના લોકો માટે કંઈ પણ કામ કરવામાં ગુંટાએલોજ રહેજે. આ સાંભળી હાતમે માથું નીચું નમાવી ખોદાના બેહદ શુક્રાના કીધા. માથું ઉંચું કીધું તો પેલો પીર માણસ ગેબ થઇ ગયો. હાતમ રાતા જંગલ તરફ રવાના થયો. થોડા મહીના પછી જંગલ અને પહાડો તરફ આવી લાગયો. ભુખો અને પયાસો ચાલયો જાય છે, એટલામાં એક કાળું જંગલ તેની નજરે પડયું. થોડેક દુર ગયો તયારે કાળા સાપોને આદમીનો વાસ આવયો. તેઓ તરતજ જમીનમાંથી બહાર નીકલી આવી હાતમને ચારે બાજુએથી ઘેરી લીધો. હાતમે જીનની આપેલી પેલી લાકડી પોતાના માથા ઉપર રાખી, જેથી પેલા સાપો તેની આગલ આવી શકયા નહીં. સવાર પડી એટલે પેલા સાપો જમીનમાં જતા રહયા. એજ પરમાણે સફેદ જંગલ અને લીલાં જંગલ પસાર કીધાં. જયારે રાતાં જંગલમાં આવયો તયારે ભુખ અને તરસે હાતમ ઉપર ગલબો કીધો. તે જંગલની ગરમી એટલી તો લાગી કે ચાર પાંચ દગલાં ચાલયો નહીં એટલામાં ચાલવાની તાકાત જતી રહી અને બોલવા લાગયો કે ઓ ખોદા હું આગળ શી રીતે જઇ શકીશ. ફરી પોતાના મનમાં વીચારયું કે હાતમ તું પારકાના કામ માટે આવયો છે માટે તારૂં કામ પરવરદગાર પાર પાડશે. એવી રીતે પોતાના દીલને ધીરજ રાખી બે માઇલ ચાલયો નહી એટલામાં તેને પગે છાગરા ઉઠયા અને તરસથી કરી જમીન ઉપર પડયો. હાતમને આખે દીલે છાગરા ઉઠયા એવામાં એક પીર મરદ આવી તેનો હાથ પકડી તેને ઉઠાડયો, અને કહયું કે હો હાતમ આ જગયાએ તારે હીમત છોડવી ન જોઇએ. ઉઠ, અને રીંછની છોકરીએ જે મોહરો તને આપયો છે તે તારા મોંમાં નાંખ, જેથી રાતા સાપની ગરમી જતી રહેશે અને તારી તરશ મટી જશે. હાતમે તરતજ તેમ કીધું તો બેશક તેને ઘણોજ ફાએદો માલમ પડયો. તે બુઢા માણસના પગપર પડયો અને કહયું કે ઓ પરહેજગાર પુરૂષ મને કહે કે આટલીબધી ગરમીનું શું કારણ છે. તે બોલયો કે રાતા સાપનું એ ઝેર છે. કારણકે તે સાપો પોતાનો દમ જમીનની નીચેથી લે છે, જેથી જમીન ગરમ આતશ જેવી થઇ જાએ છે. એ ગરમી તેઓના મોંમાં જે મોહરો છે તેને લીધે છે. તે મોહરાનો ફાએદો એટલો

છે કે જ્યારે કોઇ તે મોહરો તે સાપ પાસેથી છીનવી લે છે તયારે તેનું ઝેર ઉતરી જાએ છે, અને તરીશ વરસ પછી તે મોહરો તે સાપનાં મોંમાં ફરીથી પેદા થાય છે. જ્યારે તે પીર મરદથી આવા સખુન સાંભળીઆ તયારે ઘણો ખુશી થયો, અને પેલો મોહરો પોતાના મોંમાં રાખી આગલ ચાલયો. જ્યારે બરોબર અધવચમાં આવી લાગયો એટલે રાતા સાપને હાતમનો સવારો આવયો, એટલે તે સાપે ઉપર આવવા માંડ્યું. ગરમી એટલી તો વધી કે કાંઇ કહેવાઇ શકાએ નહીં, અને જ્યારે તે સાપ જમીનમાંથી બહાર આવયો તયારે તેના મોંમાંથી આતસના ભડકા આસમાન સુધી જવા લાગયા. હાતમ આ બીના જોઇ ઘણોજ હેરાન રહયો. આસપાસ દોડવા લાગયો, એટલામાં તે સાપે આવી હાતમને ઘેરી લીધો. હાતમે જોયું કે પહાડ જેટલો મોટો સાપ જમીનમાંથી નીકળીઓ એટલે તરતજ પેલી લાકડી પોતાના માથાં ઉપર ધરી, જેથી હાતમને તે સાપની ગરમી ઘણીજ થોડી માલમ પડી. તે સાપે પોતાનો દમ એવા તો જોરથી ખેંચયો કે આતશનાં ભડકાંથી હાતમનાં હાડકાં પણ હવે બળતાં હોય એવું લાગયું. ખોદાની મેહેરબાની આ વખતે હાતમ ઉપર ઘણી વધી જેથી તે જીવતો રહયો. જ્યારે સાપે જોયું કે તેનું કંઇ વલતું નથી તયારે ઘણોજ ઝનુનમાં આવી ગયો, એટલે તે મોહરો ઝટ દઇને તેનાં મોંમાંથી બહાર નીકલી પડયો. જ્યારે સવાર પડી તયારે તે સાપ પોતાના દરમાં જતો રહયો. હાતમે પેહેલાં પોતાના રૂમાલનો એક કડકો તે મોહરા ઉપર નાંખયો. એવી મતલબથી કે તે ગરમ છે કે નહીં તે માલમ પડે. જ્યારે તે રૂમાલ બલયો નહીં, એટલે હાતમે જાણયું કે તે મોહરો ઠંડો છે. પછી તે ઉંચકી લઇ હાતમે ચાલવા માંડયું. હવે પેલા પીર મરદે હાતમને એ મોહરાની ખાશીઅત જણાવી હતી, કે એથી દરીઆમાં ડુબી નહી જાએ. કોઇબી જાનવરનું ઝેર અસર કરી નહીં શકે, આતશમાં બલી નહીં શકે. આંધલાં માંણસોની આંખ સારી થઇ શકે. કોઇને પણ કાંઇ દરદ થાએ નહીં. લડાઇમાં સરવે ઉપર ફતેહ મેલવે, અને પોતાના દુશમન આગલ ઘણોજ વહાલો થઇ પડે. સરવે જગ તેના તાબામાં રહે. વલી તે માણસમાં દહાપણ પણ વધારે આવે. દુનીઆનું ધન તેની નજરે પડે. એ વગેરે બીજા ઘણાએક ગુણોનું બયાન કીધું. હાતમ તે લઇ તે જુવાન સીપઇ બચા આગલ આવયો, અને તે મોહરો તેને આપયો, કે મુસખર જાદુને એ મોહરો આપી આવ. પછી સઘળી વાતોનું વીગતવાર બયાન કીધું. તે પરમાણે તે મોહરો લઇ તે જાદુગર પાસે આવયો, અને તે મોહરો તેને હવાલે કરીઓ. પછી તે જાદુગરે તે મોહરાને અજમાવી જોયો, અને જ્યારે માલમ પડીઓ કે જે તેને જોઇતો હતો તેજ છે, તયારે બેહદ ખુશી થયો. પછી પોતાનો તરીજો સવાલ બજા લાવવાને કહયું કે, ઉકળતાં તેલની કહરામાં તું

પોતાને નખાવી દે. અને તું પોતે જીવતો બચે તો, હું મારી છોકરી સાથે તારા નેકા કરી આપું. પછી તે જવાંને હા કહી. હાતમ આગલ આવીઓ, અને હાતમને ઉકળતાં તેલ વીશે પુછ્યું. હાતમે કહયું કે તું કશી ચીંતા ના કર, તેનો ઇલાજ પણ મારી પાસે છે. જયારે તે મુસખપર જાદુએ એક મોટી કહડામાં આઠ દહાડા સુધી તેલ ઉકલાવયું, તયારે તેણે પેલા જવાંનને બોલાવી કહયું કે, તું હવે આ કહડામાં પડી જા. હાતમે તે જવાનને પોતાનો મોહરો આપયો, અને કહયું કે એ મોહરો તું મોંમાં રાખી વગર ધાસતીએ બળતાં તેલમાં નખાવી દે. તને જરા પણ ગરમ લાગશે નહીં. પછી તે જવાંને હાતમનો આપેલો મોહરો પોતાનાં મોંમાં મુકી, તેલની કડા આગલ આવયો. જયારે આગલ ગયો તયારે તેલનાં ફડાફડ ફુટવાથી અંદર પડવાની તેની હીંમત ચાલી નહીં. હાતમે પોકારીને કહયું કે, ઓ શુરા મરદ, શા માટે એમ ધાસતી ખાએ છે. જલદી અંદર પડ ? તયારે તે જવાન હીંમત રાખી તરત કુદી પડયો. જયારે તે અંદર પડયો તયારે તેલ તેને પાણીનાં જેવું ઠંડું લાગયું. તે અંદર એમથી તેમ ફરવા લાગયો, અને મુસખપર જાદુને કેહેવા લાગયો કે, બોલ હવે તું શું કહે છે ? હજી કેટલો વાર હું અંદર પડી રહું ? જયારે મુસખપર જાદુએ જોયું કે તે જવાન જીવતોજ રહયો છે તયારે તે બોલયો કે બસ, હવે તું બહાર નીકલ. તે જવાન બાહાર નીકલયો અને હાતમનો મોહરો તેને સવાધીન કીધો, પછી હાતમે તે જાદુગરને પોતાના વચન પરમાણે પોતાની છોકરીને તે જવાન સાથે પરણાવી આપવા કહયું. તે જાદુગરે પોતાના બોલ પરમાણે પોતાની છોકરીના નેકા પેલા જવાન સાથે કીધા, અને તે જવાંનને કહયું કે, હવે મારા મેહેલમાં જે કંઇ ઝરઝવેર છે, તે સઘલું તારૂંજ ગણજે, અને આખા શેહેરનો માલેક પણ તુંજ છે. અને જાણ કે મારે એકપણ છોકરો નથી, માટે હવેથી મારો છોકરો તુંજ છે. પછી હાતમ તયાં થોડા દીવસ રહી અલકા પહાડ તરફ ચાલયો. અંતે તે પહાડ તરફ આવી પોહોંચયો. તે પહાડ એટલો મોટો હતો કે, કોઇ પણ પંખીમાં તાકાત નહી હતી કે તેટલે ઉંચે ઉડી શકે. હાતમ વીચારમાં હતો કે, અગરજો આ જગયાનો કોઇ રેહેવાસી મલે તો આ પાહાડના રસતા માટે તેને પુછું. એટલાંમાં પરીઓનાં એક ટોળાંને તેણે દીઠું ; તેઓની પછવાડે પછવાડે હાતમ ચાલયો, અને તેઓ જયાં સુધી ઉપર ગયાં તયાં સુધી તેઓની સાથેજ રહયો. પણ છેક મથાલે આવયો એટલે એકાએક તે પરીઓ ગુમ થઇ ગઈ. હાતમે જયારે શોધ કીધી, તયારે તેને તે પાહાડને મથાલે એક ઉંડી ગાર દીઠી, તયાંથી ચાલતો ચાલતો પગ ટેકીને નીચે ઉતરયો. પછી જયારે પગ હેઠે પુગા તયારે હાતમે આંખ ઉઘાડીને જોયું તો લીલોતરીથી ભરપુર એક મેદાન તેને જણાયું. ખુશી થઇને તે ચાલવા

લાગયો. જ્યારે રાત પડી તયારે એક ઝાડ હેઠલ સુતો. સવારનાં ઉઠતાંજ ચીંતા કરવા લાગયો કે, પેલી પરીઓ કેઇ તરફ ગઇ હશે. એ વીચારમાં ચાલતાં ચાલતાં હાતમે એક ઇમારત જોઇ, જે ઇમારતમાં પેલી પરીઓ વસતી હતી, તેઓ બાગના દરવાજા આગલ બેઠી હતી, તેવામાં હાતમ તયાં જઇ પુગો. હાતમને જોતાંજ તેમાંની એકે સવાલ કીધો કે, ઓ આદમજાત પરીઓનાં મુલકમાં આવવાનું તારૂં શું કામ છે. હાતમે કહયું કે, મને અલકુન પરી સાથ કામ છે, માટે આવયો છું. તેઓએ કહયું કે, ઓ નાદાન તું એક આદમજાત, અને વલી મુફલેસને હમારી શાહાજાદી સાથ શું કામ છે. અગરજો તું ફકત તેનું નામ લેશે તો તારો જાણ પણ શલામત રેહેવો કઠણ છે. હાતમે કહયું કે, ઓ નાદાનો તમુને ખબર કયાં છે કે, તમારી શાહાજાદી અલકુન પરી એક માણસ ઉપર આશક થઇ છે, તે માણસને સાત દહાડાનો વાએદો કરી, એક જગયાએ બેસાડી તે આવી છે. આજ સાત વરસ થયાં પણ તે પાછી ફરી નથી. આ સાંભળી તે પરીઓએ કહયું કે હમને માલમ પડે છે કે, તું ઘેલો છે, જેથી આવી બકવા કરે છે. માટે હમે તુંને ભલાઇથી કહીએ છીએ કે, તું અહીંઆંથી ચાલી જા. અગર નહીં તો તારો જાન જોખમમાં આવી પડશે. હાતમે કહયું કે, જે માણસ ખોદાની રાહે ચાલી પારકાના કામનો યતન કરેછે તેને ખોદા છુપી મદદ કરે છે. આ સાંભલી તેઓ હાતમપર ઘણી મેહેરબાનુ થઇ, અને પોતાના બાગમાં લાવીને રાખયો, અને કહયું કે, અલકુન પરીને આવવાને હજુર થોડા દીવસની વાર છે, માટે તું આ બાગમાં આરામ કર, અને જયારે તે આવશે તયારે હમે તુંને તે અલકુન પરી બતાવશું. હાતમે તે કબુલ કીધું, અને તયાં રહયો. થોડા દીવસ પછી તે અલકુન પરી પોતાની સઘલી સાહેલીઓ સાથે તે બાગમાં શેહેલ કરવા માટે આવી, અને પોતાનાં સોનેરી તખત ઉપર બેઠી. સઘલી સાહેલીઓ પોતાનાં દરજજા પરમાણે પોતાની જગયાએ બેઠી. પછી એક પરીએ આવી હાતમને અલકુન પરી દખાડી. હાતમ તેને જોતાંજ બેહોશ થઇ ગયો, અને જયારે હોંસમાં આવયો તયારે હાતમ તેની ઉપર દવાનો થઇ ગયો, અને હજાર જાનથી તેની ઉપર આશક થયો. તરણ ચાર દહાડા હાતમે ખોરાક પણ ખાધો નહીં, અને તેને ઉંઘ પણ આવી નહીં. એક રાતે જયારે હાતમ સુતો તયારે તેને એક અવાજ સંભલાયો કે, ખબરદાર હાતમ હુશીઆર રેહેજે. તું આ કામ બીજાને માટે કરવા આવયો છે, માટે આથી તું પાપ કરે છે. ખોદાને શું જવાબ આપશે. હાતમ ઉંઘમાંથી જાગરૂત થયો, અને પોતાના આ વીચાર માટે ઘણો પસતાવા લાગો, અને ખોદાથી માફી ચાંહી કે, ઓ દાવરે દાદગર, આ મારા ગુહનાને તું રેહેમ નજરથી માફી બખશજે, અને મને તારા બંદાઓમાંનો એક ગણજે. પછી તે પરીઓએ

આવી હાતમને કહયું કે, હમે તને શી રીતે લઇ જઇએ. અગરજો તુંને છુટો લઇ જઇએ છીએ તો, હમારી શાહાજાદી અલકુન પરી હમારી ઉપર ઘણીજ ખફા થશે, અને જો તને બાંધીને લઇ જઇએ છીએ તો હમારાથી એક મોટો ગુહના થાય છે. હાતમે કહયું કે, તમારે જોઇએ તે રીતે લઇ જાવો, પણ મને અલકુન પરી સાથે મેલવો. પછી તેઓ હાતમને બાંધીને પોતાની શાહાજાદી આગલ લઇ આવી. હાતમને આગલ ઉભો કરી, તેમાંની એક બોલી કે, સદા સરફરાજ બાઇ, હમોએ આ આદમીજાતને આપણા બાગ પાસેથી પકડયો છે, તેને આપણી પાસ લાવી ઉભો કીધો છે. અલકુન પરીને હાતમને જોતાંજ પેલો માણસ યાદ આવયો, અને તેની ઉપર ઘણી મેહેરબાની દેખાડી. પછી એક સોનાની ખુરશી ઉપર બેસાડી પુછયું કે, ઓ જવાંન તું કયાંથી આવયો છે? શું નામ ધરાવે છે? અને અહીંઆં આવવાની તારી મતલબ શું છે? હાતમ તે પરી ઉપર એઠલો તો આશક થઇ ગયો હતો કે, તેનાથી કંઇબી જવાબ આપી શકાયો નહીં. તે પરી પણ હાતમ ઉપર આશક થઇ, અને નરમાશથી પુછવા લાગી કે, મને તું જવાબ દે. તે બોલયો કે, હું યમન શેહેરનો છું, અને મારૂં નામ હાતમ બીન તાઇ છે. જયારે તે પરીએ હાતમનું નામ સમજયું તયારે તરતજ તખ્ત ઉપરથી હેઠે ઉતરી અને કહયું કે, મેં હાતમનું નામ સમજયું છે. પછી હાતમનો હાથ પકડી પોતાનાં તખત ઉપર બેસાડયો, અને કહયું કે, ઓ યમનના નામવર શાહ તેં આજ મારી ઉપર મોટી મેહેરબાની કીધી છે, અને મારા મેહેલને તારાં પગલાંથી તેં પાક કીધો છે, માટે હું તારો બેહદ ઉપકાર માનુંચ. મને કહે કે, આટલી રંજ અને મુશીબત, ખેંચી હઇઆં સુધી આવવાનું તારૂં શું કારણ છે? કશી ફીકર ના રાખ અને જે મકસદ તને અહીંઆં લાવી હોય, તે મકસદને જાહેર કર. હાતમે કહયું કે, તારી આટલી બધી માયાનો બદલો હું કેવી રીતે વાલી શકીશ, તે મારાથી કહી શકાતું નથી. અગરજો મારાં મોંમાં એક હજાર જબાંન હોય, અને તેટલીબધી જબાંનોથી જો હું તારી ખુબીનું બયાન કરૂં તોપણ તે પુરતુ કહેવાય નહીં. હું એક કામને માટે આવયો છું, તે કામ એ છે કે, જે જવાંન માણસને તેં એક જંગલમાં મોહોબત દેખાડી હતી, તે જવાન આજ સાત વરશ થયાં પરેસાંન હાલતે જે જગયાએ તેં બેસાડયો હતો તેજ જગયાએ બેઠો છે. માટે તારૂં આપેલું વચન તું બજા લાવી, તેને આજાબમાંથી છુટો કર. તરતજ અલકુન પરીને પેલા જવાનની ભાન આવી અને હાતમને કેહેવા લાગી કે, જો તે મારો ખરોજ આશક હતે તો આ જગયાએ ન આવતે? હાતમ બોલયો કે, તેં તેને કહયું હતું કે, હું સાત દહાડા પછી આવીશ, માટે તું આજ ઠેકાણે બેસજે, અગરજો આ જગયાએથી જરા પણ ખસશે તો ઘણો

પસતાશે, તેથી તે જવાન આજ સાત વરસ થયાં તેજ જગયાએ રડે છે, અને કલપાંત કરે છે. માટે તુંને લાજમ છે કે, તેને તું અહીંઆં બોલાવે, અને તેની ઉપર મેહેરબાન થઇ તેને તારા આશક તરીકે કબુલ રાખે. અલકુન પરી બોલી કે, જયારે મેં તને જોયો તયારેજ મને તે જવાંન યાદ આવયો, અને હું એમ સમજી કે તેજ હશે. મને તે સાચો આશક દેખાતો નથી, માટે હું તેને હરગેજ કબુલ કરવાની નથી. હાતમે કહયું કે, બોદાને માટે તું મારી મેહેનત ફોકટમાં ના ગુમાવ. તયારે તે પરીએ કહયું કે, હું તેને અહીંઆં બોલાઉં છું, અને તેને હું મારી પાસે રાખીશ, પણ તેને હું આશક તરીકે કબુલ કરવાની નથી. હાતમે કહયું કે, તયારે તેનું આ જગયાએ આવેલું શા કામનું? ઘણુંએ સમજાવયું પણ તે પરીએ પોતાનો બોલ ફેરવયો નહીં, તયારે હાતમ તયાંથી ઉઠયો, અને બોલયો કે, જયારે તું મારૂં કહયું કરતી નથી તયારે હું આજ ઠેકાણે ખાધા પીધા વગર મરી જઇશ, અને મારાં મોતનો ગુનાહ તારે સર રેહેશે. એમ કહીને એક ઝાડ હેઠળ જઇને બેઠો, અને સાત દહાડા સુધી ખાધા પીધા વગર પડી રહયો.

પછી એક દીવશે એક માણસે તેને ખાબમાં કહયું કે, ઓ હાતમ, આ અલકુનપરીએ ઘણાંએક માણસોને આમજ મારી નાંખયાં છે. માટે જો તારી મોરાદ તને બજા લાવવી હોય તો, રીંછની છોકરીએ આપેલો પેલો મોહરો સરબતમાં ઘસીને એને પાજે. તેટલામાટે પેહેલાં તું તે જવાનને બોલાવી મંગાવ. જયારે સહવાર થઇ તયારે હાતમ ઉઠયો, એટલે તે પરી તેની આગલ આવી અને બોલવા લાગી કે, ઓ હાતમ, શા માટે તું ખાતો પીતો નથી? આમ મરી જઇ મારે સર તારો ગુનાહ શા માટે લાગુ પાડે છે? હાતમે કહયું કે, તું તેને તારી પાસે બોલાવ, કારણકે તે તારાં દીદાર જોવાને આતુર છે. પરીએ કહયું, અલબત તે હું દેખાડીશ. પછી અલકુનપરીએ પોતાની પરીઓને બરોબર નીશાંણી આપી, તે જવાનને લાવવા કહયું. અંતે તે પરીઓ તે જવાનને લાવી અને પોતાની શાહાજાદી આગલ હાજર કીધો. જોતાંવારજ તે જવાન બેશુધ થઇ ગયો, અને કલાક એક પછી જયારે તે પરીએ તેની ઉપર ગોલાબ છાંત છાંત કીધો, તયારે તે હુશીઆર થયો. પરીએ તેને ધીરા સાદે જવાબ દીધો કે, ઓ જવાન, હવે તું મારાં દીદાર જોઇને ખુશાલ રેહેજે. પછી જયારે રાત થઇ તયારે નાચ રંગ કરવાને ફરમાવયું. આમ કેટલાક દહાડા ગયા પછી હાતમે તે જવાનને કહયું કે, તું કશી ચીંતા ના કર. આ મોહરો લઇ સરબતમાં ઘસી તક જોઇ તું એને પાશે તયારે એ તારી ઉપર હજાર જાનથી આશક થશે. એક વખત હાતમે અલકુનપરીને સરબતને માટે કહયું, કે આજ મને તારા દેશનું સરબત પીવા ગમે છે, માટે મારી ઇચછા પુરી કર. તરતજ તે પરીએ સરબત

મંગાવી હાતમની આગલ હાજર કીધું. હાતમે તક જોઇ થોડાંક સરબતમાં પેલો મોહરો ઘસયો, અને પેલા જવાનને કહયું કે હવે કંઇ તાલ કરી આ સરબતની જામ અલકુન પરીને તું તારે હાથે પા. તે જવાને તેમ કીધું, એટલે તે પરી તેની ઉપર ઘણીજ ફીદા થઇ ગઇ, અને પેલાં સરબતની અસર તેને એવીતો લાગી કે, એક પલભર પણ પેલા જવાનની જુદાઇ તેનાથી ખમી શકાઇ નહીં, અને પલે પલ તે પરીનો પયાર પેલા જવાનપર વધતો ગયો. પણ શરમના મારયા તેનાથી કંઇ બોલી શકાયું નહીં. જયારે હાતમે તે પરીના હેવાલ આ રીતનો જોયો તયારે તે તેને કેહેવા લાગયો કે, ઓ મેહેરબાન બાનુ, હવે તું આ બીચારા ગરીબ આશકને તારી પનાહ હેઠળ લે. તે બોલી કે ઓ હાતમ, આ સઘલાં તારાં કામ છે; તારે ખાતર હું એને કબુલ રાખું છું, તોપણ મારો અખતયાર હજી મારાં માબાપનાં હાથમાં છે. માટે તેઓની પરવાનગી વગર હું એ જવાનને મારા ખાવીંદ તરીકે કબુલ રાખી શકતી નથી. હાતમે ઉતર દીધો, કે ઠીક છે. જો તેમ છે, તો હું તારા માત પીતા પાસે આવું છું. પછી તો કશી ચીંતા નથી? જયારે તે પરીએ હા કહયું, તયારે તેઓ સઘળાંએ અલકુન પરીનાં માબાપનાં શેહેર તરફનો રસતો લીધો. તેઓ તયાં આવી પુગયાં તયારે અલકુન પરીની માએ સઘલી પરીઓને પુછયું કે, આટલાં જલદી તમો શા માટે પાછાં ફરયાં? તેઓએ ઇશારતથી જણાવયું કે તમારી છોકરી એક આદમી ઉપર આશક થઇ હતી, અને તે કેટલેક વરશે હજારો દુ:ખો વેઠી અતરે આ-વયો છે, માટે અલકુન પરી કહે છે કે, મારાં માબાપની રજા વીના મારાથી તેમ થાએ નહીં. તેની માએ જવાબ આપયો કે એનાં બાપને પુછી ખુશી થાય તેમ કામ કરે. જયારે બાપની મરજી પુછી, તયારે તે બોલયો કે, જો અલકુનની મરજી તેમ હશે, તો મને કશી અડચણ નથી. પછી અલકુન પરીએ પેલા જવાનને તથા હાતમને પોતાના બાપ પાસ બોલાવયા. જયારે તેઓ આવયા તયારે તે તેઓને જોઇ ઘણો ખુશી થયો, અને સઘલી વાત સમજી પોતાની છોક-રીના તે જવાન સાથ નેકા કરી આપયા. જયારે હાતમે જોયું કે, તે આશક માશુક એક બીજાને મલયાં તયારે બેહદ ખુશી થયો, અને તેઓએ હાતમ ઉ-પર હજારો હજાર આફરીન કીધી. થોડા દહાડા રહી, હાતમે તયાંથી રૂખશત થવા ચાહયું. તે પરીએ પુછયું કે, તું કયાં જવાનો ઇરાદો રાખે છે? હાતમે કહયું કે હું અહંમર શેહેર તરફ જવાનો ઇરાદો રાખું છું. કારણકે તયાં મને હમીર નામના માણસ સાથ કામ છે. પછી તે પરી બોલી કે તું કઇ ફીકર ના કર. હું તને મારી પરીઓ સાથ મોકલું છું. એમ કહી પોતાની પરીઓ સાથે હાતમને તખત ઉપર બેસાડી મોકલાવયો. જયારે પરીઓ હાતમને લઇ ઉડી ગઇ, અને કેટલાક દહાડા સુધી ચાલી, તયારે હાતમે એવો અવાજ સમજયો કે, કોઇ સાથ તું બદી ના કરતો, જો કરશે તો તેવુંજ પામશે.

तशवीर १०मी.

बे माणस पींजरामां बेसी जोओछे के "कोई माणससाथ दगो करवो ना. जे करशे तो तेवुं ज पामशे." तेनी साथ हातमनी मुलाकात.

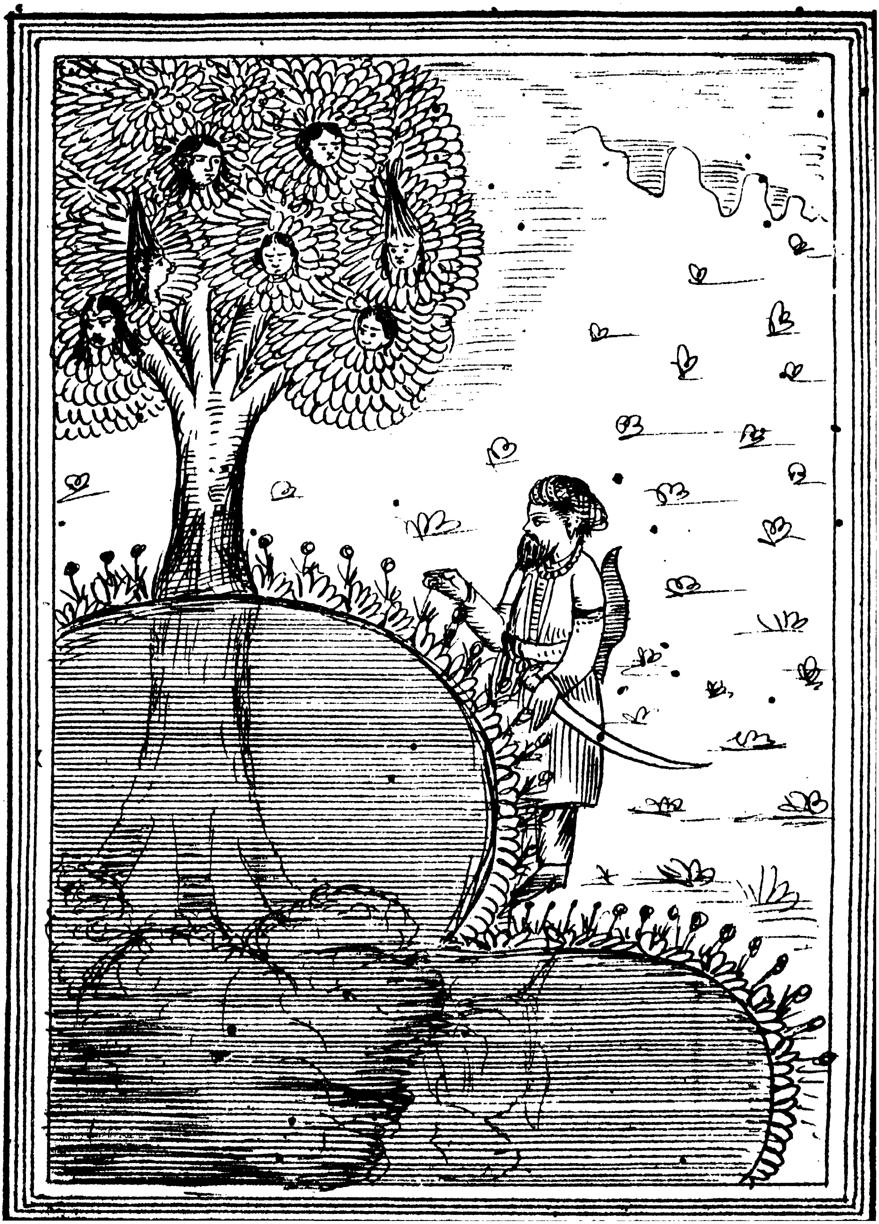
હાતમે આ સાંભળી પરીઓને ઉભી રહેવા કહયું. તેઓએ તરતજ હાતમને નીચે ઉતારયો. હાતમ તયાંથી ચાલતો થયો, અને પેલી પરીઓ પણ પોતાના મુલક તરફ રવાના થઇ. પછી હાતમ જે તરફથી સાદ આવતો હતો તે તરફ ચાલતો થયો, અને આવીને જુએ છે તો એક ઝાડની નીચે એક પીંજરૂં તાંગેલું છે, અને તેમાં એક બુઢો માણુસ બેઠેલો છે. તયાં થોડો વખત ઉભો રહી, પેલા બુઢા માણસને પુછયું કે, ઓ બુજરોગ માણસ આવી રીતે તું શા માટે બોલે છે, અને તને પીંજરામાં કોણે બંધ કીધોછે? તે પીર માણસે જવાબ આપયો કે, ઓ જવાન માણસ મારો હેવાલ તું ના પુછ. જો પુછવા ચાહતો હોએ તો મને વચન આપ, કે તે હેવાલ સમજી મારૂં દુખ દુર કરવાની તું કોશેશ કરે. હાતમે કહયું કે હું તને વચન આપું છું. પછી તે પીર મરદે પોતાનો હેવાલ આ પરમાણે કહયો, કે હું એક સોદાગરનો છોકરો હતો. મારા બાપનો વેપાર ઘણો બોહોળો હતો. મારૂં નામ હમીર પાડયું, અને મારા નામ ઉપરથી પોતાના શેહેરને અહમર આબાદ નામ આપયું. જયારે હું મોટો થયો તયારે મને મારા બાપનો વારસો મલયો. હું ઘણો ઉડાઉ હતો. મેં થોડા વખતમાં સઘળો ખજાનો ખરચી નાખયો, અને જે ખજાનો મારા બાપે મુશકેલીના વખતને માટે સંતાડયો હતો, તે ખજાનાની મેં શોધ કીધી, પણ મને કોઇ ઠેકાણેથી મળી શકયો નહીં. અંતે મને બજારમાં એક માણુસ મલયો, જેણે મને કહયું કે, હું સંતાડેલો ખજાનો શોધી આપું છું. તેની સાથે મેં કબુલ કીધું કે જો તું મને મારો ખજાનો શોધી આપે તો હું તને મારા ખજાનામાંથી થોડો હીસસો આપું. તેણે તે કબુલ કીધું અને મારો ખજાનો શોધી આપયો. પણ હું મારાં વચન પરમાણે ચાલયો નહીં. મેં તેને થોડુંએક આપી વીદાએ કીધો. તે માણુસે મારી સાથે ઘણી દોસતી રાખી અને થોડાક મહીના પછી મને આવીને કહયું કે મારી આગલ એવી એક જાતનો શુરમો છે, જે આંખમાં આંજે તો જમીનમાં દાટેલું સઘલું ધન નજરે પડે. આ સાંભળી હું ઘણો ખુશી થયો અને પેલા માણસે મારી આંખમાં શુરમો આંજયો, તેવોજ હું આંધલો થઈ ગયો અને મને આએ જંગલમાં પીંજરામાં બંધ કરી ગયો છે, અને કહયું છે કે એક દહાડો આ જગયાએ એક જુવાન માણસ આવશે તેની આગલ તું તારો હેવાલ કેહેજે, જે કીઆનુર નામની એક ચીજ લાવી તારી આંખમાં રેડશે એટલે તારી આંખ પાછી જેવી હતી તેવી થશે. હજારો માણસો મારી આગલ આવી ગયાં છે, પણ કોઇએ મારી આંખ સાજી કરવાનો ઉપાય કીધો નથી. જયારે હું આ પીંજરામાં કંટાલી જાઉં છું તયારે બહાર નીકલી જંગલમાં ફરૂં છું. પણ તે વખતે મારા દીલના દરેક સાંધામાં એવીતો કળતર ચાલે છે, જે જયારે હું પીંજરામાં પાછો આવું છું તયારેજ

નરમ પડે છે. આ હેવાલ સાંભલી હાતમે તેને ઘણો દીલાસો દીધો અને કહયું કે, એ ચીજ કયાં મલે છે તે તું જાણે છે? તેણે એટલું કહયું કે તે હમીરા નામના જંગલમાં મલે છે. હાતમ તે કીઆનુર લેવા માટે ચાલતો થયો. હવે જે પરીઓ હાતમને આ જંગલમાં બેસાડી અલકા પહાડ તરફ રવાના થઇ હતી, તે પરીઓ ઉપર અલકુન પરીએ ઘણોજ ગુસસો કીધો અને તેઓને પાછી મોકલાવી, કે જયાંસુધી હાતમ શાહાબાબાદ તરફ રવાના થાય તયાં સુધી તમારે હાતમની સાથે રહેવું. તે પરીઓ પાછી આવી હાતમને મલી. હાતમે કહયું કે હવે મને હમીરાના જંગલમાં કીઆનુર લેવા માટે જવું છે. પછી તેઓ હાતમને લઇ હવામાં ઉડી, અને તે જંગલ તરફ લાવી હાતમને નીચે ઉતારયો, અને કહયું કે હવે હમારાથી આગલ જઇ શકાએ નહીં. જયારે તું હયાંથી સલામત પાછો ફરશે તયારે હમો તારા શેહેરમાં પહોંચાડી હમારા મુલકમાં રવાના થશું. પછી તેઓએ હાતમને કહયું કે જયારે તે કીઆનુર જમીનમાંથી લીલું થઇ આવે છે તયારે તે ઉપર ચરાગની માફક બલતાં હોએ એવાં ફુલ દેખાય છે, અને હજારો સાંપો, વીંછીઓ અને ફાડી ખાનારાં જાનવરો તેની આસપાસ આવી બેસે છે, કે કોઇથી તે લેવાઇ શકાએ નહીં. એટલામાટે હમોને જવાને ધાસતી લાગે છે. તયારે હાતમે કહયું કે મારી પાસે તેના પુરતા ઉપાયો છે. પછી પરીઓએ હાતમને તખત ઉપર બેસાડયો, અને સાત દહાડા સુધી ઉડતી ચાલી. જયારે તે જંગલ પસાર કીધું તયારે એક મોટું મેદાન દેખાયું. પરીઓએ હાતમને મેદાનમાં લાવી નીચે ઉતારીઓ. પછી તેઓએ કહયું કે હયાંજ કીઆનુર પેદા થાય છે, પણ હજી તેની મોસમ આવી નથી. તે મોસમને થોડો વખત છે? પરીઓ હાતમને તે જંગલમાં તરેહ તરેહનાં મેવા લાવી ખવાડતી, અને નીરમળ ઝાડનું પાણી પાઇ તેને ઘણો ખુશી રાખતી. થોડા દહાડા પછી જયારે તે કીઆનુર જમીનમાંથી ઉપર આવયું અને તેની ઉપર ચરાગ જેવાં ચલકતાં ફુલો કલીબંધ ખીલી નીકલયાં તયારે આખું જંગલ ખુશબોથી ભરાઇ ગયું અને હઝારો ઝેરી અને ફાડી ખાનારાં જાનવરો તેની આસપાસ આવી એકઠાં થયાં. હાતમે તે પરીઓને કહયું કે હવે તમો હયાંજ રહેજો. હું ખોદા ઉપર આધાર રાખી મારૂં કામ બજાવવાને જાઉં છું. પછી રીંછની છોકરીએ આપેલો મોહરો પોતાના મોંમાં મુંકી આગલ ચાલયો. જયારે તે જાનવરોની નજદીક આવી પોહોંચયો તયારે હરતરફથી તેઓ આવી તેને ડંખ મારવા લાગયાં. પણ પેલા મોહરાની ખુબીથી તેને કાંઇ પણ ઇજા થઇ નહીં. પછી હાતમ પાંદડાં સુધાં બે તરણ ફુલો તે ઝાડ ઉપરથી તોડી પરીઓને આવી મલીઓ. હાતમને જોઇ તેઓ ઘણાજ અજાએબ થયાં, કે આ પણ એક જબરો હીમતવાલો પુરૂષ છે. પછી તયાંથી તે પરીઓ સાથે પેલા હમીર નામના આંધલા શ-

तसवीर १४मी

जे झाडउपर परीओना माथां लटकतां होत्याछे

तेनी

ખસ આગલ આવયો, અને પેલું ઝાડ ઉપર તાંગેલું પીજરૂં નીચે લાવી તેમાંથી પેલા બુઢા આંધળા માણસને બહાર કાઢી તેની આંખમાં કીઆનુરનાં થોડાંક ટીપાં નાખયાં. પછી તેના દીલ ઉપર તેનું પાણી મસલીઉં, એટલે પેલા માણસની આંખમાંથી લીલું પાણી ઝરવા લાગયું. જયારે તે ખરાબ પાણી ઝરી રહયું એટલે પેલા માણસે પોતાની આંખ ઉઘાડીને હાતમને જોયો. તે માણસે હાતમ ઉપર ઘણીએક દુવા વરસાવી અને બોલયો કે, ઓ ભાઇ મારા ઘરમાં ઘણો ખજાનો છે તેમાંથી અરધો ભાગ તું લે. હાતમે કહયું કે જે ભાગ તું મને આપવાનો હોએ તે ભાગ તું ફકીરોને વેંહેંચી આપજે, એટલે મને મલીઆ બરાબર થયું.

તયાંથી હાતમ શાહઆબાદ તરફ ચાલયો. પેલી પરીઓએ કહયું કે તું હમને એક કાગલ લખી આપ. જે કાગલ હમો હમારી શાહજાદીને દખાડીએ. પછી હાતમે એક કાગલ લખી પેલી પરીઓને આપયો, જે લઇ તેઓ પોતાના મકાન અલકા પહાડ તરફ રવાના થઇ. પછી હાતમ હોસનબાનુ આગલ આવયો, અને તેણીની આગલ સઘલો હેવાલ જાહેર કીધો. તે સાંભળી હોસનબાનુંને ઘણો આનંદ થયો. અને પછી હાતમને તરેહ તરેહનું ખાણું ખવાડયું. પછી હાતમે ચોઠા સવાલની તલપ કીધી, એટલે તે બોલી કે એક માણસ એમ કહે છે કે, સાચું બોલનારને હમેશાં આરામ મલે છે. હાતમે કહયું કે તે શખસ કયાં છે, તયારે તે બોલી કે તે વાત મને ખબર નથી. પણ મેં મારી દાયા તરફથી સમજીઉં હતું કે તે શેહેરનું નામ કોરમ છે. પણ હું જાણતી નથી કે તે કયાં છે. હાતમ તેજ વખતે તયાંથી ઉઠીઓ અને મેહેમાનસરામાં આવી મુનીરસામીને મલી ઉપલા સવાલની જોસતેજો કરવા ચાલયો.

હાતમ ચોઠા સવાલનો જવાબ લાવયો તે વીષે.

એવું કહેવાયલું છે કે, જયારે હાતમ શાહાઆબાદ છોડી ચાલતો થયો તયારે થોડા દીવસમાં એક પાહાડ આગળ આવી પુગયો. તે પાહાડની હેઠલથી સવચછ પાણીનો એક ચશમો વેહેતો હતો. હાતમ જયારે તે ચસમાના કીનારા આગલ આવયો તયારે જોયું તો, લોહી જેવું રાતું પાણી વેહે છે. હાતમ આ જોઇ અચરતીમાં ગરકાવ થઇ ગયો, અને જે ઠેકાણેથી પેલું પાણી વેહેતું હતું તે ઠેકાણે આવયો. થોડાંએક કદમ ચાલયો એટલે એક બુલંદ ઝાડ પાસે આવયો. તે ઝાડ ઉપર મનુષય પરાણીનાં માથાં લટકતાં હતાં, ને તેની

નીચે એક મોટો તલાવ હતો, અને તે તલાવમાંથી પાણી જંગલ તરફ વેહેતું હતું. જયારે હાતમ ઝાડની બરોબર પાસે આવયો તયારે તે સઘલાં માથાં હસવા લાગયાં. આ ગુપત બીના જોઈ હાતમની છાતી ફાતી ગઇ. તે માથામાંથી લોહીનાં ટીપાં તે કુવાની અંદર ટીપકતાં હતાં. જયારે હાતમે ઉંચે નજર કીધી, તયારે એક અતી ખુબસુરત માંથું તેની નજરે પડયું. તેની ખુબસુરતી જોઇ હાતમ બેશુધ થઇ જમીન ઉપર પડયો, અને કલાકએક પછી જયારે હોસમાં આવયો તયારે ચીંતા કરવા લાગયો કે આવાં ખુબસુરત માથાંને કાપી ઝાડ ઉપર લટકાવયું છે તયારે એણે કેવો મોટો ગુનાહ કરયો હશે ? આમ વીચારી પોતાના દીલમાં કહેવા લાગયો કે, એ હાતમ, જયાં સુધી આ છુપી વાતથી વાકેફ થાય નહીં તયાં સુધી તુંને પાછા ફરવું સજાવર નથી. સાંજની વખતે તે માથાં તલાવની અંદર પડયાં તે હાતમે બરોબર જોયાં. સઘલાં માથાંઓ પરીઓની સુરતે બની ગયાં, અને જે માથું સઉથી ખુબસુરત હતું, તે માથાંવાલી પરી એક હીરા મોતીથી જડેલાં તખત ઉપર આવી બેઠી. બાકીની સઘલીઓ પોતપોતાની ખુરસી ઉપર ઘેરાવો કરીને બેઠી, અને વલી બીજી થોડીઓ અદબથી તે મોટી પરી આગલ ઉભી રહી. હવે વાજીંતર શરૂ થયું, અને સઘલી પરીઓ નાચ રંગમાં મશગુલ થઇ. હાતમ આ સઘલું જોતો હતો; એવામાં મધરાતનો વખત થવા આવયો, પછી થોડીક પરીઓએ ખાણાનો બીસતરો તઇયાર કીધો. સોના રૂપાંની રકાબીઓમાં તરેહ તરેહનું લેઝતદાર ખાણું લાવી એક હીરા મોતીથી સણગારેલા ગાલીચાપર એવીતો સફાઇથી મુકયું કે, તે જોઇ હાતમની અકલ તેનો ભેદ જાણવામાં બીલકુલ કામ કરી શકી નહીં. એક પરીએ આવી પોતાની શાહાજાદીને ખાણાની તઇઆરી માટે કહયું. તે પરી તખત ઉપરથી નીચે ઉતરી, અને પોતાના એક ખાસ ખીદમતગારને કહયુ કે, એક મોટા ખુમચામાં દરેક જાતનું પકવાન મુકીને પેલા મુસાફરને આપી આવ. તે પરીના ફરમાવીઆ મુજબ તે પરી હાતમની આગલ તે ખુમચો લાવી, અને આંખનાં ઇશારાથી કહયું કે, હમારા સરદારે તારે માટે આ ખુમચો મોકલાવયો છે. હાતમે પુછયું કે તમારા સરદારનું નામ શું છે ? તે પરીએ જવાબ દીધો કે, આ સવાલ તું મને ના પુછ, કેહવાનો મને હોકમ નથી. તુંને નામ સાથ શું કામ છે ? આ ખાણું છે, તે તું ખા. હાતમે કહયું કે, જયાં સુધી તું મને આ છુપા ભેદથી વાકેફ નહીં કરશે તયાં સુધી હું ખાવાનો નથી. તે પરીએ જઇને પોતાના સરદારને આ વાત જાહેર કીધી. તે સરદારે જવાબ મોકલાવયો, કે પરથમ તું ખાણું ખા, પછી તુંને આ વાતથી વાકેફ કરીશ. જયારે હાતમ ખાણું ખાઇ રહયો તયારે પેલી પરીને કહયું કે, હવે તું મને આ સઘલા હેવાલથી વાકેફ કર. તે પરીએ જવાબ દીધો કે, આવતી કાલે

સઘલું તારી આગલ જાહેર કરીશ. હાતમે ઇછયું કે તે પરીને પકડે, પણ તેવામાં તે પરી પોતાના માથા ઉપર ખુમચો મુકી કુવામાં જતી રહી, અને પોતાની શાહાજાદી આગલ હાથ જોડી ઉભી રહી. તખત ઉપર બેઠેલી શાહાજાદીએ બાકીની રાત નાચ રંગ જોવામાં ગુજારી. જયારે સવાર થઇ તયારે સંઘલી પરીઓ તલાવમાં પરી ગઇ, અને પોતાને હાથે પોતાનાં માથાં કાપયાં. તે માથાં ઉડીને ઝાડ ઉંપર લટકી ગયાં. હાતમ જે ખુણામાં ઉભો હતો તે ખુણાંમાંથી બાહાર આવીને ઝાડની નીચે બેઠો, તયારે સઘલાં માથાં હસવા લાગયાં. હાતમે પોતાની નજર સઉથી ઉંચનાં માથાં ઉંપર કીધી, અને તે શાહાજાદીની મોહબતે તેનાં દીલમાં એવું તો મજબુત ઘેર કીધું કે, હાતમનું જીગર બલીને ખાક થવા માંડયું. પોતાનાં મનમાં વીચાર કરવા લાગયો કે, જો આ ભેદથી હું વાકેફ થાઉં તો ખસુસ કરીને આ પરીઓની શાહાજાદી સાથ હું પરણીને જીંદગીની મોજ મેલવી બેહેશતનું સુખ મેલવું. આ કોઇ જાદુથી અથવા તલેસમાતથી થવું જોઈએ. કારણકે, દીવસના આ સઘલાં માથાં ઝાડ ઉપર લટકી જાય છે, અને રાતનાં પાછાં પરીઓની સુરતમાં બદલાઇ જાય છે. એ વીચારમાં દહાડો આખર થયો, અને રાત પડી તયારે આગલની માફકજ સઘલાં માથાં તલાવમાં પડયાં, અને પરીઓની સુરતમાં બદલાઇ ગયાં. હાતમ તરતજ તયાંથી ઉઠી પોતાનાં ખુણાં તરફ આવીને બેઠો, અને ધારયું કે આજ રાતે મને એઓ વીશે ખબર પડશે. જયારે મધરાતને સુમારે હાતમની આગલ પેલી પરી ખાણાનો ખુમચો લાવી, તયારે હાતમે કહયું કે, જયાં સુધી આ વાતથી હું વાકેફ નહીં થાઉં તયાં સુધી આ ખુમચાને હું હાથ પણ લગાડીશ નહી. તે પરીએ પોતાની શાહાજાદીને હાતમની ધારણા જાહેર કીધી. તયારે તે શાહજાદીએ તેની ઉપર કહેવડાવયું કે તું જઇને કહે કે જયારે તું હમારી શાહાજાદી પાસે આવશે તયારે તને આ છુંપી વાતનો ભેદ ખુલલો કરી કહેશે. માટે તું ખાણું ખાઇ મારી સાથે ચાલજે. ઉપલો પેગામ જયારે તે પરીએ હાતમને કહયો, તયારે હાતમે ખાણું ખાધું. ખાઇ રહયા પછી હાતમ તે પરી સાથ ચાલયો. તે પરી કુવામાં પડી ગઇ, અને હાતમે પણ તેની પછવાડે તે કુવામાં કુડકો મારયો. જયારે હાતમનાં પગ જમીનને લાગયા તયારે આંખ ઉંઘાડી જોયું, તો નહીં મલે તે તલાવ, કે નહીં મલે તે પરી. પણ એક મોટાં જંગલમાં આવી પડયો. હાતમ રડવા અને પોકારવા લાગયો, અને માથાંનાં બાલે બાલ પીખી, હાય મારી ખાકમાં આલોતવા લાગયો, અને દવાના જેવો બની ગયો. આવી પરેશાંની ભરેલી હાલતમાં સાત દહાડા અને રાત સુધી રહયો, એટલે તે અપાર ખુબીના સાહેબે, તેની ઉપર રેહેમ કીધી, અને ખાજ ખીઝર સાહેબને હોકમ કીધો કે, જે માણસ પેલા જંગલમાં રડતો, હાય નાખતો,

બાલ પીખતો અને દીવાનાની માફક ફરે છે, તેને મદદ કરી આવ. ' કારણકે એ હાતમ દુનીઆનાં લોકો માટે હજુર ઘણા નેકનામી ભરેલાં કામો કરવાનો છે, તેને કોઇ પણ રીતે મદદ કરવી જોઇએ. જયારે હાતમ આવી રીતે જંગલમાં ફરતો હતો તયારે એકાએક એક માણસ લીલો પોશાક પેહેડી હાતમાં લાકડી લઇ જમની બાજુએથી આવતો તેને દેખાયો. હાતમ તેને જોઇ જાર બેજાર રડવા લાગયો. ખેઝર સાહેબે આવી હાતમના બરદાપર પોતાનો હાથ ફેરવયો, તયારે હાતમ હોંસમાં આવયો, અને પુછવા લાગયો કે, ઓ બુજોરગ માણસ, આ કહયું મકાન છે ? અને આ જગયાનું નામ શું છે ? તેને કહયું કે આ જંગલને જરવેશ કરી કહે છે. પછી હાતમ પોતે તયાં કેમ આવયો તે પુછયું. ખીઝર સાહેબે જવાબ દીધો કે તું પોતે તલાવમાં પડયો, જે તલાવ તલેસમાતથી ભરેલું છે, અને તે હઇઆંથી બારસો માઇલ દુર છે. પછી આ સાંભળી હાતમને પેલી પરી પાછી ઇઆદ આવી, અને પાછો રડવા અને કલપાંત કરવા લાગયો. તે બુજોરગ માણસે તેને પુછયું કે તું શા માટે રડે છે ? તયારે હાતમ બોલયો કે, હું જે જગયાએ હતો તયાં પાછો જવા માગું છું. તે પીર માણસે કહયું કે, ઠીક છે, તું મારી લાકડી પકડ અને તારી આંખો બંધ કર. હાતમે તેમ કીધું, તો થોડા વખતમાં પોતાને તેજ તલાવ પાસે જોયો. કેટલોક વખત ગયા પછી હાતમે ધારયું કે જયારે હું કુવામાં પડયો, તો મારી ઉપર આવો સીતમ ગુજરયો. વાસતે બેહેતર એ છે કે હું ઝાડ પર ચઢી કોઇબી રીતે પેલાં માથાંને હું નીચે ઉતારૂં. આ ધારણા કરી તે ઝાડ ઉપર ચડવા લાગયો. એકાએક તે ઝાડ હીલવા લાગયું અને તેનું થડ એકાએક ફાટી ગયું, અને હાતમ અરધો અરધ ઝાડનાં થડ વચે સીકડઇ ગયો. જેમ જેમ ઉપર જવાનો ઇરાદો કીધો, તેમ તેમ તેનું આખું શરીર અંદર જતું રહયું. હાતમ આ જોઇ ઘણોજ બીહીઘો, અને આ મુશીબતમાંથી બચવું તેને ઘણુંજ મુશકેલ લાગયું. હાતમનો દમ સઘલો બંધઇ ગયો. એટલામાં ખીઝર સાહેબ તયાં આવી પોંહોંચયા, અને હાતમને કેહવા લાગયા કે ઓ જવાન શા માટે આવી બલામાં ગીરફતાર થાય છે ? શું તારી હઇઆતીની આખર લાવવા માંગે છે ? હાતમથી કશો જવાબ દેવાયો નહીં. પછી તે પીર સાહેબે પોતાની લાકડી ઝાડ ઉપર મારી કે તે ઝાડ મીનની માફક થઇ ગયું,. અને હાતમ જમીન ઉપર પછડાઇ પડયો, અને ઘણોજ શુસત થઇ ગયો. ઘણે વારે હોંસમાં આવયો તયારે ખીઝર સાહેબે તેને પુછયું . ઓ જવાન તુંને આ માથાંઓ સાથ શું કામ છે ? હાતમે કહયું કે, હું એનો ભેદ જાણવા માગું છું. કારણકે મારૂં દીલ મારા હાથથી જતું રહયું છે. પછી ખીઝર સાહેબ બોલયા કે, આ ચીજોનો જાદુગર અહમર નામના પાહાડ ઉપર રહે છે, અને તેનું નામ જાદુ શામ અહમર

છે. સઉથી ઉપરનું માથું તેની છોકરીનું છે, જેણે એક દીવશે પરણવા માટે પોતાના બાપ સાથે વાત કીધી. તે જાદુગર બાપ ઘણાજ ગુસસામાં આવચો, અને પોતાની છોકરીના અને તેની સઘળી સાહેલીઓના આ હાલ કીધા. તે છોકરીનું નામ મલેકે ઝરરીન પુશ છે; અને જાદુ શામ અહમરનો પાહાડ અહીંઆંથી બસો કોશ દુર છે. જયાં સુધી તે જીવતો રહેશે તયાં સુધી તેની છોકરી કોઇના હાથમાં જવાની નથી. તયારે હાતમે કહયું કે મને એમજ માલમ પડે છે કે મારૂં મોત તે જાદુગરને હાથેજ છે. ખીઝર સાહેબે કહયુ કે જો આ નાજનાન ઉપર તું તારૂં દીલ લગાડશે તો તારો જાન થોડા વખતમાં ખતમ થશે, માટે આ બલામાં પડવાથી તું હાથ ઉઠાવ. હાતમે કહયું કે હું મારી જીંદગીથી બીહીતો નથી. જે થવાનું હોય તે થાઓ, પણ મારે તો એ છાના ભેદથી વાકેફ થવુંજ જોઇએ અને જયાં સુધી એ નાજનીનને હું હાથમાં નહીં લઇશ તયાં સુધી મને ચેન પડવાનું નથી. ખીઝર સાહેબ બોલયા કે તયારે હવે તું શું કહેવા માંગે છે? હાતમે જવાબ દીધો, કે હું એ ઝાડોની અંદર મારૂં માથું લટકાવા માગું છું. હજુર પણ તે પીર સાહેબે હાતમને ઘણો સમજાવચો પણ તે સમજયો નહીં, તયારે ખીઝર સાહેબે પોતાની લાકડી તે ઝાડને મારી અને ઇસમે આઝીમ ભણયા, અને હાતમને હોકમ કીધો કે હવે તું ઝાડ ઉપર ચઢ. જેવો હાતમ ચઢયો કે ખીઝર સાહેબ અલોપ થઇ ગયા. એવામાં હાતમનું માથું સઉથી ઉપરની પરીનાં માથાંની સાથેજ લટકી રહયું, અને હાતમનું શરીર તે તલાવમાં પડયું. જયારે રાત પડી તયારે અગાઉની માફક સઘળાં માથાં હાતમનાં માથાં સાથે કુવામાં પડયાં. સઘલી પરીઓ પોતપોતાની જગાએ આવીને બેઠી અને હાતમ તખતની પાસેનાં ખુણામાં હાથ જોડી ઉભો રહયો. પણ પોતાને કંઇ ખબર હતી નહી, કે હું કયાં છું અને શું કરૂં છું, એટલે શાહાજાદી મલેકે ઝરરીનપુશ બોલી કે ઓ જવાને, તું કયાંથી આવચો છે, તું કોણ છે, અને તારૂં નામ શું છે? હાતમે કહયું કે હું તારા ખીદમતગારોમાંનો એક છું, અને હું તારાજ તલાવમાંથી આવચો છું. મલેકાએ જોયું કે એ પણ જાદુથી થયો છે, એટલે પોતે ચુપ રહી અને નાચ રંગમાં મસગુલ થઇ. ખાણું ખાધા. પછી હાતમનો હાથ પકડી મલેકાએ પોતાની પાસે બેસાડચો. હાતમે ખબર નહીં રાખી, કે પોતે શું કામને માટે આવચો છે. જયારે સહવાર થઇ એટલે સઘલાં માથાં ઝાડ ઉપર લટકાઇ ગયાં. આવી રીતે ચાલયા પછી થોડે દીવસે ખીઝર પીર આવયા અને હાતમના માથાંને નીચે ઉતારી તેના શરીરની સાથે વલગાવીને એસમે આઝીમ ભણયા, એટલે હાતમ પોતાની હુશીઆરીમાં આવચો. હાતમે તેજ પીર મરદને દીઠો, એટલે તેનાં પગ પર પડયો, પછી બોલયો કે ઓ બુજોરગ તું મને આ હાલતે જોય છે, અને

તેના ઉપાય મને દેખાડતો નથી, માટે એજ ફીકરમાં હું મારી જીંદગીના અંત લાવીશ. ખીઝર પીર બોલયા કે, જયાં સુધી તે છોકરીના બાપ મરશે નહીં તયાં સુધી તે છોકરી તારા હાથમાં આવવી કઠણ છે. તેટલામાટે હું જે તને એસમે આઝીમ ભણવા શીખવું છું તે ધયાંનથી સાંભળ. પછી તે ભણવા શીખવી અને કહયું કે તું હમેશાં પાક રેહેજે, જુઠું બોલતો ના, દરરોજ નાહજે, અને આખો દહાડો અપવાસ પાળજે, અને ફકત સાંજની વખતે ખાજે, અને જયારે તારી પર કાંઇ પણ મુશીબત આવી પડે, તયારે આ એસમે આઝીમ ભણજે, કે જેથી તારૂં કામ પાર પડશે, અને જાદુગર ઉપર તું ફતેહ પામશે. તયારે હાતમે કહયું, કે મને અહમર પાહાડ ઉપર મોકલી આપો. પીરે કહયું આ મારી લાકડી તું પકડ, અને આંખ બંધ કરી પાછી ઉંઘાડ. એમ કીધું કે હાતમે અહમર પહાડ ઉપર પગ મુકેલો જોયો. તે પાહાડ તમામ ગુલ લાલા ફુલોથી ભરેલો હતો. હાતમ અજબ થયો કે આ પહાડ ઉપર રત વના પણ ફુલો આવે છે. પછી ઉપર ચાલયો, એટલે પાહાડના પથરાઓ ઉપર હાતમના પગ વલગી ગયા, અને હાતમથી મુદલ પગ ઉંચકી શકાયા નહી. હાતમને એસમે આઝીમ ભણવાનું યાદ આવયું અને ભણતાંવારજ હાતમના પગ ઉપડયા. હાતમે જાણયું કે, અહુમર જાદુગરનું રેહેઠાણ આજ ઠેકાણેં છે. પછી ભણતો ભણતો ચાલયો, અને જયારે છેક ઉપર આવયો એટલે હાતમે પાણીનો ચસમો વેહેતો જોયો. જેની આસપાસ મેવાથી ભરેલાં ઝાડો ઉગી નીકલીઆં હતાં. હાતમે કપડાં કહાડી તે ચસમાંમાં નહાઇ લીધું, અને પછી એસમે આઝીમ ભણવા માંડયું; જેની બરખતથી સઘલાં ફાડી ખાનારાં જાનવરો હાતમથી દુર નાશી ગયાં. સામ અહુમર જાદુગરને માલમ પડયું કે મારૂં જાદું આ માણસપર કાંઇ ચાલયું નથી. પછી તેણે પોતાની જાદુની ચોપડી ઉંઘાડી તો તેને માલમ પડયું કે, યમનનો શાહજાદો હાતમ બીન તાઇ એક દહાડો આ પાહાડ ઉપર આવશે, અને સઘલાં જાદુને બાતલ કરશે. જયારે ચોપડીમાં ઘણીજ નેઘાહ પોહોંચાડી જોયું તો તેણે જાણયું કે હાતમનો આવવાનો વખત એજ છે માટે એજ હાતમ હશે. હયાં આવવાનું કારણ તેને એ માલમ પડયું કે, મારી છોકરી મલેકે ઝરીનપુશ ઉપર એ આશક થયો છે, અને જયાં સુધી એને એસમે આઝીમ યાદ છે, તયાં સુધી મારૂં જાદુ એની ઉપર કામ કરી શકવાનું નથી, માટે કોઇપણ એવી તદબીર કરવી જોઈએ, કે એ ભણવાનું ભુલી જાએ. કલાકએક વીચાર કીધા પછી પોતાનું જાદુ ચલાવા માંડયું. હાતમની પાસે ચોડીએક પરીઓ મોકલાવી. તેમાં એકને પોતાની છોકરી મલેકે ઝરીનપુશની સુરત આપી. જયારે હાતમે તે પરીઓને પોતાની આગલ આવતી જોઇ તયારે બેહદ ખુશી થયો, અને વીચાર કરવા લાગયો કે મલેક ઝરીનપુશ મને મલવા માટે આવી હશે.

પછી તે આવી અને હાતમને શરબતનું પયાલું પાવા લાગી. હાતમે જોયું કે આ ઠેકાણે મારી માશુક આવેલી છે, માટે મારી જુદાઇ તેનાથી ખમો શકાઇ નહીં હશે. જેવું હાતમે તે પયાલું પીધું કે તેની સુરત એક કાલો દેવ બની ગઇ. પછી તે દેવે હાતમને બાંધી શામ અહમર જાદુગરને સવાધીન કીધો. શામ અહમર હાતમને જોઇ પોતાના મનમાં કહેવા લાગયો કે, આવા ખુબશુરત જવાનને હું શી રીતે મારૂં ? પણ જયારે એ મારો દુશમન થયો છે ત્યારે એને કંઇ પણ સજા કરવી જોઇએ. તેથી તેણે હોકમ કીધો કે એને આતશના કુવામાં નાખી દેવો. તે પરમાણે તેઓએ કીધું. હાતમે મોહોરો પોતાના મોંમાં રાખયો જેથી કશી ઇજા થઇ નહીં. સઘલા દેવોએ આતશનાં ભડકાં એટલાં તો જોરથી સલગાવીયાં કે, અગરજો એક હજાર મન લોખંડ તેમાં નાખે તો તે તરતજ પાણી થઇ જાય. જયારે અહમર જાદુગરે પોતાની ચોપડીમાં જોયું કે હાતમ જીવતો છે, તયારે ચીંતા કરવા લાગયો કે, આવા સખતી આતશનાં કુવામાં એ નહી બલયો તયારે ચોપડીમાં વધારે ધયાન આપીને જોયું, તો તેને માલમ પડયું કે જયાં સુધી રીંછની છોકરીએ આપેલો મોહોરો એની પાસે રેહેશે તયાં સુધી કશી રીતનું જાદુ હાતમ ઉપર કારગત લાગશે નહીં, અને એની ઉપર જુલમ ગુજારી એ મોહોરો લેવો, એ મરદાઇથી ઉત્રતું છે. તેથી પોતાના માણસોને ફરમાવયું કે એને આતશના કુવામાંથી કાહાડી, પેલા પાણીના ચસમા આગલ લઇ જાઓ. તેઓ હાતમને પાણીના ચસમા આગલ લઇ ગયા. હવે શામ અહમરે પોતાનુ જાદુ ભણવા માડયું, એટલે ચસમાની સામેના બાગમાંથી અગાઉની માફક પરીઓ નીકલી. તેમાં તેની છોકરી મલેકે ઝરીનપુશ પણ હતી. તે હાતમની આગલ આવી અને બોલવા લાગી કે, ઓ મારા જાન, હવે હું તુંને દુર ઉભી રહી જોઇશ. કારણકે એક વખત જયારે હું તારી પાશ આવી હતી તયારે મારા બાપે એક કાલા દેવને મોકલી તુંને બાંધી એક કુવામાં નાંખયો, પણ ખોદાતાલા તારી ઉપર રેહેમવંત છે, એટલે તુંને કશી અડચણ પુગવાની નથી. હવે હાતમે તેના સખુનો સાંભળી વીચાર કીધો, કે આ મારી માશુકના બોલવામાં કાંઇ ખોટું નથી, તેથી તેણીનો હાથ પકડી પોતાની પાશે બેશાડી. તે બોલી, ઓ મારા પયારા હાતમ, તું મને સાચું કહે કે તારો પયાર મારી ઉપર ખરેખરોજ છે કે નહીં. હાતમે કહયું કે ઓ મારાં દીલની મનમોહન નાર, હું તારી ઉપર સરો ચસમથી ફીદા છું. તયારે તે બોલી કે જો તેમજ છે તો તું મને હું જે એક ચીજ માગું તે મને આપ. હાતમે કહયું કે, ઓ પરી, તું જાણતી નથી કે હું એક મુફલેશ માણસ છું ; મારી પાસ ધન દોલત કંઇજ નથી. એવી ચીજ તેં મારી પાસ શું જોઇ છે જેની તુંને ગરજ છે ? તે પરી બોલી કે, ઓ મારા જાન કરતાં અધીક વાહાલા

હાતમ, જો તું મને તારી પાસના મોહોરો આપે, તો હું આ દુઃખમાંથી છુટું. હાતમે વીચાર કીધો કે, એ મોહોરો એને આપવોજ જોઇએ. એટલામાં તેના જમના હાથ તરફથી પેલા પીર મરદ બુમ પાડી કે, ઓ હાતમ તું શું કરે છે? ખબરદાર મોહોરો હરગેજ આપતો ના. જો આપશે તો પશેમાન થશે, અને જાન પણ ખોશે. હાતમે પુછ્યું કે, ઓ પીર માણસ તું કોણ છે, કે આ વખતે મને મના કરે છે? તે પીર મરદ જવાબ આપ્યો કે, હું તેજ માણસ છું, જેણે તુંને એસમે હાઝીમ ભણવા શીખવી છે. હાતમ તરતજ ઉઠી, દોડતો જઇ પેલા પીર માણસને પગે પડયો, અને કહયું કે, ઓ પરહેજગાર પુરૂષ હું તારેથીજ આ માશુકને મલયો છું. તે પીર મરદ જવાબ દીધો કે, ઓ નાદાન, જે પરી તારી આગલ બેઠી છે, તે મલેકે ઝરીનપુશ નથી, પણ અહમર જાદુના જોરથી દેવોએ આવી શુરત લીધી છે. અગરજો તેજ શુરત મલેકે ઝરીનપુશ હશે તો એસમે હાઝીમ ભણવાથી તે બલી નહીં જશે, નહી તો તમામ બલીને રાખ થઇ જશે. હાતમ તયાંથી ઉડી પાણીના ચસમા આગલ આવયો, અને હાથ મોં ધોઇ એસમે હાઝીમ ભણવા માંડયું. જેવું ભણવાનું શરૂ થયું કે, પેલી સઘલી પરીઓનાં બદન ઉપર ધ્રુજરી ચહડવા માંડી, અને તેઓ એટલે મોટે બુમં પાડવા લાગી, કે તેઓનો અવાજ આકાશ સુધી ઉપર ગયો. હાતમ તો ભણવામાં મશગુલ રહયો, કે એકાએક સઘલી પરીઓનાં માથાં જાણે મીનબતી બલતી હોય તેમ બલવા લાગયાં. એક કલાકના અરસામાં તો તેઓનું આખું બદન સલગી ઉઠયું, અને જાણે શુકાં લાકડાં બળતાં હોય, તેમ સઘલાં બળી ખાક થઇ ગયાં. હાતમ અફશોશ કરવા લાગયો કે, આ ખયાલી શુરતને જોઇ મારા દીલને કેટલીક ધીરજ આવી હતી. તેજ વીચારમાં હાતમ બેહોશ થઇ ગયો, અને ઠાકી ગયાથી ઉંઘઇ ગયો. શામ અહમર જાદુગરને માલમ પડયું કે તેની સઘલી સુરતો બળીને ખાક થઇ ગઇ. પછી અહમર જાદુગરે પોતાથી વડા દેવ એબલીસને ઇઆદ કીધો, અને પોતાનો હેવાલ તેની આગલ જાહેર કીધો. એબલીસે જાહેર કીધું કે, ઓ શામ અહમર હજુર હાતમની ઉમર ઘણી બાકી છે, અને એ મરવાનો નથી માટે તું તારી છોકરી એની સાથે પરણાવ. શામ અહમરે કહયું કે, ઓ ગુરૂ, હું એટલુંજ ચાહું છું કે હાતમ એસમે હાઝીમ ભણવાનું ભુલી જાય. એબલીસે જવાબ દીધો કે, ખોદાની ખુદરતમાં મારો કંઇ ચારો નથી. ખોદાએ એવુંજ ચાહયું છે કે, હાતમને નામવર કરવો. ખીઝર પીરને તેની મદદને મારે ખોદાએ મોકલયો છે, તેથી તેનાં દીલમાં હું પેવશ થઇ શકતો નથી. તેથી તેને ભણવાનું પણ હું ભુલાવી શકતો નથી. ફકત હું એટલું કરી શકું કે, તેને ઉંઘમાં ગાફેલ કરૂં. અહમર એબલીસના પગપર પડયો. એબલીસે તેને ઘણો દીલાસો દીધો,

અને કહયું કે, તારૂં કામ પાર પાડવામાં મારાથી બનતી મેહેનત કરીશ. હાતમ ઉંઘમાં ગીરફતાર થયો અને ઉઠયા પછી ચાહયું કે, પાણીથી પોતાનું તન પાક કરે. જયારે અહમર જાદુગરને માલમ પડયું કે હાતમ ભગુતો બંધ થયો છે, એટલે પોતાનાં જાદુનાં જોરે, એક મોટા સીહા દેવને પેદા કીધો, જે હાતમની આગલ આવી ઉભો રહયો. હાતમે વીચાર કીધો કે, મેં મારૂં તન પાક કીધું નથી અને જો હું હમણા એ દેવની સાંમે થઇશ તો મારયો જઇશ. એટલાંમાં તો તે દેવ હાતમનો હાથ ધરી શામ અહમર જાદુગર આગલ લંઇ ગયો. અહુમર જાદુગરે વીચારયું કે, એને મારીને મોહોરો લેવો જોઇએ નહીં. કારણકે જો એ પોતાની ખુશીથી આપે તોજ તે મોહોરો કામમાં આવે. પછી પોતાનાં દેવોને હોકમ કીધો કે હાતમનાં શરીર ઉપર એક મોટો પાહાડ જેવો પથર મુકો. એ પરમાણે કે ફકત એની આંખોજ બાહાર દેખાય. તે પરમાણે એનું આખું તન પથર તલે ચગડી નાંખો, અને એની આસપાસ ઘેરો નાંખી એને ખુબ તપાસજો. દેવોએ પોતાના બાદશાહના હોકમ પરમાણે કીધું. હવે હાતમ ઉપર ભુખ અને તરસે એવો તો જોરમાં હુમલો કીધો કે, તેણે જાણયું કે હવે મારૂં મોત નજદીક આવયું. તેને દેવોએ પુછયું, ઓ હાતમ, જો તું હમુને પેલો મોહોરો આપે તો આ બલામાંથી તને ખલાશ કરીએ. હમને ફકત મોહોરાની સાથ કામ છે. તારો જીવ લેવાંની સાથ કામ નથી. હાતમે કહયું કે, તમે તમારા પાદશાહાને જઇને કહો કે જો તું તારી છોકરીને મારી સાથ પરણાવે તો એ મોહોરો હું ખુશી સાથ આપી દેઉં. તેઓ હાતમની અરજ પોતાના પાદશાહની પાસે લઇ ગયા. આ સાંભલતાંજ પાદશાહા એટલો તો ગુસસે થઇ ગયો, કે પોતાનાં તખત ઉપરથી ઉતરી જોશભર હાતમ આગલ આવયો, અને પોતાના દેવોને હોકમ કીધો કે, હાતમની ઉપર પાહાડ જેવા મોટા પથરાઓનો વરસાદ વરસાવો. તેઓએ તે પરમાણે કીધું, પણ ખોદાની ખુદરત તદન નયારીજ છે. જયાં સુધી હઇઆતી છે તયાં સુધી તલવારના ઘાહથી પણ માણસ ઇઆ દેવ કોઇ પણ પરાણીને મારી શકતું નથી. પથરાનો ઢગ એટલો મોટો થયો, પણ હાતમને જરા પણ હાણી પુગી નહી. સઘલા પથરા તેનાં માંથાથી દુર પડયા. એવો જબરો માર હાતમે કોઇ દીવશ જોયો હતો નહીં. તે પોતાનાં મનમાં કેહતો હતો કે, આવા પથરાથી જો એક કીલલો તોડી પાડવો હોય તે પણ તુટી પડે. પણ જયાં સુધી હું પાક રહીશ તયાં સુધી ખોદા જે એક છે તેનેજ ભજીશ, અને તેનીજ ઇબાદમાં મશગુલ રહીશ, તો શેતાન પણ પોતાના લાખ દેવના જોરે મને એક તલભાર પણ ઇજા કરી શકવાનો નથી. હવે સઘલા દેવોએ પોતાના પાદશાહને કહયું કે, હાતમ મરી ગયો હશે. અહમર બોલયો કે તે હજી જીવતો છે. જો તમારી ખાતરી કરવી હોય તો આ પથરાનો

ગ ખસાડો, એટલે તમને જણાશે. તેઓએ તેમ કીધું તો હાતમને તદન સહી-સલામત જોયો. પછી શામ અહમરે હોકમ કીધો કે, હવે તમારે એની ખુબ ચોકી કરવી. એટલું કેહી તે પોતાનાં મેહેલ તરફ ગયો, અને પોતાનું જાદુ ચાલુજ રાખયું. થોડો વાર પછી હાતમે પેલા દેવોને કહયું કે, આ પયારાઓ તમે એ મોહોરાની ખાશીએત નથી જાણતા ? તમારી નજરેંજ તમે જોયું કે, આતશના કુવામાં પણ એ મોહોરાની ખુબીથી હું નહી બલી ગયો, અને આ જે ભારી પથરા મુકયા છે તે જો જમીનપર મુકે તો જમીન પણ નીચે બેસી જાય, તે તળે પણ હું સલામત છું. તયારે હવે એ મોહોરો હું કેમ આપી દઉં ? પછી તેઓને ઘણા કાલાવાલા કીધા કે મને થોડુંક પાણી પાઓ. તેઓ સઘલાએ ના કહયું, પણ એકે ઇશારતથી જણાવયું કે જો તું મને મોહોરો આપે તો આ સઘલા દેવોના સુઇ જવા પછી હું તે પાણીના ચસમા આગલ લઇ જાઉં. હાતમે પોતે ઇશારતથી તે કબુલ કીધું. જયારે મધરાતને શુમારે સઘલા દેવો ભર ઉંઘમાં પડયા તયારે પેલા દેવે આવીને પથર ઉંચકી હાતમને ચશમા આગલ લઇ જઇ મુકયો. હાતમે પોતાનું તન તે ઝરામાં પાક કીધું, અને તરસ ઘણી લાગી હતી માટે જોઇએ તેટલું પાણી પણ પીધું. પછી પેલા દેવને કહયું કે તેં મારી સાથે નેકી કીધી છે માટે તેનો બદલો હું તુને તેવીજ રીતે વાળી આપીશ. તેણે કહયું કે તું મારો બદલો કેવા રીતે વાળી આપશે. હાતમે કહયું કે, જયારે હું આ પાદશાહાને મારીશ તયારે તેની પાદશાહી તનેજ આપીશ. તે દેવે જવાબ દીધો કે, મને પાદશાહી સાથ કામ નથી, મને પેલો મોહોરો આપ. હાતમ બોલયો કે, મારા એક દોસત તરફથી પયારની ઇધાણી તરીકે, એ એક ચીજ મને હેનાએત થયેલી છે, માટે તે ચીજ મારાથી અપાય નહીં. તેણે કહયું કે હું આ જગયાનો પાદશાહા તનેજ બનાવીશ. તે દેવ બોલયો કે, અમારો ખોદા જે કમલાક. જાદુગર છે તેના સોગંદ ખાઇ કહું છું કે, હું તને આ ઠેકાણે મારી નાખીશ. હાતમે કહયું કે, ઓ નાપાખ, સેતાનને તું ખોદા કરી કંહે છે ? માટે તારો જાન લેવોજ જોઇએ, પણ તેં મારી સાથ ખુબી કીધી છે, માટે જવા દેઉં છું. આ સાંભળી તે દેવે જાદુ ભાણવા માડયું. હાતમે પણ એસમે હાઝમ ભાણવાનું ચાલુજ રાખયું, જેથી તેનું જાદુ સઘલું રદ ગયું, અને તેનાં દીલમાં ધુજરી આવવા લાગી, તેવોજ તે દેવ નાશીને પોતાનાં ટોલાંમાં આવીને સુઇ ગયો. જયારે સહવાર પડી તયારે સઘલા દેવો ઉઠયા, અને હાતમને ન જોયાથી ઘણા ઘભરાઇ ગયા, કે હવે આપણા પાદશાહા શામ અહમરને શું જવાબ આપશું ? તે આપણને હવે જીવતા રહેવા દેશે નહીં. પછી સઘલાઓ ઘણું કલપાંત કરતા અહમર જાદુગર પાસ ગયા, અને કહયું કે પેલો જવાન ગુમ થઇ ગયો છે. અહમર પાદશાહે પોતાની

જાદુની ચોપડીમાં જોયું તો માલમ પડયું કે તે પાણીના ચસમા આગલ બેઠો છે, અને તેઓમાંનો એક દેવે તેને છુટો કીધો છે, અને તેનું નામ સરતગ છે. શામ જાદુગરે સરતગ દેવને બોલાવીને પુછયું એટલે તે ઘભરાતો ઘભરાતો પોતાના પાદશાહા પાશેથી નાશી જઇને હાતમની આગલ આવયો, અને કહેયું કે ઓ જવાન, તારી જીંદગી બચાવવામાં મારી જીંદગી જોખમમાં આવી પડી છે; અને મેં તારા હકમાં ઘણું સારૂં કીધું છે, માટે આ વખતે મારી જીંદગી બચાવ, હવેથી હું તારોજ થઈ રહીશ. હાતમે સરતગ દેવને કહયું કે કંઇ ફીકર નહીં. જયારે તું મને કોલ આપે છે તો હું તને મારી પનાહ તલે લેઉં છું. જયારે શામ અહમરને માલમ પડયું કે સરતગ નાશીને હાતમ સોડે ભરાયો છે, એટલે તેની ઉપર પોતાનું જાદુ ફુકવા માંડયું. સરતગ દેવ બુમો પાડવા લાગયો કે, ઓ હાતમ હવે હું બલી જઇશ. હાતમે તરતજ ઝરામાંથી પાણી લઇ એસમે હાઝીમ ભણી તે પાણી સરતગ ઉપર નાખયું એટલે આતશનાં ભડકાં હોલવાઇ ગયાં, અને હાતમે સરતગને પોતાની પાછલ ઉભો રાખયો. પછી અહમર પાદશાહા પોતાના સઘલા દેવોને લઇ શેહેરની બાહાર ગયો, અને એવાતો જોરથી જાદુ ફુકયું કે, એક જબરૂં તોફાન ઉઠયું. ગગડાટ અને વીજલીથી સઘલું જંગલ ગાજી રહયું, અને આસપાસની જમીનમાંથી આતશનાં ભડકાં ઉઠવા માંડયાં. સરતગ બોલયો કે ઓ હાતમ જાણ કે હવે અહમરનુ જાદુ નજદીક આવયું છે. હાતમે એસમે હાઝીમ ભણી તે જાદુને દુર કીધું, એટલે અહમરનું જાદુ તેનાંજ લશકર ઉપર આવી પડયું, અને જે પથરનો વરસાદ તે હાતમ ઉપર વરસાવતો હતો તેજ પથરનો વરસાદ તેના પોતાનાંજ લશકર ઉપર પડયો. આથી અહમર જાદુગરના હજારો દેવો મારયા ગયા. અહમરે જાણયું કે હાતમ પણ જાદુ કેમ રદ કરવું તે ઘણી સારી રીતે જાણે છે. પછી તેણે બીજું જાદુ ફુકવા માંડયું કે જમીનમાંથી એક બુલંદ પાહાડ નીકલી આવીઓ અને હાતમ ઉપર પડતો હતો, એવામાં એસમે હાઝીમ ભણવાથી તે પાહાડ અહમર જાદુગરનાં લશકર ઉપર જઇ પડયો, અને ફરીથી તેનાં ઘણાએક દેવો મારયા ગયા, અને તે પાહાડમાંનો એક પથરો શામ અહમર ઉપરજ પરતો હતો પણ પોતાના જાદુને જોરે તે પથરને તેણે દુર કીધો, નહી તો તે મારયો ગયો હોત. હવે હાતમ આગલ ચાલવા લાગયો, પણ શામ અહમરને તેને આવી પુગવાની ખબર પોંહોંચી કે પોતાનાં જાદુથી ચાર ગમથી ચાર મોટા અજદહા પેદા કીધા, પણ હાતમના એસમે હાઝીમના પાક કલામ પઢવાથી તે અજદહાઓ તેનાજ લશકર ઉપર જઇ પડયા, અને તેનાં લશકરમાંથી ચાર પાંચ હજાર દેવોને ખાઇ ગયા. જો અહમર જાદુગર તે અજદહાઓને દફે કરવાનું જાદુ નહીં ભણતે તો તેનાં આખાં લશકરનો નાશ

થઇ જતે. ઉપલા ગજબનાં બનાવથી અહમર જાદુગરનાં તરીશ હજાર દેવો મારયા ગયા. બાકી ફકત તરણ હજાર દેવો રહયા હતા. તે દેવોએ જોયું કે, હાતમ ઘણો જબરદશત છે, અને અહમર જાદુગરનું કંઇ વલતું નથી, એટલે તેઓ તેને અરજ કરવા લાગયા કે, ઓ નામવર પાદશાહા, આ માણસ ઘણો જોરાવર દીશે છે, માટે એની માગણી તમે કબુલ કરો. આ સાંભળી તે ઘણો ગુસસે થઇ ગયો, અને પોતાના માણસોને કહયું કે એમ કદી બનનાર નથી. તયારે તેનાં લશકરે નાશવા માંડયું પણ તેણે પોતાનાં જાદુના જોરે સઘલાઓને ઝાડ બનાવી મુકયા, અને પછી પોતે હાતમની મુકાબેલ આવી જાદુ ભણવા માંડયું. હાતમ પણ એસમે હાઝીમ ભણવામાં પછાત પડયો નહીં. અંતે તે દેવ હવામાં ઉડીને નાશી ગયો. જયારે તે નજરથી ગેબ થયો તયારે હાતમે સરતગ દેવને પુછયું કે શામ અહમર કયાં ગયો? તેણે જવાબ દીધો કે, તારી ધાસતીથી દુર જઇ પોતાનાં ઉસતાદ કમલાક જાદુગર પાસ ગયો છે, અને તે કમલાક પાહાડ ઉપર રહે છે. તેને સઘલા દેવો ખોદા તરીકે માને છે, કારણકે પોતાનાં જાદુના જોરે આસમાન પણ બનાવયું છે, અને તે ઉપર તારા, ચાંદ પરકાશતા મુકયા છે, જે રાતે પુરતી રોશની આપે છે. અને પાહાડની હેઠે એક શેહેર વસાવયું છે, તદ્‌ં ચાલીસ હજાર દેવો રહે છે, અને તો કમલાક જાદુગર એમ કહે છે કે, તે સઘળાને મેં બનાવયા છે. હાતમે કહયું કે જયાં કમલાક પાહાડ હોય તયાં તું મને લઇ જા. સરતગે કહયું કે અહીંઆંથી તે ચારસો કોશ દુર છે, માટે જો તું તયાં જવા માગતો હોય તો જે આ ઝાડો પડેલાં છે તે સઘલા દેવો છે માટે તું તેઓને અસલી સુરતમાં લાવ, કારણકે એ દેવો આપણને ઘણા કામ લાગશે. હાતમે કહયું ઠીક છે, તું જા, અને પેલા ચસમાઆંથી પાણી લાવ. સરતગ પાણી લાવયો, અને હાતમે એસમે હાઝીમ ભણીને તે પાણી તેઓ ઉપર તરણ મરતબે નાખ્યું, એટલે તેઓ પોતાની સુરતે આવી લાગયા, અને સરતગને પુછવા લાગયા કે, 'આપણો પાદશાહા શામ અહમર કયાં છે? સરતગે કહયું કે શામ અહમરે તમો સઘલાને પોતાનાં જાદુનાં જોરે ઝાડ બનાવી દીધાં હતાં, પણ આ હાતમે તમો સઘલાને પોતાના ઇલમને જોરે નવો જનમ આપયો છે. તેઓ સઘલા હાતમને પગે પડયા, અને કહયું કે, હવે અમે તારી સાથેજ રહીશું. હાતમે તે કબુલ કીધું અને કહયું કે ઓ પયારાઓ મને શામ અહમર સાથે કામ છે, માટે તેની આગળ આપણે સઘલાઓએ જવું જોઇએ, કારણકે જો એ પોતાની છોકરી મને આપશે તો એને છવતો મુકીશ, નહીં તો એનો જાન સેતાનને સવાધીન કરીશ. તેઓએ હાતમને પુછયું કે, એની છોકરી તને કયાં નજર પડી? હાતમે કહયું કે જરવશ નામના જંગલમાં એક ઝાડ ઉપર થોડીક પખીઓનાં માથાં લટકતાં મેં, જોયાં,

સઉથી ઉંપર મલેકે ઝરીનપુશનું માથું હતું. તે માથાંને જોતાંજ હું દીલથી બેતાબ થયો, અને તેની ઉપર તનો જાનથી ફીદા થયો. તે માથાંમાંથી લોહીનાં ટીપાં તયાં એક તલાવ હતો તેમાં ટીપકતાં હતાં. જયારે સાંજ પડી તયારે તે સઘલાં માથાં તલાવમાં પડયાં, અને પરીઓ થઈ બાહાર નીકલયાં. સઘલીઓ નાચ રંગમાં મશગુલ થઇ, અને જયારે સહવાર થઇ તયારે તે નાજનીનો કુવાની અંદર પડી ગઇ; અને તે માથાં ઝાડ ઉપર લટકઇ ગયાં. આ જોઇને હું એટલોતો મોહોબતમાં ગીરફતાર થયો કે, કાંઇ બોલવાની વાત નહીં. પછી તેઓએ હાતમને કહયું કે, ઓ મારા તારનાર કમલાક જાદુગરના જેવો આ દુનીઆમાં મોટો કોઇ નથી, તેનાં જાદુથી પાહાડ એક પલમાં મોમની માફક નરમ થઇ જાય છે. હાતમે કહયું કે, ઓ પયારાઓ જો તમારી તમાશો જોવાની મરજી હોય તો મારી સાથ ચાલો, નહીં તો આ ઠેકાણે બેશી રહો. તેઓ સઘલાઓએ એકે અવાજે કહયું કે, ઓ હાતમ તેં હમારો જીવ બખશયો અને અમને નવેશરથી જનમ આપયો, અને હવે તું ને એખલો મુકયે તો તે જવાંમરદીથી દુર છે, માટે તારી સાથ સુખ દુઃખ વેડવામાં હમો સઘલા તતપર છુઇએ. હાતમે કહયું કે, શામ અહમર જાદુગર પોતાના જાદુના જોરે આટલે દુર એક દીવશમાં જઇ શકયો. તેઓએ કહયું કે, શામ અહમર કરતાં જાદુમાં શું વધારે ઉતમ છે. હાતમે કહયું કે, આ તમારૂં બોલવું ખોટું છે, કારણકે હું કંઇ જાદુગર નથી. હું તો ખોદાનો એક બંદો છું, કારણકે જે કોઇ એસમે હાઝીમનાં પાક કલમ ભણતાં જાણે તેને જાદુની કશી અસર થતી નથી, પણ એ ભણવાની અસરથી પાહાડ પણ ખાક થઇ જાય છે. પછી સઘળાઓ ચાલતા ચાલતા એક તલાવ આગળ આવી પોંહાંચયા તયાં સઘલાઓએ તલાવમાંથી પાણી પીધું. તે પાણી ઉપર પણ શામ અહમર જાદુ ફુકી ગયો હતો. પાણી પીતાં વારજ તેઓની દુટીમાંથી પાણીનાં ફુવારા નીકલવા માંડયા. હાતમ આ જોઇને ફીકર કરવા લાગયો કે, વલી રસતામાં આ બીજી અડચણ નડી. હાતમને ઘણી તરસ લાગી હતી પણ આ બીના જોઇને પાણી પીધું નહીં, અને તેઓને પુછયું કે તમને શું થયું છે? પણ તેઓથી જાદુના જોરે જવાબ આપી શકાયો નહીં. હાતમ નાચાર થઇ તેઓની પાસે બેઠો, અને શું કરવું તે કંઇ સુઝે નહીં. પછી જયારે સહવાર થઇ તયારે સઘલા દેવોનાં પેટ પાણીની પખાલની માફક સુજી આવયાં, અને તેઓના ચેહેરા એવાતો કદરૂપા થઇ ગયા કે તેઓની આંખ કયાં છે તે પણ દેખાઇ નહીં. પછી વીચાર કીધો કે એક વાર એસમે હાઝીમ ભણી એની તપાસ લેઉં. પછી તે પરમાણે તેણે ભણીને તેઓની ઉપર તરણ મરતબે હાથ ફેરવયો, એટલે તેઓ તદન સાજા થયા, અને હાતમ ઉપર ઘણા ખુશી થઇ તેની ઉપર ઘણી દુવા વરસાવી. હાતમે પુછયું કે,

ઓ પયારાઓ તમને શું દરદ થયું હતું ? તેઓ બોલયા કે, શામ અહેમર આ રસતેથી ગયો છે, અને જતાં જતાં પાણી ઉપર જાદુ ફુંકી ગયો છે. હાતમે આ સમજી પાણી ઉપર એસમે હાઝીમ ભણવા માંડયું, એટલે તલાવનું પાણી પેહલાં તો જોશથી ઉકળવા માંડયું, પછી રાતું થઇને એકદમ લીલું થઇ ગયું અને જયારે ભણી રહયો કે, નીરમળ કાચની માફક રંગ પકડયો. હાતમે જોયું કે, હવે પાણીમાંથી જાદુ જતું રહયું છે, એટલે સઘળાઓને પાણી પીવાને ફરમાવયું. તેઓ પી રહયા પછી તેઓને હોકમ કીધો કે, સઘળાઓએ આ તલાવમાં પોતાનાં તન પાક કરવાં. તેઓ સઘળાઓએ હાતમના હોકમને માન આપી તેમ કીધું. હાતમે પણ તે પાણીથી પોતાનું શરીર સાફ કરી ખોદાના પાક કલમ ભણવા શરૂ કીધું. પછી તેઓ સઘલાઓએ કહયું કે હવે અમે તારી સાથ શામ અહમર અને કમલાક જાદુગરની સામે બાહાદુરથી જંગ કરશું. કારણકે તું તેઓ કરતાં ઘણોજ સરસ અને દલાવર છે એમાં કશો શક નથી. હવે જયારે અહમર કમલાક દેવ પાસે ગયો, તયારે કમલાકને અહમરના આવયાની ખબર પોંહોંચતાંજ ઉઠયો અને તેને અતી માન સાથ દરબારમાં લાવી ભેટયો, અને આ મુલાકાતનું કારણ પુછયું, કે ઓ મારાં ફરઝંદ, તારી ઉપર શું મુસીબત આવી પડી છે ? શામે કહયું કે હાતમ નામના એક જવાન આવયો છે જેણે મારાં સઘલાં જાદુનો ભંગ કીધો છે, અને મારાં લશકરનો પરાજય કીધો છે. મારી છોકરી ઉપર તે આશક થયો છે, પણ મારા કરાર મુજબ હું તે છોકરીને તેને આપી શકતો નથી. કારણકે જયારે હું આ દુનીઆમાંથી જઇશ તયારેજ તે છોકરી પણ મારા હાથમાંથી જશે. એના જેવો જોરાવર અને શુરવીર માણસ આ ઠેકાણે કોઇ આવયો પણ નથી, અને આવશે પણ નહીં. શું કહું મારાં દુઃખની વાત, ઓ મેહેરબાન બાપ, કે હવે મારૂં મોત નજદીક આવયું એમ લાગે છે, કારણકે મારૂં લશકર પણ ફરી ગયું છે. આ વાત કાને ધરતાંજ કમલાક દેવ એવો તો ખીજાઇ ગયો અને એક બાંગ એવી તો મારી કે જેથી સઘળો પાહાડ ધુજવા લાગયો. પછી બોલયો કે તું ખાતરજમા રાખજે કે એને હું એક લેહેઝામાં પાર કરી નાખીશ. પછી કમલાકે પોતાનું જાદુ ફુંકવા માડયું, કે તે પાહાડની આસપાસ સઘલે ઠેકાણે આતશ આતશ થઇ ગયો. ચોમેર ભડકાં ઉડવા માંડયાં. હાતમે દેવોને પુછયું કે આ પાહાડ ઉપર આતશ કેમ થઇ રહયો છે ? તેઓએ કહયું કે, ઓ ખોદાવંદ એજ કમલાક પાહાડ છે. એની ઉપર આતશ તો કોઇ દહાડે અમે જોયો નથી, પણ આજે શી રીતે થયો છે તે કહી શકાતું નથી. કદાચ આપણા આવવા માટે એમ કીધું હશે. હાતમે એસમે હાઝીમ ભણીને તે ભડકાં દુર કીધાં. કમલાકને ખબર થઇ કે હાતમે તેનું જાદુ રદ કીધું. પછી બીજું ભણવા માડયું,

એટલે તેઓ સઘળાઓની આસપાસ એક મોટો દરીઓ થઇ ગયો, અને પાણી ધસારાબંધ• તેઓની આગલ આવવા માડયું. દેવોએ કહયું કે, ઓ હાતમ, હવે સંભાળ રાખજે, નહીં તો સઘળા ડુબી જઇશું. હાતમ બોલયો કે હવે તમો સઘળા ખોદાની બંદગી કરો જેની ફજલથી આપણા સરપરથી આ બલા દુર થાએ. હાતમે પણ પોતાને શીખવેલા પાક કલામો ભણવા માંડયા, એટલે એક કલાકમાં તો પાણી ઓછું થવા માડયું, અને કમલાકને એ વીશેની પણ ખબર પુગી. પછી કમલાકે પોતાના જાદુથી પાંચ પાંચ મનના પથરાઓનો વરસાદ વરસાવયો, અને તે વરસાદ તરણ દીવસ સુધી ચાલુ રહયો, અને તેઓની આસપાસ એક મોટો પાહાડ હોય તેમ દેખાયો. હાતમને તથા દેવોને કંઇબી ઇજા થઇ નહીં. પછી કમલાકે પોતાનો પાહાડ ગેમ કીધો, તેથી હાતમથી તયાં જઇ શકાયું નહીં. આખરે તરણ દહાડા પછી તે પાછો હાતમને દેખાયો એટલે હાતમે તે ઉપર ચઢવા માડયું. જયારે કમલાકે જોયું કે હાતમ પોતાના લશકરની સાથે આવે છે, એટલે પોતે પોતાના બુલંદ આસમાનપર જઇ બેઠો, અને તકેદારીને માટે પોતાના સઘલા દેવોને સંગતમાં લઇ ગયો. હાતમ ચાલતો ચાલતો એક શેહેરમાં આવી પુગયો, અને જોયું તો તે શેહેરમાં કોઇબી આદમી ઇયાં દેવ દેખાયો નહીં, પછી તેણે પોતાના માણસોને પુછયું કે આ શેહેર ખાલી છે તેનું કારણ શું છે ? તેઓએ કહયું કે કમલાક તથા શામ અહમર પોતાના બુલંદ આસમાનપર લશકર સહીત જઇ બેઠા છે તેથી એ ખાલી છે. જયારે તેઓ અંદર ગયા, તયારે સઘલી દુકાનોમાં તરેહવાર મેવા દીઠા, જે તેઓ ખાવા મંડી ગયા. ખાતાંવારજ સઘલાઓના નાકમાંથી લોહી વહેવા લાગયું. હાતમે જાણયું કે તે ઉપર પણ તે નાપાક અહરેમનની ખસલતના દેવે જાદુ કીધું છે, તેથી એસમે હાઝીમ ભણીને તેને પાક કીધાં અને પછી ખાવાને માટે સઘળા દેવોને તે ફળો આપયાં. તેઓએ શેકમ શીર ખાઇ લીધું. ખાધા પછી તેઓને હાતમે પુછયું કે કમલાક જાદુગરનું આસમાન કયાં છે. તેઓએ તેને નીશાની કરી દેખાડયું, કે પેલું હવામાં ગુંબજના જેવું છે તેજ આસમાન છે. પછી હાતમ પેલા ખીઝર પીરના પાક બોલો ભણવા લાગયો કે તેવુંજ આસમાન પોહાડ ઉપર તુટી પડયું, અને સઘલા દેવોના જાન દોઝખના સરદારને હવાલે થયા. કમલાક તથા અહમર બંને જણા પાહાડ ઉપરથી નાસી ગયા, અને હાતમ તેઓની પુઠે દાડયો, અને એસમે હાઝીમની બરકતથી તે દેવો એક મોટી ગારમાં ઉંધે મસતક પછડાઇ ગયા, અને પોતાના વહાલા જાન દોઝખની ગારમાં તેના મુખીને સવાધીન કીધા. હવે હાતમનો દુશમન કોઇ રહયો નહીં. તેણે સરતગ દેવને કહયું કે મારા કરાર મુજબ શામ અહમર તથા કમલાકના મુલકની બાદશાહી હું તને સવાધીન કરૂં છું. પછી સઘળા

વોને નસીએતના કેટલાક સખુનો કહયા કે હવે તમો સરવે જણાઓ સરતગને તમારા બાદશાહા તરીકે કબુલ રાખજો, ખોદા એકજ છે એવું સત કરી માનજો. કોઇપર જુલમ હરગીઝ કરતા ના, અને ખોદાની બંદગી નીત કરતા રહેજો, અને તમારી જાતમાં સરવે એક સંપે રહી સંપનું સુખ હાંસલ કરજો, અને તમારા પાદશાહ સરતગના દરએક હોકમને માન આપી ચાલજો. એ ગેરે ઘણાક નેકીના અને શીખામાણના બોલો કહયા. તેઓ સઘળાઓએ એકે અવાજે જાહેર કીધું કે, ઓ નામવર અને સરફરાજ હાતમ, તારા એકેએક મોતી જેવા સખુનો અમો સઘળાઓ માનય કરીશું. પછી હાતમ મલેકે ઝરીન પુશ પાસે જવા નીકલયો. તેઓએ હાતમની સાથે જવા કહયું, પણ હાતમે તેમને મના કીધી, તે એકલો ચાલતો ચાલતો જરવસ જંગલમાં પેલા તલાવ પાસે આવી પુગયો, અને જોયું તો નહી તે તલાવ, કે નહીં તે ઝાડ, પણ તે પાસે એક મોટી સુંદર બીલોરની ઇમારત હતી. હાતમ તેના દરવાજાપર ગયો, તો થોડીક પરીઓને દીઠી. તેઓએ હાતમને જોયો અને પુછયું કે, તું કોણ છે? અને કયાંથી આવયો છે? હાતમે જવાબ દીધો કે, હું તેજ છું, જે તમારી સાથે ઝાડપર લટકેલો હતો. તમે અંદર જઇ તમારી શાહાજાદીને કહો કે તમને કોઇ મલવા માગે છે. તેઓએ અંદર જઇ ખબર કીધી, એટલે હાતમને મલેકે ઝરીનપુશે અંદર બોલાવયો, અને પોતાના બાપની ખબર પુછી. હાતમે કહયું કે ઓ નાઝનીન તેને તો મેં જમને હવાલે કીધો છે. આ ખબર સાંભળી તે ઘણી દલગીર થઇ અને આંખોમાંથી આંસુ નાખવા લાગી પણ પરીઓએ તેને સમજાવી કે, ઓ નેક બાનુ, એવા પાપી બાપને માટે ગમગીન થવું જોઇએ નહીં. આપણી ઉપર જુલમ શું થોડો હતો. રાત દીવસ આપણે મહા સખતીમાં ગુજારતાં, તે સખતીમાંથી આ દલાવર જવાને આપણને છોડવયાં છે. તારા પીતાનું મોત એજ માણસને હાથે થવાનું હશે, તે થયું. હવે એ માટે તારો કુમલો જાન શા માટે હલાક કરે છે? હાતમે તેણીને ઘણોજ દીલાસો દીધો, જેથી તે પરીનુ દુઃખ જરા ઓછું થયું. હાતમે પોતાપરના દુઃખોનું બયાન કીધું, જેથી તે પરી હાતમની હીમતના ઘણા વખાણ કરવા લાગી. પછી હાતમે કહયું કે, ઓ નામવર બાનું મેં તારે માટે આટલી રંજ અને મેહેનત ખેંચી છે, માટે તું હવે મને કબુલ કર. કારણકે મારી રંજનો બદલો એજ છે. સઘલી પરીઓ હાતમની સાથે બોલવામાં સામેલ થઇ, કે ઓ પરીજાદ, અમો નહીં ધારતાં કે તને આ હાતમ કરતાં બીજો કોઇ લાયક માણસ તારો ભરથાર થવાને મલે. માટે જો તું અમારૂં કહેલું કબુલ કરે તો ઘણું સારૂં. મલેકે ઝરીનપુશે હાતમ સાથે નેકા કરવાને પોતાની પુર ખુશી બતાવી. હાતમની ખુશાલીનું વરણન આ વખતે કોઇ કવીથી પણ થઇ શકે નહીં. એવી ખુશાલીમાં હાતમે મલેકે ઝરીનપુશ સાથે નેકા કીધા.

તશવીર ૧૨ મી

હાતમ મલેકા ઝરીનપુશા સાથ બેઠો છે તેની :

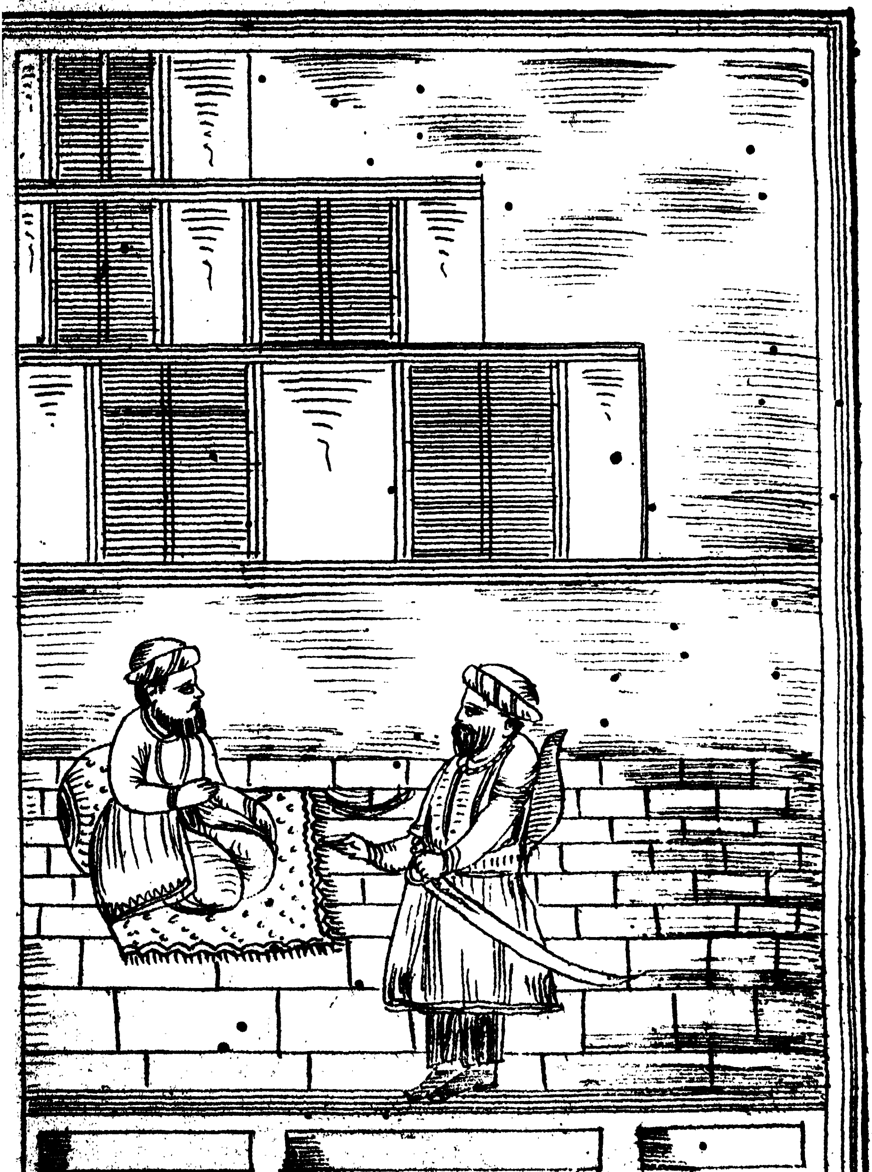

જયારે સંસાર સુખ ભોગવવાનો વખત આવયો, એટલે હાતમને મુનીરશામી યાદ આવયો. તેના દીલમાં ધુજરાં છુટી આવયાં અને તેજ વખતે મોજ મેલવવાથી પોતે દુર રહયો. મલેકે ઝરીનપુશ આ જોઇ ઘણીજ બીધી, અને વીચાર કરવા લાગી કે, મારી શું એબ હાતમની નજરે પડી હશે કે, સંસાર સુખ મેળવવાની વખતે મારીથી તે જુદો ઉભો રહયો છે; હવે હું એને શી રીતે પુછું? હાતમે જોયું કે તેની મોહોરદાર ઘણીજ ગમગીન થઇ ઉભી છે, તેટલામાટે ખરેખરોજ ઇલાજ તેની આંગલ કહી દેવો જોઇએ, જેથી તેને દીલાશો આવે. પછી તેને કહયું કે, ઓ મારા જાન, તું શા માટે ફકરમાં ઉભી છે. ચાંદ અને શુરજમાં શું એબ છે? કે તારામાં હોય? જાણ ઓ મારી વહાલી, કે ખોદા ખાતર મારા જેવા એક બંદાનું કામ મેં માથે ઉડાવયું છે. શાહાઆબાદની શાહાજાદી હોશનબાનું ઉપર ખોરાઝમ મુલકનો શાહાજાદો મુનીરશામી આશક પડયો છે, તે હોશનબાનું સાત સવાલ રાખે છે, જે કોઇ તે ૭ સવાલનો જવાબ આપે તેની સાથ પરણવાને તે કબુલ થયેલી છે. મુનીરશામીમાં સવાલોનો જવાબ આપવાને તાકાત નથી, તેનું કામ મેં માથે ઉડાવયું છે, તેના તરણ સવાલો મેં પુરા કીધા છે અને હમણા ચોઠા સવાલની ખોલમાં હું જાઉં છું, માટે હું તને મારે શેહેર મોકળવા ઇચછું છું. મારો બાપ તયાં તારી ઘણી જતન કરશે અને તને પોતાની છોકરી પેરે રાખશે. પછી એક કાગલ લખી મલેકે ઝરીનપુશને આપયું અને કહેયું કે એ કાગલ લઇ તું મારા પીતાને શેહેર જજે. મલેકે ઝરીનપુશે કહયું કે હવે જેમ તું કંહેશે તેમ હું કરવાને રાજી છું. પછી હાતમે તેને ઘણો દીલાશો દીધો કે, તું કંઇ ચીંતા કરતી નાં, જયારે હું સાત સવાલ પુરા કરીશ તયારે તરતજ તારી પાસે આવીશ. પછી મલેકે ઝરીનપુશ પોતાની સઘલી પરીઓ સહીત એમન શેહેરમાં ગઇ, અને હાતમ પોતાને કામે કુરમ શેહેર તરફ જવાને નીકલયો, અને જે માણસ બોલે છે કે, સાચું બોલનારને હમેશાં આરામ મલે છે, તે માણસની શોધમાં ચાલયો. અંતે કુરમ શેહેર તરફ આવી પોંહોંચયો. શેહેરનાં માણસોને પુછયું કે, ફલાનો માણસ કયાં છે? તેઓએ જવાબ દીધો કે, અહીંઆં એવો કોઇ પણ માણસ નથી જે, તું કહે છે તેમ બોલે છે. પણ એવો એક શખસ છે, જેના દરવાજાપર તું કહેછે તેમ લખેલું છે. હાતમ ચાલતો ચાલતો તે માણસના મુકામ તરફ ગયો, અને દરવાજા આગલ જઇને એક નગારૂં પડેલું હતું તે વજાડયું. તે વજાડતાંજ એક બુલુંદ કદનો માણસ બાહાર આવયો, અને હાતમને તેમ કરવાનું કારણ પુછયું. હાતમે કહયું કે મને તમારા શેઠ સાથ કામ છે. તેણે અંદર જઇ ખબર કીધી, એટલે હાતમને અંદર બોલાવયો. હાતમ તયાં ગયો, અને અદબથી એક પીર માણસને સલામ કીધી, તે માણસ

હાતમને જોતાંજ તેની સલામનો જવાબ વાલીને પોતાની પાસે એક રેસમી મ-સનદ ઉપર આબરૂ ઇજતથી બેસાડયો, અને પોતાની સાથ ખાણું ખવાડયા પછી હાતમને આવવાનું કારણ પુછયું. હાતમે જવાબ દીધો કે, હું એમનનો રેહેવાશી છું, અને મુનીરસામી નામના એક શાહાજાદાના કામને માટે નીકલયો છું. પછી જયારે તેણે સઘલી વાતથી તેને વાકેફ કીધો તયારે તે મા-ણસે હાતમની હીમત ઉપર આફરીન કીધી, અને હજારો દુવા દઇ બોલયો કે, ઓ જવાન મરદ, આ કામ માથે ઉડાવી લેવાની તેં અજબ હીંમત કીધી છે. હાતમે કહયું કે ઓ પરહેજગાર પુરૂષ હવે દરવાજાપર જે લેખ લખયો છે, તે મને બરોબર સમજાવ. તે બોલયો કે, ઓ યમનના માણસ તું કોઇ મોટા કુટુંબનો હોય એમ માલમ પડે છે, અને ખોદાનો ખરેખરોજ ભગત છે. તુ આ દુનીઆનાં દરેક ખુણામાં મશહુર થશે, કારણકે બીજાંઓના કામને માટે આટલી મોટી રંજ અને જેહમત દખે એવો કોઇપણ પુરૂષ આજ સુધી મેં દીઠો નથી. તેનું કારણ એકે આટલે દુરથી મારી આગળ અતયાર સુધી કોઇ-પણ પુરૂશ આવયો નથી. હવે મારો હેવાલ હું તારી આગલ જાહેર કરૂં છું તે સાંભળ. હાતમે કહયું કે, પેહેલાં હું એ જાણવા માગું છું કે, તને કોર-મના સઘળા લોકો પરહેજગાર પીર કરીને કહે છે, પણ તું તો એક નવ જુ-વાન પુરૂશ માફક દખાય છે, અને તારો એક બાલ પણ સફેદ દખાતો નથી. તે માણસે જવાબ દીધો કે આ કુરમ શેહેરને વસાવીઆને આજ સાતશો વર-શ થયાં છે, અને મારી ઉમર આડસો વરસની થઇ છે, જેવો તું મને હમણા જોય છે તેવોજ હું તે વખતે પણ હતો. બીજું સાંભળ કે હું એક મોટો જુગારી હતો, અને દરરોજ જુગાર રમતો હતો. હું પઇસા ઘણા કમાતો હતો પણ મારા હાથમાં કંઇ રહેતું હતું નહીં. રાતરે હું ચોરનો ધંધો કરતો હતો. એક દહાડે મારા મનમાં આવયું કે, હું રાજાને તયાં ચોરી કરવા જાઉં, કાર-ણકે જયાં સુધી કંઇ મોટી ચોરી નહીં કરૂં, તયાં સુધી મારો દહાડો ફરવાનો નથી. આ વીચાર કરી હું રાજાના મેહેલમાં ગયો, અને રાજાની છોકરીનાં દીવાનખાનામાં દાખલ થયો. તે છોકરી હીરાનો એક હાર પેહેડી ભર ઉંઘમાં પડેલી હતી. હું હળવેથી તે હાર તેનાં ગળાંમાંથી કહાડીને જંગલ તરફ નાશી ગયો. જયારે સવાર થઇ તયારે કાને તે જંગલમાં કંઇ ગડબડ જેવું સંભ-લાયું. હું તે અવાજ તરફ ગયો, અને જોઉં છું તો કેટલાએક ચોરો પુશકળ માલમતા, ઝરઝવેર વેંહેંચી લેવામાં રોકાયલા હતા. તેઓ મને પુછવા લાગયા કે તું કોણ છે? અને આ ઠેકાણે કેમ આવયો છે? મેં તેઓને સઘલી સાચી વાત કહી દીધી, એટલે તે લોકોએ મને કહયું કે, આ હીરાનો હાર પણ તું સઘળી માલમતા સાથે મેલ, અને પછી આપણે સરવે જણા સરખે ભાગે

तसवीर १३ मी

र माणसे पोताना मेहेलना दरवाजाउपर लख्युं छे के "सत्य
बोलनारने हमेशां आराम मलेछे" तेनी साथ हात-
मनी मुलाकात.

વેંહેંચી લઇએ. આ બોલતાંવારમાં તો તે જંગલમાં એકાએક એક આદમી પેદા થયો; અને એટલે મોટેથી બુમ પાડી કે સઘલું જંગલ ધરતીકંપની માફક હીલવા લાગયું, અને હજારો વરશનાં પુરાતમ ઝાડો જડમુલમાંથી ઉખડી ગયાં. આ જોઇ સઘલા ચોરો નાશી ગયા, અને હું તયાં એકલો ઉભો રહયો. પછી તે માણુસ બાંગ મારતો મારતો મારી પાશે આવયો, અને પોકાર કરી મને પુછવા લાગયો કે, તું કોણ છે તે ખરેખરૂં મને કહે ? નહીં તો આજ ઠેકાણે હું તને જાનથી મારી નાખીશ. મેં કહયું કે હું જુગારીનો ધંધો કરૂં છું, જયારે મારા હાથમાં કંઇ પઇસા રહેતા નથી તયારે રાતનાં હું ચોરી કરૂં છું. ગઇ રાતરે હું પાદશાહાના મેહેલમાં દાખલ થયો અને તેની છોકરીનાં ગલાંમાંથી હીરાનો હાર ચોરી કરી લાવયો. જયારે હું આ જંગલમાં આવયો, તયારે મેં પેલા ચોરોને આ ધનના ઢગલા આગળ ઉભેલા જોયા, તેઓને મેં મારો હેવાલ જાહેર કીધો, તયારે તેઓએ મારી પાસે આ હીરાનો હાર માંગયો. એટલામાં તારો ભયંકાર અવાજ સાંભળી તેઓ સઘળા નાશી ગયા. તયારે તેણે જવાબ દીધો કે, તેં મને સઘળું ખરેખરૂં કહયું છે તેથી આ તારી ચોરીનો ગુનાહ હું તને માફ કરૂં છું. આ સઘલું ધન હું તને આપું છું પણ તું હવેથી જુગાર રમતો ના. જો હવેથી આ શેતાંનીઓ ભરેલો ધંધો તું નહી કરશે તો તુંને કશી કમી અથવા ગમી થવાની નથી, અને આ દુનીઆમાં તારી ઉમર નવશો વરસની થશે. આ શાંભલી હું તે સઘલું ધન મારા ઘેરમાં લાવયો, અને એક મોટી ઇમારત બાંધી તેમાં રહયો. પણ મારાં શેહેરનાં લોકોએ મને જંપીને બેસવા દીધો નહીં. તેઓ મને શેહેરના મુખીની પાસે લઇ ગયા. તેણે મને પુછયું કે, ઓ માણુસ, તું ઘણોજ ગરીબ અવશથામાં હતો અને હમણા આ સઘળું ધન કયાંથી ચોરી લાવયો છે ? મેં સઘળી વાત ખરેખરી જેવી હતી તેવીજ કહી દીધી. પછી તે મને પાદશાહા પાસે લઇ ગયો. પાદશાહાને પણ મેં સાચાં શીવાય બીજું કંઇબી કહયું નહીં. તે શાંભલી પાદશાહે સઘલા દરબારીઓને કહયું કે મારી ઉમરમાં મેં જો કદીબી કોઇ સાચો માણુસ જોયો હોય, તો તે આજ માણુસ છે, કારણકે કોઇ માણુસ આવી રીતે પોતાની એબ ઉઘાડે નહીં. પાદશાહા મારી ઉપર ઘણોજ મેહેરબાન થયો, અને મને પુશુકળ ખજાનો ભેટ આપયો. જેમાંનો ખજાનો હજી મારી આગળ ઘણો બાકી છે, અને આજ ઘણાંક વરસ થયાં હું ખરચું છું, પણ તેનો છેડો આવતો નથા. જેથી મેં દરવાજાપર લખયું છે કે, સાચું બોલનારને હંમેશાં આરામ મલે છે. હેવે તું કોણનો છોકરો છે તે મને જણાવ ? હાતમે કહયું કે હુંજ હાતમ, તાઇ બાદશાહાનો છોકરો છું, અને યમનનો શાહાજાદો છું. આ શાંભલતાંજ તે પીર માણુસ ઉઠયો, અને હાતમના હાથને બુશા દઇ ઘણી-

જ તાજીજ તવાજો બજા લાવીને બોલયો કે, હાતમ શીવાએ આએ દુનીઆંમાં બીજો કોણ છે જે આવાં કામ કરવાને હીંમત ધરે. પછી થોડાક દહાડા સુધી પોતાના મેહલમાં હાતમને મેહમાન તરીકે રાખયો, અને ઘણી ખાતરદારીથી તેની મેહેમાનદારી કીધી. પછી હાતમે કહયું કે, ઓ પયારા, હવે મને જવાની રજા આપ, કારણકે હજી મને બીજું કામ ઘણું કરવાનું છે. તે માણસે હાતમને ખુશીથી વીદાએ કીધો. હાતમે પેહલાં યમન જઈ મલેકે ઝરીનપુશને જોઇ. શાહાબાદ તરફ જવાનો વીચાર કીધો, અને યમન તરફ પોતાનાં કદમ ધરયાં. થોડાક દીવશ પછી પોતાના શેહેરની હદમાં આવી પોહોંચયો, અને ઘણો ખુશી થવા લાગયો. ચાલતાં ચાલતાં પાણીના એક ચસમાં આગલ આવી પોહોંચયો, અને તે ચસમાનું પાણી પી, રાતનું રેહેઠાણ એક ઝાડ હેઠલ કીધું. તે સમે તે ઝાડ ઉપર પક્ષીનું એક જોડું બેઠું હતું, અને વાતમાં મશગુલ થયું હતું. નર બાહેર જવા માગતો હતો, પણ માદા તેને અટકાવતી હતી, અને કહેતી હતી કે, તું મને એકલી મુકી કયાં જાય છે? અને બીજાનાં કામને માટે મને બલાપામાં નાંખે છે? આ ખયાલ તારા મનમાંથી દુર કર. તયારે નરે જવાબ દીધો કે ઓ નાદાન તું મને ખોદાઇ કામમાં અટકાવતી ના. કારણકે કેઆમતને દહાડે તું મને શું કામ લાગશે? અને દુનીઆમાં તું મને શું ફાયદો કરવાની છે કે હું તારી સાથેજ દીલ લગાડી રહું, અને સવાબના કામથી દુર રહું. બાએડીઓ કોણની થઇ છે કે તું મારી થવાની છે? હું તારૂં કેહેલું કબુલ કરૂં છું, પણ તેં એ વીશેની એક વાત નથી શાંભળી? માદાએ પુછયું કે તું શું વાત છે તે મને કહે? તયારે નરે કહયું કે શાંભલ. કે એક પાદશાહા હતો તે શીકાર કરવાને માટે પોતાના અમીર ઉમરાવો સાથે જંગલમાં ગયો, અને એક ખુબશુરત હરણી ઉપર તેની નજર પડી તેની પછવાડે લાગયો. શીકારની ઉલટમાં રાજા પોતાનાં લશકરથી જુદો થઇ રસતો ભુલી ગયો, અને કોઇ એક દરામણા જંગલમાં નીકલી ચાલયો. તે જંગલમાં એક બાગ તેના દીઠામાં આવયો, અને જયારે તે અંદર ગયો તયારે એક મેહેલ તેના દીઠામાં આવયો, તયાં પાણીની એક મોટી હોઝ તેની નજરે પડી, જેનું પાણી કાચ જેવું સવચછ અને મીઠું હતું. પાદશાહા તે જોઇ ઘણો ખુશી થયો અને હવાની થંડી લેહેકીઓ લાગવાથી તે હોઝને કાંઠે બેઠો. પોતાના હાથથી હોઝનું પાણી હલાવવા લાગયો, અને હલાવતાં હલાવતાં તેના હાથમાં એક સોનાની શાંકળ જેવું તેને લાગયું. જોર કરીને શાંકલ ઉંચકી તો તેને કંઇ પેટી જેવું માલમ પડયું. તે પેટી તે પાદશાહે હોજમાંથી બાહાર કાહાડી અને જયારે તેને ઉઘાડી તયારે એક ખુબસુરત નાર અંદર જોઇ. તે નારને તે પાદશાહે બાહાર કાહાડી અને આવી રીતે બંધ થવાનું તેને કારણ પુછયું. તે બોલી

કે ઓ બાદશાહ તું કશી ફીકર કરતો ના. જેમ તું આદમીજાત છે તેમજ હું પણ આદમીજાત છું. મારા ધણીએ મને આ જંગલમાં એકાંત પેટીમાં બંધ કરી રાખી છે, જેથી હું કોઇ બીજા પુરૂશ ઉપર નજર નહીં કરૂં, અને ઘણેક દીવસે તું અહીંઆં આવીઓ છે તેથી થોડો વખત સુધી આરામ લે. પછી તે નારની સાથે પાદશાહે શરાબ પીધો, અને ખાણું ખાધા પછી બંને જણા હમબીસતર થયાં. જયારે બાદશાહ મજાહ મેળવી ઉઠયો તયારે તેને પોતાનું ક્ષાકર ઇઆદ આવયું તેવોજ પોતે ઉઠીઓ, અને પોતાનો સઘલો હેવાલ તે અસતરી આગળ જાહેર કીધો. પછી પોતાને આંગલેથી વીંટી કહાડી તે નારને આપી અને બોલયો કે તું મને ભુલી નહીં જાય માટે આ મારી નીશાની તારી પાસે રાખજે. તે નારે કહયું કે, એવી વીંટીઓ મારી પાસ ઘણી છે, કારણકે તારા જેવા પાદશાહો અને સોદાગરો મારી પાસે ઘણાએક આવી ગયા છે, તેઓની સાથે પણ મેં એજ પરમાણે મોજ કીધી છે. આ સાંભળી પાદશાહા ઘણો અચરત થયો, અને તે અસતરીને પેટીમાં પાછી બંધ કરીને પોતાના લશકરને આવી મલયો. લશકર સાથે તે પોતાનાં શેહેરમાં ગયો, અને સઘલી બનેલી વાત પોતાના વજીરને કહી સંભળાવી. વજીરે કહયું કે ઓ નામવર પાદશાહા તું જે કહે છે તે ખરૂં છે, પણ ભલાં માબાપના ફરજંદ ભલાંજ હોય છે, અને બુરાં માબાપનાં ફરજંદ બુરાંજ હોય છે. આટલું કહી તે નર બોલયો કે, ઓ મહા નારીઓ સઘળી એવીજ હોય છે, અને તું મને શામાટે ખોદાઇ રાહા ઉપર જવાને અટકાવે છે? કે જેમ હાતમ શાહાજાદા મુનીરશામીનું કામ પડતું નાખી હમણા પોતાને શેહેર પોતાની અસતરી મલેકે ઝરીનપુશ પાસ જાય છે. હાતમ આ સાંભળી તરતજ ઉઠયો, અને પોતાના વીચારને માટે ઘણોજ પશેમાન થવા લાગયો, અને શાહાઆબાદ તરફ રવાને થયો. જયારે તે તયાં પુગયો તયારે હોશનબાનુંના માણસોએ તેને ઓળખયો અને તેને પોતાની શેઠાણી આગલ લઇ ગયા. હોશનબાનુએ ચક નાખી હાતમને પુછ્યું કે, ઓ જવાન, આટલો મોડો કયાંથી આવયો? અને મારા સવાલની શું ખબર લાવયો? હાતમે સઘળો હેવાલ હોશનબાનુંને કહયો. પછી તે બોલી કે તું સાચુંજ કહે છે. હાતમે કહયું કે તે માણસને એટલો તો પઇસો મલયો છે, અને ખોદા તરફથી મલે છે કે હું ધારતો નથી કે તેનો કોઇબી દહાડે છેડો આવે. પછી હોશનબાનુએ હાતમને માટે ખાણું મંગાવયું, અને હાતમને એક ઘણોજ કીમતી સરપાવ ભેટ આપયો. હાતમે તે લીધો, અને કહયું કે આ નેક બાનું હું કારવાનસરામાં જઇ મુનીરશામી સાથ ખાણું ખાઇશ. હોશનબાનુંએ તેમ કરવાની ઘણી ખુશીથી રજા આપી; તયાંથી પછી હાતમ મુનીરશામી પાસે આવયો, અને બંને જણે સાથે ખાણું ખાધું. પછી પોતાંપરની વીતેલી સઘળી બીના તેને કહી. તેણે હજારો

જાર દુવા દીધી, અને પછી તે બોલચો કે, ઓ પયારા હાતમ, ધન છે તારી
ાત પીતાને કે બીજાંને માટે આટલી વેદના ભોગવે છે, અને પોતાનું એશ
ારામ, ઉંઘ અને ભુખ, એ સઘળું ખોહી દીધું છે. હાતમ તયાં આખી રાત
હ્યો, અને સહવારના પોહોરમાં પોતાનું તન પાક કરી પાકીજેહ પોશાક પેહે-
ી હોશનબાનું આગલ પાંચમાં સવાલને માટે આવયો. તેણીએ કહયું કે, ઓ
ાવર હાતમ તું ઘણો થાકી ગયો છે માટે થોડા દીવસ આરામ લે. હાતમે
હ્યું કે તારા સવાલોનો જવાબ આપવામાંજ મને પુરતો આરામ મલે છે.
વે તું મને કહે કે તારો પાંચમો સવાલ શું છે. તે બોલી કે અવાજ આપતા
ાહાડની ખબર લાવ, કે તે પાહાડ શું અવાજ આપે છે, અને તેને તે નામ
ાપવાનું શું કારણ છે, અને તે વીશેનો છુપો ભેદ શું છે. હાતમ આ
ાંભલતાંજ ખુરશી ઉપરથી ઉઠયો, અને હોશનબાનુથી રૂખશત થઇ મુનીરસામી
ાગળ આવયો અને બોલયો કે ઓ પયારા, હવે હું પાંચમા સવાલની તેહ-
ીક કરવાને માટે જાઉં છું. જો મારી હઇઆતી વફાદારી કરશે તો આપણે
ંને જણ પાછા સાથે મલશું. પછી તેઓ બંને જણા એકબીજાથી જુદા પડયા.

હાતમે પાંચમો સવાલ તમામ કીધો તેનું બયાન.

જયારે હાતમ શાહાબાદથી પાંચમા સવાલની તેહેકીક કરવા નીકલયો
ારે પોતે જંગલ તરફનો રસતો લીધો, અને તયાં એક પાણીના મોટા ઝરામાં
ોતાનું તન પાક કરી ખોદાની બંદગી કીધી, અને આગળ ચાલવા માડયું.
તાં જતાં તે એક શેહેર આગળ આવયો, અને તેના કેટલાએક રહેવાશીઓને
ુછયું કે, ઓ પયારાઓ, અવાજ આપતા પાહાડ વીશે તમુને કંઇ ખબર છે?
ઓએ કહયું કે, ઓ મુસાફર, અમોએ અમારી આખી ઉમરમાં એવા કોઇ
ણ પાહાડ વીશે સાંભલીઉં નથી. તયાંથી પણ હાતમ નાઉમેદ થઇને આગળ
ાલયો અને એક મહીના પછી એક શેહેરનો પાશે આવી પુગયો, જેની નજ-
કમાં લોકોનાં તોળેતોળાં એકઠાં થયાં હતાં. હાતમ પોતાના દીલમાં વીચાર ક-
ા લાગયો કે આ લોકોનું આ ઠેકાણે સાથે મળવાનું શું કારણ હશે? પછી
લોકો તરફ ગયો. લોકોએ હાતમને પોતાની તરફ આવતો દેખીને પોકાર
ીધો કે, શાબાશ ઓ જુવાન મરદ, તું ભલે આવયો, અમો તારી રાહા જોતા
તા. હાતમ તે લોકોની વધારે આગળ ગયો તો. તરેહ તરેહનું પકવા પકાવેલુ
ડું, અને તેની પાસે એક મુરડું કફનમાં વીટાળેલું મુકેલું હતું. હાતમે તેઓને

પુછ્યું કે, આવી રીતે મુરદાંને દાટવાનું મુકી દઇ તરેહ તરેહનું પકવાનકુકરી શામાટે તમો બેઠા છો ? એ તમારી કેવી રીતની રસમ છે ? તેમાનાં એકે જવાબ આપયો કે હમારામાં એવી રસમ છે, કે કોઇ પણ તવંગર ઇયા ફકીર મરી ગયો હોય તો તેને લઇ હમો સઘળા જંગલમાં આવીએ છીએ, અને તરેહ તરેહનું ખાણું પકાવી સાદરીપર પાંથરી કોઇ મુસાફરની રાહા દેખીએ છીએ, અને જયારે તે આવે છે, તયારે હમે મુરદાંને દાટીએ છીએ અને તેની આગળ સઘળું ખાણું મુકીએ છીએ. જયારે પેહેલા તે ખાએ છે તયાર પછી હમો સઘળા તે ખાણું ખાઇએ છીએ, અને આજ સાતમો દહાડો થયો છે• કે કોઇપણ મુસાફર હમારી આગળ આવયો નથી. દરરોજ હમે ખાણું પકાવીએ છીએ, અને જયારે કોઇ મુસાફર આવતો નથી તયારે ખાણું હમે સઘલા સાંજના શેહેરમાં હમારાં બાઇડી છોકરાંઓ માટે મોકલીએ છીએ, અને આજ સાત દહાડા થયા અમે અપવાસ પાળીએ છીએ. અનનો દાણો કે પાણીનું ટીપું બીલકુલ હમોએ મોંપર મુકયું નથી. તને જોઇ અમો ઘણા ખુશી થયા. હાતમે પુછયું કે જો કદાચ કોઇ પણ માણસ એક માસ સુધી અહીંઆં ન આવે તો આ મુરદાંના તેમજ તમારા શા હાલ થાય ? તેઓએ કહયું કે, એમ તો કદી બનેજ નહી, અને અગરજો કોઇ મુસાફર એક અઠવાડીઆં પછી ન આવે તો હમો પાણી પી અપવાસ પાળીએ છીએ, અને કંઇ પણ અન મોંપર મુકતા નથી. હાતમે સવાલ કીધો, કે જો તે કરતાંબી વધારે દીવસ લાગે તો મુરદાંમાંથી દુરગંધ નીકલયા વગર રેહે નહી. તેઓએ કહયું કે જયારે એમ થાય તયારે હમો મુરદાંને જમીનમાં દફનાવીએ, અને હમો સઘલા તથા હમારાં બાઇડી છોકરાં પણ છ મહીના સુધી અપવાસ પાળીએ. હાતમે કહયું કે, અગરજો તેટલા વખતમાં બીજો કોઇ મરણ પામે તો પછી તમે શું કરો ? તેઓએ કહયું કે, એજ પરમાણે જંગલમાં મુસાફરની રાહ જોઇએ અને પછી પાછો અપવાસ પાળીએ, અને છ મહીના ગુજરવાબાદ શેહેરનાં માણસોમાં પકવાન વેહેંચીએ, અને પાડોશીઓને બોલાવી સાથે ખાણું ખાઇ ખુશ થઇએ, ઘણી ખેરાત કરીએ, અને તે મુએલાંની કબર આગલ જઇને ફકીરોને ઝરઝવેર આપીએ. હાતમ આ સાંભલી ઘણો અજબ થયો. પછી તેઓએ એક મોટા ઘરમાં તે મુરદાંને મુકયું, અને પાકીજેહ ગાલીચા બીછાવીને પછી સઘલી ખુશબોઇ સલગાવી, અને પેલા મુએલા માણસના બદનને પણ થોડી ખુશબોઇ ચોપડી. પછી સઘળું પકવાન લઇ જઇ તે મુએલાંની લાશ આગલ મુકયું, અને તેની આસપાસ સાત ફેરા ખાધા. જે પછી તેઓ સઘલાઓએ હાતમને કહયું કે, ઓ મુસાફર પરથમ તું હાથ મોં ધોઇ આ ખાણું ખા, અને તયાર પછી હમો સઘળા ખાઇશું. હાતમે પેટ ભરેતું ખાઇ લીધું, જે પછી તે સઘળાઓએ પોતાને

ગાવાસ છોડયો. પછી બાકીનું ખાણું પોતાનાં બાઇડી છોકરાંઓ માટે શેહે-
માં મોકલાવી, પોતાના તન પાક કરી, પાકીજેહ લેબાશ પેહેડી હાતમને કહયું
, ઓ પયારા, અગરજો હમારા શેહેરમાં થોડા દીવસ તારો રેહેવાનો વીચાર
ગ તો સુખેથી ચાલ, કે હમે તુંને એક મકાન તારે માટે જુદું આપી-
ું. હાતમે તે શેહેરમાં રેહેવાને પોતાની ખુશી દેખાડી, જેથી તેઓએ તેને એક
કામ જુદું આપયું, અને દરેક ચીજ હાતમની આગલ હાજર કીધી. તે
ાએ વળી ખુશ ચેહેરની જુવાન અસતરીઓ હાતમની ખીદમતમાં મુકી અને
ાકયા કે, ઓ મુસાફર આ સઘળાઓનો ધણી તુંજ છે. તારે જોઇએ તેની
ાથે એશ અશરત કરજે. આ સઘળું જોઇ હાતમ પોતાના મનમાં કેહવા લાગ-
ા કે આ અજબ રીતની રસમ છે. જયારે હું મારા શેહેરમાં જઇશ તયારે
એજ પરમાણે મેહેમાનોની સેવા બજાવીશ. દરરોજ તરેહ તરેહનું ખાણું તેઓ
ાતમની આગલ લાવી મુકતા, અને પેલી ખુબસુરત નાજનીનો દીન અને રાત
શણગાર પેહેડી પોતાના તનને તરેહ તરેહનાં કપડાંથી સણગારી પોતાના તન
મને જાનથી હાતમની ખીદમતમાં ઉભી રહેતી. પણ હાતમ કોઇ ઉપર પણ
દનજરથી જોતો નહીં હતો, અને પેટ ભરતું ખાણું ખાઇ રાત દહાડો ખો-
ની બંદગીમાં ગુજારતો. એ પરમાણે હાતમ એક અઠવાડયું સુધી રહયો.
છી તે નાજનીનોએ પોતાના સરદાર પાસે જઇ ખબર કીધી કે, આ મુસાફર
ણીજ નેક નઇઅતનો અને પાક દીઆનતનો છે, અને કીરતારને ખરેખરોજ
ીછાણનાર છે. તે શેહેરના હાકેમે હાતમને બોલાવયો, અને ઘણાજ માન અક-
ામ સાથે હાતમને પોતાની પાસે બેસાડયો અને કહયું કે, ઓ નેક પુરૂષ, તું
મારા શેહેરમાં થોડા વધારે દીવસ સુધી રેહે કે મારી છોકરીને તારી ચાકરી
જાવા મોકલું. હાતમે કહયું કે મને ઘણું જરૂરનું કામ છે, અને તેને માટે
વા વગર ચાલે નહીં. તે હાકેમ બોલયો કે જો તારૂં કામ તું મને જાહેર
ે તો હું તે કામ પાર પાડવામાં તુંને મદદ કરૂં. હાતમે જવાબ દીધો કે, હું
ઇ બીજાને મારાં કામ માટે તસદી આપવા ચાહાતો નથી. હાકેમે જવાબ
ધો કે, એક વાર તે કામ સાંભલવું તો જોઇએ. પછી હાતમે હોશનબાનું
ને મુનીરશામીની સઘળી હકીકતનું તેની આગળ બયાન કીધું, અને કહ-
કે તે અવાજ આપતા પાહાડની મને કંઇ ખબર મલશે તો જાણે મને
ણી મદદ કીધી એમજ કેહેવાશે. તે હાકેમે પોતાના વડવાઓથી સમજયું હતું
તે પાહાડ ઘણો મોટો છે, અને ઝુલમાત જંગલની દક્ષીણ બાજુએ છે,
ાંથી ડાહાબા હાથ તરફ એક મોટું શેહેર છે, અને કોઇપણ માણસે તે શેહે-
માં કોઇને મરતું જોયું નથી, અને કોઇ માણસનું તયાં જવું પણ થતું નથી,
ાને તે શેહેરની બીજા કોઇ માણસને ખબર પણ પડતી નથી. આ સઘલો

હેવાલ તેણે હાતમની આગળ કર્યો. તે સમજી હાતમ તયાંથી તે પાહાડ તરફ રવાના થયો. જતી વખતે હાકેમે હાતમને ઘણું એક નજરાનું ભેટ કીધું. પણ તેણે રસતા ખરચ જેટલું લઇ બાકીનું ફકીરોને વેંહેંચી આપયું. તરણ મહીના પછી હાતમ એક શેહેર આગળ આવી લાગયો, જયાં કબરોની કંઇપણ નીશાન માલમ નહીં પડવાથી, હાતમે જાણયું કે તે શેહેર એજ હશે. હાતમ તે શેહેરમાં દાખલ થયો. શેહેરના માણસોએ તેને પુછયું કે ઓ મુસાફર તું કયાંથી આવીઓ છે? હાતમે જવાબ દીધો કે હું શાહાબાદથી આવીઓ છું અને અવાજ આપતા પાહાડ આગલે જાઉં છું. એક જણે કહયું કે તે પાહાડ હઇઆંથી ઘણો દુર છે અને રસતે ઘણી મુશીબત પડે છે. હાતમે કેહયું કે, જે કરીમ કીરતાર મને આ જગપાએ લાવયો છે તેજ મને તયાં લઇ જશે. પછી તે માણસે હાતમને તે શેહેરમાં રેહેવાને કહયું. હાતમ તયાં ખુશીથી રહયો. હવે એવું બનયું કે તે દહાડે તે શેહેરમાં કોઇ માણસ માંદો પડયો હશે, તેનાં સગાંવહાલાંઓએ તે માણસને કાપીને પોતપોતામાં તેના કકડા વેંહેંચીઆ. જે માણસે હાતમની સાથે વાત કીધી હતી તે માણસ પણ પેલાનો સગો હતો. તેને ભાગે આવેલો કકડો ઘણી સારી રીતે પકાવીને સાંજનાં બે તરણ નાન અને પાણીના કુજા સાથે હાતમની આગલ લાવયો, અને બોલવા લાગયો કે, ઓ મુસાફર આ લે, અને ખા, કારણકે આવું સવાદીશત ભોજન તેં તારી આખી ઉમરમાં કોઇ દીવસ ખાધું નહી હશે. હાતમે કહયું કે મેં હવામો ઉડતાં સઘળાં પરંદાં અને જમીનપર ચરતાં સઘળાં ચરંદાંનો મેં સવાદ ચાખયો છે. આ કયાં જાનવરનું ગોશત છે, જે મેં નહીં ખાધું હોય? તે બોલયો કે તું ખરૂં કહેછે, પણ તેં આદમીનું ગોશત કોઇ દહાડે ખાધું નહીં હોય, કારણકે હું જે લાવયો છું તે આદમીનું ગોશત છે. હાતમે વીચાર કીધો કે, ઓ હાતમ તુંને પણ કદાચ એ લોકો મારીને ખાઇ જશે, તેથી નરમાશથી પુછયું કે, ઓ પયારા દોશત, તમારા શેહેરમાં કેવી ખરાબ રસમ છે, કે મુસાફરને પણ તમો કાપી ખાઓ છો? તે બોલયો કે, ઓ બેગાના પુરૂષ તું એમ શું બોલે છે. હમો મુસાફરને કદી ખાતા નથી. તયારે હાતમે કહયું કે તું હમણા પોતાને મોહડે બોલે છે, કે આ આદમીનું ગોશત છે. તું પણ આદમી છે, અને હું પણ આદમી છું. સઘળાં આદમીઓ આ દુનીઆમાં એકજ છે. તયારે તે માણસે ઉતર દીધો કે હમારાં શેહેરમાં એવી રસમ છે કે, અમારાં કુટુંબમાં કોઇ પણ આદમી બીમાર થાય તો તેને જબે કરી તેનું ગોશત હમારા કબીલામાં વેંહેંચીએ છીએ. કોઇપણ માણસને હમારાં શેહેરમાં મરવા દેતા નથી, પણ આ પરમાણે તેને હમો તેનાં બીમારપણામાં કાપી ખાઇ જઇએ છીએ. હાતમે કહયું કે, તમારી આવી બદરસમ ઉપર સદહજાર લેઆનત પડજો. તમો

જાણતા નથી કે આજારી માણસો ઘણી વખતે સારાં પણ થાય છે. તમો ખોદાના મોટા ગુનેહગાર થયા છો, કારણકે કોઈનું નાહક ખુન કરવું એના જેવો બીજો અજીમ ગુનાહ આ દુનીઆમાં કંઇ નથી. એટલું કહી હાતમ તયાંથી ચાલતો થયો, અને ચાલતાં ચાલતાં એક જંગલ તરફ ગયો. ઘણો ભુખયો હોવાથી એક હરણનો શેકાર કીધો, અને ચકમકથી બળતું સળગાવી તેના કબાબ બનાવયા. એટલામાં એક વાઘ તેની નજરે પડ્યો, તયારે હાતમ બોલયો કે, ઓ વાઘ હું ઘણો ભુખો હતો તેથી હરણનો શેકાર મેં કીધો છે, માટે જો તું ભુખયો હોય તો તું પણ ખા. વાઘે તે સઘળું ખાધું, અને હાતમે પણ પેલા બનાવેલા કબાબ પેટ ભરાયું તયાં સુધી ખાધા, અને જયારે સહવાર થઇ તયારે ચાલવા માંડ્યું. એક તલાવ આગલ આવી પોંહાંચીઓ, તે તલાવમાંથી પાણી પી ખોદાના શુકરાના બજા લાવયો. જયારે તેને ભુખ લાગતી, તયારે તે જંગલમાંના ઝાડોપરથી ફળ તોડી ખાતો, અને જે જંગલમાં ફળો નહીં મલતાં તે જંગલમાં શેકાર કરી પેટ ભરતો. એક દીવસે તેને પાણી મળી શક્યું નહીં, જેથી તેનું ગળું બંધઇ ગયું. દુરથી રેતીની ટેકડી તેની નજરે પડી. પાણી સમજીને તે તરફ ચાલયો, અને જયારે તે મેળવવામાં નીશફળ થયો તયારે નાસીપાસ થઇને એક ઝાડ હેઠલ બેઠો. એકાએક એક પક્ષી તેણે જોયું, જેનાં સઘળાં પીછાં પાણીથી ભીનાએલાં હતાં. તે પક્ષી હાતમને જોઇને ઉડી ગયું. પછી હાતમે એક દેડકો જોયો, જે વરસાદના પાણીથી તદન ભીનાએલો હતો. હાતમને. પાણી મલયું અને તે પી ચાલતો થયો. થોડેક દુર ગયા પછી હાતમને એક આબાદાંની ભરેલું શેહેર નજર આવયું. જયારે આગલ ચાલયો, તયારે આતશનાં મોટાં ભડકાં તેને દેખાયાં, અને તેની આસપાસ પુશકલ લોકો એકઠાં થયાં હતાં. હાતમે વીચારયું કે આ જગોએ કાંઇ શાહાદી રામશની હશે, અને લોકો પકવાન તઇઆર કરતાં હશે. લોકોએ લાકડાં અને વાંસ સલગાવીઆ હતા, અને થોડાક લોકો રડતા હતા. હાતમે પુછયું કે, આ મુલકનું નામ શું છે ? અને આ લાકડાં શું કામ સળગાવીઆં છે ? લોકોએ તેને કહયું કે ભાઇ હમે કાંઇ પકવાન રાંધતા નથી કે તને આપીએ. હમારા શેહેરમાં એક માણસ મરણ પામયો છે, અને તેની બાએડીને પણ જીવતીજ તેનાં ધણીની સાથ બાળવાની છે. હાતમે પુછયું કે, તમે શામાટે મુરદાંને જમીનમાં ગાળતા નથી, અને આ બીચારી ગરીબ બાઇડીને શામાટે જીવતી બાલી નાખો છો ? અને તેનો ગુનાહ શામાટે તમારે સર લેઓ છો ? તેઓએ કહયું કે, ઓ જવાન, તું હમારા શેહેરનો હોય એમ લાગતો નથી. જાણ કે એ મુલકને હીંદુસતાન કહે છે, અને હીંદુસતાનની રસમ એવીજ છે, કે બાએડી પોતાનાં ધણી સાથ પોતાની રાજી ખુશીથી બળી મરે છે. હમો કાંઇ એને જબરદશતીથી બાળી નાખતા નથી.

ાતમે કહયું કે જીવતાંને મુવાં સાથ બાળી નાંખવું એ ઘણી ખરાબ રસમ છે. ાછી હાતમનું દીલ ઘણું કમકમવાથી તયાંથી ચાલતો થયો, અને એક ગામડાં રફ આવી લાગયો. ગામડાંમાં જઇ કોઇ માણસ પાસ પાણી માગયું. તે મા- ાણે હાતમને દુધથી ભરેલું એક પયાલું લાવી આપયું. હાતમ તે પીને ઘણોંજ ્રુશ થયો. તે માણસે હાતમને કહયું કે ઓ મુસાફર, મારા ઘરમાં રાંધેલું ત- આર છે, અગરજો મરજી હોય તો થોડુંક લાવું. હાતમે હા કહયાથી તે પુરૂ ઇજતદાર ખાણું હાતમ આગલ લાવયો. હાતમે પેટ પુરતું ઢમાવયું, અને તે ાણસની મેહેમાનદારીને માટે તેના ઘણાં વખાણ કીધા. રાત તયાંજ ગુજારી, ાને સહવાર પડતાંજ પેલા માણસે હાતમને અરજ કીધી કે, ઓ મુસાફર ારાથી તારી ચાકરી કંઇ થઇ નથી, અગરજો તું મારાં ગરીબ મકાનમાં બે રણ દીવસ રહે તો મેહેમાનદારીની સરતો હું અદા કરૂં. હાતમે તે કબુલ ાધું, અને તયાં રહયો. પછી એવું તો મસાલેદાર ખાણું હાતમની આગળ ાવી મુકયું કે, હાતમથી તે પકવાનનું બયાન પુરતું થઇ શકયું નહીં. હાતમ ાણ પોતાનાં મનમાં વીચાર કરવા લાગયો કે, હીંદુસથાન એ અજબ ગુલ- તાન છે, માતર જીવતાં માણસોને બાળી નાંખવાની એકજ ખરાબ રસમ છે. ાા વાત પેલા માણસે સાંભળી એટલે તે બોલયો કે તું જાણતો નથી કે, ભર- ાર અને અસતરી વચે કેટલો મજબુત સંબંધ રહેલો છે. તે આશુક માશુકો ાણતી વખતે એકબીજાંને એવી કબુલાત આપે છે કે, તારે જીવે મારો જીવ ાને મારા જીવે તારો જીવ. એટલે એમ કે જયાં તું તયાં હું. અગરજો આ ાના તારે બરોબરજ તપાસવી હોય તો આ જગયાએ થોડા દીવસ રહે, પછી ા બરોબરજ નજરે આવશે. તરણએક દીવસ પછી તે ગામડાંનો હાકેમ મરી ાયો, તેની ચાર બાએડીઓ હતી. પેહેલી બાએડીને પેટે બે છોકરા હતા. બીજી ાએડીને તરણ છોકરી હતી. તરીજી બાએડીને એક છોકરો અને બે છોકરી ાી. અને ચોથી બાએડીને કંઇ સંતાન નહોતું. હવે જયારે તે હાકેમના મુર- ાને શેહેરમાંથી બાહેર લઇ ગયા તયારે તેની ચારે બાએડીઓ તેની પછવાડે ત- ામ ઝરઝવેરનાં કપડાં પેહેડી અંગ ઉપર તરેહવાર ઘરેણાં પેહેડી બાલ છુટા ાી ચાલી. તે બાએડીઓનાં સગાંવાહાલાં તેઓને પાછાં ફરવાને ઘણુંબી સમ- વતાં પણ તેઓ સમજતી નહીં હતી, અને કોઇનું કહયું કબુલ કરતી નહીં. ાતમ પણ ગયો, અને તેઓને ઘણુંબી સમજાવયું કે, ઓ પરીપેકર નાજનીનો, ા માટે તમારી દેહને આમ બાલો છો? આથી પરમેશવરની દરસતીમાં મોટો ાપરાધ કરો છો. પોતાની દેહનો તમો અકાલે નાહાશ કરશો તો તમો નરકે ાશો, અને તમારાં શરીરને દોજખનાં કીડાઓ ચાવીને ખાઇ જશે. તેઓએ ાયું કે, ઓ મુસાફર, તું જાણતો નથી કે એશઅશરતમાં હમો એની સાથે

હતી, અને હવે જયારે એની અજલ આવી તયારે એને છોડી દઇએ ? એ સમજુ ઇનસાનની મરવતથી દુર છે. અમારો આખો ભવ એની જુદઇમાં ગુજારીએ તે કરતાં એની સંગાતમાં બળી મરીએ તે કેવું સારૂં, કે આખો ભવ જુદઇમાં ન કાઢવો પડે. આ અગની દોલતાથી અમારો છુટકો થશે, નહીં તો કોણ જાણે શેતાનના ફરેબથી કદાચ હમો એને ભુલી જઇએ, અને બીજા પુરૂશો ઉપર બદ નજર કરીએ. હાતમે કહયું કે જે અસતરીઓ પોતાના ધણીના મરણ પછી પોતે એકલી રહી પાક દામન રીતે પોતાની જીંદગી ગુજારે, અને જેઓ પોતાનાજ ધણીની યાદમાં મશગુલ રહે અને બીજા પુરૂશ સંગાથે પરણે નહીં, તે અસતરીઓ આ દુનીઆમાં ખરીજ વફાદાર કહેવાય, કારણકે અસતરીઓની કીરતી એમાંજ જલવઇ રહે છે. તેઓએ આ સાંભલી હાતમના કહયાપર કશી રીતનું ધયાન આપયું નહીં, અને પોતાના મુએલા ધણીના મુરદાંની આસપાસ ચારે જાણીઓ ફરીને બેઠી, એટલે પેલા બેઠેલા માણસોએ બળતું સળગાવયું. હાતમે એવું વીચારયું કે એઓ બળતાંની ધાસતીથી નાહાશી જશે, પણ તેવું તો કંઇ થયું નહીં, અને સઘળીઓ બળીને રાખ થઇ ગઇ. હાતમનું દીલ આ બીના જોઇ ઘણુંજ કાપવા લાગું, અને જયારે સઘલા જણાઓ પોતાને ઘર ગયા, તયારે તેઓએ હાતમને કહયું કે, ઓ મુસાફર, હવે તને બરોબર જણાયું હશે કે હમારા દેશની અસતરીઓમાં કેવી રીતની વફાદારી રહેલી છે. હાતમે કહયું કે, ભાઇ તમો સઘલા કહો છો તે ખરૂં છે, પણ જુદાઇનો આતશ તે લાકડાંના આતશથી ઘણોજ તીક્ષણ છે, કારણકે પોતાને પાક રીતે ચલાવવામાં આ દુનીયામાં ઘણીજ મુશકેલીઓ ખમવી પડે છે. પછી હાતમે કહયું કે, ઓ વાહાલાઓ હવે મને અવાજ આપતા પાહાડની ખબર લાવવા જવું છે, માટે મને રજા આપો. તેઓએ કહયું કે, ઓ હાતમ, તે પાહાડ ઘણો દુર છે, અને તને ઘણી મુશકેલીઓ ભોગવવી પડશે. હાતમે કહયું કે પારકાના કામને માટે મારી ઉપર જે મુશીબતો પડશે તે રહીમ પરવરદેગાર આશાન કરશે. પછી હાતમ તયાંથી ઉતર દીશા તરફ ચાલવા લાગયો, અને જતાં જતાં એક શેહેરમાં તેનાં કદમ આવી લાગયાં, તયાં પણ ઘણાક લોકો એકઠાં મલયાં હતાં. હાતમ તયાં જઇ લાગયો અને પુછયું તો માલમ પડયું કે, તયાંના સરદારની છોકરી મરી ગઇ હતી, અને તે છોકરીનાં ધણીને તે છોકરીની સાથેજ કબરમાં જીવતોજ દાટવા માંગતા હતા, પણ તે તેવી રીતે દટાવાને કબુલ થતો નહીં હતો. હાતમ તેઓનાં સરદાર પાસે ગયો, અને કહયું કે, ઓ બુજોરગ માણસ, તમારામાં આ કેવી ઉંધી રસમ છે કે, જીવતાં માણસોને મુએલાં સાથ દાટો છો. આ બીચારા માણસને તમારા શેહેરના રેવાજ વીશે કંઇજ ખબર નહીં હશે. તે હાકેમે કહયું કે, ઓ જુવાન માણસ એ પણ તારીજ

માફક હમારા શેહેરમાં આવેલો હતો. થોડા દહાડા રહયા પછી મારી છોકરી ઉપર એ આશક થયો, અને હમારા દેશની રેવાજ માફક સઘળી સરતો એને કહી, મારી છોકરી સાથ મેં એને પરણાવયો. હવે એ છોકરી મરણ પામી છે, તો એના કોલકરાર માફક એને હવે તે છોકરી સાથ દટાવું જોઇએ. હવે તું એને સમજાવ કે એ પોતાના કોલકરાર મુજબ વરતે. હાતમ તે જુવાન માણસ પાસે ગયો અને કહયું કે, ઓ દલાવર પુરૂશ, તું હવે શા માટે તારા વચન ઉપર વફાદાર રેહેતો નથી? આખરે તને મરવું તો છેજ, માટે હવે તું એ લોકોની રસમને આધીન થા. તે માણસે કહયું કે, મારાથી હરગેજ એ બનવાનું નથી. પછી તે માણસને હાતમે સમજાવયું કે હમના તો તું કબરમાં જા, ને પછી થોડોવાર રહી હું તુંને બહાર કહાડીશ, કારણકે આ લોકો તને કોઇબી રીતે છોડે એમ લાગતું નથી. તે માણસ બોલયો કે જયારે આ લોકો ઘોરની ઉપરન્તમામ માટી નાંખશે તયારે એની અંદર હું જીવતો કેમ રહી શકીશ? હાતમે તેઓને કહયું કે, આ માણસ મને એમ કહે છે કે, અમારા શેહેરમાં મોટી ઘેર જેવી કબર બનાવે છે, માટે તેવી જો કબર એ લોકો બનાવે તો મારી ખુશીથી હું તેમાં જાવું. તેઓએ કહયું કે અમારા સરદારને એ વીશે પુછવું જોઇએ. પછી તેઓ પુછી આવયા, અને બોલયા કે, ઓ જવાન, જયારે તું એમ કહે છે તયારે હમારો સરદાર તે પણ કબુલ કરે છે. પછી તે લોકોએ તે રીતની કબર બનાવી. હાતમે પેલા જવાનને કહયું કે, હમણા તો તું કબરની અંદર જા, પછી રાતની વખતે હું તુંને બહાર કહાડીશ. હાતમના કહયા પરમાણે તે માણસ કબરની અંદર ગયો. પછી તે લોકો હાતમને પોતાના શેહેરમાં લઇ આવયા. તે રાતની રાહા જોતો બેઠો કે જો રાત પડે તો હું પેલા જવાનને કબરમાંથા બહાર કહાડું. હવે તે શેહેરમાં એવો રેવાજ હતો કે, જે લોકોનું સગુંવહાલું મરણ પામયું હોય, તે લોકોમાંથી ફકત પુરૂશોજ તરણ રાત સુધી જાગે, અને બાએડીઓનું મોં જોય નહીં. તરણ રાત સુધી હાતમને જવાની કંઇ પણ તક મળી નહીં. જયારે ચોથી રાતે સઘળા લોકો પોતાને ઘર આવયા, અને ઉંઘે તે લોકો ઉપર સખત હુમલો કીધો, તયારે હાતમ ઉઠયો, અને કબર આગળ ગયો. તેણે તે જવાનને સાદ મારયો પણ કંઇ જવાબ સંભલાયો નહીં. પેહેલીજ રાતરે પેલા માણસે જોયું કે તેને બાહાર કાઢવાને હાતમ આવયો નહીં, તયારે તે પોતે પશેમાન થવા લાગયો કે, પેલા જુઠા આદમીના કહેવા ઉપરથી હું પોતાની રાજી ખુશીથી જીવતો દટાયો. હવે મોત શીવાએ મારો કોઇ છુટકો કરશે નહીં. તરણ રાત સુધી ભુખ અને તરસને લીધે તે અધમુવો થઇ ગયો, અને જયારે હાતમે તેને હાંક મારયો તયારે તે બેભાનપણામાં કંઇ પણ ઉતર દઇ શકયો નહીં. હાતમે વીચારયું કે, એ મરી ગયો હશે, એટલે

પોતે પાછા ફરવાનો મનશુબો કીધો, કારણકે તે નકી સમજ્યો કે જો તે જવાન જીવતો હોય તો મને જવાબ આપયા વગર રહે નહીં, પણ તેની જવાની હામ ચાલી નહીં. એક વાર ફરીથી તેણે પોકાર મારયો કે, ઓ માણસ હું તેજ મુસાફર છું જેણે તને બાહાર કહાડવાને વચન આપયું હતું, માટે અગરજો તું જીવતો હોય તો હું તને દુ:ખમાંથી છોડવું, નહીં તો કયામત સુધી આ કબરમાંજ વાસો કરવો પડશે. પેલા માણસે અંદર કોઈનો પોકાર સમજયો પછી કબરના મુંખ આગળ આવીને બોલયો કે તું કોણ છે? જે મુસાફરે મને વચન આપયું હતું તેજ મુસાફર છે કે બીજો તું છે? હાતમે જયારે તેને જીવતો દીઠો તયારે ખોદાના શુકરાના કીધા, અને જવાબ દીધો કે હા હું તેજ છું. પછી મીઆનથી ખંજર કહાડીને સઘલી માટી ખોદી પેલા માણસને બહાર કહાડયો, અને પોતાની સાથે લાવેલો પેલો ખોરાક તથા પાણી તેને આપયું. પછી કલાકએક તયાં વીશામો લીધો, અને પેલા માણસને કહયું કે, ઓ જવાન, હવે જે જગયાએ તું જવા ઇચછતો હોય તે જગયાએ તું ચાલી જા. તેણે કહયું કે, મારી પાસ રસતા ખરચ માટે કંઈપણ પઈસા નથી. હાતમે તેને થોડાએક પઈસા આપયા, અને પાછો શેહેરમાં જઈ મુગો મુગો તેજ ઠેકાણે સુઈ ગયો. જયારે સવારના પોહોરમાં સઘળાઓ ઉઠયા તયારે હાતમ તયાં ખાણું ખાઈ, રવાના થવા માટે રજા માંગી કે, ઓ ભાઈઓ, હવે મને અવાજ આપતા પાહાડ તરફ જવું છે. ઘણાંક મહીના થયા હું તેની ખોલને માટે નીકલયો છું, પણ હજી મને કંઈ પટો મલયો નથી. તેઓએ કહયું કે, ઓ માણસ, અહીંઆંથી તે પાહાડ ઘણો નજદીક છે, એક મહીના પછી તું એક શેહેરમાં જઈ પુગશે, તે શેહેરમાં એ પાહાડ છે. પછી તેઓએ તેની સઘળી હકીકતનું હાતમની આગળ બયાન કીધું, અને બોલયા કે, રસતે જતાં તને બે રસતા મળશે. ડાબા હાથ તરફનો રસતો છોડી તું જમાણા હાથને રસતે જજે. હાતમ તયાંથી રૂખશત થયો, જતાં જતાં પેલા બે રસતા આગળ આવી લાગયો, અને જમાણી તરફને રસતે જવાને બદલે ભુલથી ડાબી તરફ ચાલયો. ચાર દહાડા પછી તે એક મોટાં જંગલમાં આવી પુગયો, જયાં જતાંજ સઘળાં ફાડીખાનારાં જાનવરો, હાથથી, વાઘ, વરૂ, શીંહ, ઇતપાદી. ને પોતાની તરફ દોડતાં દીઠાં. હાતમ ઘણોજ ગભરાયો, અને એક બુલંદ ઝાડ ઉપર ચઢી ગયો. નજર કરીને બરોબર જોય છે તો એક મોટી દરામણી બલા દોડતી દીઠી. તેણે વીચારયું કે, આએ ભયંકર બલાની ધાસતીથીજ આવાં દેહેશતનાં ભરેલાં જાનવરો પણ નહાશી જાય છે. પોતાનાં મનમાં વીચાર કરવા લાગયો કે, ઓ હાતમ જયારે આવાં બીહામણા અને ઘાટકી જાણવરો આ બલાને જોઈ નહાશી જાય છે તયારે તું કેમ બચશે. પછી પોતાના મેઆનથી હાથમાં ખંજર રાખીને બેઠો.

હવે તે જાનવર પણ પોતાના મોંમાંથી આતશના ભડકા કહાડતું તે ઝાડ તળે આવીને ઉભું, અને આ આદમી જાતની સોડમથી ધુરકવા લાગયું, અને એક બાજુએથી બીજી બાજુએ કુદવા લાગયું. એટલામાં હાતમ તેની નજરે પડયો. તરતજ તેણે હાતમ તરફ કુદકો મારયો, અને જો તે ખબરદાર નહીં રહેયો હતે તો તે જાનવર તેના ચુરેચુરા કરી નાખતે. તેણે ખંજરથી તેના બંને હાથ કાપી નાખયા. આથી તે જાનવર એટલું તો ચીરડાઇ ગયું કે, હાતમ ઉપર ફરીથી તડાપ મારી, પણ પોતાના ખંજરથી તે જાનવરનું પેટ તેણે ચીરી નાખયું. તે જાનવર જમીનપર પડયું કે, સઘળું જંગલ સલગી ગયું. હાતમ જે ઝાડ ઉપર બેઠો હતો તે ઘણુંજ શુકું હોવાથી સલગી ગયું. હાતમે તરતજ કુદકો મારયો અને પેલો મોહોરો પોતાના મોંમાં મુકયો. જયારે આગ નરમ પડી તયારે હાતમે પોતાના ખંજરથી તેના ચારે દાંત જે ખંજર જેટલા મોટા હતા તે, તેમજ તેનાં નખ જે નજદીક નવ ઇંચ જેટલાં લાબાં હતાં તે કાપી લીધાં, અને તયાંથી ચાલતો થયો. જયારે એક શેહેર આગળ આવયો તયારે જોયું તો તે ઘણુંજ આબાદી ભરેલું દીઠું. મોટી મોટી ઇમારતો તે સાથે વળી બાગબગીચા પણ પુશકળ હતા. જયારે અંદર ગયો તયારે કોઇપણ આદમીને તેણે દીઠું નહીં. બજારમાં સઘળી દુકાણો દરેક જોઇતી ચીજોથી ભરેલી હતી. તે પોતાના મનમાં વીચાર કરવા લાગયો કે, કોઇ પણ બલા આ શેહેરને ખરાબ કરતી હશે. જયારે હાતમ વધારે આગળ ચાલયો તયારે એક કીલાની અંદર તે શેહેરના પાદશાહાને પોતાનાં કુટુંબ સહીત દીઠો. તે પાદશાહે કીલાની બારીમાંથી હાતમને જોયો, અને તેને પોકારીને કહેવા લાગયો કે, એ મુંસાફર, જલદી તું અંદર આવ, નહીં તો તારો પયારો જાન ખોહી દેશે. હાતમે તેને પુછયું કે, તમો સઘળા કોણની ધાસતીથી અંદર ભરાઈ રહયા છો? તેણે કહયું કે, એ જવાન, પેહેલાં તું અંદર આવ, પછી મને જે સવાલ પુછવો હોય તે પુછજે. પણ હાતમ ઘણો બજીદ થયો એટલે તે કેહેવા લાગયો કે, આ ઠેકાણે એક અતી ઘણી મોટી બલા આવે છે, જે શેહેરના તમામ માણસોનો નાશ કરે છે. તેનું શરીર મોટા સુસવાતના જેવું છે, અને ખંજર જેવા તીણા ચાર દાંત તેના મોંમાંથી બહાર નીકળી આવેલાછે. અગર જો ફકત તેનાં નખની અણી કોઇ માણસને લાગે તો તે માંણસ પાણી પણ પીવા ઉભો રહે નહીં. તે પોતાનાં મોંમાંથી આતશ કહાડે છે, જે નીકળતાંજ તેની સામેની સઘળી ચીજો પથર ઇંટા લોખંડ પણ બળીને ખાખ થઇ જાય છે. દોડવામાં તે બલાની બરોબર આ દુનીઆમાં કોઇ પણ જાણવર હશે નહીં. વીજલી કરતાં પણ સરસ ચાલતું છે. હાતમે કહયું કે તમો સઘળા ધીરજ ધરો, તે જાનવરને મેં મારયું છે. અહીંઆંથી થોડેક દુરનાં જંગલમાં મેં તેને જોયું અને ખોદાની મદદથા

ં તેને જોઇતે ફજે પુગાડયું છે. જુઓ આ તેનાં દાંત અને નખ હું મારી ાથ એક નવઇ જેવી ચીજ તરીકે લાવયો છું. એમ કહી તે તેને દેખાડયું. આ સઘળા હેઠે આવયા અને હાતમને પગે પડયા. તે પાહાદશાહે હાતમ સાથ ણીજ માયાથી બગળગીરી કીધી, અને કહયું કે, એ હીંમતવાન ખુબસુરત વાન, તું હવેથી મારાજ શેહેરમાં રેહે, હું તને મારી છોકરી સાથ પરણાવા ચ્છું છું. તું અહીંઆં રહી હમેશાં તેની સાથ એશઆરામમાં મશગુલ રેહે. ણ હાતમે તે કબુલ કીધું નહીં, અને તયાંથી જવાની પોતાની ખુશી દેખાડી. છી પેલા પાહાદશાહે પોતાનાં સઘળાં આદમીઓને મોકલાવી પોતાના માણ-ાને બોલાવયાં, અને હાતમ તુર્ત થોડા દીવસ રહી પેલા પાહાડ તરફ જવા ીકળયો. તે પાહાદશાહે હાતમને સીધો રસતો દેખાડવા માટે પોતાના માણ-ાને તેની સાથ મોકલાવયાં, અને હાતમ તેઓની મદદથી સીધે રસતે નીકળી ાલયો. દશ દહાડા પછી એક મોટાં શેહેરમાં જઇ લાગયો. શેહેરનાં લોકો તેને ોતાના હાકેમ પાસ લઇ ગયા, અને હાકેમે બાઆબરૂ સાથ હાતમને પોતાની ાસે બેસાડયો, પછી પોતાના શેહેરમાં ગમન કરવાનું કારણ પુછયું, કારણકે ા શેહેરમાં તે વખત સુધી કોઇ દહાડે પણ કોઇ પારકો માણસ મુસાફર તરીકે બાવીઓ હતો નહીં. તેણે મુનીરશામી અને હોશનબાનુનો આંખો કીસસો તેની બાગળ વીગતવાર કહયો. પછી હાકેમે તેને કહયું કે, એ શુરા પુરૂશ, હકી-કતથી તે અવાજ આપતા પાહાડનું બયાન ખરેખરૂં માલમ પડતું નથી. જો તું આ શેહેરમાં થોડો વખત સુધી રહે તો તેની કેફીએતથી થોડો ઘણો તું વાકેફ થશે. પછી તેણે હાતમને તે પાહાડ દેખડાવયો કે, જે પાહાડ પોતાની ઊંચ આસમાન સાથે લગાડી રહયો છે. પછી તયાં તે રહયો, અને એક દીવશે કેટલાંક માણસો સંગાથે બેશી વાત કરતો હતો, એટલાંમાં તે પાહાડમાંથી એક અવાજ આવયો કે, એ હમીર બીન હાસ્સ. એકાએક તે નામનો એક ખુબ-સુરત જવાન તેઓની સાથે બેઠેલો હતો તે બોલતો બંધ પડી ગયો, અને યાહી યાહી કરતો ઉઠયો, અને પાહાડ તરફનો રસતો ધરયો. તેનાં કબીલાનાં માણસને ખબર કીધી કે, હમીરને બોલાવવામાં આવયો છે. તેનાં સગાંવહાલાંઓ સઘળાં તે પાહાડ તરફ દોડયાં, અને જોયું તો તેનો ચેહેરો હીંગલા જેવો રાતો થઇ ગયો છે. સઘળાઓ તેની આસપાસ ફરી વલયા પણ તે તો પાહાડની તરફજ દોડયા કીધો. હાતમે પુછયું કે, એ વાહાલાઓ આ માણસને શું થયું છે, કંઈ દેવાનો તો નથી બની ગયો ? શામાટે કોઇ સાથ એક હરફ પણ બોલતો નથી? તે માણસોએ કહયું કે એ વીશે હમને કંઇ ખબર પડતી નથી, અને હમો કંઇ જાણતા પણ નથી. પેલો હમીર જાયછે તેને જઇને પુછ. હાતમે દોડતાં દો-ડતાં જઈ તેનો હાથ ધરીને તેને ઉભો રાખયો, અને પુછયું કે, તું કયાં જાયછે ?

દાસતીનો એ તરીકો નથી કે તું હમારી સાથ કંઇ વાતચીત પણ નહીં કરે. એક વખત માલમ તો પડે કે તુંને કોણ બોલાવે છે? અને તું હમને છોડી કયાં જાય છે? જો તું મને કેહે તો હું પણ તારો શોબતી થાઉં. હાતમે ઘણું પણ કીધું પણ તેણે કંઇ જવાબ આપયો નહીં, અને પોતાનો હાથ જોરથી છુટો કરી પવનની માફક દોડયો, અને પાહાડ નજદીક આવી પુગયો. જયારે તે અરધો ઉપર ગયો, તમારે નજરથી અલોપ થઇ ગયો. હાતમે જોવાની ઘણી પણ તજવીજ કીધી, પણ તેને કંઇ દેખાયો નહીં. પછી સઘળા લોકોને તે આવી મલયો, અને તેઓ તરણ વખત પોતાનું માથું પાહાડ ઉપર મુકી પોતાનાં શેહેરમાં આવીઆ, અને કશી રીતનો ગમ તેને માટે કીધો નહીં. અને ઘણોએક ખોરાક પકાવીને ફકીરોને વેહેંચયો, અને હશી ખુશીનાં દીન ગુજારવા લાગયા. હાતમે કહયું કે, ઓ ભાઇઓ, તમને કંઇ માલમ પડયું કે, એને શું થયું? તેઓએ કહયું કે, તું પણ હમારી સાથ આવેલો હતો. જેટલું તેં જોયું તેટલું હમોએ પણ જોયું. તે જુવાન માણસને માટે હાતમની આંખમાં પાણી આવયાં, પણ પેલા માણસોએ તેને કહયું કે, ઓ વાહાલા દોસત, હમારા મુલકમાં એવો રેવાજ છે કે કોઇને માટે પણ કશી રીતનો ગમ કરવો નહીં, અને આંખમાંથી એક પણ આંશું પાડવું નહીં. અગરજો તું હમારા શેહેરમાં રેહેવા ઇચછતો હોય તો હમારી માફકંજ ચાલજે નહીં તો કે તને શેહેરમાંથી બહાર જવું પડશે. હાતમે પોતાનાં આંશું લુછી નાખયાં, અને તે જવાનને માટે ઘણો અંદેશો કરવા લાગયો. એક જણે તેને કહયું કે, ભાઇ તું શું કરવા ગમગીન થાય છે? અવાજ આપતા પાહાડ વીશે તું જે ખબર મેલવવા આવયો છે તે એજ છે. તે બોલયો કે એ તો ફકત બહારની ખબર છે, પણ અંદર શું છે તે મારે જાણવું છે, કારણકે જો હોશનબાનું તે વીશેની બરોબર ખબર પુછે તો હું તેણીને શું જવાબ દેઉં. હવે હાતમે છ મહીનામાં અગીઆર જણાને એજ પરમાણે બોલાવેલા જોયા. એવું બનયું કે, હાતમને હામ નામના એક માણસની સાથે દોસતી પડી, તે એટલે સુધી કે, રાત અને દહાડો તે તેની સોબતમાંજ ગુજારતો. એક દીવસે તેઓ બેસી કંઇ ખુશ વાતચીત કરતા હતા કે, એકાએક અવાજ આવયો કે, ઓ હામ, બીન સામ, બીન સુરીમ. આ અવાજ સાંભલતાંજ હામ ઉઠયો, અને "ઇયાહક" એ શબદો બોલી પાહાડની તરફ દોડતો ચાલયો. તેના બેસાવંદાને ખબર પડી કે, હામનું માટે તલપ થઇ છે. હાતમે જાણયું કે, એ પણ એજ રીતે જશે તેથી એવો વીચાર કીધો કે, કોઇપણ પરકારે આ માણસ સાથ જવું. કારણકે એકવાર એ પાહાડ ઉપર જઇ એ તલેશમાત જોઇ આવવો જોઇએ. પછી તરતજ હાતમે દોડતાં જઇ હામનો હાથ પકડયો અને બોલયો કે, ઓ ભાઇ, કયાં જવાનો ઇરાદો

ાખે છે ? અને તને કોણ બોલાવે છે ? તેણે આ સવાલનો જવાબ કંઇજ આપયો નહીં. હાતમે કહયું કે, ઓ પયારા, દોસતીની એ રીત નથી. આટલા ીવસ સુધી તું મારી સોબતમાં ઘણોજ મગન રહયો, અને જયારે તારી અને માહારી વચ્ચે મોહોબત વધી તયારે તું મને એકલો છોડી ચાલી જાય છે ? કહે ે તને આ પરમાણે કોણ ખેંચી લેએ છે ? પણ તેણે કંઇજ જવાબ આપયો નહીં, અને પોતાનો હાથ હાતમના હાથમાંથી છોડાવા માટે એટલા જોરથી ાનયો કે તે છુટો પડી ગયો, અને હાતમ જમીનપર પડયો, અને તે તો પાહાડ તરફ ચાલયાજ કીધો. હાતમ તરતજ ઉઠયો અને લાગલોજ તેની પુઠે મંડયો. જેવો તે પાહાડ ઉપર ચહડવા જાય છે કે, તરતજ કુદીને પોતાના બંને હાથ તેની કમરની આસપાસ એટલા તો જોરથી વીટાલી લીધા કે, તેનાથી બીલકુલ છોડી શકાયા નહી, અને હાતમ અફડાતો જીકાતો તેની સાથે પાહાડને મથાલે પોંહાંચયો, પણ પોતાના હાથ તેની કમરમાંથી છોડયા નહીં. જયારે તેઓ મથાલેથી ચાલવા લાગયા તયારે તેઓને એક બારી દખાઇ તેમાંથી તે જવાન ેમજ હાતમ પસાર થયા. જયારે હેઠલ ઉભેલા માણસોની નજરથી તેઓ દુર ાયા તયારે તેઓ પોતાનાં શેહેરમાં પાછા આવયા, અને હાતમને માટે ઘણો અફશોશ કરવા લાગયા. પછી તેઓએ પોતાના હાકેમને ખબર કીધી કે, તે મુસાફર પણ હામની સાથે ગયોછે. તેણે પોતાના માણસોને ઘણા ગુસસામાં આવી કહયું કે ઓ નાદાનો અતયાર સુધી આ પાહાડ ઉપર વગર બોલાવે કોઇપણ આદમી ાયો નથી, અને હવે એ નાહક મારયો જશે તયારે એનાં મોતનો ગુનાહ કોણને ર રેહેશે ? તેઓએ તેને ઘણીજ નમનતાઇથી કહયું કે, ઓ મારા સરફરાજ હાકેમ, અમોએ તેને ઘણો પણ સમજાવયો, પણ તે સમજયો નહીં, અને બોલયો કે, એ મારો જાની દોસત છે, હું એને છોડી કેવી રીતે આવું. જેવા ેના હાલ છે તેવાજ મીરા પણ હાલ થશે. તે હાકેમે જવાબ દીધો કે, તમો ઘળાને હું ભારે દંડ કરૂં છું, તે તમો નહીં આપો તયાં સુધી તમારે બંદીખાને હેવું. તેઓએ દંડ આપી પોતાનો છુટકારો કીધો, અને પોતાની ચાલ પરમાણે જમન પકાવીને ફકીરોને વેહેંચયું, અને હાતમને માટે ઘણાજ દલગીર ાયા, પણ જયારે તેઓને દંડની વાત ઇઆદ આવતી તયારે તેની ઉપર ઘણાજ ુસસે થતા. હવે હાતમ તો પેલી બારીમાંથી તે જવાનની પુઠે ગયો અને એકામેક એક ઘણા બોહોળાં મેદાનમાં આવી પોંહાંચયો. તે મેદાન જયાં સુધી નજર જાય તયાં સુધી લીલોતરીથી ભરપુર દેખાયું, કે ગોયા આખું મેદાન બીલીમાનના લીલાં પાણાથી ભરેલું હોય. તે જવાન તયાં ગયો, અને થોડીએક ગા જે લીલોતરીથી ખાલી હતી તે જગાપ ચતોપાત પડયો, અને તેના હાથ ાગ બંધાઇ ગયા, અને તેનો ચેહેરો ફીકો પડી ગયો. તેનું તન જીવથી ખાલી

થઇ ગયુ. હાતમે જાણ્યું કે, હવે એ મરી ગયો, તેથી તેને ઘણું રડવું આવવું. એટલામાં જમીન તડાક દઇને ફાટી અને પેલો માણસ તેની અંદર ગરક થઇ ગયો, અને તરતજ પેલો જમીનનો કકડો ઉપર નીકળી આવયો, અને તેની ઉપર લીલોતરી ઉગી નીકળી. હાતમે જાણ્યું કે અવાજ આપતા પાહાડની ખબર એજ હશે. પછી પેલાં શેહેર તરફ જવા નીકળીયો. આખો દહાડો ચાલયો પણ પેલો પાહાડ કયાં છે, શેહેર કયાં છે, અને પેલી બારી કયાં છે એ કંઇ તેને માલમ પડયું નહીં. એજ પરમાણેં સાત દહાડા અને રાત સુધી ભુખો અને તરસો ચાલયા કીધો, અને ઠાકથી અધમુવો જેવો થઇ ગયો. પોતાના મનમાં વીચારવા લાગયો કે, હું અહીંઆં વગર મોતે મરૂં છું. એકાએક એક દરીઓ તેણે દીઠો. જેના મોજા એટલા તો જોરથી વેહેતા હતા કે, પાણીના છાંટા આસમાન સુધી ઉંચે ઉડતા હતા, અને તે દરીઆનો છેડો તો કંઇ દેખાતોજ નહીં હતો. જયારે તેને કીનારે આવી પોંહોંચયો તયારે તે દરીઓ તરી પાર કેમ જવાશે તેનો વીચાર કરવા ઉભો. એકાએક એક મછવો તેની નજરે પડયો. તેણે જાણ્યું કે, કોઇ મછવાવાલો મને જોઇ મારી તરફ લાવતો હશે. જયારે તે મછવો તેની નજદીક આવયો તયારે તો કોઇ મછવાવાલાને અંદર નહીં જોઇને ઘણો તાજુબ થયો, અને ખોદા તરફ મોં ફરવી કરનેશ બજા લાવીને મછવામાં ચહડી બેઠો. બે નાન અને ભુજેલી માછલી ગરમાગરમ મછવામાં દીઠી. હાતમ ઘણો ભુખયો હતો એટલે તે ખાવાનો વીચાર કીધો, પણ પારકા ધણીનો માલ તેની રજા વગર લેવો, એ હાતમને દુરૂશત નહીં લાગયાથી પાછો હાથ ખેંચયો. એવામાં એક મોટી માછલી દરીઆમાંથી બહાર આવી, અને હાતમને તે ખાવા કહી, પાછી અંદર જતી રહી. હાતમે ખોદાને યાદ કરી તે ખાણું ખાધું. પછી પવન જોરમાં નીકળીઆથી તરણે દહાડામાં હાતમને કીનારો દેખાયો. હાતમ કીનારે ઉતરયો અને શેહેર તરફનો રસતો ધુંડવા લાગયો. કેટલાએક દહાડા સુધી એમજે ફરયો પણ તે જંગલમાં ઝાડનું ઠુઠું સરખું પણ હાતમની નજરે પડયું નહીં. આખરે એક મોટો પાહાડ દેખાયો, જેના પથરામાંથી લોહી વેહેતું જણાયું. હાતમ આ જોઇ ઘણો હેરાન રહયો, અને આ બીનાથી વાકેફ થવાનો ઇરાદો કીધો. પછી ઉપર ચહડયો, અને જયારે છેક મથાલે આવયો તયારે એક મોટું મેદાન દેખાયું, જેની જમીન તદન રાતી હતી. પક્ષીઓ પણ સઘળાં રાતાં પીછાંનાં ઉડતાં હતાં. આ જોઇ હાતમ પોતાની ભુખ અને તરસ ભુલી ગયો, અને કેટલાએક માઇલ ચાલયો તયારે તમામ લોહીથી ભરેલો એક જબરદસત દરીઓ તેણે જોયો. જેના મોજાનો અવાજ કાનને બેરા કરી નાખતા હતા, અને દરીઆની અંદર માથાંના બાલ કરતાં પણ વધારે રાક્ષસની કદનાં મગરમછો તરતા જણાતા હતા. રસતો મેલવવાના

ઇરાદાથી આખો દીવસ સુધી તે દરીઆને કીનારે કીનારે ચાલીઆ કીધો. રસતાનો પટો કેઠેથી લાગયો નહીં. એ પરમાણે એક મહીનો સુધી ચાલયા કીધો, પણ માછલીનો શેકાર કરી ખાવા શીવાએ હાતમને બીજો કોઇ પણ રીતનો ફાએદા થયો નહીં. પોતાનાં દીલમાં ઘણોજ અંદેશો કરવા લાગયો કે, અગરજો આ ઠેકાણે એજ રીતે હું દશ વરસ સુધી ચાલયા કરીશ તોપણ મારી માગેલી મોરાદ હાંસેલ થવાની નથી. ઘણું અજાએબ જેવું છે કે, બરઝખ સોદાગરની છોકરી હોશનબાનુએ આવી માહાભારત પાતો કયાંથી સાંભલી હશે ? આવી ફીકરમાં હતો એટલામાં એક મછવો આવતો જણાયો. હાતમ જયારે તે પાસે આવયો તયારે તે ઉપર ચહડી બેઠો, અને જયારે તેમાં મુકેલી વસતુઓ ખાઇ રહયો તયારે વીજલીની માફક મછવાની ચાલ શરૂ થઇ. જયારે અધવચ દરીએ આવી પુગયો તયારે દરીઆના મોજા આતશના સોલાની માફક ઉડવા લાગયા. આખરે દરીઆની ઘણીએક મુશીબતો ખમીઆ પછી તે કીનારે પુગો, તોપણ મોહીનો દરીઓ તદન ચાલુજ રહયો. પછી મછવો અને ખોરાક કોણે મોકલાવયો તેના વીચારમાં કદમ આગળ ધરયાં. દુરથી કંઇ સફેદ જેવું તેની નજરે પડયું, તે દરીઆના મોજા ઉંચે ઉછળતા હતા. જાણે ખોદાએ રૂપાંનો પાહાડ બનાવયો હોય એવું હાતમને લાગયું. અંતે તે દરીઆની નજદીક આવી પોંહોંચયો. તેના પાણી રૂપાંની માફક ચલ ચલ થતાં હતાં. તરસ ઘણી લાગયાથી હાતમે પાણી પીવાનો વીચાર કીધો. પોતાનો ડાબો હાથ પાણીની અંદર બોલી થોડુંક પાણી હાથમાં લઇ જોયું, તો તે પાણી હોય એમ તે જણાયું નહીં, પણ પીગલેલું રૂપું હોય એમ ખુલલું માલમ પડયું. પાછું તે પાણી દરીઆમાં નાખી દીધું, અને પોતાનો હાથ રૂપાં જેવો થઇ ગયલો જોયો, અને તેનું વજન પણ ઘણુંજ વધી ગયું. હાતમે ખોદાના શુકરાના બજા કીધા, અને બોલયો કે, આજ મને તે પરવરદગારે ઘણી સારી બુધી શીખાડી, કારણકે જો હું આ દરીઆમાં નાહાવાને માટે ઉતરયો હોત, તો મારૂં આખું બદન રૂપાનું થઇ જાત. બેકાએક આગળની માફક તેની નજરે એક મછવો પડયો, જે ઉપર સવાર થઇ તેણે સફર કરવા માંડી. અગીઆર દહાડા પછી કીનારે પોંહોંચયો. પછી ચાલતાં ચાલતાં એક બુલંદ પાહાડ જોયો. તે ફીકર કરવા લાગયો કે, આ પરમાણે દરીઆને પાહાડો આવીઆ કરશે તો મારી આખી ઉમર અટવાઇ જશે પણ હું શાહાઆબાદ તરફ પોંહોંચવાનો નથી. હવે તે પાહાડ એક મહીને પુરો કીધો જેમ જેમ નજદીક આવતો ગયો તેમ તેમ તેને તે રાતા, સફેદ અને પીલા, જુના જુના પથરા હાતમની નજરે પડતા ગયા. પછી જયારે ઘણો આગળ પોંહોંચયો તયારે માણેક અને બીલીઆનના કટકા જોયા. હાતમે દરેક જાતના પથરા ઉંચકી પોતાના ખોશામાં નાખયા. આગળ ચાલતાં વધારે કીમતા પથરા

જણાયા. હાતમે પેલા લીમેલા પથરા નાખી દીધા, અને તે કરતાં મોટા લેઇ પોતાની કમ્મરે બાંધયા, અને વીચારયું કે, જો આ પથરાને હું મારા શેહેરમાં લઇ જઇશ તો કોઇ પણ ઝવેરી એની કીંમત કરી શકશે નહીં, કારણકે તે શેહેરમાં કોઇએ આવા હીરા, માણેક, કદી જોયાં પણ હશે નહીં. ચાલતાં ચાલતાં તેના ભારથી ઘણો થાકી ગયાથી એક ઠેકાણે બેઠો, અને કેટલાએક લાલ તથા ઝમરૂદ તથા માણેક જે બધાંથી મોટાં હતાં તે રાખયાં, અને બાકીનાં નાંખી દીધાં. પછી પાછું ચાલવા માડયું, અને એક પાણીના ચશમા આગળ આવી પોંહોંચયો. તયાં હાથ મોં ધોયું અને જયારે ડાબા હાથને તે ચશમાનું પાણી લાગયું તયારે તે અસલ હતો તેવો થઇ ગયો. ફક્ત તેનાં નખ રૂપાંનાજ રહયાં. પછી ખોદાની બંદગી કીધી, અને રાતના તેનાજ કીનારાપર સુતો. એકાએક પાણીમાંથી બે આદમી પેદા થયાં, જેઓનું માથું આદમીના જેવું, પગ હાથીના જેવા, નખ વાઘનાં જેવાં, અને રંગ કાલો હતો. હાતમ બીને ડયો, અને વીચારવા લાગયો કે, અગરજો હું નાહાશી જાઉં છું તો મને ઘણી બીનપસતી લાગશે, માટે મારાં તકદીરમાં જે કંઇ હોય તે ધીરજથી ખમવું જોઇએ. તીરકમાન લઇ એક તીર તેઓની તરફ ફેંકયો. તે બંને આદમીઓએ તે તીર પોતાના હાથમાં ધરી લીધો, અને બુમ પાડી કે, ઓ હાતમ, પોતાના વતનની બીકથી તું તીર શું કામ મારે છે? હમો પણ જે ખોદાએ તુંને બનાયો છે તેનાજ પેદા કીધેલાં પરાણી છઇએ. હમે તુંને દુઃખ દેવા માટે આવયાં નથી. હાતમે કમાન પોતાના હાથમાંથી ફેંકી દીધી, અને માથું નીચું કરી બેશી ગયો, અને મનમાં કેહેવા લાગયો કે, એ લોકોને મારી સાથ શું કામ હશે ? મારો એક તીર તો એ લોકોએ ધરી લીધો, હવે બીજો તીર એ લોકોને કેમ કરી લાગશે ? તેઓ બંને હાતમની નજદીક આવયાં, અને કેહેવા લાગયા કે, ઓ હાતમ, તને ઘટારત નથી કે, આ ઝવેર ઉપર તું લોભ કરે. અગરજો એ ઝવેર તું પાસે રાખશે તો તારૂં કામ સફળ થશે નહીં. હાતમે કહયું કે, મેં કહયા શખસ આગળથી ઝરઝવેર લીધું ? તેઓએ કહયું કે, તેં હમણાજ પેલાં જંગલમાંથી ઝવાહેરના કટકા ઉંચકી લીધા છે, અને હાલ પણ તારી પાસે મોજુદ છે. હાતમે કહયું કે, મેં તે લીધાં છે ખરાં, પણ તેમાં તમને શું છે? તેઓએ કહયું કે, આ ઝવાહેર ખોદાએ બીજી ખલગતને માટે મોજુદ રાખયાં છે. તેણે કહયું કે, તે ખલગત આદમજાતથી ઉતમ છે ? તેઓએ કહયું કે, આદમજાતથી ઉતમ કોઇ પણ પરાણી નથી, પણ આ ખજાનો પરીઓને માટે પરવરદગારે એકઠો કીધો છે. હાતમે કહયું કે, હું કંઇ સઘળો ખજાનો મારી સાથ લાવયો નથી, પણ મારા હમજાતીઓને દેખાડવા માટે થોડાક બેમુલા પથરા મેં લીધા છે, જે તેઓ જોએ અને ખોદાની અપાર શકતીનો વીચાર કરે.

મોએ કહ્યું કે, જો તું તારા શેહેરમાં સલામત જવા ઇચછતો હોય તો જે
ાહેર તેં લીધું છે તે નાખી દે. હાતમે તે નાખી દીધાં, અને બોલયો કે,
પયારાઓ ઘણી અફશોસની વાત છે કે, આટલે દુરથી આટલી મેહેનટ ખેંચી
જે ઝવાહેર લઇ આવયો છું, તે તમે મારી ઉપર આટલો જુલમ કરી ન-
વી દીધાં છે, તે હું કંઇ કોઇના ઘરમાંથી ચોરી લાવયો નથી. તેઓ બોલ-
કે, તું રસતામાંથી ઉંચકીને લાવયો, માટે તે મતા તારી થઇ એમ કહેવાય
હીં, કારણકે આ દુનયામાં જેટલી ચીજો દીઠામાં આવે છે, તે સઘળાઓનો તો
લેક હોવોજ જોઇએ. હાતમ આ સાંભળી ચુપ રહયો. પેલા બે જનાઓએ
કથી સરસ એક લાલ તથા એક માણેક અને એક હીરો, એ તરણ ચીજો
તમને આપી, અને કહ્યું કે, આ તરણ ઝવાહેર તારા હમજાતીઓને દેખા-
ા માટે બસ છે. હાતમે તે લીધાં, અને તેઓને આજેજી કરી પુછવા લા-
ા કે, ઓ ખોદાના બંદાઓ, મારા મુલક તરફ જવાનો રસતો કહયો છે?
મોએ હાતમને રસતાની નીશાણી આપી, અને કહ્યું કે, આગળ ચાલતાં
નાનો એક દરીઓ આવશે, અને આતશનો એક બીજો દરીઓ તને મલશે.
બે દરીઆ તું પસાર કરશે તો તારા મુલકમાં સહીસલામત જશે. એટલું કહી
બો હાતમથી જુદા થઇ પાણીની અંદર ગેમ થઇ ગયા. હાતમે તમામ રાત
દાની ઇબાદમાં ગુજારી અને સહવારના પોહોરમાં પોતાનું તન પાક કરી
તે ચાલવા માડયું. થોડા દીવસ પછી તેની નજરે પાણીની એક નદી આવી.
તમ ખુશી થયો, અને પયાસો હતો તેથી પાણી પીવાનો વીચાર કીધો. જયારે
નારે પોંહોંચયો તયારે મરઘીનાં ઇંડાં જેટલાં મોતી તેણે દીઠાં, કે જેમાંનું ફકત
ક જ મોતી બાહાદશાહોની પાદશાહી લેવાને માટે બસ હતું. હાતમનું દીલ
લેવાને માટે લલચાયું ખરૂં, પણ પેલા બે માણસોની શીખામણ યાદ આવી
ી પોતાનો હાથ પાછો ખેંચયો અને કીનારે બેશીને પાણી ચાખયું. તે પાણી
ર કરતાં મીઠું, અને દુધ કરતાં પણ સફેદ હતું. તેણે વીચારયું કે, અગરજો
વું પાણી શેહેરોની અંદર હોય તો એ પાણીની કીંમત આપવાને પણ કો-
ી હીંમત થાય નહીં. જયારે આગળ ગયો તયારે તેને રોશની જેવું કંઇ દે-
ાયું. નજદીક ગયો તો સોનાનો પાહાડ આસમાન સુધી પોંહોંચેલો છે એવું
ો જોયું. તે પાહાડ ઉપર ચહડવા લાગયો, અને સઘળાં ઝાડો પણ સોનાના
ઈને ઘણોજ ખુશી થયો. તરણ દીવસ સુધી પાહાડ ઉપર ચાલયા કીધો, અને
ઓ એક મોટાં મેદાનમાં આવી લાગયો, જેની જમીન પણ તદન સોનાનીજ
ી. જયારે તેણે પોતાનાં પગલાં આગળ ભરયાં તયારે એક સોનાનો મેહેલ
ની નજરે પડયો. દરવાજો ઉઘાડી જયારે અંદર ગયો તયારે એક મોટો બાગ
ો જેની અંદરના ઝાડો ઉપર મોતીની ફળો લાગેલાં હતાં. હાતમે તેમાંથી

થોડાંક ખાધાં, અને તયાંજ એક હોજ હતી તેમાંથી પાણી પીધું. તે હોજની ઉપર તમામ ઝવાહેરોનો સંગાર કીધેલો હતો. હાતમે વીચારયું કે, આ જગાના માલેકને માટે હું કોણને પુછું? એનો ધણી કોઇ જીન અથવા પરી સીવાય બીજો હશે નહીં. એટલામાં કેટલીક પરીઓ આવી અને હાતમને તયાં બેઠેલો દીઠો. તેઓની ખુબસુરતી જોઇ હાતમને મલેકા ઝરીનપુશ ઇઆદ આવી. પછી તેઓને પુછયું કે, તમો કોણ છો? અને આ મેહેલમાં કહયો પાદશાહા અંમલ ચલાવે છે? તેઓએ કહયું કે, આ મેહેલ, પરી નુશલબનો છે, જે હમણાં હમારી પાછળ આવે છે. એટલામાં તે પરી આવી પુગી, અને હાતમ તેને જોતાંજ બેહોશ થઇ ગયો. પછી તે પરીએ ગોલાબ છાંટવાને માટે પોતાની દાશીઓને હોકમ કીધો. તેઓએ તે પરમાણે કરી હાતમને હુશીઆર કીધો. પરી નુશલબ તખત ઉપર બેઠી, અને હાતમને પણ એક સોનાની જડાવદાર ખુરશી ઉપર બેસાડયો, અને તેને તયાં આવવાનું કારણ પુછયું. પોતા ઉપરની સઘળી હકીકત હાતમે બયાન કીધી. પછી તેણે તે પરીને પુછયું કે, આ પાહાડનું નામ શું છે? પરીએ જવાબ દીધો કે, એને સોનાનો પાહાડ કહે છે, અને આ મકાનને અજલસલનો મકાન કહે છે, અને અહીંઆં શેહેપાલ પાદશાંહા રાજય કરે છે. હું તેની છોકરીની એક દાસી છું, અને એક અઠવાડયાં પછી તેની છોકરીની ચાકરીમાં હાજર રેહેવાની મારી વારી છે. આ પાહાડ જે તને દખાય છે તે કુહેકાફની સાથ તાલુકો રાખે છે, જે આખી દુનયામાં સઉથી બુલંદ કેહેવાય છે. પછી તેણીએ હાતમને ચાર દહાડા સુધી તે બાગમાં રાખયો, અને તરેહ તરેહના મેવા અને પકવાન ખવારી હાતમની ઘણીજ મેહેમાનદારી કીધી. પછી પાંચમે દહાડે તયાંથી જવાને હાતમને કહયું. તે તયાંથી નીકલયો અને જંગલ તરફનો રસતો ધરયો. સોલ દહાડા પછી પેલા સોનાના દરીઆ આગળ આવી પોંહોંચયો. હાતમ તે પસાર કરવાની ફીકરમાં હતો એવામાં એક મછવો આવયો, જે ઉપર સવાર થઇ ચાલવા માડયું. તેની અંદર હલવાથી ભરેલી એક તાસક હતી, જે હાતમે ઉંઘાડી અને કેટલાક દહાડાનો ભુખયો હતો તેથી તેમાંથી સઘળો હલવો ખાઇ ગયો. પછી એક તરાંબાના કાંસપાવતી દરીઆમાંથી પાણી કહાડયું, અને જેવો મોહોડે લગાડવા જાય છે તેવોજ પાછો હઠયો. જોયું તો સઘળો કાંસયો સોનાનો થઇ ગયો. મોહડે લગાડતાંજ હાતમના ચાર દાંત સોનાના થઇ ગયા હતા. ચાલીસ દહાડા પછી હાતમ કીનારે પોંહોંચયો. ઉતરતાંવારજ પરવરદગારની ભકતી કીધી, અને થોડોક વાર આરામ લીધા પછી પાછું ચાલવા માડયું, અને કોઇએ નહીં જોયલું અથવા નહીં સાંભલેલું એવું કંઇ દીઠું. રસતામાં એક રેતીનું જંગલ આવયું, જેની રેતી અને ઝીણા કાંકરા આતશની માફક ગરમ માલમ પડયા. થોડુંક ચાલયા પછી આગળ

જવાની તાકાત રહી નહીં. પછી તેજ ઠેકાણે બેઠો, અને ગરમીથી આખું બદન બલવા લાગયું. પાણીની તરસથી જીવ ઘણોજ બેતાબ થઇ ગયો, પણ મોહોરો મોંમાં રાખયો તેથી પણ તરસ મતી નહીં, તેથી તે પણ મોંમાંથી પાછો કહાડયો, અને ગરમીથી જમીન ઉપર તમર ખાઇને પડયો. આમતેમ આલોતયાં મારવા લાગયો તે એટલે સુધી કે, પોતે મરવાની આણી ઉપર છે, એવુ લાગયું. મોંમાંથી જીભ બહાર કહાડી, એટલામાં પેલા બે માણસો જેઓએ હાતમને ઝાહેર આપયું હતું તેઓ આવયા, અને હાતમને ઉંચકીને તેના મોંમાં પાણી નાખયું. હાતમ હુશીઆર થયો, અને આંખ ઉંઘાડી પેલાજ બંને પુરૂશોને દીઠા, અને તેઓ તેને બચાવા માટે બરોબર વખતસર આવી પુગયા, માટે તેઓનો ઘણો ઉપકાર માનયો, અને તેઓ ઉપર ઘણી દુવા વરસાવી. પછી કહી બાજુ તરફ જવું તે પુછયું. તેઓએ કહયું કે આગળ ચાલતાં આતશનો દરીઓ આવશે, જેની હદ હોવાથી તને આટલી ગરમી માલમ પડે છે. રસતો તો એજ છે. ખોદાની ખુદરતથી તું તારા મુલકમાં જઇ પુગશે. રસતો દેખાડવો હમારા હાથમાં નથી, પણ અમો એટલું કરી શકયે કે, આ ગરમી થોડી ઓછી થાય. હાતમે કહયું કે મારા હાથમાં જેમ ફાયદો થાય તેમ કરો તો મોટી મેહેરબાની. પછી તેઓએ એક મોહોરો કરી હાતમને આપયો, અને તેની ખાશીએત એ જણાવી કે, આગળ જે આતશનું જંગલ આવશે તયાં એ મોહોરો તારાં મોંમાં રાખવાથી ગરમી તને ઓછી માલમ પડશે, અને જયારે તે દરીઓ તું પાર કરી જાય તયારે તે મોહોરો તયાંજ તું નાખી દેજે. હાતમે તે મોહોરો મોટા ઉપકાર સાથે લીધો, અને તેઓથી જુદો થઇ મોંમાં મોહોરો રાખી ચાલવા માડયું. રસતામાં ગરમી એટલી તો સખત માલમ પડી કે, હાતમથી તયાં જવઇ શકાયું નહીં, પણ જવા વગર બીજો ઇલાજ હતો નહીં. હીંમત કરીને ચાલયો, અને આતશના દરીઆ આગળ પોંહોંચયો. તરણ દહાડા સુધી કીનારે ચાલયા કીધો, અને ચોથે દહાડે એક મછવો તયાં આવયો તેની ઉપર સવાર થઇ ચાલવા માડયું. આતશના મોજા એટલા તો જોરથી ઉછળતા હતા કે, હાતમ પોતાની આંખ વીચી અંદર બેશીજ રહયો, અને થોડે થોડે વારે આંખ ઉંઘાડતો હતો. જયારે અધવચ દરીએ આવીઓ તયારે મોજાના જોરથી મછવો ગોળ ફરવા લાગયો. હાતમે જાણયું કે, હવે હું જરૂર દરીઆમાં ગરક થઇ જઇશ, પણ હાતમની જીંદગી લાંબી હોવાથી તેની ઉપર કશી પરકારનાં દુઃખથી અસર થઇ નહીં. જયાં ખોદા મેહેરબાન છે તયાં તલવારના ઇયા આગના ઇયા ઝેરના ઝરખ તદન અશક માલમ પડે છે. હાતમ કીનારે આવી પોંહોંચયો અને આંખ ઉંઘાડી જોયું તો નહી તે દરીઓ કે, નહી તે આતશ અને નહી તે મછવો. તેજ જગયાએ તેણે તે મોહોરો ફેંકી દીધો, અને

ચાલવા માડયું. જયારે થોડોક આગળ ગયો તયારે તેને માલમ પડયું કે, હું યમન શેહેરની નજદીકમાં છું. ઘણો ખુશી થયો અને ખોદાના શુકરાના બજા લાવી શેહેર તરફ ચાલવા માડયું. જયારે આગળ પોંહાંચયો તયારે એક ખેતર તેની નજરે આવયું, તયાં એક ખેડુત ઉભેલો હતો. હાતમે તે ખેડુતને પુછયું કે, ઓ ભાઇ, આ શેહેરનું નામ શું છે? તે હાતમના મોં સામું તીકી તીકીને જોવા લાગો, અને કશો ઉતર દીધો નહીં. હાતમે કહયું કે, ભાઇ તું બેહેરો તો નથી? તેણે જવાબ દીધો કે, હું તારા ચેહેરા તરફ એટલામાટે જોઉં છું કે, તું મને અમારા શાહાજાદાના જેવો જણાય છે, જેનું નામ હાતમ હતું. હાતમે તેને પુછયું કે, હાતમ કોણ છે? અને તું તેને ઓળખે છે? તેણે જવાબ દીધો કે, ઓ જવાન, આ યમનનો મુલક છે, અને હાતમ એ મુલકનો શાહાજાદો છે, અને તેના બાપનું નામ તઇ છે, અને તે આ યમન મુલકનો ધાણી છે. હાતમ આજ કેટલુંક થયું સફર કરે છે, અને નજદીક સાત વરસ થયાં પણ તે વીશે કંઇ ખબર પડી નથી. ફકત એકજ વખત મલેકે ઝરીનપુશ નામની બાઅેડી પાસે પોતાની ખબર કેહવડાવી હતી. તેના માત પીતા અને મુખય કરીને તે મલેકે ઝરીનપુશ ઘણાંજ ગમમાં ગીરફતાર થયલાં છે. હાતમે કહયું કે, મને હાતમે મોકલાવયો છે. તેણે મને કહયું હતું કે, જયારે તું યમન પોંહાંચે તયારે મારી ખુશ ખબર મારાં માતપીતાને કેહેજે. માટે ઓ ભલા ખેડુત, આટલો મારો નેક સંધેશો તેના ભલાં માતપીતાને તથા મલેકે ઝરીનપુશને કેહેજે કે, હાતમ સરવે પરકારે સુખી છે, અને થોડી મુદતમાં તમો આગળ આવી ઉભો રેહેશે. પછી તે ખેડુત તેને માટે થોડુંક દુધ લાવયો, તે પી, હાતમ તયાંથી શાહાઆબાદ તરફ રવાના થયો. જયારે તે શેહેરમાં આવી પુગયો તયારે હોશનબાનુના માણસોએ તેને ઓળખયો અને તેને તેણીના મેહેલમાં તેડી ગયા. તેણીએ હાતમને પરદાની પછવાડે બેસાડી સઘળો હેવાલ પુછયો. હાતમે સઘળો હેવાલ ઘણીજ અસરકારક રીતે સમજાવયો. તે સાંભલી તે બોલી કે, એ ખરૂં છે. મેં પણ એમજ સાંભલયું છે. પછી તેણીએ કંઇ બીજી નીશાણીઓ માંગી. હાતમે પોતાનો ડાબો હાથ કહાડી દખડાવયો કે, આ આખો હાથ રૂપાંનો થઇ ગયો હતો, પણ ખોદાની બરકતથી પાછો જેવો હતો તેવોજ થયો છે, અને માતર માશં નખજ રૂપાંનાં રહયાં છે, અને બીજી નીશાણી સોનાના દરીઆની આપી, અને પોતાના ચાર દાંત જે સોનાના બની ગયા હતા તે દખડાવયા, અને ભેલાં સઉથી ઉમદા તરણ ઝવેર હતાં, તે પણ તેની નજરે ધરયાં. આ સાંભલી હોશનબાનું ઘણીજ ખુશી થઇ અને હાતમને એક પાદશાહી સરપાવ ભેટ કીધો, અને ખાણું મંગાવી તેની આગળ મુકયું, પણ તે તેણે ખાધું નહી અને તયાંથી રજા લઇ મેહેમાનસરામાં શાહાજાદા મુનીર આગળ

આવયો. અને તેને ભેટીને સઘળી વાત કરી સંભલાવી. તેણે પોતાનું માથું હાતમના પગપર મુકયું. હાતમે કહયું કે, ઓ પયારા, તું એમ શું કામ કરેછે ? મેં મારૂં સર ખોદાની રાહ ઉપર ખુલલું મુકયું છે કે, જેને તે દરકાર હોય તે લેએ. પછી બે તરણ દહાડા તયાં આરામ લઇ પાછો હોશનબાનુ આગળ આવયો, અને છઠા સવાલની તલપ કીધી. તે બોલી કે, ઓ હાતમ, ઘણીએક રંજ ખેંચી તું આ વખતે ઘણો મોડો આવયો છે, અને આટલો ઉતાવલે શા માટે જવા માગે છે ? તે બોલયો કે, એમાં ઉતાવલ જેવું કંઇજ નથી. હવે તું મને જે કેહવાનું હોય તે કેહે, કેમકે મને તે પાર પાડયા વગર મને આરામ મલનાર નથી. તે બોલી કે, મારી પાસે એક મોતી છે, તેનાજ જેવું એક બીજું મોતી સોધી લાવ કે, જેથી એક જોરો થાય. હાતમે કહયું કે, એકવાર મને તે દેખાડ, હું મારી નજરે જોઉં. પછી તેણીએ તેને દેખાડયું, તે મરઘીનાં ઈંડાં જેટલું મોટું હતું. હાતમે જાણયું કે, એ મોતી હોશનબાનું કંઇ નમુનાને માટે મને આપશે નહીં, તેથી તેના જેટલુંજ મોટું એક બીજું ઇંડું કરવાને તેણે હોશનબાનુને ફરમાવયું. હોશનબાનુએ સોનીઓને બોલાવી તેના જેટલુંજ મોટું મોતી સોનાનું કરાવયું, અને હાતમને આપયું. હાતમ તે લઇ હોશનબાનુની રજા લઈ મુનીરશામી આગળ આવયો, અને કહયું કે, હવે હું મરઘીનાં ઈંડાં જેટલું એક મોતી લેવા જાઉં છું. પછી તયાંથી જુદો થઇ જગલ તરફ શોધ કરવા માટે ચાલયો.

હાતમે છઠા સવાલનો છેવટ લાવયો તેનું બયાન.

જયારે હાતમ મુનીરશામીથી છુટો પડયો તયારે એક નવે રસતે જંગલ તરફ ચાલયો, અને વનમા જઇ એક મોટો પથર પડેલો હતો તે ઉપર બેઠો, અને પોતાનું માથું પોતાના બોલા ઉપર મુકી ફીકર કરવા લાગયો કે, આવું મોતી કયાંથી મળશે ? એટલામાં ખોદાની બરકતથી સાત રંગના જાનવરનું એક જોડું જે, તીતરની જાતનું હતું તે તેના માથાંપરના ઝાડ ઉપર આવીને બેઠું. માદા બોલી કે, મને આ જગયાની હવા માફક આવતી નથી, માટે આ ઠેકાણેથી હવે બીજે ઠેકાણે જવું જોઇએ. જો કે અહીંઆં ફળાદીક પુશકળ છે, પણ જયાં શરીરને સુખાકારી નહીં હોય તયાં એક ક્ષીણ પણ રહેવું વાજબી નથી. દેહનાં સુખ જેવું બીજું કાંઇ સુખ નથી. નરે કહયું કે, તારૂં કહેવું તદન ખરૂંજ છે, તારા બોલવામાં લેસ મણ અસકય નથી. જો કે મારો

ઈરાદો આ ઠેકાણે વધારે વાર રહેવાનો હતો તોપણ જ્યારે તારી તનદરોશતી ઠીક રહેતી નથી એટલે મારે પણ તારાં મતને મલતા થવું જોઇએ. આપણે આવતી કાલે આપણા મુલક તરફ પાછાં વલીશું. માદાએ ઉતર દીધો કે, જો તું તારા કોળ ઉપર સાબુત રહેજે. નર તેના ઉતરમાં બોલયો કે, તું જાણતી નથી કે, હું કેઇ દહાડે પણ જુઠું બોલયો છું? જો રાતના મારી જીંદગાની વફાદારી કરશે, તો અલબત આપણે સહુવારના ઉઠી કુચ કરશું. એવામાં માદાની નજર હાતમ ઉપર પડી, તેને જોઇને તે બોલી કે, આ કોણ છે? જે પોતાનું માથું પોતાના ખોળામાં મુકી ગમગીન બેઠો છે? નરે કહયું કે, એ માણસ યમન શેહેરનો શાહાજાદો છે, અને એનું નામ હાતમ છે. ખોદાનો એ સાચો ભક્ત છે. પરોપકારના ઘણાક કામો એણે કરયાંછે. એ કરે છે, અને હવે પછી પણ કરશે. પારકાંઓના દુઃખો તાલવા માટે આજ આઠ વરસ થયાં જંગલે જગલ રખડે છે. હમણા પણ એ મુનીરશામીના કામ સારૂં જાય છે, અને પાણીની મરઘીનાં ઇંડાં જેટલું એક મોટું મોતી લાવવા માટે નીકલયો છે. મુનીશામી હોશનબાનુ નામે એક છોકરી ઉપર આશક પડયો છે, અને તે હોશનબાનું ફક્ત સાત સવાલ રાખે છે. તેમાંના પાંચ સવાલ તો આ માણસે પુરા કીધા છે, અને હમણાં છઠા સવાલની શોધમાં જાય છે. તે પરવરદગારની રહેમથી એ પણ સવાલ એ પુરો કરશે, માટે જો તારી મરજી હોય તો હું એને રસતાની સીધી નીશાણી આપું. માદાએ કહયું કે, આ દુનયામાં એવું કયારે બને કે, હેવાનનો ઉપકાર ઇનશાનપર થાય? પછી નર બોલયો કે, આ જમાનો એવો છે કે, માણસજાત કોઇનું ભલું કરતી નથી, પણ પોતાની દોલતની ગરૂરીથી આપણા જેવાં પરાણીઓને ઘણી ઇજા પોહોંચાડે છે. સાંભલ ઓ માદા, કે આએ ઇંડાંની પેદાશ આ પરમાણે છે. આગળા વખતમાં આપણી જાતનાં પક્ષીઓ કેહેરમાનના દરીઆ તરફ આવાં ઇંડાં મુકતાં હતાં, તે ઇંડાં પોતાની આખી ઉમરમાં તેઓ તરીશ વરસે એક વાર મુકતાં હતાં. ઘણાએક વરશ થયાં એવાં ઇંડાં આપણી કોમ મુકતી બંધ પડી છે, અને જે ઇંડાં બાકી રહયાં હતાં તે પણ તેજ દરીઆમાં ગરક થઇ ગયાં છે. આ જાતનાં બે ઇંડાં કેહેરમાનના શાહા જમજાનના હાથમાં આવયાં. પછી તેમાંનું એક સમશ પાદશાહાના હાથમાં આવયું; અને તે સમશ પાદશાહા એટલો તો ખજાનો ધરાવતો હતો કે, જેની ગણતરી પણ થઇ શકે નહીં. પણ આ ઇંડાંને સઘળાં ઝવાહેરો કરતાં ઘણુંજ કીમતી તે ગણતો હતો, અને ખોરાસાનના મુલકની પાસે તેણે એક મોટું શેહેર આબાદ કરયું હતું, તયાં તે સઘળો ખજાનો રાખતો હતો. હવે સમશ પાદશાહાના નસીબે તેને ઇઆરી નહીં આપી, અને જે શેહેર તેણે વસાવયું હતું તે તદન ઉજડ થઇ ગયું. હવે એમ બનયું કે, કોઇ

બરઝખ સોદાગરની છોકરી હોશનબાનુ ખોરાસાનમાં રહેતી હતી, પણ હવે એવું બનયું કે, તે મુલકનો પાદશાહ મરદાનશાહા તે છોકરી ઉપર ઘણો ગુસસે થયો, અને તેને તેના કબીલા સુધાં પોતાના મુલકમાંથી હાંકી કહાડી. તે છોકરી પોતાના કબીલા સુધાં તે જંગલમાં આવી, અને નસીબને જોરે સમશ પાદશાહાનો દાટેલો સઘળો ખજાનો તેને હાથ લાગો. આખરે કેહેરમાનના જમજાન પાદશાહા ઉપર કોઈએ હુમલો કીધો અને તેને મારી નાખયો, અને તેની રાણી જે ગરભવંતી હતી તે નાશી ગઇ, અને સઘળા ખજાનામાંથી પેલું મોતીજ પસંદ કરીને પોતાની સાથે લઇ ગઇ. નાહાસતાં નહાસતાં એક જંગલને રસતે, એક દહાડે તે કેહેરમાનના દરીઆ આગળ આવી લાગી. હવે ખોદાના હોકમથી કોઇ મસઉદ નામે સોદાગર તેજ વખતે તે દરીઆમાંથી વહાણ હંકાડી ચાલયો અને તે બાએડીએ તેને જોઇને બુમ પાડી કે, ઓ ભાઇ, તું તારાં વહાણમાં મને સાથે લઇ જશે તો મજ ગરીબ ઉપર મોટો ઉપકાર થશે. મારી ઉપર ખોદાનો મોટો ગજબ વરસયો છે. હું જમજાન પાદશાહાની બાએડી છું અને મારો ધણી લડાઇમાં મારયો ગયો છે. હવે આ દુનયામાં મારૂં કોઇ રહયું નથી, અને આ દુનયામાં હું એકલી પડી છું. મસઉદને આ હેવાલ સાંભલીને ઘણી દયા ઉપજી અને તેણીને વહાણ ઉપર લીધી. પછી તેઓ શેહેરમાં આવયાં, અને જમજાનશાહાની બાએડીએ એક છોકરાનો જનમ આપયો. તે છોકરાનું નામ તેણે બરઝખ પાડયું. થોડા વખત પછી તે સોદાગર મરી ગયો અને બરઝખ તેની સઘળી માલમતાનો ધણી થયો. જયારે તે હુશીઆર થયો તયારે પોતાની હુશીઆરીથી ઘણાએક શેહેરો તેણે જીતી લીધાં. તેના મરણ પછી હજરત સુલેમાને પાદશાહાનો એલકાબ ધારણ કીધો, અને તે સઘળાં શેહેરો દેવો અને પરીઓને રહેવાને આપયાં, અને હાલ પણ જનછરા, કેહેરમાન અને બીજાં શેહેરોમાં તે લોકોજ વસે છે. હજરત સુલેમાને આદમી જાતને દુઃખ નહીં દેવા માટે મજબુત સોગંદ આપયા હતા. હવે રફતે રફતે તે મોતી હશામ પરીએ સુરખ કોલાહ નામના પાદશાહાના હાથમાં આવયું, અને તયાર પછી હાલમાં તે મોતી માહીઆર સુલેમાની પાદશાહના હાથમાં છે. તે પાદશાહા પરી અને આદમથી પેદા થયો છે, અને તેને એક છોકરી છે, તે છોકરી હજુ કુંવારી છે. માહીઆર પાદશાહા પોતાની છોકરીને જે માણસ એ ઇંડાંની પેદાયશનો બરોબર હેવાલ કહે તેની સાથ પરણાવા માગે છે, અને તે મોતી પણ તેનેજ આપવાનું કીધું છે. હવે આ સઘળો હેવાલ હાતમ જો પાદશાહા આગળ જઇને કહે તો એને એ મોતી મલે. આ દુનયામાં બીજે કોઇ ઠેકાણે એ મોતીનો જોરો નથી. રસતામાં જતાં એને દેવો સાથ લડવું પડશે, અને જો સલામત રેહેશે તો તે ઠેકાણે જરૂર પુગશે. હું મારાં પીછ એને આપું છું, જે રાતાં

પીછ છે તેને બાલીને પાણી લેઇ, જો એ પોતાનાં આખાં બદન ઉપર લગાડશે તો એ૰ દેવની સુરતનો થઇ જશે, અને ફાડી ખાનારાં તેમજ ઝેરી જાનવરો એના વાસથી નહાશી જશે. જે સફેદ પીછ છે તેને બાલીને પાણીમાં ભેળીને લગાડશે તો એ પાછો પોતાની અસલી સુરતે આવી જશે. એટલું કેહી જોરથી પોતાની પાંખો ફફડાવી એટલે થોડાં રાતાં અને થોડાં સફેદ પીછો નીચે પડયાં. હાતમે સઘળો હેવાલ ઘણોજ ધીઆન રાખીને સાંભલયો, અને પેલાં સુઘળાં પીછો ઉંચકી લીધાં. આ ધાતમાંને વાતમાં સહવાર પડી એટલે પેલાં જાનવરો ઉડી ગયાં, અને હાતમે આગળ રસતો ધરયો. થોડેક દુર ગયો •એટલે કોઇ એક જાનવરનો રડતો અવાજ તેણે સાંભળયો કે, ઓ ખોદા, આ દુનયામાં એવું કોઇ પણ પરાણી નથી, જે મને મારાં દુઃખમાંથી છોડવે. હાતમ જે જગયાએથી અવાજ આવતો હતો તે જગયાએ ગયો તો એક શીયાલને જમીન ઉપર આલોતતું દીઠું. હાતમે પુછયું કે, ઓ ખોદાના બંદા તને કોણ દુઃખ દેય છે? શીયાલે જવાબ દીધો કે, એક શેકારી મારા નરને અને બચાંઓને પકડી લઇ ગયો છે, તેઓની જુદઇમાં મારો આવો હાલ થયો છે. કોઇએ મારી ફરયાદ સાંભલી નથી, પણ હમણાંજ તું આવયો છે, અને મેં તને મારો અહેવાલ કહયો છે. તું ઇનસાન છે, અને હું હેવાન છું. તું તારા જાતભાઇનીજ ખાતરદારી કરે એમાં કશો શક નથી. હાતમે કહયું કે, આદમીજાતમાં પણ કેટલાકો ઘણાજ નરમ દીલના અને રહીમ હોય છે. સઘળાઓ તું કહે છે તેવા નથી. જો કે હું ઇનસાન છું, તોપણ હું આદેલ છું. તું મને ખરેખરૂં કહે કે તારા નરને અને બચાંઓને પેલો શેકારી કહી તરફ લઇ ગયો છે? માદાએ જવાબ દીધો કે, અહીંઆંથી તે બે ફરસંગ દુર રહે છે. તેનું કામ એજ છે. હું નથી જાણતી કે એ કામ કરવાથી તેને શું ફાએદો મેલે છે, કારણકે આ જંગલમાં ફકત તે અમારોજ શેકાર કરે૰છે. ખોદાની ધાસતીથી પણ તે જરા બીતો નથી. હાતમ બોલયો કે, જેમ તોફાન થાય છે, અને તેથી કરીને ઝાડોપરનાં તમામ ફળો પડી જાય છે, પણ તોફાનને કંઇ લાગતું નથી, તેમ જે માણસ પરાણીઓને ઇજા આપવામાં મશગુલ હોય તેને પણ કંઇજ લાગતું નથી, માટે જો તું મને તેનું ઠેહેકાણુ દેખાડે તો હું કંઇ પણ કરી તારા નરને અને તારાં બચાંને છોડવી લાઉં, તું કશી ચીંતા ના કરતી. તેઓને છોડવવામાં મારાં માથાંની ગરજ હશે તો તે પણ હું આપીશ. માદાએ જવાબ દીધો કે, •ઓ જવાન, તું સઘળું કહે છે તે ખરૂં છે, પણ અગરજો તું સાથે મને પણ ફસાવે તો જેમ પેલી વાંદરીનો હાલ થયો તેવો મારો હાલ થાય. હાતમે કહયું કે, તે હેવાલ મને સંભલાવ. તે બોલી કે, કોઇએક જંગલમાં એક વાંદરી પોતાનાં કુટુંબ સહીત રેહેતી હતી, તેને છ બચાં હતાં. એક દહાડો તે વાંદરીનો નર

તેણીનાં બચ્ચાં સહીત પકડાયો, તયારે તે વાંદરી તે ગામના મુખી આગળ ફરીઆદ કરવા ગઇ. મુખીએ તેની અરજ સાંભલી, અને તે વાંદરીની સાથે એક માણસને મોકલયો. તેણે જઇને પેલા ઘરધણીને હાંક મારી, તયારે તે ઘરધણી બહાર આવયો, અને પેલા માણસને આવવાનું કારણ પુછયું. તયારે તેણે જવાબ દીધો કે, મને મારા ગામના મુખીએ મોકલાવયો છે, અને આ વાંદરીને એનો નર તથા બચ્ચાં આપવાને તમને હોકમ કીધો છે. તયારે તે ઘરધણીએ જવાબ દીધો કે, ભાઇ એનાં બચ્ચાં તથા નર મેં તમનેજ આપયાં છે અને હાલ તે પણ તમારીજ પાસે છે. માટે જો તમને એની ઉપર દયા આવતી હોય તો એ વાંદરીને એનો કબીલો આપી દેઓ. હું તમને તમારા પઇસા પાછા આપી દેવાને તઇઆર છું. પછી તેઓ બંને તકરાર કરતાં મુખીને તયાં ગયાં, તયાં મુખીએ પેલી વાંદરીને પણ પકડી. સઘળાં બચ્ચાંઓને પોતે રાખયાં, અને નર અને માદા એઓને પેલા આદમીને સવાધીન કીધાં. હવે ઓ જવાન તું જોકે પેલી વાંદરીને પેલા મુખીએ કેવી રીતે ફસાવી? જયાં રાજા પોતેજ વગર વાંકે લોકોને દંડે તો તેના હાથ નીચેનાં માણસો આખાં ગામ ઉપર જુલમ કરે તેમાં નવઇ શી. હાતમે તેને ઘણો દીલાશો દીધો કે, તારાં મનમાં તું કશી ચીંતા ના રાખ, અને તું એક વખત મને તયાં લઇ જા. પછી તે માદા પોતાની પછવાડે હાતમને લઇ ગઈ. થોડેક રસતે ચાલવા પછી પેલા માણસનું ગામ આવયું, તયારે તેણે તે માદાને કહયું કે, હવે તું અહીંઆં ઉભી રહે અને હું શેહેરમાં જઇ તે માણસની સોધ કહાડી તારૂં કામ પાર પાડીશ. પછી શીઆલની માદા તેજ જંગલમાં એક ઠેકાણે સંતાઇ બેઠી, અને હાતમ પુછતો પુછતો તે ગામની અંદર પેલા શેકારીના ઘર આગળ ગયો. તયાં જઇને હાંક મારી એટલે પેલો શેકારી બહાર આવયો, અને હાતમને પુછયું કે, ઓ ભાઇ તને મારી સાથ શું કામ છે? તું કાંઇ મારા ગામનો હોય એમ જણાતો નથી. તે બોલયો કે, હું એક મોટા રોગથી પીડાઉં છું, અને હકીમે મને શીઆલના લોહીનો ઉપયોગ કરવાને માટે ફરમાવયું છે કે, જો તે લોહી હું મારાં આખાં બદન ઉપર ચોપડું તો મારૂં દરદ દફે થાય; અને મેં આ ગામમાં તારે માટે એવું સાંભલયું છે કે, તું શીઆલ, લોકડી વગેરે જાનવરોનો શેકાર કરે છે,' માટે જો તારી પાસ શીઆલવાં હોય તો તરણ ચાર મને આપ, અને તેની જે વાજબી કીંમત થાય તે લે. તે શેકારીએ કહયું કે, આજ તરણજ દીવસ થયાં, હું સાત શીઆલ પકડી લાવયો છું, તેમાંથી તને જોઇતાં હોય તેટલાં લે. કારણકે મારૂં કામ તો એજ છે. પછી હાતમ બોલયો કે, હું આ સાતો લઇ જાઉં છું અને તેના આ સાતો દીનાર તને આપું છું. તે શેકારી આ સાંભળી ઘણો ખુશી થયો, અને પેલા પઇસા લઇ સઘળાં શીઆલ હાતમને સવાધીન કીધાં. હાતમ તે સઘળાંને

લઇ પેલાં જંગલમાં ગયો, અને માદાને સવાધીન કીધાં. હવે નર શીઆલનો હાલ તરણ દીવસના ભુખમરાથી ઘણોજ આવી રહેલો હતો, જેથી પેલી માદા ઘણુંજ રડવા અને કલાંપીત કરવા લાગી, અને જમીન ઉપર માથું અફાડવુ સરૂ કીધું. હાતમે પુછયું કે, ઓ માદા, તારૂં કામ મારા વાયદા પરમાણે મેં પુરૂં કીધું, અને હવે તું શા માટે એમ કરે છે? તે માદા બોલી કે, ઓ ભલા પુરૂશ, તું તારી ચશમોથી જો કે, આ મારો નર જે મારાં માથાંનું તાજ છે તે તો આ દુનયામાંથી પોતાનું તાજ ઉડાવી જવા માગે છે. હવે તે વગર હું એકલી જીવી શું કરૂં. આ મારો નર ભુખ અને તરસથી અધમુવો થઇ ગયલો છે. હાતમે કહયું કે, ઓ નાદાન, તેની ઉમર હુજી બાકી છે, તે કંઇ હમણા મરવાનો નથી. તયારે તે બોલી કે, અગરજો એનો ઇલાજ હમણાજ થાય તો એ જીવે. પછી તેણે ઇલાજ પુછયો, તયારે તે બોલી કે, અગરજો કોઇપણ આદમીને મારીને તેનું લોહી એનાં મોંમાં તું મુકે, તો એ તદન સાજો થાય. હાતમ બોલયો કે, ઓ નાદાન, કદી એમ થાય, કે જાનવરનો જીવ પાછો લાવવા માટે એક આદમ જે ખોદાની પેદાયશનો સરવથી ઉતમ છે તેનો જીવ લેએ? અગરજો તને આદમીનુંજ લોહી જોઇતું હોય તો હું મારૂં લોહી આપું છું. એમ કહી તેણે પોતાનું ખંજર મેઆનમાંથી કહાડી પોતાના ડાબા હાથમાંથી લોહીની નેહેર કહાડી, અને પેલા નર શીઆલના મોંમાં રેડયું, જે પીધાથી તે નર હુશીઆર થયો, અને પોતાની માદા અને પોતાનાં બચાં સમેત હાતમના પગપર પડયો.

બીજે દીને પછી તયાંથી રૂખશત લઇ આગળ ચાલયો, એટલે દુરથી કંઇ આબાદાની જેવું નજર આવયું, તયાં રાતનો વાસો કીધો, અને દીવસના પાછું ચાલવા માડયું. આફતાબ એટલો તો ગરમ હતો કે, પાણીના ચશમો દુરથી દખાયો, તયાંજ પોતાના કદમ ધરયાં. આગળ જઇને જોયે છે તો ચશમો કંઇ નજરે આવયો નહીં, પણ એક સાપ ગુંચળું વલીને બેઠો હતો, જે દુરથી ચશમાના જેવો જણાતો હતો, તયાંથી તેણે વીચારયું કે, હવે હું પાછો ફરૂં. એટલામાં તે સાપે જબાંન ખોલી કે, ઓ યમનના જવાન શા માટે તું પાછો જાયછે? અને આ ઠેકાણે શું કામ આવયો છે? હાતમ બોલયો કે, ઓ ખોદાના બંદા હું પાણીની તલાસ કરૂં છું. તે સાપે જવાબ દીધો કે, ઓ પયારા, આ ઠેકાણે દરેક ચીજ હાજર છે, તું મારી સાથે ચાલ. હાતમે વીચાર કીધો કે, એ સાપની સાથ હું જાઉં તો કદાચ એ મને દગાથી મારી નાખશે. તયારે પેલા સાપેજ તેને કહયું કે, તું તારા મનમાં કશી ચીંતા ના કર. હાતમે વીચારયું કે, મારા તકદીરમાં જે લખયુ હશે તે થશે, માટે એક વાર હું જાઉં તો ખરો કે એ શું કરે છે. પછી તે હાતમને પોતાની સાથે એક બાગમાં લઇ ગયો. તે બાગ

એટલો તો ખુશનુમાં હતો કે, હાતમે પોતાની આખી ઉમરમાં કોઇ પણ ઠેકાણે તેવો જોયો હતો નહીં. બુલબુલના અવાજ સાથે તરેહવાર રંગ બેરંગી ફુલોનો મેહેકાબ દીલને એટલો તો આનંદ પમાડતો હતો કે કંઇ બોલવાની વાત નહીં. વલી તે બાગમાં ફુલના કયારા એવીતો સુંદર રીતે ગોઠવેલા હતા કે જેને જોતાંજ હાતમ પોતાની ઠાક તદન ભુલી ગયો. પછી હાતમને તે બાગમાં ઉભો રાખી પેલો સાપ તયાંથી ગયો. હાતમ તે બાગની એક હોજ આગળ બેઠો. પછી તે હોજમાંથી પરીઓ ઝરઝવેર, હીરા, મોતી, માણેક, યાકુત અને જમરૂદ વગેરેના ખુમચા હાતમ આગળ લાવી મુકયા, અને કહયું કે, આ એક નજીવી જેવી ભેટ તમારે માટે મોકલી છે, જે તમે કબુલ કરો. હાતમ બોલયો કે, એ કોણે મોકલી છે? તેઓએ કહયું કે જે સાપ તમને આ ઠેકાણે લઇ આવયો, તેણે મોકલી છે. થોડોક વાર પછી પેલો સાપ હોજમાંથી એક ખુબસુરત પરીજાદ થઇ બહાર આવયો, અને હાતમને પુછયું કે, ઓ પયારા, તું મને ઓળખે છે? હાતમે કહયું કે મેં તને કદી દીઠો નથી. તયારે તેણે કહયું કે, હું તેજ છું જેની સાથ તું આ બાગમાં આવયો છે. પછી બાદશાહી મસનદપર હાતમને બેસાડી તેની સાથ ખાણું ખાધું, જે પછી નોકરોએ હીરામોતીથી જડેલી તંશતમાં હાતમના હાથ ધોવાડયા. જે હીરામોતી હાતમે પોતાની આખી જીંદગીમાં જોયા ન હતા. પછી તરેહવાર મેવા મીઠાઇ હાતમ આગળ હાજર કીધા; જેવા હાતમે કદી પણ ચાખયા નહીં હતા, પણ ફકત તે તેવો મેવો અવાજ આપતા પહાડની ખબર લેતી વખતે પરી નુશલબ સાથે ખાધો હતો. જયારે તે પુરો થયો, એટલે તરેહવાર ખુશબોઇ આગળ લાવી મુકી, જેના સુગંધી મેકાતથી જાણે હાતમનું દીલ આખું ખુશબોઇનુંજ બનેલું હોય એમ લાગયું. આ બીના જોઇ હાતમ ઘણોજ તાજુબ થયો, અને સઘલી બીનાનો હેવાલ પુછયો. તે બોલયો કે, ઓ જવાન હું પરીઓની જાતનો છું અને મારૂં નામ સમશ શાહા છે. એક દીવસ મારા મનમાં એવો ખયાલ આવયો કે હું મારૂં તમામ લશકર એકઠું કરી આદમીજાતના મુલકો ઉપર હુમલો કરૂં, અને તેઓની પાકીજેહ જગાનો ધણી થાઉં. સઘળું લશકર મેં એકઠું કીધું, અને હું જવાની તઇઆરી કરવા પડયો. એક રાતના હું સુતો અને સહવારના ઉઠયો તયારે સાપની સુરતે થઇ ગયો. જમીનની ઉપર હું આલોટવાને પોકાર કરવા લાગયો, અને જયારે હું ઘણોજ હાય મારવા લાગયો, તયારે મને એક અવાજ સંભલાયો કે, જે કોઇ પોતાના વચનથી ફરે તેના હાલ એવાજ થાય. દર રાતના આ અવાજ હું સાંભલતો હતો. જયારે મેં ઘણી તોબા કીધી, અને ઘણા કાલાવાલા કરી માફ માગી, તયારે મને એક બીજો અવાજ સંભલાયો કે, ધીરજ ધર, હજુર તારો છુટકો કરનાર આદમી આ

દુનયામાં જનમ પામનાર છે. ફરીથી મેં ફરયાદ કીધી કે, આ ખોદા એવો ખયાલ હવે હું કદી કરનાર નથી; તયારે આકાશમાં એવી વાની થઇ કે, યમનનો તરીશ વરસનો એક જવાન તારી પાસ આવશે તેની તું ખુબ ખીદમત કરજે. તે માણસને જોયાથી તું તારી અસલી સુરતે આવી જશે. હાલ હેંસી વરસ થયાં હું સાપની સુરતનો હતો, અને આજ તરીશ વરસ થયાં આ જંગલમાં બેસી તારી રાહાં જોતો હતો. હવે તું આવયો છે, તો મારી ઉપર રહેમ કરી તું તે પરવરદગારની દરગાહમાં મારે માટે બંદગી ગુજારે, તો હું તારો ઉપકાર જીવતાં સુધી ભુલીશ નહીં. હાતમે પુછયું કે, તે વચન શું આપું? તે બોલયો કે, હજરત સુલેમાનના રાજમાં એક એકરાર થયો હતો કે, કોઇ પણ દેવ ઈયા પરીએ આદમીજાતને કોઇ પણ દહાડે કોઇપણ ઠેકાણે દુઃખ દેવું નહીં. પછી હાતમે પોતાનું શરીર પાક કરી સફેદ લુગડાં પેહેરી ખોદાની બંદગી કીધી, જે ખોદાની દરગાહમાં કબુલ થઇ, અને તેને પાંખ પણ તેજ વખતે આવી. પછી તે પાદશાહે હાતમને તયાં આવવાનું કારણ પુછયું. હાતમે કહયું કે, હું મરઘીનાં ઈડાં જેટલું મોટાં મોતીની સોધમાં જાઉં છું. પછી તે તેના જેટલું મોટું સોનાનું જે પોતાની સાથે લાવયો હતો તે દખાડીને હોશનબાનુનો સઘલો હેવાલ કહયો. તયારે તે બોલયો કે, તું ખરૂં કહે છે. એક મોતી બરઝખનાં કુટુંબમાં આવેલું છે, અને બીજું જે એની જોર છે, તે માહીઆર સુલેમાની પાદશાહા પાસે છે. તે પાદશાહા પોતાની છોકરીને જે કોઇ તે મોતીની પેદાયશનું બયાન કરે તેની સાથ પરણાવા માગે છે, અને તેનેજ તે મોતી પણ આપવા માગે છે. તેણે કહયું તું ઇનસાનજાત તયાં શી રીતે જઇ પુગશે? કારણકે રસતો તમામ ખુનખાર દેવોથી ભરેલો છે. હાતમે બોલયો કે, ખોદાનું કામ ખોદાજ કરશે. પછી તે પાદશાહે કહયું કે, હું તારી સંગાતે મારા પરીજાદા મોકલું છું, જેઓ તને તે ઠેકાણે સહીસલામત પુગાડશે. પછી તેઓના પરીજાદાને બોલાવયા અને કહયું કે, આ નેક માણસની અસરકારક દુવાથી તમારો છુટકો થયો છે, અને તમારાં માંથાં ઉપરની સઉથી મોટી બલા દુર થઇ છે. આ માણસને એક ઘણું મોટું કામ કરવાનું છે, જેમાં તમારી મદદ જોઇએ છે. તેઓએ એકે અવાજે કહયું કે, એ પાક પરહેજગાર આદમી જો હમારો જીવ પણ માગે તો તે આપવાને હમો તઇઆર છીએ. પછી તેણે સઘળી હકીકત કુહી જણાવી, તયારે તેઓ બોલયા કે, બરઝખના જઝીરાપર જવું ઘણુંજ મુશકેલ કામ છે, કારણકે તયાં દેવોની મજબુત ચોકી છે, માટે અગરજો તમો પાદશાહા અમારી સાથ આવો તો હમો એ કામ માથે ઉઠાવીએ; પણ તેઓમાંથી સાત જણા હીંમત કરી બહાર આવયા, અને કહયું કે, અમો એને સહીસલામત લઇ જઇએ, પણ જો અમને દેવોની સંગાત લડવું પડે તો

તમારી મદદ તરતજ જોઇશે. પાદશાહે તે કબુલ કીધું. પછી હાતમને સોનાની એક ખુરશી ઉપર બેસાડીને તેમાંના ચાર જણાઓ ખુરશીના પાયા ધરીને ઉડયા, અને તરણ જણાઓ જોઇતી મદદને માટે પછપાડે ગયા. તરણ દહાડા અને રાત સુધી તેઓએ ઉડયા કીધું, અને પછી ભુલથી જયાં દેવો રહેતા હતા તયાંજ હેઠળ ઉતરયા. બે પરીજાદો હાતમની આગળ રહયા, અને બાકીના પાંચ જણા ખોરાકની શોધમાં ગયા. હવે એવું બનયું કે તે તરફ કેટલાએક દેવો શેકારને માટે જતા આવી નીકલયા, અને હાતમને ખુરશીપર બેઠેલો જોઇને તેની આસપાસ ફરી વલયા, અને જબરો શોહોર મચાવી મુકયો. જયારે પેલા બે પરીજાદાએ આટલા બધા દેવોને જોયા તયારે તેઓની સાથે લડયા વગર બીજો કંઇ ઉપાય દીઠો નહીં. પેલા બે જણાઓએ ઘણાએક દેવોને ઠાર કીધા, પણ આખરે પકડાઇ ગયા, અને પેલા દેવો હાતમને ખુરશી સુધાં પોતાના મકાનમાં લઇ ગયા. પછી પેલા પરીજાદાને પુછયું કે, આ આદમીને કયાંથી લાવયા છો? અને કયાં લઇ જાઓ છો? તેઓ બોલયા કે, એ યમનનો રહેવાશી છે, અને સમશ પાદશાહાનો ઘણોજ વહાલો રફીક છે, માટે જો તમે આ માણસને ઇજા કરશો તો તમને મોટી સજા કરવામાં આવશે. દેવો બોલયા કે, સમશ પાદશાહા તો આજ કેટલું થયું ગુમ થયો છે, તે હાલ કયાંથી આવીઓ? તેઓએ અવલથી આખર સુધીનો સઘળો હેવાલ તેઓને કહયો. પછી પેલા આહરેમનની ખસલતના દેવોએ તે તરણડે જણાને એક કુવામાં કેદ કીધા. હવે પેલા પાંચ જણાઓ જેઓ ખોરાકની શોધને માટે ગયા હતા તેઓએ આવીને પેલા દેવોને મુએલા પડેલા દીઠા, અને હાતમને તથા પોતાના સોબતીઓને નહીં જોયાથી મોટી ચીંતામાં પડયા કે, એઓને કોણ લઇ ગયું હશે? અને આ દેવો કેઇ તરફના હશે? તે કંઇ જણાતું નથી, માટે આ મુરદાંઓને વગે કરવાને માટે આવે તો તેને પુછયે. પેલા મુએલા દેવોમાનો એક દેવ જરા જરા હીલતો જણાયો. તેઓએ તેને પુછયું તયારે તેણે કહયું કે, હું મુકરનસના દેવોમાનો છું, અને તમારા સોબતીઓને તથા પેલા આદમીને તેઓ પોતાને મુકામે લઇ ગયા છે. આ સાંભલતાંજ પેલા પરીજાદા પોતાના સમશ પાદશાહા પાસે ગયા, અને સઘલો હેવાલ તેઓની આગળ જાહેર કીધો. એટલે સમશ પાદશાહા પોતાનું લશકર તઇઆર કરી તે તરફ ગયો, અને તરણ દહાડા અને રાત કુચ કીધા પછી મુકરદશના દેવો શું કરે છે તેની ખબર લાવવા માટે એક જાશુસને મોકલયો. તે ખબર લાયો કે, મુકરનસ પોતાના દેવોની સાથે એક મોટાં મેદાનમાં શેકાર કરે છે. પછી પાદશાહે પોતાનાં લશકરને હજરત સુલેમાનના શોગંદ આપયા કે, આ દેવોએ પોતાનું વચન તોડયું છે, માટે તમોએ એઓ ઉપર જરા પણ રહેમ કરવી નહીં, અને એકદમ તેઓની ઉપર તુટી

પછી તેઓને દાજખના સરદારને સ્વાધીન કરવા. તેજ પરમાણે થયું. તેઓ પેલા દેવોની ઉપર તુટી પડયા, થોડાકો નહાશી ગયા, અને કેટલાકો પોતાના સરદાર મુકરનસ સાથે કેદ પકડાયા. પાદશાહે સઘળા દેવોને કતલ કરવાનો હોકમ કીધો. પછી પોતાની હજુરમાં મુકરનસને બોલાવીને પુછયું કે, ઓ નાપાક દેવ, તું મને ભુલી ગયો હતો ? તું જાણતો નહીં હતો કે હું હજી જીવતો છું. મારાં માણસોને હેરાન કરવાની તને શી ગરજ હતી ? હવે જલદીથી પેલાં તરણેડે જાણાને તું મારી આગળ જીવતાને જીવતા લાવ. તેણે જવાબ દીધો કે, હું તો તેઓને ખાઇ ગયોછું. પછી સમશ પાદશાહે પોતાના નોકરોને હોકમ કીધો કે હમણાને હમણા એક મોટું બળતું સલગાવો, અને તેની અંદર આ મુકરુનસને અને એના આખાં કુટુંબને બાલી નાખો. કારણકે એની સજા એજ છે. જયારે મુકરનસે જોયું કે, હવે બચવાનો કશો ઉપાય નથી, તયારે અરજ કરવા લાગયો કે, અગરજો તમો મને જીવતો મુકો તો તેઓને લાવી તમારી આગળ હાજર કરૂં. સમશ પાદશાહે હા કહી, એટલે મુકરનસે હાતમને તથા પેલા બે પરીજાદાને પાદશાહાની પાસે હાજર કીધા. જયારે હાતમ આવયો તયારે ઘણી મોહોબતથી પાદશાહે તેને પોતાની પાસે તખતપર બેસાડયો, અને ખાણું તેની આગલ હાજર કીધું. તયારપછી બાકીના દેવોને મારી નાખવાનો તેણે હોકમ કીધો. મુકરનસે પોતાના બચાવમાં ઘણું કહયું તયારે સમશ પાદશાહે કહયું કે, તેં હજરત સુલેમાનની હાજરીમાં કોઇપણ મનુશય જાતને દુઃખ દેવા માટે સોગંદ લીધા હતા, તે સોગંદ તેં પાલયા નહીં, તો હવે તને મુકવો સજાવર નથી. એટલું કહી તેને પણ આતશમાં બાલી મુકયો, અને તે મુલક ઉપર પોતાના એક સરદારને નેમયો, અને હાતમને પોતાની સાથે લઇ જવા ઇચછયું. હાતમે પોતાનો વીચાર આગલજ જવાનો જણાવયો, તયારે પોતાના લશકરમાંથી ચાર જઇફ પરીજાદાને તેની સાથે મોકલયા. તેઓ તેને ખુરશીપર બેસાડી ઉડયા, અને રાત દહાડો મંજલ કાપતા આગળ ચાલયા. જયારે ઠાકી જતા તયારે કોઇ સલામતી ભરેલી જગોએ ઉતરતા, અને પાછા આગળ ચાલવું શરૂ કરતા. એક દહાડે તેઓ એક પહાડ ઉપર ઉતરયા. તે પાહાડ ઉપર તુમાનના જઝીરાનો શાહાજાદા પરેસાંની ભરેલી હાલતમાં બેઠો હતો. તે શાહાજાદા માહીઆર સુલેમાની પાદશાહની છોકરી ઉપર આશક પડયો હતો, પણ પેલાં મોતીની પેદાયશનો હેવાલ કહેવાને તેનામાં શકતી હતી નહીં, તેથી તયાંજ બેશી રાત અને દીવશ રડાકુત કરતો હતો. હાતમ તેને જોઇ તેની આગળ ગયો, અને તેને આવી હાલતનું કારણ પુછયું. તેણે પોતાનો સઘલો હેવાલ હાતમને કહયો. પછી તેણે પુછયું કે, તું આ જગયાએ શા માટે આવયો છે ? હાતમે કહયું હું માહીઆર પાદશાહા પાસે જે મોતી છે તે લેવા જાઉંછું, કારણકે તે મોતીના

સઘળો હેવાલ મને ખબર છે, માટે મારે તયાં જવું છે. તયારે પેલા શાહાજાદાએ જવાબ દીધો કે, ઓ માણસ, મોટા મોટા પરીજાદાથી એનો જવાબ અપઇ શકાયો નથી તયારે તું શું જવાબ આપી શકશે? તયારે તેણે કહયું કે, તું કંઇ ચીંતા ના રાખ, ખોદા મોટો છે, કામ પાર પાડશે. જો તું મારી સાથ આવે તો એ છોકરીને હું કોઇ પણ પરકારે તારી સાથ પરણાઉં. તે શાહાજાદાએ હાતમના પગ ઉપર માથું મુકયું અને બોલયો કે, ઓ આદમ, મને જીવારનાર ને મારનાર પણ તુંજ છે, માટે જે ચાહે તે કર. પેલા શાહજાદાએ હાતમની સાથે જવા કહયું. તયારે હાતમે પેલા પરીજાદાને કહયું કે, તમારાથી અમને બે જણાને લઇ જવાશે? તેઓ બોલયા કે, બે તો શું પણ તમારા જેવા ચાર જણાઓને લઇ જવાને અમારામાં પુરતી શકતી છે. પછી તેઓ બે જણાઓને લઇ ઉડયા. હવે રસતામાં મેહેકાલ દેવનું રેહેઠાન હતું તેને પરીજાદાની શોરમ આવી, એટલે પોતાના દેવોને કહેવા લાગયો કે, આ પરીજાદા જાય છે પણ ખુરશી ઉપર કોણને ઉંચકી જાય છે? માટે એઓને પકડી મારી આગળ લઇ આવો. તેઓ તરતજ પેલા સઘળાઓને પકડી પોતાના સરદાર પાસે લાવયા. મેહેકાલ દેવે પેલા પરીજાદાને પુછયું કે, આ આદમીને તમો કયાં લઇ જાઓ છો? તયારે તેઓ બોલયા કે, હમો સમશ પાદશાહાના દુટ છઇએ, અને આ માણસને બરઝખના જઝીરા તરફ લઇ જઇએ છીએ. મેહેકાલે કહયું કે, સમશ પાદશાહા તો આજ કેટલુંક થયું આ દુનયામાંથી ગેબ થઇ ગયો હતો તે હમણા કયાંથી આવયો? પછી તેઓએ હાતમ વીશેનો સઘળો ખોલાશો કીધો. પછી પેલા શાહાજાદા વીશે પુછયું, તયારે તે બોલયો કે, ઓ મેહેકાલ, તું મને ભુલી ગયો? હું તુમાનના જઝીરાના પાદશાહ મેહેરરૂનો છોકરો મેહેર અવર છું. તયારે મેહેકાલે કહયું કે, તને આદમી સાથ શું કામ છે? તું અને હું એકજ તોખમથા ઉતરેલા છીએ, માટે આ આદમીને મારે સવાધીન કરી તું તારે રસતે ચાલી જા. પછી મેહેર અવરે કહયું કે, મેહેકાલ, તું હજરત સુલેમાનના સોગંદ ઇઆદ કર. તયારે તેણે ઘણાજ ધીકારથી જવાબ દીધો કે, હવે કયાં છે સુલેમાન કે તેની આપણને ધાસતી હોય. ઘણે દહાડે આ આદમી મારા હાથમાં આવયું છે માટે હું તેને કદી પણ છોડનાર નથી. શાહાજાદા મેહેરઅવરે જોયું કે, એ દેવ પોતાની અસલી ખસલત ઉપર આવયો છે માટે હવે એને કોઇ પણ રસતે ફરેબ આપવો જોઇએ. એમ વીચારી શાહાજાદાએ કહયું કે, આ આદમીથી મારૂં કામ સરંજામ પોહોંચવાનું છે, માટે એને તું મારે સવાધીન કર. એના બદલામાં હું તને દશ આદમી તરણ દીવસમાં લાવી આપીશ. મેહેકાલે તે કબુલ કીધું કે તું જેમ કહે છે તે પરમાણે હું ઘણો ખુશી છું. આ આદમીની હું ઘણી જતન કરીશ. જે જગયાએ એને રાખવાની તારી મરજી

तशवीर १२ मी

मेहेडाल टेपनी

હોય તે જગયાએ એને રાખી જા. પછી એક ખુશનુમા બાગ હતો તયાં હાતમને રાખી મેહેરઆવર પોતાના ચાર સોબતીઓ સંગાત ઉડી ગયો. પછી તેઓની સંગાત હાતમના છુટકારા માટે વાત કરવા બેઠો, એટલે તેઓએ કહયું કે જો અમારા મુલકમાંથી અમો લશકર લાવીએ તો ઘણા દીવસ થઇ જાય, અને તરણ દહાડાનો વાએદો છે તે પણ ખોટો થાય. માટે આપણે એક તદબીર કરીએ કે, રાતના તે મુકામ ઉપર જઇએ, અને જે દેવો તેની પાસબાની કરે છે તેઓ ઉંઘમાં પડેલા હોય તો એને ઉંચકી રતોરાત ઘણે દુર નીકલી જઇએ. આ મસલત કીધા પછી તેઓ બીજી રાતરે પેલા બાગમાં આવયા, અને દેવોને સુતેલા દીઠા, એટલે હાતમને લેઇ ઉડયા, અને સહુવાર પડતાંમાં તો પુશકળ દુર ગયા. જયારે તરણ દીવસ થઇ ગયા અને મેહેરઆવરનો વાએદો પુરો થયો, એટલે મેહેકાલ દેવે પોતાના નોકરોને હોકમ કીધો કે, પેલા આદમીને તરતજ લાવે. તેઓ જોવા જાય છે તો હાતમને દીઠો નહીં, એટલે ઘણા ઘભરાયા. મેહેકાલે તેઓને કહયું કે, ઓ નાપાકો તમેજ એ આદમીને ખાઇ ગયા છો, માટે તમને હું જાનથી મારી નાખીશ. તેઓએ હજરત સુલેમાનના સોગંદ ખાધા કે, હુમોએ એ કામ નથી કીધું. તોપણ મેહેકાલે તેઓને ભારી સજા કીધી. હવે પેલા પરીજાદો હાતમને લેઇ કેહેરમાનના દરીઆ આગળ પોહોચયા. એવું બનયું કે, મેહેકાલનો એક દેવ તે તરફ કાંઇ કામે ગયો હશે, તેણે હાતમને જોયો, એટલે ઇછયું કે, તેને લઇ ઉડી જાય, અને મેહેકાલને સવાધીન કરે. એટલામાં શાહાજાદા મેહેરઆવરે મેઆનમાંથી પોતાની શમશેર કહાડી તે દેવનો હાથ પકડી કાપી નાખયો. તે દેવ તયાંથી જીવ લેઇને નાઠો, અને મેહેકાલ આગળ આવીને સઘળું બયાન કીધું. જયારે તેઓ એક જંગલમાં આવી પુગયા તયારે પેલા પરીજાદોએ કહયું કે, આ જગયા તમામ દેવોથી ભરપુર છે, માટે અમારાથી આગળ જવાશે નહીં. તયારે મેહેરઆવરે કહયું કે, ઓ હાતમ હવે હું તારી સાથે છું, માટે તું એ લોકોને ખુશીથી જવા દે. હાતમે તેઓને જવા દીધા; પછી મેહેરઅવરે તેને કહયું કે, ઓ પયારા રફીક, આ જંગલ ઘણુંજ દરામણું છે. અહીંઆંથી પરીજાદ પણ જવા પામતા નથી. અગરજો હમારી કોમ એ તરફ પસાર થાય છે તો તે દેવો તેઓના પોશાક લુટી લેએ છે. જો કોઇ આદમી જાય છે તો તેને તેઓ ખાઇ જાય છે. એક વખતે દેવો અને પરીજાદો વચે એક મોટી લડાઇ થઇ હતી, તેમાં બંને તરફના બેહદ પરાણીઓનો ઘાટ થયો હતો. તે વખતે બંને જણા વચે સલાહ થઇ એટલે તેમાં એવા કોલકરાર થયા કે કોઇએ એક બીજાને કોઇ પણ વખતે કોઇને પણ હરખત કરવી નહીં. તે વખતથી હમે લોકો છુટા થયા છે પણ આદમીને તેઓ જીવતા મુકતા નથી. તયારે હાતમે જવાબ દીધો કે જો હું દેવની સુરતનો

બની જાઉં અને આ જંગલ સલામત પસાર કરૂં તો તું મારી સાથ શી રીતે આવે ? મેહરઆવરે જવાબ દીધો કે, આખો દહાડો હું ઉડીઆ કરૂં અને જયારે રાતે જયાં તું આરામ કરે તયાં હું પણ આરામ લેઉં. હાતમે તે પસંદ કીધું ; પછી પેલાં જાનવરનાં રાતાં પીછાં બાળીને પાણી સાત ભેળી પોતાનાં દીલપર લગાડયાં, એટલે હાતમ સીહા દેવ જેવો બની ગયો, અને જંગલમાંથી રસતો કાપવા માડયો. જયારે મેહેરઆવરે હાતમને આવી સુરતે દીઠો, એટલે તે અજબ થઇને પુછવા લાગયો કે, ઓ પયારા રફીક કયાં જાનવરનાં પીછાંથી તું દેવની સુરતનો બદલાઇ ગયો ? એ પીછાં તને કયાંથી મલયાં ? તયારે હાતમે કહયું કે, જે જાનવર અસલ મોતી જેવાં ઈંડાં મુકતાં હતાં, તે જાનવરનાં એ પીછાં છે. તેજ જાનવરોથી મને મોતીની પેદાયશની ખબર મલી છે. હાતમે પેદાયશનું સઘળું વરણન તેની આગળ કીધું નહીં, કારણકે તે કદાચ તેનાથી આગળ જાય અને તે પોતાની મોરાદ પામયા વીના રહી જાય. મેહેરઆવરની તો ખાતરી થઇ કે હવે મારૂં કામ આ માણસથીજ સરશે. પછી તેઓએ જલદી જલદી રાહ કાપી અને એક એવાં જંગલમાં આવયા, જયાં વાઘ, વરૂ અને બીજાં ફાડી ખાનારાં જાનવરો પુશકળ હતાં. તેઓ હાતમને જોયાથી જેટલાં દુર નહાશી નહી ગયા, તેટલાં પેલાં પીછની સોડમથી દુર જતાં રહયાં. જયારે દેવો તેને જોતા તયારે તેઓ તેને પોતાની જાતનો સમજતા. કોઇ તેને કંઇ પણ સવાલ પુછતા નહીં. મેહેરઆવર તો હવામાં ઉડયાજ કરતો અને રાતના હાતમ સાથ આરામ લેતો. એકદીવસ તેઓ એક ઠેકાણે સુતા હતા તયારે એક દેવનું તેઓ આગળથી જવું થયું. તેણે એક માણસને અને પરીજાદને સુતેલા દીઠા, એટલે બીજા દેવોને બોલાવી લાવયો, એટલે તેઓએ કહયું કે, એ લોકોની સાથે આપણને શું કામ છે ? એઓ પણ આપણીજ જાતના છે ; પછી પરીજાદ હોય, ઇયા દેવ હોય. કદાચ એઓ બંને એકજ મુલકના હશે, અને પોતાના કામે જતા હશે. થાકી જવાના સબબથી રાતના આ ઠેકાણે આરામ કીધો છે. એટલામાં મેહેરઆવર જાગી ઉઠયો, અને સુતાં સુતાં સઘળું સમજયા કીધું. દેવો બોલયા કે, એઓ કયાંથી આવયા છે ? જો કદાચ બરઝખના જઝીરાના હોય તો આપણે તે વીશે ખબર પુછયે કે, આપણા પાદશાહને કહેવા કામ લાગે. કારણકે અગરજો તેને માલમ પડશે કે, આપણ એ લોકોને છોડી આવીઆ છીએ તો તે આપણી ઉપર ગુસસે થશે. એટલામાં હાતમ પણ જાગી ઉઠયો, અને દેવોને તેઓની બોલીમાં કહેવા લાગયો કે, ઓ વહાલા દોસતો, તમો શા માટે મને હેરાન કરો છો ? તેઓએ તેને પુછયું કે, તું કયાંથી આવયો છે ? હાતમે કહયું કે, તમે જાણતા નથી કે, સમશ પાદશાહ પાછો પેદા થયો છે, અને મુકરનસ દેવને તેની બેઅદબીને માટે આગમાં બાળી નાખી તેની પાદશાહી

છીનવી લીધી. તેના પરીજાદો એક આદમીને બરઝખને જઝીરે લઇ જાય છે તેઓની તમો શોધ કરો. મારા એકલામાં એટલી તાકાટ નથી કે તે પરીજાદાની સામે થાઉં. હું તો તેઓની ધાસતીથી નહાશી આવયો છું. તેઓએ મેહેર-આવરને માટે પુછયું કે, એ કયા મુલકમાંથી આવયો છે? તયારે તેણે કહયું કે, એ તુમાનનો રહેવાશી છે, અને સમશ પાદશાહાના પેદા થવાની ખબર લઇ જાય છે. તયારે તે દેવોએ તેઓને સુવા દીધા, અને પેલા આદમીની શોધ કરવા ચાલયા, અને હાતમે અને મેહેરઅવરે ચાલવા માડયું. તરણ દહાડા પછી એક મોટા દરીઆ આગળ આવી પોંહાંચયા. મેહેરઆવરે કહયું કે કેહેરમાનનો દરીઓ એજ છે. હાતમ તે દરીઆને જોઇને ઘણોજ હેરાન રહયો, કારણકે તે દરીઆનો અવાજ આકાશ સુધી જતો હોય એમ લાગયો, અને તેના મોજા ધોધબંધ જંગલમાં વેહેતા હતા, અને વીકરાલવાઘ, અને વરૂઓ જેવાં પાણીના જાનવરો કીનારાપર બેઠેલાં દીઠાં, અને તરેહ તરેહના રંગના હજારો જાનવરો પાણીની અંદર તરતાં જોયાં, અને હજારોને પાણીની સપાટી ઉપર પડેલાં દીઠાં. તેમાં કેટલુંક તો એવો ખુશ સરોદ કહાડી રાગ ગાતાં હતાં કે, તે સાંભલી હાતમનું દીલ બેહદ ખુશી ભરેલું થઇ ગયું, અને રસતાની થાક ભુલી ગયો. તે મેહેરઆવરને કહેવા લાગયો કે, પયારા દોસત, આ બુલંદ દરીઆ ઉપરથી આપણે શી રીતે પાર જઇ શકશું? મેહેરઆવરે જવાબ દીધો કે, તારી ધાસતી ખરી છે, જો વીજલીની પેરે ઉડતું પક્ષી આ દરીઓ પસાર કરવા માગે તો તેને પણ સાત દહાડા અને રાત સુધી લાગત ઉડવું જોઇએ, માટે જો તું આ ઠેકાણે થોડા દીવસ સબર કરે તો એ દરીઓ પાર કરવાનો ઉપાય હું કરૂં. હાતમે તે ઇલાજ તેને પુછયો, તયારે તે બોલયો કે, અહીંઆંથી બાર કોશપર બદરાન કરીને મુલક છે, તયાં સમહાન કરીને પાદશાહા રાજય કરે છે, તે પાદશાહાને તયાં ઉડતા ઘોડા ઘણા છે, જેઓ આ દરીઓ પસાર કરવાને શકતીવાન છે. માટે હું તયાં જઇ બે ઘોડા લઇ આવું તયાં સુધી તું આજ ઠેકાણે રહેજે. હાતમે તે કબુલ કીધું, એટલે મેહેરઆવર તયાંથી ઉડયો અને એકજ દીવસ અને રાતમાં તયાં પોંહોંચયો. સમહાન પાદશાહે મેહેરઆવરને પોતાના મુલકમાં આવવાનું કારણ પુછયું. તયારે તે બોલયો કે, ઓ વહાલા રફીક મને બે ઘોડા જોઇએ છીએ, જો તે મને મેહેરબાનગી કરી બખશો તો મોટો ઉપકાર થશે. પાદશાહે તે ઘણી ખુશીથી કબુલ કીધું, અને મેહેરઆવરને તેમો સઘળો હેવાલ પુછયો. તયારે તેણે કહયું કે, હમણા હું મોટી બલામાં આવી પડયો છું, જેથી કરીને મને એકલું આવવું પડયું છે. હું માહીઆર પાદશાહાની છોકરીનો હાથ મેલવવા ચાહું છું, પણ તેના સવાલનો જવાબ મારાથી અપાતો નથી. મારી સાથ એક આદમજાત છે જે દાનાઇ અને હુનરમાં

ઘણોજ પુર છે. તેનાથી મારૂં કામ જરૂર થશે. તયારે પાદશાહે તેને બે ઘોડા આપયા, તે લેઇ તરતજ તે હાતમ આગળ આવયો. હાતમે તેને પુછયું કે મેહેરઆવર આ ઘોડાઓને પાંખ છે, માટે તેઓ હવામાં ઉડશે. તેણે જવાબ દીધો કે ખરીજ વાત છે, એ ઘોડાઓને આ મુલકની આબો હવા ઘણીજ માફક આવશે, અગર નહીં તો બીજે ઠેકાણે તો એઓ થોડા દીવસમાં મરી જાય. તું એ ઘોડાની લગામ ઉપરજ પકડી રાખજે, નીચે કરતો ના, જો નીચે કરશે તો એ ઘોડા પાણીમાં ઉતરી પડશે. પછી તેઓ બંને જાણા સવાર થઇ ચાલયાં. ઘોડાઓ તીરની માફક ઉડયા, અને થોડા દહાડામાં તો અરધો દરીઓ પસાર કીધો. હાતમને ભુખ, તરસ અને થાક ઘણી લાગી, એટલે તેણે મેહેરઆવરને કહયું કે, મને ભુખ ઘણી લાગી છે, અને આગળ ચાલવાની મારામાં શકતી નથી. મેહેરઆવરે તેને થોડાક ફળના દાણા આપયા, અને કહયું કે, એ દાણાથી તારૂં સઘળું દુઃખ દુર થશે. હાતમે તેમ કીધું, એટલે સઘળી પીડા દુર થઇ. કેટલાક દીવસ પછી તેઓ કીનારે પોહોંચયા. મેહેરઆવરે હાતમને ઘોડાની લગામ નીચે કરવા કહયું. તેણે તેમ કીધું, અને બંને જાણાઓ જમીન ઉપર ઉતરયા. હાતમે કહયું કે, મેં એવું સાભલયું છે કે, બરઝખનો જઝીરો દરીઆની વચમાં છે. તયારે તે બોલયો કે, તું કહેછે તે ખરીજ વાત છે, પણ એ દરીઆની શરૂઆત આ જગયાએથીજ છે, પણ એમ ના જાણતો કે, આપણે કેહેરમાનનો દરીઓ પસાર કરી આવયા? હજી તો એવા એવી ઘણી હદો પસાર કરવાની છે. તયારે હાતમે કહયું કે, આપણે જલદી નહાશી જઇએ તો વધારે સારૂં, કારણકે રસતો ઘણો દુર છે, અને આ ઠેકાણે આબાદાની કંઇ નજરે આવતી નથી. મેહેરઆવરે કહયું કે, હું એક બોલ કહું છું તે સાંભલ. આ ઠેકાણેથી ઘણી નજદીકમાં મારૂં શેહેર છે, જો તું કહે તો હું તયાં જઇ લશકર લઇ આવું કે, આપણે ધુમધામથી તયાં જઇએ. હાતમ બોલયો કે, ઓ પયારા આપણને લશકરની જરૂર નથી. તેણે ઉતર દીધો કે, હું એટલાજ માટે લાવવા કહું છું કે, આપણે તયાં જલદીથી દાખલ થઇએ, અગર નહીં તો તને અને મને માહીઆર શાહની દરબારમાં દાખલ કોણ કરશે? જો લશકર લઇ જઇએ, તોજ આપણા આવીઆની તેને જલદીથી ખબર પુગે. હાતમે તેનું બોલવું પસદ કીધું, અને કહયું કે હું આજ ઠેકાણે બેસું છું, પણ મને એકલો બેસી રહેતાં ધાસતી લાગે છે. તયારે તે બોલયો કે, આ ઠેકાણે ધાસતી રાખવા જેવું કંઇ નથી, હું સાત દીવસની અંદર પાછો ફરીશ. જયારે તને ભુખ લાગે તયારે આ ઠેકાણે શેકાર ઘણા છે, તે મારીને ખાજે, અને જો મેવો જોઇએ, તો તે પણ ઝાડો ઉપર તઇઆર છે. પછી તે તયાંથી પોતાના મુલક તરફ રવાના થયો. જયારે તે હાતમની નજરેથી દુર થયો, તયારે તીરકમાન લઇને એક હરણનો શેકાર કીધો, અને ચકમકથી આતશ સળગાવી તેના કબાબ કરી ખાધા. તેણે તે

ઠેકાણે એક બાગ જોયો, જે ઘણો મોટો હતો, અને તેના દરવાજા ઉઘાડા હતા, તે બાગમાં તે ગયો, અને સઘળાં ઝાડો ફળફુલથી ભરેલાં દીઠાં. કેટલાંક તો ફળના ભારથી જમીન ઉપર ઝુમઇ પડયાં હતાં, અને તરેહ તરેહ રંગના ફુલો, જેવાંકે, ચમપેલી, મોઘરા, નરગેસ, લાલા, સુસન, ગુલછરી, એ પુશીકળ હતાં. એક અઠવાડયાં સુધી તેજ બાગમાં તેણે આરામ કીધો. ઘોડાને તેણે છુટો મુકયો હતો, તે એટલો બીમખહલાલ હતો કે, આખો દહાડો છુટો ચરયા કરતો, અને રાતના તે બાગના દરવાજા આગળ ઉભો રહેતો. હવે શાહાજાદો મેહેરઆવર પોતાના મુલક તુમાનના જઝીરામાં પાંચ દીવસમાં પોંહાંચયો. સઘળા પરીજાદોએ પોતાના શાહાજાદાને ઓલખયો, અને સઘળાઓ તેનાં દીદાર જોવાને એકઠા મલયા. તેના માતપીતાને પણ ખબર થઇ, એટલે તેઓ પણ આ ખુશ વધાઇ સાંભલી ખુશીના દરીઆમાં ગરક થઇ ગયાં. મેહેરઆવર પોતાના માતપીતા આગળ આવતાંજ તેઓને પગે પડયો. તેઓએ ઘણાજ હરશથી તેને બગલગીરી કીધી, અને ઘણીજ માયાથી આટલા દીવસ સુધી બાહેર જવાનું કારણ પુછયું. તેણે સઘળો હેવાલ કહયો, અને બોલયો કે, તમારૂં વચન મેં નહીં માનયું, તેથી મને આટલું દુઃખ ભોગવવું પડયું. મારૂં કામ એક આદમજાતથી થયું છે, તેનું નામ હાતમ બીન તઇ છે. તે શાહાઆબાદથી પાણીની મરઘીનાં મોતીનો જોરો લેવા જાય છે, અને મારૂં કામ કરવાનું તેણે વચન આપયું છે. હવે માહીઆરશાહાની છોકરી મારા હાથમાં આવશે. આ સાંભલી તેના માતપીતા હસવા લાગયાં, અને બોલયાં કે, ઓ છોકરા, હજુર તું ઘણોજ નાદાન છે. તું જાણતો નથી કે મોટા મોટા પરીજાદો તેનાં સવાલનો જવાબ આપવાને તદન અશકત છે, તયારે એક આદમીજાત જે આપણી કોમથી તદન નાવાકેફ છે તે શી રીતે જવાબ આપી શકશે? અને તારી ઉમેદ બર લાવશે? તયારે મેહેરઅવરે જવાબ દીધો કે, તે આદમી એ માટેની તમામ કેફીએતથી માહીતગાર છે, અને તેને કેટલાંક જાનવરોએ તેનું કામ પાર થવા માટે આગાહી આપી છે, અને માહીઆર શાહા જે તેને પુછે છે, તેથી તે તદન જાણીતો છે, અને તે માટેની થોડીક બાબદો તેણે મને જણાવી છે, તે ઉપરથી મને તે ઉપર પુરતો ભરોસો આવે છે. હમણા હું તેને બરઝખના દરીઆના કીનારા ઉપર મુકી આવયો છું. વળી સઉથી અજાએબ જેવું એ છે કે, પરીજાદો, દેવો, તેમજ પુરૂથવી ઉપર વસતાં સઘળાં જાનવરોની બોલી તે જાણે છે. તયારે તેના બાપે પુછયું કે, તું અહીંઆં શા માટે આવયો છે? તેણે જવાબ દીધો કે, હું લશકર લેવા આવયો છું કે, જેથી હું પાદશાહી દબદબાથી દાખલ થાઉં. તેના બાપે તેને બાર હજાર ચુનંદા સવારો આપયા. પછી તેને ખુશીની સાથે વીદાય કીધો. શાહાજાદો મેહેરઆવર દસ દહાડામાં તે ઠેકાણે આવી

પુગયો, અને હાતમને જોયો નહીં, તેથી દીલમાં ઘણીજ ફીકર કરવા લાગયો કે, હું મારા વાયદા પરમાણે આવી શકયો નહીં, તેથી એ જવાન જતો રહયો હશે. પણ એટલામાં તેના ઘોડાને તેણે ચરતો દીઠો. મેહેરઆવરે પોતાના લશકરને તયાંજ થોબવાનો હોકમ કરી પોતે પેલા બાગમાં તેને જોવા માટે ગયો, અને પોતાના કેટલાક ખીદમતગારોને પણ હોકમ કીધો કે, તમો પણ તેની તલાશ કરો. તેઓ તેની સોધ કરવા લાગયા, એટલામાં એક પરીજાદની નજર હાતમ ઉપર પડી. તેણે જોયું તો એક ખુબસુરત જવાન ઝાડની નીચે બેઠેલો છે. પછી મેહેરઆવર તરતજ તેની પાસે ગયો, અને હાતમને ફીકરમંદ બેઠેલો દીઠો. મેહેરઆવરે તેને સાદ માર્યો એટલે તે ઉઠયો અને બંને જણાએ બગલગીરી કીધી, અને બાગમાંથી બહાર આવયા. હાતમ બહાર આવીને જોયછે તો તમામ લશકર તંબુ મારીને પડેલું છે, અને બરોબર વચમાં એક ગંજાવર તંબુ ઉભો કીધેલો છે. પછી મેહેરઆવર હાતમનો હાથ ધરી તે મોટા તંબુમ લઇ ગયો, અને તયાં જે યાકુતથી જડેલું તખ્ત હતું, તયાં હાતમને બેસાડયો, અને પોતે પણ બેઠો. પછી તરેહ તરેહનું ખાણું મંગાવયું, અને ઘણીક જાતના સવાદીશત મેવા પણ હાતમની આગળ મુકયા. ખાણા ઉપરથી ઉઠયા પછી નાચરંગ સરૂ થયો, અને પછી અતરના મેહેકાત આખા તંબુમાં ચમકી રહયા. પછી સહવારના નગારાના અવાજ કરતા તેઓએ માહીઆર શાહાના શેહેર તરફ કુચ કરવા માંડી. જયારે તે શેહેરની નજદીકમાં પુગયા તયારે તેઓએ તયાં મુકામ કીધો. માહીઆર શાહાને ખબર પડી કે કોઇક પરીજાદોનું લશકર આવી મુકામ કરી રહયું છે, તયારે તે શાહા ઘણો ગુસસે થયો, અને પોતાના સરદારને હોકમ કીધો કે, તેઓનો રસતો એકદમ બંધ કરે. તે સરદાર તયાં ગયો, એટલે મેહેરઆવરે પોતાના એક સુપેહસાલારને મોકલાવયો, અને કેહવડાવયું કે, હમો કંઈ માહીઆર શાહા સામે જંગ કરવા આવયા નથી પણ પાદશાહાની કદમબુશી કરવા આવયા છીએ. આ પેગામ તેણે પાદશાહા ઉપર મોકલાવ્યો અને પાદશાહે તેઓને મોટી ખુશી સાથ શેહેરમાં દાખલ થવા દીધા. પાદશાહે તેઓના આવવાનું કારણ પુછાવયું, એટલે મેહેરઆવરે કહાવયું કે, એક વખત હું તમો નામદાર પાસ આવયો હતો, અને હાલ એક આદમીજાતની સાથ તમારા કદમ ઉપર માથું મુકવા આવયો છું. પછી તે શાહે તેઓને માટે તરેહ તરેહનું ખાણું મોકલાવયું, અને બીજે દહાડે પોતાની દરબાર સણગારીને તેઓને બોલાવયા. તેઓ તયાં ગયો, અને પાદશાહાને અદબથી સલામ કીધી. તેણે તેઓની સલામનો જવાબ ઘટતી રીતે આપયો, અને તેઓને સોનાની ખુરશી ઉપર બેસાડીને મીઠી જબાનથી મધુર શબદો બોલી પુછયું કે, ઓ આદમજાત, આ ઠેકાણે આવવાનો શું સબબ છે? ઘણીક મુસીબતો ખમી આ તરફ

અમન કરવાનું કંઇ મોટું કારણ હોવું જોઇએ. પછી હાતમે પેલું સોનાનું મોતી કહાડીને કહયું કે, બરઝખ સોદાગરની હોશનબાનું નામે એક છોકરી છે, તેની પાસ આના જેટલું મોટું મોતી છે તે છોકરીએ મારી પાસે એનો જોરો મંગાવયો છે. એટલું બોલી સઘળી કેફીએત કહી સમજાવી. માહીઆર બોલયો કે, એની જોડી અહીંઆં કયાં છે, કે તને મળશે ? તયારે હાતમે ઘણીજ ધીરજથી જવાબ દીધો કે, મેં એવું સાંભલયું છે કે, એનો જોડો તમો નામવર પાસે છે, જો મેહેરબાની કરી મને આપો તો હું મારી મોરાદે પોંહોંચું. તયારે પાદશાહે કહયું કે હા, તે મારી પાસે છે. હું એક શરત કરૂં છું, તે જો તું પુરી પાડે તો, એ મોતી તથા મારી છોકરી તને હવાલે કરૂં. હાતમે પોતાનું માથું થોડોક વખત સુધી નીચું કીધું, પણ પછી પાદશાહા તરફ જોઇ બોલયો કે, મને ફકત મોતીની દરકાર છે. તમારી છોકરી કોઇ બીજાને આપો. તયારે તે બોલયો કે જો તું મને આ મોતીની પેદાયશનો હેવાલ કહી મારી સરત પુરી કરે તો હું એ મોતી તથા મારી છોકરી તારા સવાધીનમાં આપું. તું જેને ચાહે તેને આપજે, પછી સઘળો અખતયાર તારોજ છે. હાતમે પાદશાહાને અરજ કીધી કે, તમારી ઉમેદ તે બારે હકતાલાની મેહેરથી હું પુરી કરીશ. એમ કહી પેલાં જાનવરોથી સાંભલેલી સઘળી હકીકત તેને કહી. માહીઆર શાહા પોતે સઘળું સમજયા કરતો હતો, અને જયારે સઘળો હેવાલ ખરેખરો સાંભલયો તયારે તરતજ તખત ઉપરથી ઉઠી પેલું મોતી હાતમને સવાધીન કીધું, અને પોતાની છોકરીને ઝરઝવેરથી સણગારી લાવવાનો હોકમ કીધો. તે પરમાણે તે છોકરીને દરબારમાં લાવવામાં આવી, એટલે માહીઆરશાહે હાતમને કહયું કે, હવે તું ચાહે તો એને પોતે રાખ, અને ચાહે તો કોઇ બીજાને આપ. હાતમે કહયું કે, આ તુમાનનો શાહાજાદો મેહેરઆવર છે, એ તમારી છોકરીનો સાચોજ આશક છે, માટે તમારી છોકરી જોડે એ શાહાજાદાને પરણાવો. માહીઆરશાહે તે કબુલ કીધું, અને પોતાની રસમ પરમાણે તેઓના લગન કીધાં. પછી તયાં થોડાક દીવસ રહી મેહેરઆવર પોતાની બાનુને પોતાને મુલક લઇ ગયો. માહીઆરશાહે બેહદ જરઝવાહેર, ચાર હજાર ઘોડા, બસો હાથી, અને એક હજાર બાંદીઓ તેઓની સાથે આપી. તયાંથી હાતમ રૂખસત લઇને સમશ શાહાના મુલક તરફ ચાલયો. હાતમ જેવો તયાં ગયો કે, સમશ શાહાએ ખુશીની મીજલશ આરાસતે કીધી, અને પોતાને તયાં મેહેમાન રાખયો. તયાંથી હાતમ રૂખશત લઇ શાહાબાદ તરફ ચાળયો, અને હોશનબાનુના મેહેલ તરફજ પેહેલાં ગયો, અને તયાં જઇ તે મોતી તેને સવાધીન કીધું. હોશનબાનુએ તેને માટે એક જરીન પોશાક તઇઆર કરાવયો હતો તે તેને બખશાયો. તયાંથી ઉડીને તે મેહેમાનસરામાં શાહાજાદા મુનીરશામી આગલ ગયો અને તેની મુલાકાત

કીધી. પછી થોડા દીવશ તયાં રહી સાતમાં સવાલની તલબને માટે હોસનબાનુના મેહેલ તરફ ચાલયો, અને તયાં જઇ તે સવાલને માટે ઘણીજ ઉતાવલ કીધી, તયારે તે બોલી કે, હમામબાદગરદની ખબર લાવ. હાતમે પુછયું કે તે કયાં છે તે તું કંઇ જાણે છે? તયારે તેણીએ જવાબ દીધો કે, તે નઇરૂતય ખુણા તરફ આવેલું છે, પણ હું જાણતી નથી કે કયાં દેશનાં નઇરૂતય ખુણામાં છે. તયાંથી હાતમે પાછી પોતાની મંજલ સરૂ કીધી.

હાતમ સાતમા સવાલનો છેવટ લાવયો તેનું બયાન.

જયારે હાતમ તે જગયાએથી રવાના થયો એટલે પોતાના પગલાં જંગલ તરફ લીધાં, અને થોડાક દીવસ પછી એક શેહેર તરફ જઇ પુગયો. તે શેહેરનાં લોકો એક ઠેકાણે એકઠા થયલા હતા. હાતમ તેની નજદીક ગયો, અને તેઓને એકઠા થવાનું કારણ પુછયું. તેમાંથી એકે જવાબ દીધો કે, હમારા શેહેરના હાકેમનો છોકરો આ કુવા ઉપર આવી બેસતો હતો, અને ઘણુંક થયું દીવાનાની હાલતે ફરતો હતો. આજ તરણ દહાડા થયા તે આ કુવામાં ગુમ થયો છે, હમે કુવામાં તેની લાશને ઘણીએક સોધ કીધી પણ તે હાથમાં આવી નથી. માલમ પડતું નથી કે, કુવામાં કોઇ બલા છે, ઇયા કોઇ મોટી માછલી છે, જે તેને ગલી ગઇ. ધાસતીને લીધે કોઇ અંદર પડવા માગતું નથી. તયારે હાતમે જવાબ દીધો કે, અલબતે કુવામાં કંઇ પણ બલા હોવી જોઇએ. તે આ વાતચીતમાં હતો એવામાં તેના માતપીતા તે ઠેકાણે રડતાં આવયાં, અને એવી તો મોટે ચીસો પાડી કે, તયાં ઉભેલા સઘળા લોકોના દીલ ચીરાઇ ગયાં. તે ઠેકાણે જાણે આકાશનાં ઉડતાં પક્ષીઓ પણ તેઓના દુઃખમાં ભાગ લેતાં હોય એમ રડતાં જણાયાં. હાતમનું અંતઃકરણ આ દેખાવ જોઇ ફાટી ગયું, અને તેઓની આગળ જઇ તેઓને દીલાસો દીધો કે, હવે સબુરી સંપાદન કરવા સીવાય બીજો ઇલાજ નથી. તકદીરમાં જે લખેલું હોય છે તે બનયા વીના રહેતું નથી. ભાગયના લેખ કદી મીટતા નથી. તમારાં નસીબમાં આ દુઃખ વેઠવાનું લખયું હશે, માટે ધીરજથી તે વેઠવુંજ જોઇએ. આપનાર પણ ખોદા છે, અને લેનાર પણ ખોદા છે. કોઇની પાસે આપણે કાંઇ ચીજ લાવીએ તો તે તેને પાછી આપવીજ જોઇએ. જેનો માલ તે પોતે લે તેમાં વાંધા ભરેલું કંઇજ નથી, માટે તમો ધીરજ ધરો. આ બોલો સાંભલી તેઓ બોલયા કે, ઓ જવાન, તું જે કહે છે તે સઘળું ખરૂં છે, જો તેની લાશ

પણ હમારા હાથમાં આવે અને તેના દીદાર સામું જોવાની હમને છેલલી ટક મલે તો હમે એમને મોટા નસીબવાન સમજ્યે, પણ ધાસતીને લીધે આ કુવામાં કોઇ ઉતરતું નથી. હાતમે કહયું ધીરજ ધરો, હું આ કુવામાં જઇ તલાશ કરી એની લાશ શોધી કહાડી લઇ આવું. તમો આજ ઠેકાણે એક માસ સુધી બેસી રહેજો. જો તે વખતમાં હું નહીં આવું તો તમો તમારા શેહેરમાં જજો. એટલું બોલી હાતમે કુવામાં નબાવી દીધું, અને તળીએ પોંહોચયો એટલે આંખ ઉંધાડીને જોયું, તો નહી પાણી, કે નહીં કુવો, પણ એક મોટું મેદાન દીઠું, અને તયાં રોશની નજર આવી. તયાં એક મોટો બાગ જોયો, જેનો દરવાજો ઉંધાડો દીઠો. અંદર જોયું તો તમામ બાગ રંગબેરંગી ફુલોના ખુશબોથી ભરાઇ ગયો છે. આગળ ગયો, એટલે એક સુંદર બાગ દીઠો, અને તયાં પરીજાદોનું એક ટોળું બેઠું હતું. તયાં બે તખત મુકેલાં હતાં, તેમાં એક ઉપર એક ખુબસુરત જવાન, અને બીજાં તખત ઉપર એક સુંદર પરી બેઠી હતી. જેવો હાતમ તયાં જઇ ઉભો કે, તેઓએ પોકાર ઉઠાવયો, અને પોતાના સરદારને ખબર કીધી કે, કોઇ બીજી આદમીજાત આ ઠેકાણે આવયો છે. તયારે તે પરીએ પેલા જવાનને પુછયું કે, તારી જાતનો કોઇ બીજો માણસ આ ઠેકાણે ઉભો છે, માટે જો તું કહે તો હું એને બોલાવું, અને મેહેમાનદારીની રસમ અદા કરૂં. તયારે તે જવાને જવાબ દીધો કે, જો તું એમ કરશે તો હું ઘણોજ ખુશી થઇશ. તે પરીએ પોતાની દાસીઓ પાસ હાતમને બોલાવી મંગાવયો, અને એક સુંદર તખત મંગાવી તે ઉપર બેસાડયો. પછી તેઓ તરણે જણાઓએ સુંદર વાણીઓનો આહાર કીધો, અને જયારે કામ પુરૂં થયું તયારે પેલા જવાને હાતમને પુછયું કે, ઓ ભાઇ, તારૂં નામ શું છે? અને તું અહીંઆં શા સબબથી આવયો છે? અને તું કયાંનો રહેવાશી છે? તેણે કહયુ કે, હું યમનનો છું, અને શાહાબાદથી આવયો છું. અને હેમામબાદગરદની ખબર લેવા નીકળયો છું, જયારે આ શેહેરમાં આવયો તયારે એક કુવા ઉપર કેટલાંક માણસોનું એક ટોળું મેં જોયું, તયાં કોઇ માણસના માતપીતા એટલું તો કલપાંત કરતાં હતાં કે, તેઓનું રડવું સાંભલી જંગલી ચરંડાંઓનાં જીગર પણ ચાક થઇ જાય. તેઓની આજેજી સાંભલી હું કુવામાં કુડી પડયો, અને આ ઠેકાણે આવી લાગયો છું. પણ હું જાણતો નથી કે, તેઓનો છોકરો કયાં છે? તયારે પેલા જવાને જવાબ દીધો કે, તે છોકરો હુંજ છું. એક દીવસ હું તે કુવાને કાંઠે બેઠો હતો તયારે આ પરી મારી નજરે પડી. તેને જોતાંજ હું દવાનો થઇ ગયો, અને આ કુવામાં પડયો. પછી આ બાગમાં આવયો, એટલે આ પરીએ મારી ઉપર મેહેરબાની કીધી. હવે આ મારી દીલઆરામથી હું ઘણોજ ખુશ છું. હાતમે કહયું કે, તારાં માતપીતા પોતાના દીવસ તારે માટે ગમમાં ગુજારે, અને

તું અહીંઆં આરામ ભોગવે એ ઠીક નહીં. તયારે તે જવાન બોલયો કે, જો આ પરી મને અહીંઆંથી જવાની રજા આપે તો હું જઇને તેઓને દીલાસો દેઉં. જવાનું હવે મારા હાથમાં નથી. તયારે હાતમે તે પરીને અરજ કીધી કે, એના માતપીતા ઘણાજ રડે છે, માટે તું એને રજા આપ કે, તારી પાસથી જાય, અને એના માબાપને ધીરજ આપે. તયારે તે પરીએ જવાબ દીધો કે, એ પોતાની મેળે મારી ઉપર દીવાનો થઇ આ ઠેકાણે આવયો છે. મેં એને બોલાવયો નથી, એને ચાહે તયાં જવાને એ છુટો છે. તયારે હાતમે પેલા જવાનને કહયું કે, હવે તને રજા તો મળી, માટે મારી સાથ તારાં માતપીતા પાસ ચાલ. તયારે જવાને કહયું કે, એમ કંઇ રજા મળેલી કહેવાય નહી ; જો એ મને વચન આપે કે, હું અઠવાડયાંમાં બે દહાડા તારી સંગતમાં રહું, અને તને એક ખરાજ દીલદાર તરીકે માનું, તો હું તારી સાથે આવું. હાતમે કેટલોક વખત સુધી વીચાર કીધો, પછી તે પરી તરફ ફરીને બોલયો કે, ઓ મેહેરબાન, તું એ કહે છે તે કબુલ રાખ, અને એને તારા ખરા દીલદાર તરીકે ગણ, કારણકે તારી ઉપર એ દીવાનો થઇ ગયો છે. પરીએ જવાબ દીધો કે મારી કોમમાં કોઇએ કદી એવું કામ કીધું નથી, તયારે મારાથી તે શી રીતે થાય. હાતમે કહયું કે હું ઘણાએક મુલક ફરયો છું, ઘણાએક દરીઆમાં સફર કીધી છે, ઘણાએક પાહાડો કુદાવયા છે, અને તમારી જાતથી હું પુરો વાકેફ છું. જેવી વફાદારી તમારામાં છે, તેવીજ વફાદારી ઇનસાનજાતમાં નથી. તે પરી બોલી કે, આએ જવાન મને પોતાના જીગરથી ચાહાતો નથી. તયારે તે જવાને કહયું કે, એ બોલો તને બોલવા નહી જોઇએ. જો હું તારો સાચો આશક નહીં હતે તો મારા માતપીતા, ખેશાકબીલાથી જુદો થઇ આ ઠેકાણે શું કામ આવતે ? તયારે તે પરી બોલી કે, જો તું મને અંતઃકરણથી ચહાતો હોય તો હું તને કહુંછું તેમ કરીને મને રાજી કર. એટલું બોલી પોતાની પરીઓને હોકમ કરી એક મોટી દેગ મંગાવી, અને તેમાં તેલ કકડાવી પેલા જવાનને કહયું કે, તું મને ખરેખરો ચાહાતો હોય તો આ દેગમાં પડ. તયારે તે જવાન દેગ નજદીક ગયો, અને દેગમાં પડવા તઇયાર થયો. એટલે તે પરીએ તેનો હાથ ધરયો અને કહયું કે, તું સાચોજ આશક છે. તું જેમ કહે છે તેમ કરવાને હું કબુલ છું. પછી તે પરીએ હાતમને એક માસ સુધી મેહેમાન રાખયો. જયારે તરીસમો દહાડો થયો, તયારે કુવા ઉપરના માણસો બોલયાં કે આજે છેલલો દહાડો છે, માટે જો તે આદમી આવે તો ઠીક, નહીં તો આપણે આપણા શેહેરમાં જઇએ. હવે હાતમે પેલી પરીને કહયું કે, તું તારા બોલ ઉપર સાબેત રેહેજે, કારણકે આજે મને જરૂર જવું જોઇએ. હું આ જવાનને મારી સાથે લઇ જાઉં છું ; એ પોતાની માતપીતાની મુલાકાત કરી તારી તરફ પાછો ફરશે. પછી પેલા

પરીએ પોતાની દાસીઓને હોકમ કીધો કે, તમો આ બંને માણસોને પેલા કુવાને મથાલે પોંહોંચાડી આવો. તેઓએ તેમ કીધું, અને હાતમ અને પેલો જવાન કુવાને મથાલે આવી પોંહોંચયા. પેલાં ઉભેલાં માણસો તેઓને જોઇને ખુશી થયાં. અને તેઓ પેલા હાકેમને ખબર કરવા દોડીઆં. તે હાકમ પોતાની બાએડી સાથ તયાં આવીઓ, અને પોતાના છોકરાને ખુશીથી ભેટયો, અને હાતમનો ઘણો ઉપકાર માનવા લાગુયો, અને તેને પોતાના શેહેરમાં લઇ આવી પોતાનાજ મેહેલમાં રાખી ઘણીજ ખાતરદારીથી મેહેમાનદારી કીધી. હાતમ તયાં બે અઠવાડયાં સુધી રહયો, અને પછી તયાંથી રૂખસત થયો, અને કેટલીક દીવસ સુધી ચાલયા કીધો. પછી એક શેહેર તરફ આવી પુગો. શેહેરની બાહેર એક પીર માણસ ઉભેલો હતો. તેણે હાતમને સલામ કીધી, તયારે તેણે પણ સલામનો જવાબ વાલયો. પછી પેલો પીર માણસ બોલયો કે, ઓ મુસાફર, જો તું મારે તયાં આજની રાત રહે તો તારી મોટી મેહેરબાની થાય. તેણે તે કબુલ કીધું, અને પેલા માણસની સાથે ગયો. ખાણું ખાધા પછી પેલા માણસે હાતમને પુછયું કે તું કયાંનો રહેવાસી છે, અને કયાં જવાનો ઇરાદો રાખેછે? તયારે તેણે જવાબ દીધો કે, હું યમન શેહેરનો રહેવાસી છું, અને શાહઆબાદથી આવીઓ છું, અને હમામબાદગરદની ખબર લેવા જાઉં છું. પેલા માણસે આ સાંભલી હાતમને કહયું કે, તારા કોઇ દુશમને તને ભમાવયો છે. પેહેલાં તો એની નીશાન માલમ પડતી નથી, કે એ કયાં છે, અને કોઇ એનો પતો મેળવી શકતું પણ નથી, કારણકે જે કોઇ તયાં જાએ છે તે પાછો ફરતો નથી. હારેસકતાન કરીને એક પાદશાહા છે, તે કતાન શેહેરમાં રહે છે, અને તે હમામ તેણે પોતે બંધાવીઉં છે. તે પાદશાહે પોતાના માણસોને હમામબાદગરદના દરવાજાપર બેસાડયાં છે, અને તે માણસો જે માણસ તયાં જવાને માટે આવે છે તેને પોતાના પાદશાહ પાસે લઇ જાએ છે, પણ માલમ પડતું નથી કે પેલો પાદશાહા પેલા માણસને મારી નાખે છે યા જીવતો મુકે છે. આ હેવાલ સાંભલી હાતમે પોતાનો, મુનીરસામીનો, અને હોસનબાનુનો સઘળો હેવાલ કહયો. પેલા માણસે હાતમની હીંમત ઉપર આફરીન કીધી, અને બોલયો કે, મારી આખી ઉમરમાં તારા જેવા કોઇબી પુરૂષ જોયો અથવા સાંભલીઓ નથી. ધન છે તારાં માતપીતાને કે તેઓને તયાં તું જેવો એક પુતર પેદા થયો છે. અજાએબ જેવી વાત છે કે, આજે કેટલીક મુદત થઇ તું પોતાની મોજ મુકી પારકાના કામ માટે તારા દીવસ દુઃખમાં ગુજારે છે. તું અહીંઆંથી પાછો ફર, અને તે બાનુંને જઇને કહે કે, હમામબાદગરદ એક તલેસમાત છે, જેનો ભેદ કોઇ જાણતું નથી, અને માલમ પણ પડતું નથી કે તે કયાં છે. અને કે... છે. હાતમ બોલયો, ઓ પીર માણસ મારાથી એમ કેમ થાય? હું જઇને

એમ કહું તો જુઠું બોલયા બરોબર થાએ, અને આટલાં વરસની મારી મેહેનત સઘળી બરબાદ જાએ, અને પેલો આશક જે રાત દીન ગળતો જાએ છે તે પોતાની મોરાદ પામયા વીના મરી જાએ, તો તેના ખુનનો બોજો મારે સર આવે. તયારે પેલા ઘરડા માણસે કહયું કે, ઓ જવાન મારૂં કહેણ તું સાંભલ, અને તારી પોતાની જવાની ઉપર રહેમ કર, કારણકે જો તયાં જશે તો બચીત પસતાયા વીના રેહેવાનો નથી. જેમકે એક દેડકાની વાતમાં કહયું છે. હાતમે પુછયું કે, તે વાત મને કહી સંભળાવ. તયારે તે બોલયો કે, શામના દરીઆની પાસે એક નાનું નાળું હતું, ને તેમાં કેટલાક દેડકાઓ પોતાના કુટુંબ સહીત વસતા હતા. તે વખતે એક દેડકાએ પોતાના ભાઇબંધોને કહયું કે, આ ઠેકાણે હવે વધારે વાર રેહેવું ન જોઇએ. આપણે સઘળા સાથે મુસાફરી કરીએ, અને કોઇ સુંદર પાણીનો ચશમો આવે, તયાં આપણું મકાન ધરી રહીએ. તેઓએ નાકબુલ કીધું, એટલે પેલો દેડકો પોતાના કુટુંબ સહીત તયાંથી હુજત કરી નીકળીઓ. રસતામાં એક સાપ બેઠો હતો, તેણે તે સઘળા દેડકાઓનો ઘાણ કાઢયો, એટલે પેલો દેડકો ધાસતીને લીધે પોતાના અસલી રહેઠાણમાં નાશી ગયો, તયાં તે સલામત પોંહોંચયો, પણ પોતાના હમજાતીઓનું કહયું ન માનવાને લીધે પોતાના કુટુંબનો નાશ પોતે કીધો. જીવતાં સુધી તેને તેઓના તાણા સમજવા પડયા. માટે ઓ હાતમ તું પોતાને હાથે તારો નાશ કરે છે ? તયારે તેણે કહયું કે, ઓ સતયવાદી પુરૂષ તું જે કહે છે તે સઘળું વાસતવીક છે, પણ જયારે મેં ખોદાની રાહ ઉપર કમર બાંધી, તયારે મારે પાછું હઠવું નહીં જોઇએ. ચાહે તે થાએ, પણ મારે આ છેલો સવાલ તો પુરો કરવો જોઇએ. મને પાળનાર તો તે ઇશવર છે. તેણે મારાં હજારો દુઃખો કાપીઆં, અને આ પણ કાપશે. માટે તું મને કતાન શેહેરમાં જવાનો રસતો દેખાડ, કે તયાં જઇ હું સઘળો પટો મેળવું. જયારે પેલા પીર પુરૂષે જોયું કે, હાતમ પોતાના બોલવાથી પાછો ફરતોજ નથી, તયારે નાચાર થઇ તેની સાથે પાછો બહાર આવીઓ, અને થોડેક દુર જઇ હાતમને કહયું કે, હવે તું જમણે હાથે ચાલયો જજે. જતાં જતાં ઘણાક શેહેરો અને ગામડાંઓ આવશે, તયાંથી જયારે તું વધશે તયારે એક પહાડ દેખાશે, તે પહાડની હેઠે ઘણાક સરોવરના ઝાડો છે. પહાડ પહાડીઆ પછી એક ઘણું મોટું જંગલ આવશે, અને તે જંગલમાંથી જયારે બહાર જશો તયારે બે રસતા તને દેખાશે. તયાં તું ડાબા હાથે જજે, કારણકે જમણા હાથના રસતામાં ધાસતી ઘાણી છે, પણ તે રસતો ટુંકો છે. હાતમે કહયું કે, સઘળી વાત ખરી છે, પણ જયાં સુધી હઇઆતી છે તયાં સુધી તેને [illegible] થઇ શકતું નથી. તયારે પેલા પીર માણસે જવાબ દીધો કે, દાનાવો કહી ગયા છે કે, જે કામ વગર ધાસતીથી થતું હોએ તે કામને જો ઘણા દીવસ

લાગે તો કશી ચીંતા નથી, માટે તું જો મારૂં કહ્યું નહીં માનશે તો ઘણો પશેમાન થશે. પછી તયાંથી હાતમ પેલા માણસની રજા લઇ ચાલીઓ, અને દરરોજ જુદા જુદા શેહેરોમાંથી ગયો. કેટલીએક મુદત પછી એક શેહેરમાં આવીઓ, તયાં નગારાંનો અવાજ સંભલાયો. તયાં સઘળા લોકો ભેગા થયા હતા, અને શેહેરની બહાર તંબુ નાખીઆ હતા. મોટી મોટી દેગો ચઢાવી કેટલાક લોકો ખાણું પકાવતા હતા. હાતમે તે લોકોને પુછ્યું કે, એ ભાઇઓ, આ શેહેરમાં આટલી મોટી ધામધુમનું કારણ શું છે? તયારે તેઓ બોલયા કે, એ મુસાફર, આ શેહેરમાં દર વરસે જંગલમાંથી એક મોટો સાપ આવેછે, તે આદમીની સુરતનો થઇ જાએ છે. આ શેહેરના સઘળાં માણસોની છોકરીઓને (પાદશાહાની તેમજ ફકીરનીને) સુંદર લેબાસ પેહેડાવી દરેક તંબુમાં બેસાડે છે, અને પેલો સાપ પરીને રૂપે દરેક તંબુમાં જાય છે. પછી તેને જે પસંદ પડે તે છોકરી સાથ તે પરણે છે, અને થોડો વાર પછી તેને મારી નાખે છે. પેહેલે દહાડે તેના માબાપ ઘણાજ ખુશી થાય છે, પણ બીજે દહાડેથી તે સાતમા દહાડા સુધી ભારી શોક કરે છે. આજરોજે તે સાપ આવનાર છે, જેથી તેને માટે આટલી ધુમધામ હમો કરીએ છીએ. હાતમે વીચાર કીધો કે, એ કામ જીન સીવાય બીજા કોઇનું હોય નહીં. પછી તે લોકોને કહ્યું કે એ પયારાઓ, આ શાહાદી રામશાની તમારે ઘણી ખુબ નથી, કારણકે તે તરતજ ગમીમાં ફેરવાઇ જાય છે. તયારે તેઓ બોલયા કે, એમ કરયા સીવાય બીજો ઉપાય નથી, કારણકે હમારામાં કોઇ એવો નથી કે આ બલાને હમારે માથેથી દુર કરે. પછી હાતમે તેઓને કહયું કે, આજ રાતે એ મોટી બલાને હું તમારા સર ઉપરથી તદન નાબુદ કરીશ, પણ તમો સઘળા હીંમત રાખજો, કારણકે એ બલા ઘણી જોરાવર છે, અને પેહેલાં તે પોતે તરેહવાર રૂપમાં બદલાઇ જવાની ખાશીએત ધરાવે છે. આ સાંભલી હાતમને ઘણી આબરૂ ઇજતથી તેઓ પોતાના પાદશાહા પાસે લઇ ગયા, અને સઘળો વીગતવાર હેવાલ કહયો. પાદશાહે હાતમને સોનાની ખુરશી ઉપર પોતાની પાસે બેસાડયો, અને પુછ્યું કે, એ બલા તારાથી દુર થશે? હાતમે જવાબ દીધો કે ખોદાની મેહેરથી તેને હું તદન નાબુદ કરીશ, પણ હું કહું તેમ તમો સઘળા કરજો. પછી પેલાં માણસોને બોલાવયાં અને કહયું કે, જયારે તે સાપ આવે, અને કોઇનીબી છોકરી સાથ શાહાદી કરવાને ઇરાદો કરે, તયારે તમો તેને કેહેજો કે, હમારા શેહેરમાનો એક સોદાગરનો છોકરો આજ લાંબી મુદત થઇ બહાર મુસાફરીએ ગયો હતો, તે હમણા પાછો આવયો છે. તે કહે છે કે, મારી રજા વીના કોઇબી છોકરી કોઇને આપે નહીં. જો તે પરમાણે થશે તો હું તમો સઘળાઓને મારી નાખીશ. વળી એમ પણ કહેજો કે, તું જો ચાહશે તો હમારો મુલક વેરાન કરતાં

તને એક વરસ લાગશે, પણ તે એટલો જોરાવર છે કે, હમારાં હજારો શેહેરો એક પલકમાં ફના કરી શકશે. આ સાંભલી તે જીન ઘણો ગુસસે થશે, અને પછી મારી સાથ લડવા આવશે, એટલે ખોદાની રહેમથી તે પોતાના પાપી કામોનો બદલો બરોબર પામશે. પછી પાદશાહે હાતમને પોતાની દરબારમાં લઇ જઇ પોતાની પાસે તખતપર બેસાડયો, અને આખો દહાડો મોજમજાહમાં તેઓએ ગુજારયો. દહાડો તમામ થયો, અને સાપનો આવવાનો વખત થયો, એટલામાં લોકોએ જઇને હાતમને ખબર કીધી કે, પેલો સાપ આવે છે. હાતમ પાદશાહા સાથે તે તરફ ગયો. તેણે જોયું તો તે સાપ પોતાનું માથું આસમાન સુધી ઉંચું કરી આવે છે, અને લંબઇનો તો કંઇ સુમારજ નથી. કોઇ દેવની અંદરબી એટલી શકતી નહીં હોય કે તે સાપની સામે ઉભો રહી શકે. તેનો ભાર આટલાજ ઉપરથી ખીઆલમાં આવશે કે, મોટા મોટા પથરાઓ જે તે સાપને તળીએ આવતા તે તરતજ ચુરેચુરા થઇ જતા. હવે હાતમ આ દેખાવ જોઇ ખોદાની એબાદતમાં મશગુલ થયો, એટલામાં તે સાપ તયાં આવી લાગયો, અને પોતાનો દમ એવા તો જોરથી ખેંચયો કે, સઘળાં માણસો જે જગયાએ ઉભાં હતાં તયાંજ થમ થઇ રહયાં. પેલો સાપ જમીન ઉપર આળોતવા લાગયો, અને ખુબસુરત જવાનની સુરતનો બની ગયો. સઘળાં માણસો તેને નમયાં, અને પાદશાહે પોતાના સુંદર તંબુમાં તેને લાવી તખત ઉપર બેસાડયો. કલાક એક પછી તયાંથી ઉઠયો, અને બોલયો કે, હવે મને તમો સઘળાઓની છોકરીઓ દેખાડો. પછી તે તંબુમાંથી બહાર આવી સઘળા સરદારોની, સોદાગરોની, અને ગરીબોની છોકરીઓ તે સાપે જોઇ, પણ કોઇની છોકરીઓ તેને પસંદ આવી નહીં. પાછો તે પાદશાહાનાજ તંબુમાં ગયો, અને પાદશાહાની છોકરીને બોલાવી. માણસો પાદશાહાની છોકરીને સણગારી લાવયાં, એટલે પેલો જીન તેણીને જોઇ ઘણો ખુશી થઇ ગયો, અને બોલયો કે, આ છોકરી ઉપર મારૂં મન ઘણું દોડે છે, માટે મને એને આપો. હાતમ તેજ તંબુની બહાર ઉભો રહી સઘળું સાંભલતો હતો. પછી પાદશાહાએ પેલા જીનને કહયું કે, મારા શેહેરના કોઇ એક સોદાગરનો છોકરો બહાર મુસાફરીએ ગયો હતો, તે કેટલેક વરસે અહીંઆં પાછો ફરયો છે. તેના હોકમથી ઉલટું હમો કરી શકતા નથી, કારણકે જો તેની આગ્ના વીના કંઇ પણ કામ હમો કરીએ તો એક પલમાં તે હમારો તમામ મુલક ઉજડ અને વેરાન કરી મુકે, અને લોહીની નદીઓ ચલાવે. જો તું કહે તો હું તેને બોલાવું, પછી તે જેમ કહે તેમ આપણે કરીએ. પેલા જીને પોતાનું માથું જમીન તરફ કીધું, અને જવાબ દીધો કે, હમણા તે કયાંથી નીકળી આવીઓ? જોવું તેને બોલાવો તો ખરા. પછી પાદશાહે હાતમને બોલાવયો. તે અંદર આવીને જીનની પાસે ઉભો

રહયો, તયારે તે જીન તેને કહેવા લાગયો કે, ઓ જવાન, મેં તને આ શોહેરમાં આજીજ જોયો. હમણા તું કયાંથી આવયો છે? અને આ લોકોને ફરેબ આપી શામાટે એ લોકોનો મુલક ખરાબ કરવા માગે છે? તયારે હાતમે કહયું કે, ઓ જીન, જયાંસુધી આ શોહેરમાં હું નહીં હતો, તયાં સુધી એ લોકોએ તારા કહેવા પરમાણે કીધું, અને હવે શોહેરનો વારેશ હું છું, અને આ શોહેરમાં સઘળો કારભાર હું કરૂં છું. હમારા મુલકમાં જે રસમ ચાલતી આવી છે તે રસમ પરમાણે તું ચાલે તો તને હમારી છોકરી આપીએ. તયારે પેલો જીન બોલયો કે, ઓ માણસ, ત્હારી જે રસમ છે તે પરમાણે ચાલવાને હું તઇઆર છું. તયારે હાતમે કહયું કે, મારા બાપદાદા પાસથી મને એક મોહોરો મલયો છે. જે કોઇ શાહાદી કરે છે, તેને એ મોહોરાનું પાણી હમે પાઇએ છીએ, માટે તારે તે મોહોરાનું પાણી પીવું જોઇશે. પેલા જીને હા કહેવાથી હાતમે રીંછની છોકરીએ આપેલા મોહોરાને પાણીમાં ઘસી તે પાણી પેલા જીનને પાયું. તેણે તે પાણી પીધું, એટલે જીનનો જે એલમ અને જાદુ હતું તે સઘળું તે ભુલી ગયો. પછી હાતમે કહયું કે, બીજી રસમ એ છે કે, જે કોઇ પરણવા ઇછે છે તેને હમો તરાંબાના એક વાસણમાં બંધ કરીએ છીએ, અને તેમાંથી તે પોતાની મેળે બહાર આવે છે, તયારે તેને તે છોકરી મલે છે. માટે તારે પણ તે વાસણમાં ઉતરવું જોઇશે, અને જો તું બહાર આવી નહીં શકશે તો હમો તારી પાસથી પરીઓના મુલકમાં જે લાલ અને અલમાસ પેદા થાય છે તે હમો બએ હજાર ગુનેહગારી તરીકે લઇશું, અને પછી તે છોકરી તારે સવાધીન કરશું. પેલો જીન પોતાના જાદુ અને જોર ઉપર એટલો તો મગરૂર હતો કે, હાતમને પેલું વાસણ મંગાવવા માટે તાણાજાનીથી સબુનો કહેવા લાગયો, કે તું જે કહે છે તે મારે કબુલ છે. પેલું વાસણ મગાવ, અને તારી ઇછા હું એક પલમાં પુરી કરીશ. હાતમે તરતજ એક મજબુત તરાંબાનું મોટું વાસણ મંગાવયું, અને પેલા જીનને કહયું કે, હવે તું એમાં ઉતર. તે તરતજ તે વાસણમાં બેઠો, એટલે હાતમે તેનું મોહોડું મજબુત બંધ કરી ઇસમેઆઝીમ ભણવું શરૂ કીધું, જેની બરકતથી તેનું ઢાંકણ પહાડ જેટલું ભારી થઇ ગયું. હવે હાતમે પેલા જીનને બહાર આવવા કહયું, એટલે પેલા જીને બહાર આવવા માટે ઘણાંએ ફાંફાં મારયાં પણ તેનું કાંઇ વલયું નહીં, અને મોટે મોટે બુમ પાડવા લાગયો. હાતમે પેલા માણસોને કહયું કે, તમો મોટાં મોટાં લાકડાં લાવી એક મોટું બળતું સળગાવો. તેઓએ તેમ કીધું, અને જયારે આતશના શોલા આસમાન સુધી જવા લાગયા, તયારે હાતમે પેલું વાસણ તેની અંદર નાખયું. જયારે પેલો જીન અંદર બળવા લાગયો, તયારે એવા તો જોરથી પોકાર મારયા કે, તયાંની જમીન સઘળી ધ્રુજી રહી, અને પેલાં માણસોનાં ડીલ થરથર કાંપવા

લાગયાં. હવે પેલો જીન તદન બલીને રાખ થઇ ગયો. પછી હાતમે તે લોકોને કહયું કે, એ બલા હવે તે કીરતારની મેહેરથી નાબુદ થઇ. પાદશાહા તથા સઘળાં માણસો હાતમને પગે પડયાં, અને પુશકળ ઝરઝવેર લાવી હાતમની આગળ મુકયું. તયારે તેણે કહયું કે, ઓ પયારાઓ, મને ધનમાલની કશી દરકાર નથી, હું જે કંઇ કરૂં છું તે ખોદાને ખાતર કરૂં છું, કારણકે તેણે તમને અને મને પેદા કીધાં. જો આપણે એક બીજાંને કામ નહીં લાગીએ તો આ દુનયામાં આપણું જીવવું શા ખપનું? તયારે તેઓ ઘણા કાલાવાલા કરી બોલયા કે, તારે લાએક એ કંઇજ નથી, તારો ઉપકાર હમારી ઉપર એટલો તો મોટો છે કે, હમારા તમામ મુલકોનાં માણસો જો જીવતાં સુધી તારી ચાકરી કરે તો પણ એ હેસાનનો બદલો લાયક અપાયલો નહીં ગણાય. તું ચાહે તો આ જર ફકીરોને આપી દે. પછી હાતમે તેજ પરમાણે સઘળો પઇસો ફકીરોને બખશીસ કીધો. હાતમ તયાં તરણ દીવસ રહયો, અને ચોથે દીવસે પોતાને કામે જવા નીકળયો, અને થોડાક દીવસ પછી જે પાહાડને માટે પેલા પીર માણસે તેને ચેતવયો હતો, તેજ પાહાડ હેઠળ આવયો. પાહાડ ઉપર ચઢવા માડયું, અને એક મોટા જંગલમાં આવી પુગયો. તયાં ઘણીએક અજાએબ જેવી ચીજો દીઠી, જેથી ખોદાની ખરી ખુબીનો ખરેખરો ખયાલ તેની નજરે પડયો. તરેહવાર પાણી તયાં તેણે પીધું, અને ચાલયા કીધો. જયારે તે જંગલ પણ પુરૂં કીધું તયારે પેલા પીર માણસના કહેવા પરમાણે બે રસતા તેની નજદીક આવયા. હાતમે વીચાર કીધો કે, પેલા પીરે કહયું હતું કે, ડાબા હાથનો રસતો ઘણો ભય ભરેલો છે, તેટલામાટે દાનેશમંદ માણસોના કહેવા ઉપર પુરતો ભરોશો રાખી રહેવું જોઇએ. પછી જમણે હાથને રસતે ચાલવા લાગયો. થોડેક દુર ગયો એટલે પાછો વીચાર કીધો કે, જે બનવાનું છે તે બનયા વીના રહેવાનું નથી, માટે વધારે સારૂં એ છે કે, ડાબે હાથને રસતેજ જાઉં, અને જો ખોદાની રહેમથી તે રસતાની આફતો દુર થાય, તો આસપાસના શેહેરના લોકોને પણ ફાએદો થાય, અને જો એ રસતે જતાં મારયો જાઉં તો નેક કામને માટે હમારો જાન આપયો કહેવાશે. એવી ધારણા કરીને તયાંથી પાછો ફરી ડાબા હાથને રસતે ચાલવા માડયું, અને કાંટાના જંગલમાં જઇ લાગયો. તયાંના કાંટા તેના દીલમાં તરોતર ભોકઇ જતા હતા, અને તેના બદનમાં ચીરા પાડતા હતા. હાતમ પોતાના મનમાં કેહેતો હતો કે પેલા પીર માણસની નસીઅત નહીં માનવાથી આ દુઃખ મેં હાથે કરીને માથે ખેંચી લીધું છે. આના કરતાં બીજી સખત બલા આગળ આવશે ખરી. હજારો મુસીબત ખમી તે જંગલ તો પસાર કીધું, અને આગળ જતાં ગલોડીઓનાં જંગલ તરફ આવી પુગયો. જયારે તેમાં દાખલ થયો તયારે તેઓ પોતાના મોંમાંથી ઝેરી વરાળ કાઢવા લાગી, અને

હાતમની તરફ દોડી આવી. તેણે જોયું કે, હજારો ઘરોળીઓ કેટલીએક કુતરા જેટલી મોટી, કેટલીએક વરૂઓ જેટલી, અને કેટલીએક ચીતા વાઘ જેટલી મોટી તેની તરફ દોડી આવી. હાતમ આ જોઇ ઘણો બીધો, અને વીચાર કીધો કે એઓ મને ખાવાને માટેજ દોડતી આવે છે, પણ તેની આગલ બચવાનો કંઇજ ઇલાજ રહેઓ નહીં. પેહેલાંતો દીલમાં કાંટાના ચીરા પડવાથી પુશકલ રૂધીર વહેતું હતું, અને હવે તો આ નહી ધારેલી બલામાં ફસી પડવાથી તે થર થર ધુજવા લાગયો. એકાએક એક બુઢો પુરૂષ તેના ડાબા હાથ તરફથી પેદા થયો, અને જેવી તે ઘરોળીઓ હાતમની નજદીક જઇ પોહોંચી કે તે પીર મરદ તેને કહેવા લાગયો કે, ઓ જવાન, શામાટે તેં જઇફ માણસોના કહયા પર ધયાન આપયું નહીં? જો તેઓના કેહવા પરમાણે તેં કીધું હતે તો આવી હેરાનગતી તને પોહોંચતે નહીં, અને તારૂં કામ પણ ઘણું જલદી થતે. હાતમે તે પીર માણસની નસીઅત કાન દઇને સાંભલી અને પછી બોલયો કે ઓ મહાન પુરૂષ, તું જે કહે છે તે ખરૂં છે. હવે મુજ ગરીબ ઉપર રહેમ કરી આ બલામાંથી છુટવાનો ઉપાય મને દેખાડ. તમારે તેણે કહયું કે જે મોહોરો રીંછની છોકરીએ તને આપેલો છે, તે મોહોરો જલદીથી જમીન ઉપર નાંખ. હાતમે તેમ કીધું, અને ખોદાની ભકતી કરવા લાગયો. તે પીર મરદ તરતજ ગેબ થઇ ગયો. મોહોરો નાખતાંને વારજ જમીનનો રંગ પીલો થઇ ગયો, તયારપછી કાલાશપર આવયો, અને પછી લીલો થઇને રાતો થઇ ગયો, એટલે સઘળી ઘરોલીઓ દીવાના માણસોની માફક આમથી તેમ દોડવા લાગી, અને પોતપોતામાં લડાઇ કરવા મંડી ગઇ. તે એટલા સુધી કે જયાંસુધી તેમાંની એકેએક મરી ગઇ તયાં સુધી મારામારી ચાલુ રહી. હાતમ આ જોઇ ઘણોજ અજાયબ થયો, અને પોતાના મનમાં કહેવા લાગયો કે આ લોકોની શી રીતની દુશમની હશે, કે એકી વખતે સઘળીઓએ પોતાનો જીવ જમને હવાલે કીધો? કદાચ આ જે થયું તે આ મોહોરાની ખુબીથી હશે. પછી ખોદાના શુકરાના કીધા, અને તરણ દીવસ પછી એક એવા જંગલમાં આવી પુગયો જે તમામ નોકદાર કાંકડીઓથી ભરેલું હતું. પગના તળીઆમાં એટલાતો જખમ લાગયા કે, તેનાથી તદન ચાલી શકાયું નહીં. પોતાનાં કપડાં ફાડી તેના ઝીણા ઝીણા કકડા કરી તે જખમોની અંદર દાબયા, પણ કંઇ ફાએદો થયો નહીં, અને પગમાંથી નવધાર લોહી વેહેવા માડયું. હાતમ પોતાના દીલમાં કહેતો હતો કે મારા જેવો મુરખ માણસ આ દુનયામાં કોઇ પણ હશે નહીં. મારી આગળ રાંધેલું પકવાન મુકવા છતાં મેં રાજી ખુશીથી કાચું ખાઇ આ મુશીબત માથે ખેંચી લીધી, માટે હવે મારી ઉપર જે કંઇ પડે છે તે તદન વાજબી છે. ખોદાએ મને સમજશકતી પુરતી આપી છે,

જેથી ખરા અને ખોટાનો તોલ કરવાને મારાથી બની આવે, પણ તે સમજ શકતીને મેં લાયક વખતે લાયક રીતે વાપડી નહીં તેથી આ દુઃખ મને મોસવું પડે છે. ઘણીએક મેહેનતથી તે જંગલ પસાર કીધું, અને એક ઠેકાણે બેસી ઇશ્વરની ભકતી પુરી કીધી, અને પગમાંથી કાંકડીઓ જેમ તેમ કરીને કહાડી. તમામ પગનું તળીઉં એક ચાલણીના જેવું થઇ ગયું, અને જખમમાં કપડાંના કકડા પુરી લોહી બંધ કીધું અને લંગડાતો લંગડાતો આગળ ચાલયો. પોતાના દીલમાં ઘણોજ ખુશી થતો હતો કે આ બલા પણ હવે દુર થઇ, પણ જાણતો નહીં હતો કે હજી એક બીજી મોટી બલામાંથી છુટકો પામવાનો છે; કારણકે આ દુનયામાં રંજ અને રાહત ઘણી છે તોપણ રંજ કરતાં રાહત ઘણીજ કમ છે. હાતમ તે જંગલમાંથી ખુશી થતો થતો ચાલયો જતો હતો કે મરઘા, બીલાડા, અને શીઆલ જેટલા મોટા વીંછી આદમીની સોડમથી બહાર દોડી આવીઆ, અને તેની આસપાસ ફરી વલયા. હાતમની નજર તેઓ ઉપર પડતાંજ તેની શુધ ઉડી ગઇ, અને થરથર ધ્રુજવા લાગયો, અને એવી તો ધ્રાસતી ખાધી કે શું કરવું તે શુજયું નહીં, અને ઉભો રહી ચારે તરફ જોવા લાગયો, કે એકાએક તે પીર મરદ તેની આગળ આવી ઉભો, અને કહેવા લાગયો કે, ઓ હાતમ, હુશીઆર થા, આ વખતે જો હીંમત છોડશે તો તું સલામત રહેવાનો નથી. હાતમ તેનાપર પડયો, અને બોલયો કે ઓ બુજરોગ માણસ, આ વીંછીઓથી બચવાની મારી આશા નથી, કારણકે એઓનો દંખ એટલો મોટો છે, કે જો તે પથરને પણ મારે તો તેના પણ ચુરેચુરા કરી નાખે. તે પીર બોલયો કે ધીરજ રાખ, અને પેલો મોહોરો પાછો જમીન ઉપર ફેંક. હાતમે તેમ કીધું એટલે અગાઉની માફક જમીનનો રંગ બદલાઇ ગયો, અને જયારે રાતો થયો એટલે સઘળા વીંછીઓ માહોમાંહે લડાઇ કરવા લાગયા, અને જયારે સઘળાઓ મરી ગયા તયારે હાતમ તે મોહોરો લઇ ચાલતો થયો. જયારે થોડેક દુર ગયો તયારે એક મોટું શેહેર તેને દખાયું. તે શેહેરમાં તે ગયો, અને તયાંના સઘળા લોકો તેની નજદીક આવયા, અને તેને પુછયું કે, ઓ જવાન, તું કયાંથી અને કહયે રસતે આવયો છે? તે બોલયો કે ફલાને રસતે આવયો છું. તેઓ આ સાંભળી ઘણાજ હેરાન રહેઆ, અને બોલયા કે એ રસતે તું શી રીતે સલામત આવયો? તને રસતામાં કંઇ આફત નહીં નડી? હાતમે કહયું કે તે સઘળી આફતો તે કરીમ ખોદાની મેહેરથી દુર થઇ છે, અને સઘળી ધરોલીઓ, વીંછીઓ, અને બીજાં ભય ભરેલા જાનવરોનો તદન નાશ થયો છે. તેઓ આ સાંભળી ઘણા ખુશી થયા, કારણકે તે રસતેથી તે વખત સુધી કોઇ પણ માણસ આવજાવ કરતું હતું નહીં. તે શેહેરના પાદશાહાને ખબર થઇ કે જે રસતો ટુંકો છે તે સઘળો હેબતનાક જાનવરોથી સાફ

થઇ ગયો છે. તરતજ પાદશાહે પોતાના માણસોને તેની ખબર લાવવાને મોકલયાં, અને હાતમને પોતાની પાસે બોલાવી પોતાના મેહેલમાં ઉતારો આપયો, અને કહયું કે ઓ જવાન, ઘણાં સંકત શોસી તું અતરે આવયો છે, માટે થોડા દીવસ આ શેહેરમાં આરામ લે, અને તારી સંગતથી હમારાં દીલ ખુશ કર. પછી હાતમ તયાં રહયો, અને પાદશાહે થોડાંક માણસો તેની ચોકી કરવાને માટે રાખયાં, કારણકે કદાચ એ જુઠ્ઠું બોલતો હશે એમ તેને લાગયું. હવે તયાંથી એક વણજારાનું ટોળું પણ તેજ રસતે ગયું, અને રાજાના માણસો પણ પાછાં આવી તેની આગળ અરજ કરવા લાગયાં કે, ઓ મેહેરબાન, સઘળો રસતો તદન સાફ છે. રાજાએ તરતજ હાતમની આગળ માફ માગી, કે મારાથી ગુનાહ થયો છે, માટે તું મને દરગુજર કર. તયારે તે બોલયો કે ઓ બાદશાહા, એવો તેં શું ગુનાહ કીધો છે જેને માટે તું મારી આગળ માફ માગે છે? જે દીવસથી હું તારા શેહેરમાં આવયો છું, તે દીવસથી તું મારી મેહેમાનદારી કરે છે, અને વળી તેં મને જરા પણ ઓછું આવવા દીધું નથી. મને માલમ પડતું નથી કે તું મારી આગળ શામાટે માફ માગે છે? તે બોલયો કે તારે માટે મેં છુપા જાસુસો રાખયા હતા, કે જો તું જુઠ્ઠું બોલયો હોય તો તને ઘટતી સજા કરવી. એટલે જાહેરમાં હું તારો દોસત અને બાતેનમાં હું તારો વેરી હતો. તેથી તું આ મારો ગુનાહ મને ક્ષમા કર. હાતમે કહયું કે ઓ નામવર પાદશાહા, તેં જે કંઇ કીધું છે તે ઇનસાફની રાહે તદન વાજબી છે. જુઠ્ઠું બોલનારને સજા કરવી એ રાજાનો ધરમ છે. તે ધરમ ઘણો મોટો છે. જેમ ગોવાળીઓ પોતાના ઢોરો ઉપર રાજય કરે છે, તેમ પાદશાહા પોતાની રૂઇયત ઉપર અમલ ચલાવે છે. દેશની અંદર સચઇ વધારવી અને જુઠાઇ ઘટાડવી એ રાજાનું મુખય કામ છે. પરજાને માટે રાજાને ઘણીજ ચીંતા હોવી જોઇએ. તેની રઇયત ઉંઘાડે બારણે સુવે એવા ઉપાયો તેને નીરંતર કામે લગાડવા જોઇએ. દેશમાં ચોરોને માટે પુરતો બંદોબસત હોવો જોઇએ, જેથી સાચે મારગે ચાલનારા માણસોને બરોબર નયાય મલે. માટે ઓ મેહેરબાન પીતા, તેં જે કીધું હતું, તેમાં લેશ પણ ખોટું નહીં હતું. આવા દાનાઇના સખુનો સાંભલી તે પાદશાહાનું દીલ ખુશીથી ઉભરઇ ગયું, અને હાતમ ઉપર આફરીન કરી બોલયો, કે ધન છે તને, અને ધન છે તારાં માતપીતાને, કે તને આવી રીતે દરેક બાબદમાં પુરણ બનાવયો છે. પછી પુષકળ ધન લાવી હાતમના પગ આગળ મુકયું. તેણે તે લેવાને ના પાડી, અને કહયું કે એ મને કંઇ કામનું નથી. હું અહીંથી મારાં શેહેર તરફ પાછો ફરવાનો નથી, માટે એ ધન ફકીરોને આપવું જોઇએ. પછી પાદશાહે તેમ કીધું, અને હાતમને તે તરફ આવવાનું કારણ પુછયું. હાતમે કહયું કે, મને કતાન શેહેર તરફ જવું છે, માટે મને તે તરફનો રસતે

દખાડ, અને હું તારો ઉપકાર કદી ભુલીશ નહીં. પાદશાહે પુછ્યું કે તને તે શેહેરમાં શું કામ છે? તેણે જવાબ દીધો કે મેં સમજ્યું છે કે હમામબાદગરદ તે તરફ છે. તયારે તે બોલયો કે ઓ જવાન, જે લોકો તયાં ગયા છે, તેઓ પાછા ફરયા નથી, માટે તયાં જવાનો ખયાલ તું છોડી દે, કારણકે અગાઉ તે જોવાનો લોકોને ઘણો શોક હતો, પણ જયારે તયાંથી ગયલા માણસો પાછા ફરયાજ નહીં, તયારે તયાં જવાનો ઇરાદો લોકોએ છોડી દીધો છે. ઘણાક શાહજાદાઓ શરમીંદા થઇ પાછા ફરયા છે. હાતમે કહયું, જે થવાનું હોય તે થાઓ, પણ મારે તો તયાં જવું અવશય છે. તે પાદશાહે ગમે એટલો હાતમને સમજાવયો, પણ જયારે તે કોઇ પણ પરકારે સમજયો નહીં, તયારે પોતાના બે તરણ માણસોને તેની સાથ કતાન શેહેર તરફ મોકલયાં. તેઓ, તેને લઇ શેહેરથી બહાર નીકલયા, અને થોડાક દીવસ પછી કતાન શેહેરની હદમાં આવી પોહોંચયા, તયારે તેઓએ હાતમને કહયું કે હમારી હદ હવે પુરી થઇ, માટે હમારાથી આગળ જવાશે નહીં. પછી હાતમે તેઓનો ભારે ઉપકાર માની તેઓને રૂખશત કીધા, અને પોતે આગળ ચાલયો. તે શેહેરના લોકો હાતમને તયાં જોઇ તેને પુછવા લાગયાં કે ઓ માણસ, તું કયાંથી આવયો છે? હાતમે તેઓના સવાલનો ખાતરીપુરવક ઉતર આપયો. હાતમ તયાંની મેહેમાનસરાહમાં ગયો, અને તયાં ઉતારો લીધો. થોડા દીવસ રહીને ઘણા કીમતી લાલ, માણેક, હીરા, યાકુત વગેરે લઇને પાદશાહાની દરબાર તરફ ગયો. દરબાનોએ જઇને હારેસ પાદશાહાને ખબર કીધી કે, કોઇ નવજુવાન ખુબસુરત પુરૂષ દરબારની દેવડીએ આવી ઉભો છે. પાદશાહે તેની ખબર લાવવાનો હોકમ કીધો. દરબાને જઇ હાતમને તયાં આવવાનું કારણ પુછ્યું. તે બોલયો કે પાદશાહાની કદમબુસી કરવા હું આવયો છું. તેણે જઇ તે પરમાણે અંદર ખબર કીધી. પાદશાહે તેને પુરતા માન સાથ અંદર બોલાવવાનો પોતાના વજીરને હોકમ કીધો. હોકમ પરમાણે વજીર તેને આબરૂ સાથ પાદશાહાની પાસ લાવયો. જયારે હાતમ પાદશાહાની સનમુખ આવી ઉભો રહયો, તયારે પાદશાહાને ઘણી અદબથી સલામ કીધી. પાદશાહે સલામનો જવાબ ઘટતી રીતે વાળી તેને એક સોનાની ખુરશી ઉપર બેસાડયો. પછી પાદશાહાની તારીફના ઘટતા સખુનો બોલી હાતમે પોતાની સાથના હીરા માણેક તેને ભેટ કીધાં. પાદશાહા આવી રીતનું ઝવેર જોઇ ઘણોજ ખુશી થયો, અને હાતમને તયાં આવવાનું કારણ પુછ્યું. હાતમે કહયું કે, આજ કેટલાંક વરસ થયાં હું સોદાગરનો ધંધો કરૂં છું, અને ઘણાક દેશો ફરયો છું. જયારે આ શેહેરની હદમાં આવી પોહોંચયો, તયારે તમો નામદારની તારીફના બેહદ સખુનો આ દેશના લોકોથી મેં સમજયા, અને આવા એક નયાયી પાદશાહાને જોઉં, એવો મે પકો નીશચય કીધો, અને તે પરમકરૂપાળુ

ઇશવરે આજે પાર પાડયો. હારેસ પાદશાહે એક ઝરીન જબો હાતમને ભેટ કીધો, અને તેને તેના રહેઠાણ વીશે પુછયું. તે બોલયો કે હું મેહેમાનસરાહમા રહું છું. તયારે તે શાહે કહયું કે મારા મેહેલમાં એક દીવાનખાનું હું તારે માટે સણગારવાનો હોકમ કરૂં છું. આજથી તું તયાંજ રહે, અને તારાં દીદારથી મારા દીલને ખુશ કર. હાતમે તે કબુલ કીધું, અને પાદશાહાનાજ મેહેલમાં રહયો. પોતાના દાનાઇ ભરેલા શબદોથી તેણે પાદશાહાનું દીલ એટલું તો હરી લીધું કે તે એક ઘડીભરબી જો તેને પોતાની દરબારમાં જોતો નહી તો તેને બોલાવાને માણસો મોકલતો. વારંવાર તે પોતાના અમીરોને કહેતો કે જો હાતમ આપણાજ મુલકમાં રહે તો બેશક આપણને ઘણોજ ફાએદો થાય. તેઓ પણ એવોજ વીચાર આપતા અને બોલતા કે આટલા થોડા દીવસમાં એણે પોતાના ઝવેર જેવા સખુનોથી આપણાં આખાં શેહેરને તર કીધુંછે. એક દીવસ હાતમે પાદશાહાને ઘણોજ ખુશીમાં આવેલો જોઇને તેને બીજાં કેટલાંએક લાલ, તથા જમરૂદ ભેટ કીધાં. આથી પાદશાહે તેને કહયું કે ઓ હાતમ, તારો ઉપકારતો હજી મારી ઉપર ઘણો છે, તેનો બદલો મારાથી પુરતો વળાયો નથી. તેટલામાં તેં મારા ઉપર આ નહી વાલી શકાય એવું હેશાન કીધું છે. કેટલાક મહીના થયા તું મારે તયાં રહયો છે, પણ તેટલા વખતમાં તેં મારી પાસેથી કંઇ પણ ચીજ માગી નથી, માટે હવે તને જે કંઇ ચીજ જોઇતી હોય તે મારી પાસેથી માગી લે. હું એવું ચાહું છું કે તું મારાથી કંઇ પણ ચીજ ચાહે. હાતમે કહયું કે મને આ ઠેકાણે માગી મોરાદ મલી છે. હું જેવા એક કમીના નોકર ઉપર તમો પાદશાહાની આટલી મેહેરબાની જોઇ તેનો પુરતો બદલો આપવાની મારામાં તાકાત હોય એમ હું ધારતો નથી. હારેસ પાદશાહે કહયું કે તને એમ બોલવું ઘટતું નથી. આ સઘળો મુલક તું પોતાનોજ જાણ, અને ચાહે તો મારે બદલે તેં ઉપર તું અમલ ચલાવ. તે બોલયો કે બુજરોગ પાદશાહાનું તાલે બુલંદ હોજો, અને જીંદગાની વધજો. આ સાંભલી હારેસે કહયું કે, તું હમણા મારી પાસેથી કંઇ પણ ચીજ માગી લે. તેણે કહયું કે આ ઠેકાણે પાદશાહાની દોલતથી મને સઘળી જરૂરીઆતો મલી છે, પણ મારા દીલની એકજ ખાહેશ છે જે મારા દીલમાં હું મરી જઇશ તયાં સુધી રહેશે. તયારે પાદશાહે કહયું કે જો તને મારી છોકરી નેકામાં જોઇતી હોય તો તે પણ તારી હાજરીમાં છે. તે બોલયો, કે ઓ નામવર પાદશાહ, તે મારી મા બેન સમાન છે. તયારે પાદશાહે કહયું કે જો મારા તાજ અને તખતની તને દરકાર હોય તો તે પણ હું તને આજ ઘડીએ બખશું. હાતમે કહયું કે તે તમને મુબારક હોજો. મારી ફકત એકજ આરજુ છે જે તમો મને વચન આપો તો હું તમને કહું. પાદશાહે તરતજ વચન આપયું. તયારે તે બોલયો કે મને હમામબાદગરદ જોવાની

ઇછા છે. આ સાંભળતાંજ પાદશાહાનો દમ બંધઇ ગયો, અને કેટલોક વખત સુધી જમીન ઉપરજ જોઇ રહયો. હાતમે જોયું કે તે ઘણીજ ફકરમાં પડયોછે, તયારે બોલયો કે, ઓ મેહેરબાન પીતા, આટલી ચીંતા કરવાનું કાંઇ કારણ નથી. પછી પાદશાહે તેને ઘણોબી સમજાવયો પણ તે સમજયો નહીં, અને બોલયો કે જો મારી હુઇઆતી હશે તો હું સહીસલામત તમો નામવર પાસે આવીશ. હું આ કામ મારે માટે કરતો નથી, પણ બીજાને માટે કરૂં છું. એમ કહી મુનીરશામી અને હોસનબાનુંનો સઘળો હેવાલ તેની આગળ રજુ કીધો. તે કાને ધરતાંજ તેણે તેની ઉપર આફરીન કીધી, અને નાચાર થઇ હમામબાદગારદના દરબાન સામાન અદરક ઉપર ચીઠી લખી તેને પોતાના માણસોની સાથે રૂખસત કીધો. તેમાં લખ્યું હતું કે, જો તું આ માણસને સમજાવી પાછો વાળશે તો તને હું મોટી પદવી આપીશ. જયારે હાતમ પાદશાહા પાસેથી રજા લઇ ચાલયો, તયારે જયાં સુધી પાદશાહાથી જોવાયું તયાં સુધી તેને જોયો, અને જયારે નજરથી દુર થયો તયારે તેની જુદઇમાં જાર બેજાર રડયો. હવે હાતમ જયારે હમામબાદગારદ તરફ પુગયો, અને સામાન અદરક આગળ આવયો તયારે તેણે પાદશાહાનો રૂકો વાંચી હાતમને ઘણું માન આપી એક ખુરશી ઉપર બેસાડયો, અને પાદશાહાના લખવા પરમાણે તેને ઘણો સમજાવયો, પણ જયારે તે એકનો બે નહીં થયો, તયારે તેણે પાદશાહા ઉપર એક માણસ પાસે કહેવડાવયું કે, હાતમ કંઇ સમજતો નથી, માટે હવે શો હોકમ છે? પાદશાહે આ સમજી પાછું કહેણ મોકલયું કે જયારે એમજ છે તો એને જવા દે, કારણકે હું એને એક વાર વચન આપી ચુકો છું. તે માણસે આવી સામાન અદરકને તે પરમાણે કહયું, એટલે તેણે હાતમને જવાને રજા આપી. હાતમે હમામબાદગરદના દરવાજાપર વાંચયું કે, આએ તલેસમાત કઇઓમરસ પાદશાહે બનાવયું છે. જે કોઇ એમાં જાય છે તે જીવતો પાછો ફરતો નથી. તેણે આએ લેખ વાંચયો, તોપણ બહાર એક બારી હતી તેમાંથી અંદર ગયો. ચાર પાંચ કદમ આગળ ચાલીને વીચાર કીધો કે, પાછો ફરૂં, પણ ફરીને જોય છે તો નહીં તે બારી, કે નહી પેલાં માણસો, પણ એક મોટું જંગલ દીઠું. આ જોઇ તે ઘણો બીધો અને પોતાના મનમાં કહેવા લાગયો કે હાતમ હવે તારૂં મોત ખચીત જાણવું. થોડે દુર ગયો એટલે એક આદમીની સુરત તેની તરફ આવતી જણાઇ. તેણે પોતાની બગલમાંથી આરસી કહાડી હાતમને સલામ કરીને આપી. હાતમે પોતાનો ચેહેરો તે આરસીમાં જોયો અને પુછયું કે ઓ જવાન, આ ઠેકાણે હમામ છે, અને તું તો હજામ જેવો જણાય છે? તેણે કહયું કે હા, હું હજામ છું. હાતમે પુછયું તારૂં મકાન કયાં છે? તયારે પેલી સુરતે જવાબ દીધો કે હમામખાનું છે તયાં છે. પછી તેઓ થોડે આગળ ચાલયા, તયાં હાતમને

ઘણોજ મોટો ગુબજ દેખ.યે અને તેમાં તેઓ બંને જણા દાખલ થયા. તે હજામે તેને એક હોજ આગળ લઇ ગયો, અને કહયું કે ઓ હાતમ, તું આ હોજમાં ઉતર, હું તારે માટે પાણી લાઉં છું. હાતમ તેમાં ઉતરયો. તે હજામે હાતમને ગરમ પાણીની એક જામ આપી, અને કહયું કે એ તારા માથા ઉપરથી રેડ. હાતમે તેમ કીધુ. પછી બીજી જામ આપી તે પણ રેડી, અને તરીજી જામ ન.ખતાં વારજ તડાક કરીને અવાજ થયો, અને તમામ હમામ અંધારૂં થઇ ગયું, અને કલાકએક પછી તે અંધારૂં જતું રહયું. હાતમ આ જોઇ ઘણોજ બીધો, એટલામાં તો પાણી ઉપર ચહડવા માડયું. ચહડતાં ચહડતાં માથાં સુધી આવયું, અને જયારે તે ઉપર પણ ચહડયું તયારે હાતમ તેમાં તરવા લાગયો. તેણે જોયું કે સઘળા માણસો મરી જાય છે, તે આ પાણીમાંજ ડુબી જાય છે. તે તરવાનો હુનર ઘણો સરસ જાણતો હતો તેથી તે પાણી નજદીક આઠસો ફુટ ઉંચે ચહડયું તયાં સુધી તેમાં તરયો, અને જયારે ગુંબજને મથાલે પોંહોંચયો તયારે તયાં એક સાંકળ હતી તે પકડી લીધી. પકડતાં વારજ એક મોટો અવાજ થયો, અને હમામ સઘળું તુટી ગયું, અને હાતમ છેક દુર જઇ પડયો. હાતમે જાણયું કે હારેસ પાદશાહા મને એજ માટે મના કરતો હતો, પણ તેનું કહયું મેં ન માનયું, તેથી આવી ગીરફતારીમાં હું ફસી પડયો. જયારે આગળ ચાલયો તયારે વીચાર કીધો કે હવે સઘળો તલેસમાત પુરો થયો હશે. પછી થોડા દીવસ રહીને તેની નજરે એક બાગ પડયો. તેણે ધારયું કે હું હવે કોઇ શેહેર તરફ આવયો ખરો. આગળ ગયો તો તેનો દરવાજો ઉઘાડો દીઠો. અંદર દાખલ થયો, અને થોડાં કદમ ચાલીને પોતાની પાછલ જોયું તો દરવાજાની કંઇપણ નીશાન તેને માલમ પડી નહીં, તેથી ફીકર કરવા લાગયો કે હજુર તલેસમાત જારી છે. જયારે બાગની એક અંદર ગયો તયારે ફળફુળથી ભરેલાં પુશકળ ઝાડો દીઠાં. ભુખયો હતો તેથી ફળ તોડીને ખાવા લાગો. નજદીક સો મણ ખાધું હશે પણ તેનું પેટ ભરાયું નહીં, તેથી ઘણો અજબ થયો અને ફરતો ફરતો એક મેહેલની નજદીક આવી લાગયો. તયાં પથરના તમામ આદમીઓ ફકત લંગોટપરજ ઉભેલાં દીઠાં. આ જોઇ ઘણો હેરત થયો અને બોલયો કે એનો ભેદ હું કોણને પુછું. એટલામાં એક પોપટે અંદરથી પોકાર કીધો કે ઓ જવાન, તું અહીંઆં કેમ આવયો છે? શામાટે કમોતે મરવા માગે છે? આ અવાજ સાંભલતાં હાતમની નજર એક મોટા દરવાજા ઉપર પડી. તે ઉપર લખેલું હતું કે આ તલેસમાત કઇઓમરસ પાદશાહે બનાવયો છે. એક દીવસ તે પાદશાહા શેકારે ગયો હતો, તયાં તેના હાથમાં એક મોટો બેમુલો હીરો આવયો, જેની જોડી નહીં મળવાથી આ પોપટને ગળે તે ઉતારયો, અને આ તલેસમાતમાં તેનૂ મુકયો. માટે જો તું બહાર નીકળવા, અને

હીરો મેળવવા માગતો હોય તો આ પોપટને માર. આ વાંચયા પછી હાતમે એક સોનાની ખુરશી ઉપર તીર અને કામઠું મુકેલું હતું તે લીધું, અને પેલા પોપટને એક તીર મારયો. તે પોપટ નેમ ચુકાવી તરતજ પીંજરાની બહાર આવી બેઠો, અને બોલયો કે નીકળ એ જવાન, આ જગયાએથી. આ બોલો બોલતાંજ હાતમ તીર અને કમાન સુધાં ઘણે દુર જઇ પડયો, અને તેના બંને પગ પથરના થઇ ગયા. હાતમે જોયું કે હવે મોત નજદીક છે, માટે હુ પણ આ પથરના પુતળાંની સંગમાં પથરનો થઇને ઉભો રહું તો ઘણું સારૂં, કે મારો છુટકો થાય. એમ વીચારી જેમ તેમ કદમ આગળ ભરતો પાછો પોપટની નજદીક આવયો, અને એક બીજો તીર પોપટને મારયો. તે નેમ પણ ચુકી ગયો, અને છેક પેટ સુધી પથરનો થઇ ગયો, અને પાછો તેની આગળ આવયો એટલે પોપટ ફરીથી ઉપલાજ સખુનો બોલયો, કે તે ફરીથી તેનાથી સો કદમ દુર જઇ પડયો. હવે ફકત એકજ તીર તેના હાથમાં રહયો હતો તે તેણે ખોદાનું નામ લઇ પોપટને મારયો. સારાં નસીબે તે તીર પેલા પોપટને લાગયો, એટલે તરતજ પોપટ નીચે પડયો, એટલે એક ઘણો મોટો અવાજ થયો, અને સઘળું અંધારૂં થઇ ગયું. જયારે પાછું ઉજરડું થયું તયારે હાતમે જોયું તો નહી તે બાગ, કે નહીં તે પીંજરૂં, કે નહીં તે સોનાની ખુરશી, પણ તીર અને કમાન પડેલાં દીઠાં, અને પેલો હીરો જે સુરજના કરતાં પણ બેવડા તાબથી પરકાશતો હતો તે તેણે ઉંચકી લીધો. પેલા પથરના માણસો સઘળા પોતાના રૂપમાં આવયા, અને હાતમ આગળ આવી તેને પગે પડયા. હાતમ તેઓને સાથે લઇ હારેસ પાદશાહા આગળ આવયો. તે પાદશાહા તેને જોઇ ઘણો ખુશી થયો, અને હાતમના કહેવા પરમાણે તેણે પેલા સઘળા માણસોને અકેકો ઘોડો અને રસતાનો ખરચ આપયો. તેઓ સઘળા તયાંથી વીદાય થયા. હાતમે હારેસ પાદશાહાને કહયું કે આ હીરો હું હોસનબાનુને દેખાડી તારી ઉપર પાછો મોકલાવીશ. પછી તયાંથી રૂખશત લઇ શાહાબાદ તરફ રવાના થયો. હોસનબાનુના મેહેલમાં આવી તેણીને હમામબાદગરદની સઘળી કેફીઅત જાણાવી, અને પેલો હીરો દેખાડી હારેસ પાદશાહા ઉપર મોકલયો. હોસનબાનુએ હવે હાતમને કહયું કે હું તારીજ છું, તારે ગમે તે કર. હાતમે મુનીરશામી સાથ તેણીના નેકા કીધા, અને તે સાચા આશકને તેની મોહોરદાર સાથ મેળવયો. મુનીરશામી તેને પગે પડયો, અને તેના ઘણો ઉપકાર માનયો. હાતમે તેને ઘણો ખુશી થતો જોઇ ખોદાનો ઉપકાર માનયો, અને થોડા દીવસ રહી પોતાને શેહેર યમનમાં જઇ પોતાના માતપીતા અને મલેકે ઝરીનપુશને મલયો. તેના પીતાએ તેને પોતાની ગાદી આપી, અને હાતમે બાકીની જીંદગી મલેકેઝરીનપુશ સાથ ખુશખુશાલીમાં ગુજારી.

સ મા પ્ત.

तशवीर ५५मी.

हातम पोपटने तीर मारे छे तेनी

તશવીર ૧૯ મી

મુનીરંશામી હાતમને પગે લાગેછે તેની :

